

ā ã à

alerta 2007 !

Informe sobre conflictes,
drets humans
i construcció de pau

Elaborat per:
Maria Cañadas Francesc
Albert Caramés Boada
Vicenç Fisas Armengol
Patricia García Amado
Marta Mendiola Gonzalo
Maria Prandi Chevalier
Gema Redondo de la Morena
Josep Maria Royo Aspa
Núria Tomàs Collantes
Jordi Urgell García
Ana Villellas Ariño
María Villellas Ariño

êçp escola de
cultura de pau

Icaria ✿ editorial

Informe finalitzat al gener de 2007.

Edició: Icaria editorial / Escola Cultura de Pau, UAB

Impressió: Romanyà Valls, S.A

Disseny de la coberta: Lucas Wainer Mattosso

ISBN: 978-84-7426-436-4

Dipòsit legal: B-????-2007

El present Informe ha estat elaborat per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Patricia García Amado (crisis humanitàries), Marta Mendiola Gonzalo (drets humans), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèlica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell García (conflictes armats), Ana Villellas Ariño (gènere i construcció de pau) i María Villellas Ariño (gènere i construcció de pau).

Els continguts d'aquest informe poden ser lliurement reproduïts i difosos, sempre que se citi adequadament la font, amb referència al títol i a l'entitat editora. Els autors i autores es fan responsables de tots els continguts apareguts en l'informe.

Els autors i autores desitgen agrair especialment l'ajuda rebuda en l'elaboració d'aquest informe per part de l'Editorial Vicens Vives, així com a tot l'equip de l'*Escola de Cultura de Pau* de la UAB.

Capítols

Relació de taules, quadres, gràfics i figures _____	5
Sumari / Sumario / Summary / Sommaire _____	7
Llista d'indicadors _____	9
Glossari _____	10
Introducció _____	13
1. Conflictes armats _____	15
1.1. Conflictes armats: definició i tipologia _____	15
1.2. Evolució dels conflictes armats _____	16
1.3. Altres aspectes relacionats amb els conflictes armats _____	31
2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc _____	35
2.1. Situacions de tensió: definició i característiques _____	35
2.2. Evolució de les tensions i disputes d'alt risc _____	36
2.3. Escenaris de tensió menor _____	46
2.4. La prevenció de conflictes _____	47
3. Processos de pau _____	51
3.1. Processos de pau: definicions i tipologies _____	51
3.2. Evolució dels processos de pau _____	52
3.3. La "temperatura de la pau" el 2006 _____	69
4. Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional _____	73
4.1. Anàlisi de països _____	74
4.2. La Comissió per a la Consolidació de la Pau _____	83
5. Crisis humanitàries i acció humanitària _____	89
5.1. Crisi Humanitària: definició i indicadors _____	89
5.2. Evolució de les crisis humanitàries _____	92
5.3. Balanç de l'acció humanitària el 2006 _____	99
6. Desarmament _____	105
6.1. Cicle armamentístic _____	105
6.2. Iniciatives de control d'armament _____	110
6.3. Programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) _____	113
7. Drets humans i Dret Internacional Humanitari _____	119
7.1. Drets Humans: definició i anàlisi de la situació a escala internacional _____	119
7.2. Reforma del sistema internacional de protecció dels drets humans _____	125
8. Dimensió de gènere en la construcció de la pau _____	135
8.1. Desigualtats de gènere _____	135
8.2. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere _____	136
8.3. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats _____	143
Conclusions _____	149

Mapes

Conflictes armats _____	34
Situacions de tensió i disputes d'alt risc _____	49
Processos de pau _____	72
Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional _____	87
Crisis humanitàries i acció humanitària _____	103
Embargament d'armes i militarització _____	118
Drets Humans _____	133
Gènere _____	148

Annexos

Annex I. Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors _____	153
Annex II. Països productors de petroli en alerta per conflicte/tensió, drets humans, desenvolupament humà, governabilitat i/o militarització _____	173
Annex III. Les missions multilaterals de pau _____	175
Annex IV.- Resposta dels donants i balanç del CAP 2006 _____	182
Annex V.- Distribució dels Fons del CERF durant el 2006 _____	183
Annex VI. Programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents _____	184
Annex VII. Codi de Conducta de la Unió Europea en matèria d'exportació d'armes _____	185
Annex VIII. Resolucions i Decisions emeses pel Consell de Drets Humans _____	189
Bibliografia _____	193
Índex de països _____	197
Escola de Cultura de Pau _____	199

Relació de taules, quadres, gràfics i figures

Figura 1.1.	Etapas dels conflictes _____	15
Figura 1.2.	Distribució regional i nº de conflictes armats durant el període 1990-2005 _____	17
Quadre 1.1.	Conflictes armats al 2006 _____	17
Taula 1.1.	Distribució regional dels conflictes armats, 2001-2006 _____	17
Taula 1.2.	Conflictes armats a Àfrica al 2006 _____	18
Quadre 1.2.	El triangle R. Centrafricana-Txad-Sudan _____	21
Quadre 1.3.	RD Congo: reptes postelectorals per a un país en permanent transició _____	22
Taula 1.3.	Conflictes armats a Amèrica al 2006 _____	23
Taula 1.4.	Conflictes armats a Àsia al 2006 _____	24
Taula 1.5.	Víctimes mortals de la ISAF i de l'Operació Llibertat Duradora dels EUA, 2001-2006 _____	25
Quadre 1.4.	El sector educatiu: objectiu militar _____	26
Quadre 1.5.	Èxode de població al sud de Tailàndia? _____	28
Taula 1.6.	Conflictes armats a Europa al 2006 _____	28
Taula 1.7.	Conflictes armats en Orient Mig al 2006 _____	29
Quadre 1.6.	Líban: la Guerra dels 33 dies _____	30
Taula 1.8.	Països africans en conflicte armat o en tensió amb presència de diamants sagnants des de la dècada dels 90 _____	32
Taula 1.9.	Països en conflicte armat o en tensió que disposen d'importants jaciments de petroli _____	32
Quadre 1.7.	Xina, a la recerca del petroli africà _____	33
Gràfic 2.1.	Distribució geogràfica de les situacions de tensió _____	35
Taula 2.1.	Tensions i disputes d'alt risc durant l'any 2006 _____	36
Quadre 2.1.	Eleccions a Mauritània: oportunitat amb riscos en el camí de transició _____	39
Quadre 2.2.	Líban: debilitats d'avui, riscos per a matí _____	45
Taula 2.2.	Escenaris de tensió menor _____	46
Taula 3.1.	Situació de les negociacions al finalitzar 2006 _____	52
Quadre 3.1.	Acord entre el Govern d'Uganda i el LRA, 26-8-2006 _____	58
Quadre 3.2.	Acord entre el Govern de Nepal i el CPN, 17-6-2006 _____	62
Gràfic 3.1.	La temperatura de la pau en 2006 _____	70
Gràfic 3.2.	Evolució de les negociacions en el bienni 2005-2006 _____	71
Taula 4.1.	Evolució de la rehabilitació postbèl·lica _____	73
Quadre 4.1.	Fons per a la Consolidació de la Pau _____	75
Quadre 4.2.	L'ajuda condicionada _____	78
Quadre 4.3.	Etapas en la planificació d'una missió integrada _____	85
Figura 5.1.	Aparició d'una crisi humanitària _____	89
Mapa 5.1.	Nombre de persones desplaçades internes en 2006 _____	90
Taula 5.1.	Població refugiada segons ACNUR _____	91
Gràfic 5.1.	Crides Humanitàries de Nacions Unides 2007 (milions de dòlars) _____	92
Quadre 5.1.	Radiografia regional de les crisis humanitàries més destacades de 2006 _____	93
Quadre 5.2.	A l'ombra de Darfur: la situació dels refugiats i desplaçats interns en l'Est de Sudan _____	95
Quadre 5.3.	Les implicacions de la fam i la crisi nuclear en RPD Corea _____	97
Taula 5.2.	Principals problemes de les organitzacions humanitàries en 2006 _____	100
Gràfic 5.2.	Evolució del finançament humanitari (2001-2006) _____	101
Quadre 5.4.	El CERF a examen: valoració del seu primer any d'actuació _____	102

Gràfic 6.1.	Estimació de la despesa militar mundial per regions (1996-2005) _____	106
Gràfic 6.2.	Distribució de la despesa militar mundial al 2005 _____	106
Taula 6.1.	Països amb un nivell de despesa militar elevat _____	107
Taula 6.2.	Països amb una despesa militar superior a la despesa pública en educació i en salut _____	108
Taula 6.3.	Principals exportadors i importadors d'armament al 2005 _____	108
Taula 6.4.	Països i grups armats embargats durant 2006 _____	110
Quadre 6.2.	Principals informacions, denúncies i recomanacions dels informes de la campanya "Armes Sota Control" _____	112
Gràfic 6.3.	Planificació de la reintegració comunitària a Haití _____	116
Taula 7.1.	Tipologia de drets humans i violacions dels mateixos per part d'agents governamentals _____	119
Taula 7.2.	Signatures i ratificacions dels principals instruments jurídics de protecció dels drets humans, a la fi de 2006 _____	120
Quadre 7.1.	Desaparicions forçades _____	121
Quadre 7.2.	Correspondències entre desigualtat socioeconòmica i violència _____	122
Taula 7.3.	Països amb greus violacions dels drets humans _____	125
Quadre 7.3.	Principals característiques diferencials del Consell de Drets Humans _____	125
Quadre 7.4.	L'herència de la politització de la Comissió _____	126
Taula 7.4.	Variació d'equilibris geogràfics en el Consell de Drets Humans _____	127
Quadre 7.6.	Premisses de l'examen periòdic universal _____	127
Quadre 7.8.	En què consisteix la revisió dels mecanismes especials? _____	128
Taula 8.1.	Països amb greus desigualtats de gènere _____	136
Quadre 8.1.	Esferes d'acció del pla d'acció per a l'aplicació de la resolució 1325 _____	137
Quadre 8.2.	Tres dècades d'instruments internacionals de gènere i pau _____	137
Quadre 8.3.	Els reptes de les dones constructores de pau _____	141
Quadre 8.4.	Ahotsak: veus de dones per la pau i el diàleg a Euskadi _____	147

Sumari

Alerta 2007: informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau és un estudi que anualment realitza la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, i que sintetitza l'estat del món al finalitzar l'any a partir de l'anàlisi de diversos indicadors. Per a fer l'informe s'han utilitzat 30 indicadors, agrupats en nou grans apartats: conflictes armats, situacions de tensió i disputes d'alt risc, processos de pau, rehabilitació postbèlica (acompanyament internacional), crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari, desenvolupament i dimensió de gènere en la construcció de pau. La descripció i l'anàlisi del que ha ocorregut en el món al llarg de l'any a través d'aquests indicadors, pot ajudar-nos a conèixer millor els avenços, els retrocessos i les dinàmiques de diversa índole que afecten al conjunt de la humanitat. La majoria d'aquests indicadors, una vegada entrecreuat, poden ajudar-nos també a comprendre les influències d'uns factors sobre uns altres. La comparació d'aquestes dades amb les dels anys anteriors dona a l'informe un caràcter d'alerta preventiva sobre algunes tendències generals o sobre la situació de determinats països, la qual cosa pot resultar útil, entre d'altres, per a redissenyar polítiques exteriors, de cooperació al desenvolupament i de transferències d'armes, així com per a elaborar polítiques en termes de prevenció de conflictes armats i que permetin consolidar processos de pau i de rehabilitació postbèlica arreu del món.

Sumario

Alerta 2007: informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz es un estudio que anualmente realiza la Unidad de Alerta de la *Escola de Cultura de Pau* de la *Universitat Autònoma de Barcelona*, y que sintetiza el estado del mundo al finalizar el año a partir del análisis de varios indicadores. Para hacer el informe se han utilizado 30 indicadores, agrupados en nueve grandes apartados: conflictos armados, situaciones de tensión y disputas de alto riesgo, procesos de paz, rehabilitación posbélica (acompañamiento internacional), crisis humanitarias, desarme, derechos humanos y Derecho Internacional Humanitario, desarrollo y dimensión de género en la construcción de paz. La descripción y el análisis de lo que ha ocurrido en el mundo a lo largo del año a través de estos indicadores puede ayudarnos a conocer mejor los avances, los retrocesos y las dinámicas de diversa índole que afectan al conjunto de la humanidad. La mayoría de estos indicadores, una vez entrecruzados, pueden ayudarnos también a comprender las influencias de unos factores sobre otros. La comparación de estos datos con los de años anteriores da al informe un carácter de alerta preventiva sobre algunas tendencias generales o sobre la situación de determinados países, lo que puede resultar útil, entre otras cosas, para el rediseño de las políticas exteriores, de cooperación al desarrollo y de transferencias de armas, así como para elaborar políticas de prevención de conflictos armados y que permitan consolidar procesos de paz y de rehabilitación posbélica en el mundo.

Summary

Alert 2007: report on conflicts, human rights and peace-building is a study carried out annually by the Alert Unit at the *School of Peace Culture* at *Universitat Autònoma de Barcelona*, providing an overview of the world situation at the end of the year on the basis of an analysis of various indicators. 30 indicators have been used in the preparation of this report, divided into nine large groups: armed conflicts, situations of tension and high risk disputes, peace processes, post-war rehabilitation (international involvement), humanitarian crises, disarmament, human rights and International Humanitarian Law, development and gender issues in peace-building. A description and analysis of what has happened in the world throughout this year, based on these indicators, helps to provide a greater knowledge of the advances, reverses and dynamics of various kinds that affect the whole of humanity. The majority of these indicators, once cross-referenced, can also help us to understand the influence of some factors on others. Comparing this data with the information gathered during the previous years means that the report can act as a preventive warning of certain general tendencies or a particular situation in individual countries, something that may be useful, among other things, for the rethinking of foreign policy, development cooperation and arms transfers, as well as for the development of policies aimed at preventing armed conflicts and facilitating the consolidation of peace processes and post-war rehabilitation throughout the world.

Sommaire

Alerte 2007: rapport sur les conflits, les droits de la personne et la construction de la paix est un rapport annuel réalisé par l'Unité d'Alerte de l'École de Culture de la Paix de la *Universitat Autònoma de Barcelona*, qui synthétise l'état du monde de l'année à partir de l'analyse de plusieurs indicateurs. Pour élaborer ce rapport, 30 indicateurs, regroupés en neuf grands chapitres, ont été utilisés. À savoir, les conflits armés, les situations de tension et les disputes de haut risque, les processus de paix, la réhabilitation d'après-guerre (accompagnement international), les crises humanitaires, le désarmement, les droits de la personne et Droit International Humanitaire, le développement et la perspective de genre dans la construction de la paix. La description et l'analyse, par moyen de ces indicateurs, des événements qui se sont produits dans le monde tout au long de l'année peut nous aider à mieux connaître les progressions, les reculs, et toute autre tendance touchant l'ensemble de l'humanité. La plupart de ces indicateurs, une fois superposés, peuvent aider aussi à comprendre les interdépendances entre certains facteurs. La comparaison de ces données avec celles des années précédentes fait de ce rapport une mise en garde préventive sur certaines tendances générales ou sur la situation de certains pays. Cet instrument peut donc être utile, entre autres, à la redéfinition des politiques extérieures, de coopération au développement et de transferts d'armes, ainsi qu'à l'élaboration des politiques de prévention de conflits armés qui permettent d'assurer la consolidation de processus de paix et de réhabilitation d'après-guerre dans le monde.

Llista d'indicadors

1. CONFLICTES ARMATS

1. Països amb conflicte armat

2. SITUACIONS DE TENSIÓ I DISPUTES D'ALT RISC

2. Països amb tensions i disputes d'alt risc

3. PROCESSOS DE PAU

3. Països amb processos de pau o negociacions o en fase d'exploració

4. REHABILITACIÓ POSTBÈL·LICA (ACOMPANYAMENT INTERNACIONAL)

4. Països que reben ajuda internacional en concepte de rehabilitació postbèl·lica

5. CRISIS HUMANITÀRIES

5. Països que enfronten emergències alimentàries
6. Països on almenys 1 de cada 1.000 persones és desplaçada interna
7. Països d'origen on almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada
8. Països inclosos en el Procés de Crides Consolidades (CAP) de les Nacions Unides per al 2006

6. DESARMAMENT

9. Països amb una despesa militar superior al 4% del PIB
10. Països amb una despesa pública en sanitat i/o educació inferior a la seva despesa militar
11. Països amb importacions d'armament convencional pesat superior al 0,5% del seu PIB
12. Països amb un percentatge de soldats superior a l'1,5% de la seva població
13. Països amb embargament d'armes per part del Consell de Seguretat de l'ONU
14. Països amb embargament d'armes per part de la UE i l'OSCE
15. Països on es venen desenvolupant programes de DDR

7. DRETS HUMANS I DRET INTERNACIONAL HUMANITARI

16. Països que no han ratificat els principals instruments jurídics de les Nacions Unides
17. Països amb greus i sistemàtiques violacions dels drets humans segons fonts no governamentals
18. Països amb greus violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals segons la UE
19. Països amb greus violacions dels drets humans segons els informes i resolucions de la CDHNU
20. Països que apliquen o mantenen la pena de mort
21. Països d'origen de persones que han obtingut asil polític
22. Països que no han ratificat el Protocol II de 1977 sobre conflictes armats intraestats relatiu a les Quatre Convencions de Ginebra de 1949
23. Països que incorporen nens i nenes com a soldats i que no han ratificat el Protocol Opcional a la Declaració dels drets del nen sobre la participació de menors en conflictes armats

8. DESENVOLUPAMENT

24. Països amb un Índex de Desenvolupament Humà (IDH) inferior al de 1990 i països pertanyents al grup de Països Menys Desenvolupats (LDC)
25. Països amb greus desigualtats internes segons el coeficient de Gini
26. Països que reben en concepte d'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) l'equivalent a més d'un 10% del PIB
27. Països amb un deute extern total superior al seu PNB, països amb una despesa en servei de deute extern superior a la que reben en ajuda oficial al desenvolupament i Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC)
28. Països amb altes taxes de desforestació i països amb alts índexs d'emissions contaminants
29. Països amb mala governabilitat segons el Banc Mundial

9. DIMENSIÓ DE GÈNERE EN LA CONSTRUCCIÓ DE LA PAU

30. Països amb greus desigualtats de gènere segons l'Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere (IDG)

Glossari

- ACNUDH:** Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans
ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
ACP: Àsia, Carib, Pacífic
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats
ADC: Aliança Democràtica per al Canvi
AI: Amnistia Internacional
AIF: Associació Internacional de Foment
AMIB: Missió de la Unió Africana a Burundi
AMIS: Missió de la Unió Africana a Sudan
ANP: Autoritat Nacional Palestina
ANDS: Estratègia Nacional de Desenvolupament per a Afganistan
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament
APC: Autoritat Provisional de la Coalició
APHC: *All Parties Hurriyat Conference*
APRD: *Armée Populaire pour la Restauration de la République et de la Démocratie*
AUC: Autodefenses Unides de Colòmbia
BINUB: Oficina Integrada de les Nacions Unides a Burundi
BIPP: *Islamic Liberation Front of Pattani*
BLA: *Baluchistan Liberation Army*
BM: Banc Mundial
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau en R. Centrafricana
BRN: *Barasi Revolusi Nasional*
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament
CAP: Crida Consolidada Interagències de Nacions Unides
CAVR: Comissió per a l'Acollida, la Veritat i la Reconciliació
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides
CEDAW: Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona
CEI: Comunitat d'Estats Independents
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
CERF: Fons Central per a Respostes d'Emergència
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja
CLAVE: Coalició Llatinoamericana per a la Prevenció de la Violència Armada
CODHES: Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament
CPI: Cort Penal Internacional
CPLA: *Serralada People's Liberation Army*
CPN: *Communist Party of Nepal*
CPP: Communist Party of the Philippines
CVO: *Civil Volunteer Organization*
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració
DFID: Departament Britànic per al Desenvolupament Internacional
DIAG: Desmantellament de Grups Armats Il·legals
DIH: Dret Internacional Humanitari
Dòlars: Dòlars d'EEUU
EAR: Agència Europea per a la Reconstrucció
ECHA: Comitè Executiu d'Assumptes Humanitaris
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea
ECOMOG: Grup d'Observació Militar de la Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entri Eritrea i Etiòpia
EUA: Estats Units d'Amèrica
EF: *Eastern Front*
ELN: Exèrcit d'Alliberament Nacional
ENA: Exèrcit Nacional Albanès
EU BAM Rafah: Missió d'Assistència Fronterera en el Pas Fronterer de Rafah
EUFOR ALTHEA: Operació Militar de la UE a Bòsnia i Hercegovina
EUJUST LEX: Missió Integrada de la UE per l'Estat de Dret a L'Iraq
EUJUST THEMIS: Missió de reforma de la justícia de la UE a Geòrgia
EUPAT: Equip Conseller de Policia de la UE a Macedònia
EUPM: Missió de Policia de la UE a Bòsnia i Hercegovina
EUPOL COPPS: Missió de Policia de la UE per als Territoris Palestins
EUPOL – KINSHASA: Missió policial de la UE en Kinshasa
EUPOL Proxima: Missió Policial de la UE a Macedònia
EUSEC RD Congo: Missió d'Assistència de la UE a la Reforma de la Seguretat en RD Congo
EZLN: Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides
FARC: Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia
FCD: *Fórum Cabindés para o Diálogo*
FDD: *Forces pour la Défense de la Démocratie*
FDI: Fons de Desenvolupament per a L'Iraq
FDLR: Forces Democràtiques per a l'Alliberament de Rwanda
FFAA: Forces Armades governamentals
FLAA: *Front de Libération d' Air et Azawak*
FLEC-FAC: *Front de Libertaçao do Enclave de Cabinda – Forças Armadas de Cabinda*
FMI: Fons Monetari Internacional
FNL: *Forces Nationales de Libération*
FOMUC: Força Multinacional per a Centreafrica
FUC: *Front Uni pour le Changement Démocratique*
GAFI: Grup d'Acció Financera
GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment de Aceh Lliure)
GEMAP: Programa per a la Gestió Econòmica i de Governabilitat
GFT: Govern Federal de Transició
GIA: Grup Islàmic Armat
GIMP: *Muslim Mujahideen Movement of Pattani*
GNT: Govern Nacional de Transició
GRIP: Grup d'Investigació i Informació sobre Pau i Seguretat
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HIPC: *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Altament Endeutats)
HRW: *Human Rights Watch*
IANSA: *International Action Network on Small Arms*
ICBL: Campanya Internacional per a la Prohibició de les Mines Terrestres
ICG: *International Crisis Group*
IDDRS: Estàndards Internacionals sobre Desarmament, Desmobilització i Reintegració
IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDMC: Internal Displacement Monitoring Centri
IDP: *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
IEMF: Força Multinacional Provisional d'Emergència
IGAD: Autoritat Intergovernamental per al Desenvolupament
IISS: *International Institute for Strategic Studies*
IOM: Organització Internacional de Migracions
IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
IRIN: *United Nations Integrated Regional Information Network*
IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*
IRR: Índex de Risc Reproductiu
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
ISDR: Estratègia Internacional per a la Reducció de Desastres
JEM: *Justice and Equality Movement*
JKLF: *Jammu and Kashmir Liberation Front*
KANU: *Kenya African National Union*
KFOR: Missió de l'OTAN a Kosovo
KNU: *Karen National Union*
LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)
LIPRODHOR: Lliga Rwandesa para la Promoció i la Defensa dels Drets Humans
LND: Lliga Nacional Democràtica
LRA: *Lord's Resistance Army*
LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamils)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MASSOB: *Movement for the Actualization of the Sovereign State Of Biafra*
MDC: *Mouvement for the Democratic Change*
MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*
MDR: Moviment Democràtic Republicà
MERCOSUR: Mercat Comú del Sud
MFDC: *Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance*

MILF: Moro Islamic Liberation Front
MINUCI: Missió de Nacions Unides en Côte d'Ivoire
MINURSO: Missió de Nacions Unides per al Referèndum en el Sàhara Occidental
MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití
MJP : *Mouvement pour la Justice et la Paix*
MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*
MODEL: *Movement for Democracy in Libèria*
MONUC: Missió de Nacions Unides en RD Congo
MOSOP: *Movement for the Survival of Ogoni People*
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MSF: Metges sense Fronteres
NCP: *National Congress Party*
NDC: *National Democratic Congress*
NDF: *National Democratic Front*
NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*
NEPAD: Nova Aliança per al Desenvolupament d'Àfrica
NLFT: *National Liberation Front of Tripura*
NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*
NPA: *New People's Army*
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NRF: *National Redemption Front*
NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic
OCHA: Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de Nacions Unides
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
OEA: Organització dels Estats Americans
OMC: Organització Mundial del Comerç
OMCT: Organització Mundial contra la Tortura.
OMS: Organització Mundial de la Salut
ONG: Organització No Governamental
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi
ONUGBIS: Oficina de Nacions Unides a Guinea Bissau
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA
OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PAC: Patrulles d'Autodefensa Civil
PAIGC: Partit Africà per a la Independència de Guinea Bissau i Cap Verd
PCT: Partit Congolès del Treball
PDP: *People's Democratic Party*
PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa
PIB: Producte Interior Brut
PIC: Consell per a la Implementació de la Pau
PIDCP: Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics
PIOOM: Programa d'Investigació Interdisciplinari sobre les Causes dels Conflictes i les Violacions de Drets Humans
PMA: Programa Mundial d'Aliments
PNB: Producte Nacional Brut
PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
PNUMA: Programa de Nacions Unides per al Medi ambient
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PULO: Organització Unida per a l'Alliberament de Pattani
PWG: *People's War Group*
RAFD: *Rally of Democratic Forces*
RAMSI: Missió d'Assistència Regional per a les Illes Salomó
RDL: *Rassemblement pour la Démocratie et la Liberté*
RFTF: Marc de Transició Basat en els Resultats
RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Moluques del Sud)
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *South African Development Community*
SCUD: *Platform for Change, National Unity and Democracy*
SFOR: Força d'Estabilització per a Bòsnia Hercegovina
SICS: Consell Suprem Islàmic de Somàlia
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Sudan's Liberation Army*
SPLA: *Sudan's People Liberation Army*
SSDF: *South Sudanese Defense Forces*
TPIR: Tribunal Penal Internacional per a Rwanda
TPIY: Tribunal Penal Internacional per a l'Antiga Iugoslàvia
TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UE: Unió Europea
UFDR : *Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement*
UFDD: *Union of Forces for Democracy and Development*
ULFA: *United Liberation Front of Assam*
UNAMA: Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
UNCTAD: Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament
UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
UNESCO: Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
UNFPA: Fons de Nacions Unides per a la Població
UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància
UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
UNIFIL: Força Interina de Nacions Unides a Líban
UNIKOM: Missió d'Observació de Nacions Unides a L'Iraq-Kuwait
UNIOSIL: Oficina Integrada de Nacions Unides a Sierra Leone
UNITA: *Uniao para a Independencia Total de Angola*
UNMA: Missió de Nacions Unides a Angola
UNMEE: Missió de Nacions Unides a Etiòpia i Eritrea
UNMIBH: Missió de Nacions Unides a Bòsnia i Hercegovina
UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo
UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria
UNMIS: Missió de Nacions Unides a Sudan
UNMISSET: Missió de Nacions Unides de Recolzament a Timor-Leste
UNMIT: Missió Integrada de Nacions Unides para Timor-Leste
UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan
UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka
UNMOVIC: Comissió de Monitoreo i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides
UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire
UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea Bissau
UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Libèria
UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia
UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor-Leste
UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia
UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*
UNRWA: Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiados Palestins a Orient Mitjà
UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà
UNTAET: Administració Transicional de Nacions Unides a Timor-Leste
UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan
UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides
USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EEUU
UTI: Unió de Tribunals Islàmics
VIH/SIDA: Virus d'Immunodeficiència Humana / Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida
ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

Introducció

“Alerta 2007: informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau” és un estudi que anualment realitza la Unitat d’Alerta de l’*Escola de Cultura de Pau* de la *Universitat Autònoma de Barcelona*, amb la col·laboració d’altres programes de l’*Escola*, i que sintetitza l’estat del món al finalitzar l’any a partir de l’anàlisi de diversos indicadors. L’informe “Alerta” sintetitza també la informació que la Unitat d’Alerta edita quinzenalment en un butlletí amb informació sobre l’actualitat internacional, “Semàfor”, que al seu torn és analitzada trimestralment en la publicació “Baròmetre”.¹ Altres aspectes analitzats en aquest Anuari s’amplien igualment en publicacions que poden ser consultades a la nostra web.

En el present informe “Alerta 2007” s’han utilitzat 30 indicadors, agrupats en vuit grans apartats, a saber: conflictes armats, situacions de tensió i disputes d’alt risc, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica (acompanyament internacional), crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari, i dimensió de gènere en la construcció de pau. La descripció i l’anàlisi del que ha ocorregut en el món al llarg de l’any a través d’aquests indicadors pot ajudar-nos a conèixer millor els avanços, els retrocessos i les dinàmiques de diversa índole que afecten el conjunt de la humanitat. La majoria d’aquests indicadors, una vegada creuats, poden ajudar també a comprendre les influències d’uns factors sobre uns altres. Comparar aquestes dades amb les d’anys anteriors dóna a l’informe un caràcter d’alerta preventiva sobre algunes tendències generals o sobre la situació de determinats països, fet que sens dubte pot resultar útil, entre altres coses, per al nou disseny de les polítiques exteriors, de cooperació al desenvolupament, i de control de les transferències d’armes, així com per a elaborar polítiques concretes de prevenció de conflictes armats que permetin consolidar els processos de pau i els contextos de rehabilitació postbèl·lica.

Com s’observa a les conclusions que figuren al final d’aquest anuari, algunes dades quantitatives relacionades amb l’estancament del nombre de conflictes armats, l’augment de processos de pau o de persones en fase de desmobilització, podrien donar la impressió que l’estat del món ha millorat al llarg de l’any. Una anàlisi qualitativa i detallada del conjunt dels indicadors, però, convida a una lectura menys optimista, o en tot cas més crítica, sobre algunes tendències que s’estan consolidant en els darrers anys, com les enormes dificultats per a portar a terme processos de rehabilitació postbèl·lica de manera reeixida i resoldre els factors estructurals dels països que recentment han sofert conflictes armats, la tremenda dimensió de crisis humanitàries com la que afecta la regió de Darfur (Sudan), l’oblit sobre contextos en els quals hi ha poblacions en perill per no atendre les seves necessitats bàsiques, l’augment de les despeses militars a escala internacional, les amenaces sobre el sistema global de drets humans com resultat de l’estratègia antiterrorista, o l’escassa atenció cap a la dimensió de gènere en tot allò relatiu a la construcció de pau. Massa llacunes, en definitiva, sobre aspectes vitals que afecten el desenvolupament de les persones, de les societats i de les futures generacions.

La concentració de diversos conflictes armats en una zona determinada del planeta, on hi figuren l’Afganistan, l’Iraq, Israel, Palestina i el Líban, afegides a les tensions amb Síria i l’Iran, a més de centrar l’atenció de l’opinió pública i restar visibilitat a altres qüestions, ha mostrat l’absoluta inutilitat d’algunes polítiques exteriors militaristes i reduccionistes, que lluny de millorar les situacions de tensió les agreugen i multipliquen. L’any 2007 ha començat, com a mínim, amb un qüestionament sobre les estratègies intervencionistes, sobre molts aspectes de les polítiques antiterroristes i les limitacions de les polítiques exteriors unilaterals que no tenen capacitat de preveure les seves conseqüències, ni tan sols a curt termini. La prevenció de conflictes, per tant, continua sent una assignatura pendent mentre el discurs i la pràctica no vagin de la mà i sàpiguen realitzar lectures regionals i globals dels problemes.

A pesar d’aquest panorama desolador, que en definitiva no fa més que reflectir unes tendències iniciades ja fa uns anys, concorren al mateix temps dinàmiques de signe més positiu i esperançador, com la finalització

1. Tant el butlletí quinzenal, “Semàfor”, com l’informe trimestral, “Baròmetre”, poden ser consultats en la web: <<http://www.escolapau.org>>.

de diversos conflictes armats, la multiplicació d'iniciatives de negociació en tots els continents, l'enfortiment de la societat civil per a encarar adversitats de tot tipus, una major consciència planetària sobre la delicada situació del medi ambient, o la introducció de nous instruments per a la protecció dels drets humans. Hi ha raons, per tant, per al pessimisme i per a l'optimisme, però no sempre en tots els camps. En tot cas, cada any que transcorre augmenta una mica més el nostre coneixement sobre el què ocorre, sobre les seves causes i també respecte a les mesures que haurien de prendre's per a superar les adversitats i enfortir les polítiques que persegueixen un món més igualitari i amb menys societats excloses o en perill. Durant els darrers deu anys s'han construït les bases per a un canvi que hauria de notar-se en breu, gràcies a les possibilitats de comunicació entre les persones i la convicció que cal protegir a qui pateix a causa de decisions humanes, a més d'aquelles persones que es veuen desamparades per fenòmens naturals que, també cal reconèixer-lo, en part són el resultat de polítiques que ignoren o menyspreen els límits de la naturalesa i la seva capacitat d'autorregular-se.

Fa pocs anys vam inaugurar el segle XXI amb projectes esperançadors i bons propòsits, però correm el risc d'haver desaprofitat la seva primera dècada sense fer allò que s'hauria de fer. Aquest "Anuari 2007" està ple de dades d'alerta i d'anàlisi sobre polítiques equivocades, però també d'exemples d'intel·ligència, gosadia, canvis d'orientació i sentit d'humanitat. L'any 2015 serà una data d'examen general sobre la nostra voluntat de rectificació i alhora d'innovació, en part per a veure si hem estat capaços d'arribar a una meta de mínims, reflectida en els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni. A l'Anuari del passat any assenyalàvem amb insistència que aquests objectius eren perfectament assumibles. Ara hauríem d'afegir que han d'ésser d'obligat compliment. És una exigència moral canviar les dinàmiques destructives que aquí assenyalarem i afermar les de signe contrari. Des de l'*Escola de Cultura de Pau* ho resumim insistint en la necessitat de "construir pau" a tots nivells (polític, econòmic, tecnològic, cultural, social i ambiental) i en totes les parcel·les del planeta, sense excepció. Entenem, a més, que el canvi de paradigma que vam necessitar no és una mera especulació per a quedar bé en el pròleg d'un Anuari, sinó un imperatiu per a la nostra pròpia supervivència i la de les futures generacions. Encara que ho compartim de ple, ja no n'hi ha prou amb el lema d'"un altre món és possible", perquè creiem amb fermesa que també "és necessari i imprescindible assolir-lo a curt termini". Les claus bàsiques per a aconseguir-lo estan en els mateixos indicadors de l'Anuari: actuar a temps perquè les tensions no derivin en conflictes armats, fomentar els processos de negociació, acompanyar de forma intel·ligent als països que surten d'una guerra, evitar que la corrupció i el mal govern impedeixin encarar satisfactòriament les crisis humanitàries, fomentar el desarmament i la desmilitarització, apuntalar els instruments de drets humans, millorar la governabilitat, protegir el medi ambient o promoure l'empoderament de les dones en tots els nivells de l'activitat humana, entre molts altres aspectes.

Finalitzo amb un sincer agraïment a totes les persones i institucions que ens recolzen en aquesta obstinació, i que possibiliten que aquest Anuari pugui ser redactat i arribi a les seves mans, especialment a l'*Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (Generalitat de Catalunya)* i altres institucions, com l'AECI, que ens permeten observar les dinàmiques del món per a analitzar-les i plantejar propostes.

Vicenç Fisas
Director de l'*Escola de Cultura de Pau*

1. Conflictes armats

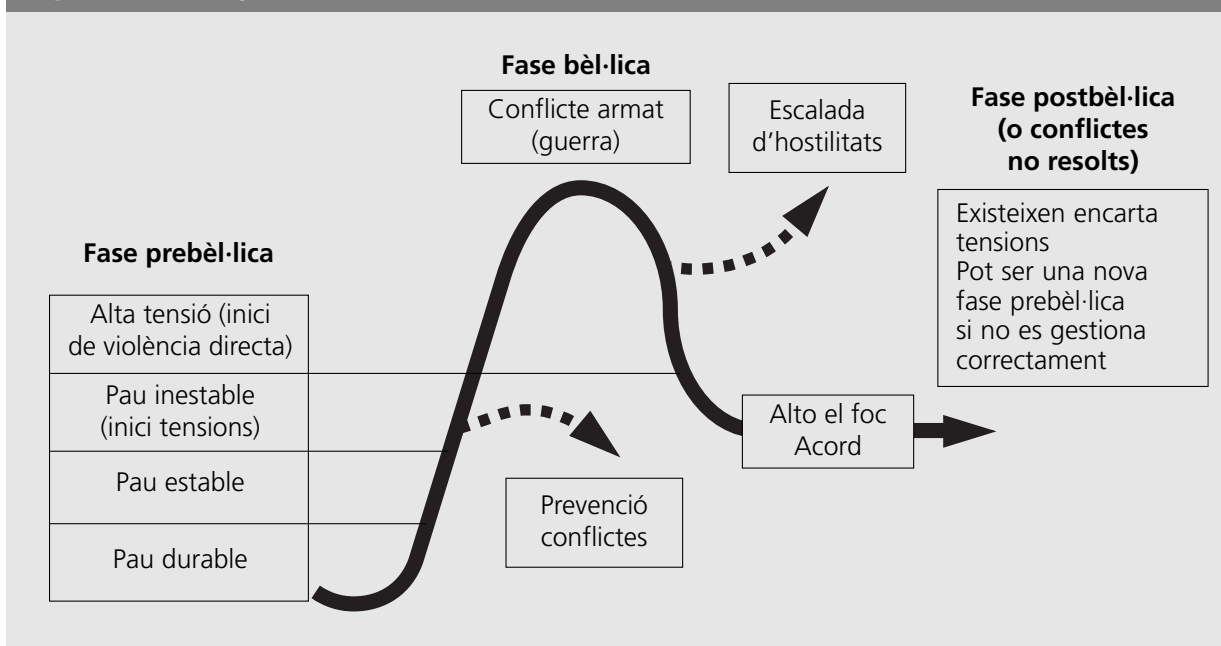
- El nombre de conflictes armats es va mantenir en 21, estabilitzant la tendència a la disminució dels conflictes armats dels darrers anys.
- La Banya i el centre de l'Àfrica van ser les regions més volàtils, en produir-se una expansió del conflicte armat de Darfur que va contagiar les veïnes R. Centreafricana i el Txad i l'ofensiva etiòp en suport del Govern Federal de Transició somalí, derrotant els tribunals islàmics.
- El Govern burundès i les FNL d'A. Rwsa van aconseguir un acord que estableix les bases de la fi del conflicte armat iniciat el 1993.
- Es va interrompre l'alto el foc entre el Govern cingalès i el grup guerriller tamil, fet que va conduir a una forta escalada de la violència a Sri Lanka.

En aquest capítol s'hi analitzen els conflictes armats existents al llarg del 2006 (indicador núm. 1). El capítol es divideix en quatre parts, a la primera s'hi aborda la definició i tipologia dels conflictes armats actuals. A la segona s'hi analitza la seva evolució el 2006, posant especial èmfasi en la situació d'aquests al finalitzar l'any. A la tercera part s'hi fa una anàlisi més extensa d'altres aspectes relacionats amb aquesta qüestió. Finalment s'hi adjunta un mapa en el qual apareixen assenyalats aquells països amb conflictes armats existents durant l'any 2006.

1.1. Conflictes armats: definició i tipologia

Es considera **conflicte armat** qualsevol enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La consideració de conflicte armat en funció del nombre de víctimes contempla altres factors tals com la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com del nivell de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. Aquesta definició no inclou aquelles situacions que corresponguin a un altre tipus de violències com serien els actes de delinqüència comuna. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat. L'existència d'un cessament d'hostilitats temporal en un context determinat no suposa la fi del conflicte armat. A tot això s'hi afegeix la qüestió del terrorisme, que suposa una nova lectura de les relacions internacionals i la deslegitimació i simplificació dels dis-

Figura 1.1. Etapes dels conflictes

cursos dels grups armats d'oposició que utilitzen la violència per aconseguir uns objectius polítics determinats. Per una altra part, en aquest capítol no s'hi analitzen els conflictes que ja no es troben en la seva fase armada, encara que continuï sense resoldre la incompatibilitat que va originar les hostilitats; no obstant, sí que són analitzats des de la perspectiva de l'evolució de les negociacions de pau per a resoldre el contenciós en el capítol 3 de processos de pau. La figura 1.1 mostra la seqüència que acostumen a seguir els conflictes armats, i resumeix els quatre primers capítols de l'informe.

Els conflictes armats contemporanis es caracteritzen per ser majoritàriament de **caràcter intern**, és a dir, es desenvolupen a l'interior d'un Estat, sent molt pocs els que tenen lloc entre dos Estats. No obstant, la majoria d'aquests escenaris compten amb una important dimensió i influència regional o internacional a causa, entre d'altres factors, dels fluxos de persones refugiades, al comerç d'armes, als interessos econòmics (com l'explotació legal o il·legal de recursos) o polítics que els països veïns tenen en el conflicte, o bé perquè els grups armats d'oposició busquen refugi, tenen les seves bases als països limítrofs, o reben el suport logístic i militar dels Govern veïns, o fins i tot perquè els Govern veïns o coalicions internacionals participen directament en les confrontacions.

Per **actors armats regulars i irregulars** s'entén l'amalgama dels diferents **actors enfrontats** que participen en els conflictes armats, que solen ser el Govern o les seves FFAA, contra un o diversos grups armats d'oposició. En altres casos, no obstant això, els enfrontaments poden ser entre clans, guerrilles, senyors de la guerra, grups armats oposats entre sí, o entre milícies de comunitats ètniques o religioses.¹ Encara que l'instrument bèl·lic més utilitzat és l'armament convencional, i dins d'aquest, les armes lleugeres (que són les causants del 90% de les víctimes mortals dels conflictes, principalment dones i menors) en molts casos s'utilitzen altres mitjans, com atacs suïcides, atemptats, violència sexual, i fins i tot la fam és utilitzada com a instrument de guerra.²

Les **causes** més comunes dels principals conflictes armats poden classificar-se en els següents grups: **1)** en relació amb el **poder polític** (on s'observen les dificultats en l'alternança de poder, la fragilitat del sistema democràtic i la lluita, en definitiva, per aquest poder); **2)** en relació amb el binomi **autonomia-independència**, la qual cosa implica l'existència de grups minoritaris (o majoritaris en alguns casos) amb reclamacions i aspiracions de poder polític a partir d'afirmacions identitàries no satisfetes; i **3)** en relació amb els **recursos, el territori i la població** (enfrontaments de caràcter intercomunitari, disputes pel control dels recursos naturals, a causa de la marginació regional o colonització demogràfica d'una comunitat respecte a una altra). En la majoria dels casos, no obstant, aquestes causes no es presenten de manera aïllada, sinó interrelacionades.

1.2. Evolució dels conflictes armats

En finalitzar el 2006, es constata l'existència de **21 conflictes armats, la mateixa xifra que en el 2005, trencant la tendència a una disminució dels conflictes armats que s'estava donant en els darrers**

En finalitzar el 2006, es constata l'existència de 21 conflictes armats.

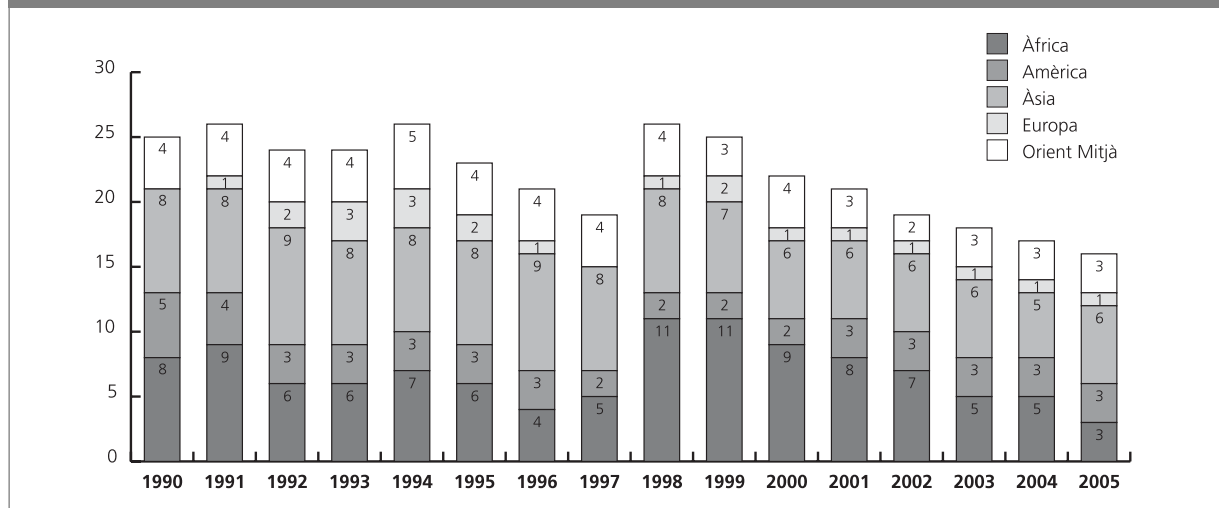
anys, tal com mostra la Figura 1.2. D'una banda, va continuar vigent el cessament d'hostilitats entre el Govern filipí i el grup armat d'oposició MILF. Tanmateix, es va truncar l'alto el foc existent a Sri Lanka des de 2002, donant pas a una situació de violència d'alta intensitat. A més, l'extensió del conflicte armat a Darfur al costat dels moviments

contestataris interns del Txad i de R. Centreafricana van provocar que ambdós països entressin en una espiral de violència de greus conseqüències. A aquest panorama negatiu cal afegir-hi la invasió israeliana del Líban, que va desencadenar una guerra que va durar 33 dies. Les notes positives de l'any van ser la signatura de l'acord de pau entre el Govern burundès i les FNL d'A. Rwas, posant fi al conflicte armat existent

1. Escola de Cultura de Pau, Alerta 2006, *Informe sobre conflictes armats, drets humans i construcció de pau*, Icaria, Barcelona, 2006, p. 27. Vegeu Quadre 1.3. a <<http://www.escolapau.org>>.

2. En aquest sentit, per a l'elaboració del present capítol s'han tingut en compte aquells fets que han suposat la mort de nombroses persones en una estratègia deliberada i sistemàtica de destrucció havent estat perpetrats per armes convencionals o no.

Figura 1.2. Distribució regional i núm. de conflictes armats durant el període 1990-2005

Font: Harbom, L. i Wallensteen, P., SIPRI Yearbook 2006, "Patterns of major armed conflicts 1990-2005", Uppsala, 2006.

des de 1993, i l'acord aconseguit a Nepal entre el Govern i el grup maoista CPN després de la renúncia del Rei Gyanendra.

Quadre 1.1. Conflictes armats el 2006*

Àfrica	Algèria, <i>Burundi</i> , Txad, Còte d'Ivoire, Nigèria (Delta del Níger), R. Centreafricana, RD Congo (Kivus i Ituri), Somàlia, Sudan (Darfur), Uganda
Amèrica	Colòmbia
Àsia	Afganistan, Filipines (Abu Sayyaf), Filipines (MILF), Filipines (NPA), Índia (Assam), Índia (Jammu i Caixmir), Nepal, Sri Lanka, Tailàndia
Europa	Rússia (Txetxènia)
Orient Mitjà	Iraq, Israel-Palestina, <i>Liban</i> ³

*En cursiva, els conflictes finalitzats en 2006.

Pel que fa a la seva evolució, a 11 conflictes la situació va empitjorar respecte a l'inici de 2006, destacant el triangle Txad-R. Centreafricana-Sudan (Darfur), i Somàlia al continent africà; Afganistan i Sri Lanka al continent asiàtic; i Iraq, Palestina i Liban a l'Orient Mitjà. A tres contextos, Uganda (per l'establiment del cessament d'hostilitats), RD Congo i Índia (Jammu i Caixmir), va millorar lleument la situació. A més, cal afegir el manteniment del cessament d'hostilitats entre el Govern filipí i el MILF. Finalment, a d'altres cinc contextos la situació no va variar ostensiblement durant l'any. Quant a l'anàlisi regional, el continent asiàtic és on

Taula 1.1. Distribució regional dels conflictes armats, 2001-2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Àfrica	12	12	10	10	8	9
Amèrica	1	1	1	2	1	1
Àsia	12	12	10	10	9	8
Europa	1	1	1	1	1	1
Orient Mitjà	1	1	2	2	2	2
Total	27	27	24	25	21	21

Font: Alerta 2002-2007, Informe sobre conflictes armats, drets humans i construcció de pau, Icaria, Barcelona, 2002-2007.

3. Com ja s'ha comentat, entre juliol i agost es va desencadenar un conflicte armat al Liban després de la invasió israeliana, encara que a la fi d'any la situació que pateix el Liban no és considerada com conflicte armat, i no es té en compte a l'efecte de comptabilitat dels conflictes armats durant el 2006, al igual que Burundi i Nepal.

s'han produït menys canvis de tendència, mentre que és el continent africà el que en termes absoluts va experimentar un augment del nombre dels conflictes armats en l'últim any, amb els casos del Txad i la R. Centreafricana.

Àfrica

Al continent africà es van constatar **nou conflictes** armats en finalitzar l'any 2006, ja que malgrat la fi del conflicte armat a Burundi (després de l'acord de pau entre les FNL d'A. Rwaswa i el Govern), van esclatar dos

Les principals novetats que es van produir durant el 2006 van ser la fi de la fase de transició a la RD Congo, la greu crisi regional que es va desencadenar al Txad i R. Centreafricana influenciada per la situació de Darfur.

nous conflictes armats a la R. Centreafricana i el Txad, a l'espera de com evolucioni la situació al sud del Sudan després del rebrot de violència de novembre. Les principals causes de fons no van variar respecte els anys anteriors: la lluita pel poder polític (fragilitat democràtica heretada sovint del període colonial i postcolonial) i la disputa pel control dels recursos naturals, ambdues interrelacionades. Gran part d'ells compta amb una **important dimensió regional**, i existeix una **multiplicitat d'actors armats** implicats en l'evolució del conflicte. Les principals novetats que es van produir durant el 2006 van ser, per una part, la fi de la fase de transició a la RD Congo, que va conduir a la

celebració d'eleccions, les primeres des de la independència del país, i la formació d'un nou Govern encapçalat per J. Kabila, i per una altra part, la greu crisi regional que es va desencadenar al Txad i R. Centreafricana influenciada per la situació de Darfur.

Taula 1.2. Conflictes armats a l'Àfrica el 2006

Conflictes armats (inici)	Principals actors armats ⁴	Causes de fons	Evolució respecte a gener del 2006
Algèria (1992)	Govern, GIA, GSPC	Control polític i econòmic (recursos naturals) dels militars enfront de l'oposició islàmica, instrumentalització religiosa	Estancament
Burundi (1993)	Govern, FNL d'A. Rwaswa	Control polític d'una minoria ètnica i dificultats per a l'alternança de poder	Fi del conflicte armat
Txad (2006)	Govern, FUC, SCUD	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder	Deteriorament
Côte d'Ivoire (2002)	Govern, <i>Forces Nouvelles</i> , milícies progovernamentals	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política	Estancament
Nigèria (Delta del Níger) (2003)	Govern, milícies de les comunitats ijaw, ogoni, itsereki i urhobo, exèrcits privats de seguretat, MEND, MOSOP	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Deteriorament
R. Centreafricana (2006)	Govern, APRD i UFRD, diverses milícies	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder	Deteriorament
RD Congo (1998)	GNT, faccions de grups armats inclosos en el GNT, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança de poder i control dels recursos naturals	Millora
Somàlia (1988)	GFT, SICS, Etiòpia, senyors de la guerra i milícies no adscrites a ambdós grups	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. Federació	Deteriorament
Sudan (Darfur) (2003)	Govern, milícies progovernamentals, SLA-Minawi, SLA-Al-Nour, SLA-Qassem Haj, JEM, NMRD, NRF	Marginació regional i política	Deteriorament
Uganda (1986)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Cessament d'hostilitats

a) Àfrica Occidental

Encara que durant el primer semestre de 2006 es van produir avanços positius en la situació política i en el procés de pau que travessa **Côte d'Ivoire**, la segona part de l'any es va veure marcada per un deteriorament de les relacions entre el Primer Ministre, C. K. Banny, i el President, L. Gbagbo, i per la persistència d'incidents violents a diverses zones del país, donant pas a una **situació potencialment explosiva**. El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar, a sol·licitud de la UA, l'extensió **a l'octubre del període de transició per a altres 12 mesos reequilibrant els poders entre ambdós líders**, perquè C.K. Banny pogués governar de forma independent, disposar d'autoritat sobre els cossos de seguretat, i poder per desbloquejar diversos contenciosos com el programa de desarmament, el procés d'identificació de votants, el desmantellament de les milícies, el restabliment de l'autoritat estatal a tot el país i la posada en marxa del procés electoral.⁵ Aquesta decisió va provocar el rebuig dels sectors pro L. Gbagbo per considerar-la anticonstitucional. Encara que no es van produir violacions de l'alto el foc significatives entre les FFAA i la coalició opositora *Forces Nouvelles*, es van constatar actes de violència contra la població civil a diverses parts del país, principalment al sud i a la capital, Abidjan, en la majoria dels casos protagonitzades per les milícies pro L. Gbagbo (*Jeunes Patriotes* i el *Groupe Patriotique pour la Paix*) i enfrontaments a la zona oest propera a Libèria, com a Guiglo.

Nigèria viu immersa en una crisi política agreujada per la persistència de la violència que sofreix el **Delta del Níger**.⁶ Aquesta situació va empitjorar a la fi de l'any amb l'anunci d'eleccions per a l'abril de 2007, la qual cosa va desencadenar nombrosos actes de violència política que previsiblement aniran en augment conforme s'aproximi la data electoral. En aquest sentit, a la regió del **Delta**, durant l'any 2006 es va produir un **increment de la pressió militar sobre els grups armats i la població civil** acusada de donar suport a la insurrecció, cosa que va fer témer una escalada de la violència. Van continuar els atacs contra les comissaries de policia, a més dels segrests i ocupacions de les plataformes petrolieres per part dels grups armats, principalment el MEND, exigint un major control per part de les administracions locals de la regió dels recursos obtinguts per l'explotació del cru i l'augment de la transparència en la utilització dels beneficis derivats de l'explotació del petroli. Informes de les Nacions Unides i de l'ICG⁷ van considerar legítimes les reivindicacions dels grups armats encara que van condemnar els mètodes utilitzats per a aconseguir aquests fins.

b) Banya d'Àfrica

Somàlia es troba a la fi de 2006 **davant un nou esclat de la violència que pot tenir greus conseqüències regionals**. Durant l'any es van produir nombrosos canvis que han conduït a aquesta nova espiral del conflicte, que reobre una pàgina de la història recent del país, la nefasta intervenció internacional encapçalada pels EUA a principi dels noranta. L'any s'iniciava amb la paràlisi del Govern Federal de Transició (GFT), a causa de la divisió entre els partidaris del seu trasllat a Mogadiscio i els partidaris del seu trasllat a Jowhar. A mitjan d'any es van desencadenar greus enfrontaments entre una aliança de senyors de la guerra de Mogadiscio finançada pels EUA i la Unió de Tribunals Islàmics (que posteriorment canviaria el seu nom pel de Consell Suprem Islàmic de Somàlia, SICS, per les seves sigles en anglès, encara que segueix sent conegut pel seu nom anterior). Alguns d'aquests senyors de la guerra formaven part del GFT. Aquests enfrontaments van culminar amb la victòria del SICS, que posteriorment va anar ampliant el seu control sobretot el centre i sud del país, restablint la seguretat, instaurant la sharia a les zones sota el seu comandament i convertint-se en una creixent amenaça per al GFT, cada vegada més fràgil (en reduir-se el seu control a la ciutat de Baidoa i voltants), fragmentat i recolzat obertament per Etiòpia. Els contactes entre el GFT i el SICS per evitar una confrontació es van anar produint des de llavors, encara que sense èxit, en paral·lel als avanços territorials de les milícies del SICS, i a la creixent implicació d'Etiòpia i d'altres països de

Somàlia es troba a la fi de 2006 davant un nou esclat de la violència que pot tenir greus conseqüències regionals.

5. Vegeu capítol de rehabilitació postbèlica.

6. Vegeu capítol de tensions.

7. International Crisis Group, *Nigèria's Faltering Federal Experiment*, Africa Report n.119, 251006, <http://www.crisisgroup.org/librarydocuments/africawest_africa119_nigerias_faltering_federal_experiment.pdf>.

la regió subministrant armes a ambdues parts en violació de l'embargament existent des de 1992.⁸ Aquest clima de tensió creixent va ser alimentat durant l'any amb el debat sobre l'establiment d'una missió de manteniment de la pau de caràcter regional, al que es va negar el SICCS amenaçant amb iniciar una guerra santa contra les potències ocupants, situació que es va desencadenar després de la proposta dels EUA en el Consell de Seguretat de l'ONU de permetre la creació d'aquesta missió a la fi de novembre i l'ofensiva etiop de desembre en suport del GFT, que el seu potencial militar ha comportat la ràpida derrota de les milícies dels tribunals islàmics i el lliurament de Mogadiscio. A això cal afegir-hi la intervenció militar dels EUA, reconeguda obertament, en persecució de suposats responsables dels atemptats a les ambaixades de Kenya i Tanzània de 1998.

Pel que fa a la regió de **Darfur**, al Sudan, durant l'any va continuar agreujant-se la situació de violència i de desastre humanitari (al voltant de 300.000 morts des que es va iniciar el 2003, dos milions i mig de persones desplaçades, 220.000 refugiades al Txad, més de quatre milions de persones van dependre de l'assistència humanitària), que va anar adquirint proporcions regionals, estenent la seva influència cap a la R. Centreafricana, després d'haver-ho fet anteriorment al Txad. L'any es va caracteritzar per les reiterades **violacions de la treva aconseguida pel Govern i alguns dels grups armats signants de l'acord de pau** a mitjan d'any, que va seguir sense implementar-se, així com pels enfrontaments entre les diverses faccions de l'SLA, provocant un deteriorament general de la situació. A més, el règim d'O. **Al-Bashir va reiterar la seva negativa a acceptar una missió de manteniment de la pau de l'ONU** a la zona que substituís la missió de la UA, incapaç de controlar la situació. Aquesta missió, que hauria de comptar amb 20.000 efectius, només podrà desplegar-se a la zona amb el beneplàcit sudanès, decisió recolzada per la Xina en el Consell de Seguretat de l'ONU, la qual cosa frena una intervenció de la comunitat internacional per posar fi a les greus violacions dels drets humans. A final d'any el Sudan seguia posposant aquesta decisió amb diverses estratègies com acceptar parcialment una solució híbrida de la UA i de les Nacions Unides que posteriorment va rebutjar. De la seva banda, els EUA i el Regne Unit van amenaçar amb noves sancions a aplicar a principi de 2007 si no s'acceptava aquesta última proposta. En paral·lel, la UA va estendre el mandat de la seva missió al país per altres sis mesos fins a juny de 2007.

La situació de crisi que pateix la **R. Centreafricana** des d'intervinguts de 2005 **es va anar agreujant durant l'any 2006**, deteriorament que en un principi va ser vinculat a actes de delinqüència pel mateix Govern de F. Bozizé per dissimular la magnitud de la crisi. Així, el país va estar afectat per tres dinàmiques diferenciades: d'una banda, l'existència del grup armat que va actuar en la populosa zona centre i nord del país durant els dos últims anys, l'*Armée Populaire pour la Restauration de la République et de la Démocratie* (APRD), dirigit per l'antic membre de les FFAA, B. N'Djadder. L'APRD va afirmar no tenir suports estrangers ni està vinculat a l'ex President A.F. Patassé. En segon lloc, cal destacar l'escalada dels enfrontaments a la despoblada zona nord-est del país, on des d'octubre la coalició de grups existents sota el nom d'*Unió des Forces Démocratiques pour le Rassemblement* (UFDR) va protagonitzar un aixecament armat contra el Govern de F. Bozizé en protesta per la seva política d'exclusió i acusant-lo de basar-se en criteris ètnics a l'hora de governar. Al seu torn, la UFDR va ser acusada d'estar vinculada al deposat President A.F. Patassé. Aquesta coalició va arribar a controlar diverses ciutats al nord i va manifestar la seva disposició a entaular negociacions de pau per aconseguir un nou repartiment del poder. Finalment, es va anar constatant una escalada de la violència a la zona oest del país fronterera amb el Camerun, on es van perpetrar nombrosos actes de saqueig i atacs contra la població civil. Davant d'aquesta situació, que ja ha provocat el desplaçament forçat de més de 220.000 persones a l'interior del país, 45.000 refugiats al sud del Txad i altres 30.000 centreafricans al veí Camerun, l'organització regional CEMAC va manifestar la seva voluntat de donar suport al Govern i ampliar el contingent de 350 soldats que componen la missió de manteniment de la pau regional (FOMUC). **França també va donar suport logísticament i militar al Govern** i fins i tot va entrar en combat amb la UFDR, argumentant haver actuat en legítima defensa.

8. Carta de data 21 de novembre de 2006 dirigida al President del Consell de Seguretat pel President del Comitè del Consell de Seguretat establert en virtut de la resolució 751 (1992), on s'adjunta l'informe definitiu del Grup de supervisió per a Somàlia, S2006913, de 221106, <<http://www.un.org/spanish/docs/comitesanciones751/SomaliaSelSp.htm>>

Quadre 1.2. El triangle R. Centreafricana-Txad-Sudan

Des de l'inici del conflicte armat a Darfur al febrer de 2003, **la situació al triangle fronterer que formen aquests tres països no ha fet sinó que deteriorar-se** a causa de diverses qüestions. La crisi humanitària conseqüència de l'onada de refugiats que va començar estenent-se cap a l'est del Txad només va posar de manifest diversos problemes estructurals que afecten alguns Governos africans que tenen el seu reflex i exemple en aquesta zona. Alguns d'aquests elements serien també extrapolables a la situació del Sudan. Així, cal assenyalar l'escassa **presència de l'Estat txadià i del seu homòleg centreafricà per garantir la seguretat i l'assistència humanitària a la regió, els greus problemes de governabilitat, la proliferació de bandes i milícies i el fràgil control que exerceixen els Executius en el conjunt d'ambdós països**, i que sobreviuen protegits per un clientelisme basat en xarxes de caràcter ètnic i familiar, sobretot en el cas txadià. En aquest últim país, el descobriment de petroli (malgrat l'aposta per una coparticipació internacional més transparent en la gestió dels beneficis derivats de la seva explotació) només va contribuir a debilitar el ja de per si fràgil Govern d'I. Déby. L'Executiu txadià està sent qüestionat per diversos moviments opositors polítics i armats a causa de la seva exclusió política i l'absència de mecanismes de participació en un sistema polític dissenyat a la mesura del seu líder, el clan familiar del qual s'ha anat sumant als moviments opositors. En el cas centreafricà, l'èxit del cop d'Estat contra el President A. F. Patassé i els diversos processos electorals que s'han celebrat posteriorment per legitimar el colpista F. Bozizé no han vingut acompanyats per un procés de reconciliació real i de canvis estructurals que posessin fi a les dificultats socioeconòmiques que travessa aquest país des de la seva independència.

En paral·lel, el **Txad** va haver de declarar al novembre l'estat d'emergència per un període de sis mesos davant l'increment **de la violència a l'est** del país. L'escalada dels atacs de milícies procedents de Darfur, al costat de les activitats dels moviments opositors armats presents a l'est van anar en augment durant tot l'any, així com els intents del Govern d'atallar la situació per la via militar, en paral·lel a la convocatòria d'una iniciativa de Diàleg Nacional que va ser boicotejada per les dues principals forces opositores, el CPDC i el FAR, en no incloure's en la taula a tots els moviments politicomilitars. Diverses milícies van sembrar el caos a l'est (desprotegit a causa de la reubicació de les FFAA txadianes cap a la capital, que va sofrir un atac a gran escala a l'abril i l'amenaça d'un altre a final d'any) atacant desenes de poblacions, i els grups armats d'oposició txadians recolzats pel Sudan van saquejar la ciutat fronterera d'Abéché. Aquesta ciutat era el centre de distribució i coordinació de l'assistència humanitària als camps de refugiats sudanesos i als més de 90.000 txadians que es troben desplaçats com a conseqüència de la violència. Davant d'aquesta situació, les agències humanitàries van retirar el seu personal no essencial i van traslladar al Camerun la seva caserna general. Per la seva banda, les **Nacions Unides van enviar una missió d'investigació a la zona per considerar les opcions de desplegament** d'una missió de monitoreig de la frontera o una **força de manteniment de la pau**, proposta ben acollida pel Txad i la R. Centreafricana.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, malgrat la signatura al setembre d'un **acord d'alto el foc definitiu entre el Govern i les FNL d'A. Rwsa** que va posar fi al conflicte armat iniciat el 1993, es va produir un **greu deteriorament de la situació política des de la pujada al poder al setembre de 2005** del Govern escollit democràticament, que pot frenar tots els avanços i èxits aconseguits en el procés de pau. Prèviament a la signatura de l'acord es van produir enfrontaments esporàdics entre els cossos de seguretat i les FNL i nombrosos casos de detencions, tortures i desaparicions de persones suposadament vinculades a les FNL per part dels cossos de seguretat burundesos. Aquesta greu crisi política podria fins i tot afectar la implementació de l'acord d'alto el foc aconseguit amb les FNL. La **deriva autoritària del nou Govern encapçalat pel CNDD-FDD** es va posar de manifest amb l'arrest de veus crítiques de l'oposició, les pressions contra els mitjans de comunicació i les nombroses violacions dels drets humans comeses pels cossos de seguretat en un clima de total impunitat. El cas més destacat va ser el suposat intent de cop d'Estat al juliol que va comportar la detenció de diversos líders polítics de l'oposició, entre ells l'ex President D. Ndayizeye, acusats de participar en els fets. L'ONUB, que va ser substituïda a final d'any per una Oficina de caràcter polític (BINUB), i altres organitzacions de defensa dels drets humans locals i internacionals van denunciar la continuació de la violència sexual, les execucions extrajudicials, detencions i tortura, a uns nivells similars als comesos durant el conflicte.

La situació a la **RD Congo** es va caracteritzar per la **persistència de la violència i la inseguretat** a la regió est del país, principalment a les províncies de Kivu nord i sud i al districte d'Ituri (Orientale), i per la tensió derivada de la celebració de les primeres eleccions legislatives i presidencials democràtiques al país des de la independència. Durant tot el procés electoral es van produir diversos enfrontaments entre els simpatitzants dels diferents partits opositors i constants denúncies de frau prèvies a la celebració dels comicis. Després de la primera i segona volta (30 de juliol i 29 d'octubre, respectivament) **es va produir una escalada de la violència a la capital entre les milícies dels dos principals candidats i contendents a la segona volta** (l'actual President, J. Kabila, liderant la coalició *Alliance de la Majorité Présidentielle*, i el Vicepresident del Govern de transició sortint i antic líder rebel, J. P. Bemba, que liderava la coalició *Union pour la Nation*) que va amenaçar de desbaratar tot el procés. No obstant això, malgrat diverses irregularitats constatades per la Comissió Electoral Independent i per les missions d'observació electoral internacionals, es va destacar la seva transparència, que va conduir a la victòria de J. Kabila amb el 58,05% dels vots enfront del 41,95% de J. P. Bemba. La intervenció de la missió de la UE al país (EUFOR RD Congo) i de la MONUC, així com les crides a la calma i els acords signats pels dos principals contendents, van aconseguir controlar la situació. Malgrat mostrar la seva disconformitat, J.P. Bemba va acceptar dirigir l'oposició al nou Govern. Després de les eleccions, es van produir nous enfrontaments protagonitzats pels militars dissidents liderats per L. Nkunda al voltant de Sake, a Kivu nord, que van posar de manifest els difícils reptes que ha d'afrontar encara aquest país.

Quadre 1.3. RD Congo: reptes postelectorals per a un país en permanent transició

El conflicte armat que sofreix la **RD Congo** ha causat al voltant de quatre milions de víctimes mortals des de 1998, en què es va arribar a denominar la primera guerra mundial africana per la implicació de fins a vuit països de la regió. **Aquesta guerra segueix sent una de les més greus i oblidades de l'actualitat, malgrat la culminació formal del procés de pau entre 2002 i 2003**, que va conduir a la formació del Govern Nacional de Transició, que ha posat fi a la seva marxa després de la celebració de les eleccions celebrades entre juliol i octubre.

La victòria del President, J. Kabila, a la segona volta de les eleccions celebrada el 29 d'octubre, va ser ratificada pel Tribunal Suprem, avalant els resultats provisionals anunciats per la Comissió Electoral Independent (CEI). El Tribunal va afirmar que les reclamacions presentades per J. P. Bemba estimant que les eleccions havien estat fraudulentament eren infundades. Els resultats van mostrar una forta fragmentació territorial en el suport a ambdós candidats, ja que la part occidental del país i la capital, la majoria de llengua lingala, va votar majoritàriament a favor de J. P. Bemba, mentre que la regió est, la llengua de la qual és el swahili, va votar principalment per J. Kabila. El conflicte armat va afectar en major mesura la part est del país. J. P. Bemba, que en un primer moment havia amenaçat de no reconèixer els resultats de les eleccions, i els partidaris de les quals van incendiar la seu del Tribunal Suprem i es van enfrontar a la policia en resposta al suposat frau que s'havia comès, va manifestar el seu descontent amb la decisió del Tribunal Suprem però va afirmar que estava preparat per dirigir l'oposició al Govern de J. Kabila. Segons la CEI, més de 1,4 milions de persones van votar a les llistes d'omesos (destinades als electors registrats el nom dels quals no figurava a les llistes electorals) o els electors per derogació (llista que permetia votar fora de la seva circumscripció als electors en desplaçament professional). La missió d'observació electoral de la UE va destacar que fins i tot si la utilització fraudulenta d'aquests registres hagués estat a favor del mateix candidat a totes les meses electorals, aquesta incidència no sobrepassaria els 650.000 vots, mentre que més de 2,6 milions de vots van separar els dos candidats.

No obstant això, malgrat la consecució del procés electoral, **els reptes que afronta el país són ingents**, la majoria conseqüència directa del conflicte armat i del seu passat colonial i de l'acció del mariscal Mobutu, que ho va convertir en el seu pati particular: un **sistema judicial** que ha de ser reconstruït des dels seus fonaments per intentar posar fi a la impunitat, la **corrupció** persistent en múltiples àmbits de l'administració i especialment entorn de l'explotació il·legal dels recursos naturals, la **reforma del sector de la seguretat**, la **pobresa** i la **injustícia social**, la greu **crisi humanitària** que afecta milions de persones i la **violència** que persisteix a l'est per la presència de diverses milícies i grups armats que encara no s'han integrat a les FFAA congoleeses. Els seus successors, L. Kabila i el fill d'aquest, J. Kabila, han estat incapaços de superar aquesta situació de desgovern, corrupció i expoliació (quan no l'han promogut) sovint amb el silenci de la comunitat internacional. D'aquest fet va quedar constància als informes de les Nacions Unides⁹ sobre la participació de nombroses empreses estrangeres, algunes d'elles occidentals, en el saqueig dels recursos naturals del país.

El conflicte armat que sofreix el nord d'Uganda va acabar el 2006 de la mateixa forma que va acabar els dos anys anteriors: **fràgils converses de pau** entre el Govern i el grup armat d'oposició LRA **pendents d'un fil a causa de la desconfiança entre les parts**, encara que en aquesta nova oportunitat es van donar alguns avanços (no irreversibles) com la signatura del cessament d'hostilitats el 26 d'agost després de diversos mesos de negociacions a Juba, al sud del Sudan, i que va ser renovat l'1 de novembre. Aquest acord establia principalment a l'acantonament de les forces de l'LRA en dos camps prop de la frontera sud del Sudan, Owiny Ki-Bul i Ri-Kwangba, per poder prosseguir les converses¹⁰. No obstant això, a final de novembre l'LRA va suspendre la seva participació en el procés com a conseqüència de la violació del cessament d'hostilitats per part de les FFAA, condició indispensable per a la continuïtat d'aquests contactes. Fins a la signatura del cessament d'hostilitats van persistir els actes de violència contra la població civil i les operacions militars de les FFAA contra l'LRA, però posteriorment es va produir una reducció ostensible de la inseguretat a la zona. No obstant això, malgrat aquesta relativa millora de la situació, el Representant Especial del Secretari General de l'ONU per als menors en els conflictes armats entre 1997 i 2005, O. Otunnu, va afirmar a principi d'any que el país **és el pitjor lloc al món per als menors en l'actualitat** (s'estima que 935.000 dels 1,7 milions de persones desplaçades al nord del país són menors) responsabilitzant l'LRA i el Govern de la situació de violència i violacions dels drets humans sobre la població civil, i va destacar que l'índex de mortalitat és el doble del que es registra a Darfur. Cal destacar el triomf de Y. Museveni en les eleccions de febrer, les primeres eleccions presidencials multipartidistes celebrades en 26 anys, encara que havia reformat la Constitució per poder presentar-se a un tercer mandat. A més, el principal líder opositor va denunciar l'existència de frau, i la campanya electoral va transcórrer en un clima de tensió.

d) Magrib i Nord de l'Àfrica

A **Algèria**, durant l'any van continuar els atacs per part del grup armat d'oposició salafista GSPC i les operacions militars de contrainsurgència per part de les FFAA a diverses parts del país, i fins i tot a Argel. L'amnistia decretada el febrer passat i el termini del qual finalitzava a l'agost **va resultar un fracàs**, ja que segons les autoritats, **només entre 250 i 300 rebels s'hi van acollir, d'una xifra prevista de 800**. L'amnistia, que fins al moment també havia permès l'alliberament de gairebé 2.700 islamistes condemnats però que no havien perpetrat matances col·lectives, no va ser acceptada pel **GSPC, que va reafirmar la seva lleialtat a al-Qaeda**, vinculació ja manifestada des de 2003, i va declarar que continuaria la jihad a Algèria sota el lideratge d'O. Bin Laden. Diversos serveis d'intel·ligència europeus van alertar que part d'aquests escarcerats pretenien tornar a incorporar-se al GSPC, que encara compta en l'actualitat amb uns 1.000 membres actius al país. Mostra d'aquesta activitat i de l'aliança entre al-Qaeda i el GSPC va ser el **increment de l'activitat armada dels salafistes** el darrer trimestre de l'any, amb els diversos actes de violència perpetrats a Argel que van recordar alguns dels pitjors moments de la dècada dels noranta.

Amèrica

Pel que fa al continent americà, l'únic conflicte armat existent en l'actualitat és el de Colòmbia, on cal destacar que el procés de DDR en què estan implicats els grups paramilitars està travessant la pitjor crisi dels últims dos anys.

Taula 1.3. Conflictes armats a Amèrica el 2006			
Conflictes armats (inici)	Principals actors armats	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2006
Colòmbia (1964)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estantament

10. Vegeu capítol de processos de pau.

Al llarg de l'any 2006 es van produir alguns canvis significatius en relació amb els actors armats a **Colòmbia**. D'una banda, els paramilitars agrupats com a Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC) van completar una desmobilització, iniciada a final del 2004, d'uns 30.000 integrants. Un 10% d'aquestes persones podrien ser jutjades per la Llei de Justícia i Pau, polèmic instrument de justícia transicional que regula el pas a la vida civil. Paral·lelament, 15 dels principals dirigents van continuar pendents d'una possible extradició als EUA, acusats de ser narcotraficants. No obstant això, mentre l'OEA va denunciar l'aparició de nous grups paramilitars, va resultar cada vegada més evident la **penetració dels grups paramilitars a totes les institucions de l'Estat**, qüestió que va conduir a final d'any a una considerable crisi institucional. D'altra banda, l'escamot ELN va consolidar en el seu IV Congrés celebrat a l'agost la seva aposta per una negociació política amb el Govern. En efecte, no va haver-hi activitat militar d'aquest grup a destacar al llarg del 2006 excepte, sorprenentment, els enfrontaments amb el principal moviment guerriller del país, les FARC, que en la segona meitat de l'any van provocar centenars de víctimes. Les FARC van mantenir un pols contra el Govern a força d'accions ofensives esporàdiques a tot el país. La població civil va seguir sent la principal víctima de la persistència d'aquesta guerra. A final d'octubre es va frustrar el primer intent de converses entre les FARC i el Govern en quatre anys, en explotar un cotxe bomba a l'Escola de Guerra pocs dies abans de la cita. Cal destacar, finalment, que les FFAA es van veure involucrades en una sèrie d'escàndols que van incloure assassinats de població civil, vinculació amb el narcotràfic i atemptats.

Àsia i Pacífic

Al **continent asiàtic** van tenir lloc vuit conflictes armats, les causes dels quals principalment se circumscriuen a les **demandes d'independència de determinades regions dintre d'un mateix país i a la instrumentalització religiosa**. Les Filipines i l'Índia acaparen cinc d'aquests vuit conflictes, que tenen en comú els problemes de governabilitat, que provoquen demandes de major autogovern per part d'algunes de les regions que els integren. A més, l'explotació dels recursos naturals, la religió o la marginació del territori on es produeix la disputa són elements que van seguir alimentant aquesta reivindicació. A diferència del continent africà, la presència de les Nacions Unides a les diverses fases dels conflictes asiàtics és molt més reduïda.

Taula 1.4. Conflictes armats a l'Àsia el 2006

Conflictes armats (inici)	Principals actors armats	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Afganistan (2001) ¹¹	Govern, coalició internacional (liderada per EUA), milícies talibanes i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica	Deteriorament
Filipines (1969)	Govern, NPA	Control pel poder polític i fragilitat democràtica	Deteriorament
Filipines (1978)	Govern, MILF, SVO	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1990)	Govern, Abu Sayyaff	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Deteriorament
Índia (Assam) (1989)	Govern, ULFA, NDFB	Autonomia vs independència i control sobre els recursos econòmics	Estancament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989)	Govern, JKLF, Lashkar-i-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Millora
Nepal (1996-2006)	Govern, CPN	Control pel poder polític i fragilitat democràtica	Fi del conflicte armat
Sri Lanka (1983)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa	Deteriorament
Tailàndia (2004)	Govern, PULO, Bersatu, BRN, BIPP, GIMP	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estancament

11. El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

a) Àsia Meridional

La situació a l'**Afganistan** va continuar caracteritzant-se per una escalada **significativa de la violència i dels atacs** per part de les milícies talibanes i de les operacions de les FFAA i les tropes nord-americanes contra aquestes milícies, així com un increment dels atemptats suïcides. Aquesta nova escalada guarda relació amb **el desplegament de les tropes de l'OTAN al sud del país** (així com la seva assumpció del comandament de les operacions militars en aquesta zona), després que li fos transferit per part dels EUA, en què va suposar el primer desplegament terrestre de l'organització en territori no europeu. Si l'any 2005, fonts locals van constatar la mort d'entorn 1.500 persones, aquesta xifra va augmentar en l'any 2006 a 3.700 persones, segons va establir un estudi elaborat pel Govern afganès, les Nacions Unides i representants de la comunitat internacional. Entre les conseqüències de la violència cal destacar la interrupció del treball que s'estava duent a terme a les àrees de desenvolupament, així com el tancament de col·legis al sud del país (quadre 1.4.). Segons l'ICG¹², els cruentos enfrontaments que van tenir lloc al sud i a l'est del país, des d'on podrien estendre's a la capital, van fer necessària una major presència de tropes internacionals en aquestes zones, tal i com van destacar els comandaments de l'OTAN a la cimera de Riga de final de novembre, a la qual es van negar els països europeus integrants de la ISAF. Finalment, el Govern pakistanès va aconseguir un acord al setembre amb els grups tribals de Waziristan Nord, territori pakistanès proper a la frontera afganesa, on la presència de l'Estat pakistanès és inexistent. En aquesta regió, les milícies talibanes compten amb una àmplia acollida, per la qual cosa aquestes milícies van estar utilitzant aquest suport per consolidar la seva presència a la zona, i així poder incrementar les seves operacions a l'Afganistan. Segons aquest acord, els grups tribals es comprometien a posar fi al suport a les milícies talibanes, però la situació resultant s'ha escapat del control del Govern pakistanès i de les mateixes tribus signants.

Taula 1.5. Víctimes mortals de la ISAF i de l'Operació Llibertat Duradora dels EUA, 2001-2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Total
EUA	12	48	48	52	99	97	356
ISAF	0	20	9	6	31	91	157
Total	12	68	57	58	130	188	513

Font: Operació Llibertat Duradora, 02/12/06.

A l'**Índia** s'hi analitza la situació de dos contextos de violència. Amb relació a l'estat de **Jammu i Caixmir**, durant l'any es van constatar alguns enfrontaments esporàdics entre les FFAA i els grups independentistes caixmirians, encara que a principi d'any el Govern indi va retirar 5.000 militars davant la millora de la seguretat. En paral·lel, es van produir alguns avanços en les converses de pau entre l'Índia i Pakistan¹³, que no es van veure afectades per l'atemptat de juliol comès a Mumbai. Per una altra part, a l'estat d'Assam, diversos grups armats mantenen una disputa amb les autoritats índies des de fa dècades en reivindicació de la independència i la defensa dels drets de les comunitats locals. Encara que durant l'any es van reduir els enfrontaments entre els cossos de seguretat indis i el grup armat d'oposició ULFA, a final d'any es va constatar una escalada de la violència i dels atacs perpetrats per l'ULFA, per la qual cosa Delhi va anunciar el desplegament d'altres 2.000 militars a la regió, el que va generar un clima de preocupació pel possible augment de les operacions militars i les conseqüències que poguessin tenir aquests fets en el procés de contactes entre el Govern indi i l'ULFA.

Pel que fa al **Nepal**, durant l'any passat es va produir una **important i positiva evolució de la situació**. Després d'un mes d'abril d'intenses protestes socials contra el règim autoritari del Rei Gyanendra, aquest es va veure forçat, **incapaç de suportar la pressió social**, a decretar la **reobertura del Parlament del Nepal**, suspès des de feia quatre anys. Les accions militars del grup armat d'oposició maoista, al costat de

12. International Crisis Group, *Countering Afghanistan Insurgency: No Quick Fixes*, Asia Report n.123, 021106, <http://www.crisisgroup.org/librarydocuments/asiasouth_asia123_countering_afghanistans_insurgency.pdf>.

13. Vegeu el capítol de processos de pau.

les àmplies mobilitzacions socials recolzades per l'oposició democràtica, van treure al carrer centenars de milers de persones a les principals ciutats del país amb l'objectiu d'acabar amb el règim dictatorial d'un Rei que va perpetrar un autocop d'Estat a principi de 2005. Des de mitjan d'any es van paraitzar els actes de violència i els enfrontaments entre les FFAA i el CPN. Després del nomenament de G. P. Koirala com a nou Primer Ministre i la formació d'un Govern en el qual estaven integrats els set partits que havien liderat l'oposició al règim, aquests van desconvocar les protestes contra el Rei i el Govern va anunciar un **alto el foc indefinit, al qual va seguir la signatura d'un acord de pau entre ambdues parts destinat a posar fi al conflicte armat**. Encara que posteriorment a la signatura de l'alto el foc els maoistes van persistir en la pràctica del segrest, el respecte a aquest va ser ampli, el que va conduir a la signatura oficial de l'acord de pau definitiu entre **el Govern i el CPN** el 21 de novembre¹⁴. Els maoistes formaran part del Govern transitori i es convocaran eleccions per a la formació d'una assemblea constituent per a mitjan de 2007. Cal destacar que aquest acord de pau no només suposa la fi de la violència armada sinó també l'inici d'un procés democràtic en el qual s'abordaran algunes de les causes estructurals que es troben darrere d'aquest cicle de violència.

Quadre 1.4. El sector educatiu: objectiu militar

Quan s'analitza l'impacte dels conflictes armats a la societat civil, sovint el paper del sector educatiu és obviat i no pres en consideració. No obstant això, la magnitud de la violència cap a aquest àmbit ha provocat que en alguns contextos s'estigui analitzant la qüestió, com en tres dels conflictes armats més actius del continent asiàtic, els casos de l'**Afganistan**, el **Nepal** i de **Tailàndia**, o també a l'**Iraq**, ja que la violència té importants conseqüències en la comunitat educativa, i els contendents han convertit aquest col·lectiu en objectiu militar.

En primer lloc, a l'**Afganistan**, un dels últims atacs, a la província meridional de Kunar a mitjan desembre, en el qual van morir dues mestres i tres membres més de la seva família, va posar de manifest aquesta situació, ja que la xifra de docents assassinats durant l'any 2006 es va elevar a 20. Les milícies talibanes prohibeixen les nenes anar a l'escola, s'oposen a qualsevol tipus d'educació per a les dones i persegueixen l'educació no religiosa. Aquestes milícies intenten donar continuïtat al règim que va governar gran part del país durant la segona meitat dels noranta fins a la seva caiguda després de la invasió nord-americana en suport de la coalició del nord a la fi de 2001. Només durant 2006 han estat incendiades 198 escoles. En segon lloc, en diverses ocasions s'ha destacat l'impacte del conflicte armat en el sector educatiu del **Nepal**¹⁵ i especialment, en els menors del país. Les escoles es van convertir en escenari d'enfrontaments i van ser utilitzades amb propòsits militars per les parts enfrontades. Concretament, Amnistia Internacional ha aportat informes de casos en els quals els mestres van ser víctimes de tortures i van ser executats com a conseqüència de no complir les demandes d'un actor del conflicte o per les sospites d'haver recolzat un altre actor oposat, i centenars de menors i docents han estat abduïts o segrestats per procedir al seu adoctrinament. En el cas nepalí, gairebé 200 mestres van ser assassinats i 3.000 més es van veure forçats a desplaçar-se com a conseqüència del conflicte, amb l'impacte inevitable que aquest fet té per a la provisió d'educació. En tercer lloc, a **Tailàndia**, els mestres sovint són escortats per militars ja que s'han convertit en símbols del control governamental representat per la majoria budista governant, en aquesta zona del país de majoria musulmana. Desenes de docents han estat executats en aquesta regió, la qual cosa ha provocat que milers de professors estiguin sol·licitant el trasllat a altres parts del país. A més, els col·legis s'han convertit en objectius militars, i dotzenes d'ells han estat incendiats des de l'escalada de la violència iniciada el 2004. Finalment, a l'**Iraq**, el Ministeri d'Educació va constatar que almenys 280 acadèmics i intel·lectuals havien estat assassinats i al voltant del 30% dels professors, doctors, farmacèutics i enginyers havien fugit als països veïns des de la invasió dels EUA iniciada el 2003, amb clares conseqüències en els estàndards educatius i sanitaris d'un país que abans de l'embargament establert després de la primera guerra de l'Iraq l'any 1991 gaudia d'elevats estàndards en aquests àmbits. Un informe de la *Brookings Institution* eleva la fuga de cervells al 40%.¹⁶

Aquests quatre exemples posen de manifest dues qüestions de gran rellevància: d'una banda, la violència en si mateixa que sofreix el col·lectiu educatiu i la població amb una formació acadèmica, que tindrà, en cada context, unes causes i característiques determinades; i en segon lloc, les conseqüències que d'ella se'n deriven, com és el desplaçament forçat de població i en concret, la fuga de cervells, la qual cosa suposa una hipoteca per a les generacions futures d'aquests països.

14. Vegeu el capítol de processos de pau.

15. Amnesty International, *Nepal: children caught in the conflict*, ROSTEIX 310542005, 26 de juliol de 2005, <<http://web.amnesty.org/library/index/engasa310542005>>.

16. Brookings Institution, *Iraq Index Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*, Washington, 21 de desembre de 2006, <<http://www.brookings.edu/psabaniraq/index.pdf>>.

Quant a la situació de **Sri Lanka**, al llarg de l'any es van produir diversos episodis de gravetat que van conduir a la **represa del conflicte armat** de manera oberta a partir del tercer trimestre de l'any i que van ocasionar la mort de centenars de persones i el desplaçament forçat d'altres milers. El líder tamil Prabhakaran va declarar el 27 de novembre que davant l'evolució de la situació no li quedava una altra opció que pressionar per a la creació d'un Estat independent, la qual cosa, segons nombrosos analistes, va suposar la defunció *de facto* de l'acord d'alto el foc. Aquestes declaracions van provocar, paradoxalment, l'oferta del President, M. Rajapakse, de mantenir converses directes amb el líder tamil, pendents de concretar-se. No obstant això, en paral·lel es van produir greus violacions dels drets humans per ambdues parts en conflicte, que van reconèixer la mort de més de 3.000 civils com a conseqüència de la violència. Les FFAA van acusar l'LTTE d'utilitzar la població civil com a escuts humans.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A les Filipines, la situació en els tres escenaris de conflicte armat es va caracteritzar per la manca d'avanços en les negociacions de pau i per la persistència de la violència. Al febrer es va produir un **intent avortat de cop d'Estat** que va provocar la **imposició temporal** fins a principi de març **de l'estat d'emergència** a tot el país.¹⁷ Aquesta situació va desencadenar greus violacions dels drets humans contra membres de l'oposició política i d'esquerres. En paral·lel, durant l'any es va constatar un increment dels enfrontaments per part del grup armat d'oposició **NPA**. Pel que fa al conflicte entre el Govern i el grup armat d'oposició **MILF**, durant l'any es van produir **violacions esporàdiques de l'alto el foc** que no van amenaçar la ruptura del **procés de pau**, encara que el procés va continuar **bloquejat des de setembre entorn de la qüestió dels drets i els límits dels territoris ancestrals del poble Bangsamoro**. En paral·lel, es van produir diversos enfrontaments entre el MILF i grups de seguretat al servei del Governador de Maguindanao, els CVO. A més, es van desencadenar tensions en el si del MILF pel que fa al lideratge de M. Ebrahim per part de faccions més intransigents. L'aspecte positiu més destacat va ser la reactivació de l'Equip Conjunt d'Observació i Assistència, la finalitat de la qual és supervisar el manteniment de la seguretat i l'estabilitat a Maguindanao i la tornada de les més de 50.000 persones desplaçades a la regió. La substitució del destacament militar desplegat a la zona per un altre més expert en qüestions de pacificació va comportar la reducció de la tensió en la zona i l'inici de la tornada de la població desplaçada. Paral·lelament, en la commemoració del desè aniversari de la signatura de l'acord de pau entre el Govern i el grup armat d'oposició MNLF, diversos sectors del grup van manifestar el seu descontent davant els pocs avanços en la implementació de l'acord i l'arrest domiciliari al que es troba sotmès el seu líder, N. Misuari. Aquests fets van desencadenar especulacions entorn de la possibilitat que els sectors descontents del MNLF estiguessin col·laborant amb Abu Sayyaf a l'illa de Jolo (arxipèlag de Sulu). Finalment, el **Govern va intensificar durant la segona part de l'any la seva ofensiva militar contra el grup armat de l'oposició Abu Sayyaf**, declarant estar pròxim a una victòria militar definitiva sobre els rebels. Més de 6.000 soldats, amb el suport tècnic dels EUA, combatien a l'illa de Jolo, a l'interior de la qual es troba el feu del grup, amb la intenció de derrotar els prop de 200 militants d'Abu Sayyaf.

Pel que fa a **Tailàndia**, durant l'any s'hi han produït canvis significatius a nivell polític que poden tenir repercussions en la situació de violència que afecta les tres províncies del sud de majoria musulmana i que ja ha provocat més de 1.800 morts des de gener de 2004 (a raó de més de 50 víctimes mortals al mes). El clima de tensió política desencadenat al febrer amb les acusacions de corrupció contra el Primer Ministre, T. Sinawatra, i les massives manifestacions que van conduir a la convocatòria d'eleccions a l'abril (que van ser boicotejades per l'oposició i anul·lades pel Tribunal Constitucional) va culminar el 19 de setembre amb un cop d'Estat incruent perpetrat per una facció de l'Exèrcit liderada pel comandant en cap de les FFAA, S. Boonyaratglin. Aquest va dissoldre el Govern i va suspendre la Constitució, instaurant la llei marcial amb el beneplàcit del Rei, B. Aduyadej, i restablint un nou Govern de transició de caràcter civil als pocs dies liderat pel general retirat C. Surayud, que va anunciar la convocatòria d'eleccions el pròxim any i l'elaboració d'un esborrany de Constitució. A final de novembre, el Govern interí va aixecar la llei marcial a 41 províncies i la

17. Vegeu el capítol de tensions.

va mantenir a 35 (les regions del nord i nord-est –on el depositat Primer Ministre gaudeix d'un major suport–, les províncies conflictives del sud i la majoria dels districtes fronterers). Pel que fa a la violència que pateix el sud del país, durant l'any **van persistir els atemptats amb bomba a llocs públics i incendis** que van obligar a tancar centenars de col·legis i al fet que el col·lectiu educatiu està sent una de les víctimes del conflicte, amb més de 30 professors assassinats des del seu inici. C. Surayud va començar una campanya d'aproximació al conflicte lamentant públicament la mort de més de 80 civils a Tak Bai en 2004, eliminant les llistes negres d'activistes del sud, retirant els càrrecs contra els manifestants de Tak Bai, atorgant un paper més important a la llei islàmica a la regió i instant el Comitè Central Islàmic de Tailàndia a col·laborar en el procés. Per la seva banda, l'Assemblea Legislativa Nacional va establir una comissió per a investigar la violència a Pattani que partirà de les recomanacions que l'antiga Comissió de Reconciliació Nacional va fer a T. Shinawatra.

Quadre 1.5. Èxode de població al sud de Tailàndia?

A final de 2006, les autoritats tailandeses van expressar públicament el seu **temor que la violència al sud de Tailàndia generés un èxode de població**, principalment **budista**. A les tres províncies del sud, alguns líders polítics assenyalen que l'abandonament de la regió per part de determinats col·lectius ja ha començat a tenir cert impacte en l'estructura social (disminució del percentatge de població no musulmana) i en l'activitat econòmica de la regió, concentrada en bona mesura en les comunitats budistes i d'ascendència xinesa. En el mateix sentit, alguns acadèmics han advertit que si no s'estan produint majors moviments de població és per la precarietat de les condicions econòmiques de la majoria de la població.

Els temors desencadenats arran de la **violència quotidiana i aleatòria** que castiga la regió des de principi de 2004 s'han vist agreujats per alguns fets esdevinguts recentment. En primer lloc, la ja freqüent aparició de pamflets que reivindiquen la creació d'un Estat independent (regit per la llei islàmica i habitat per població musulmana), advoquen per la separació de poblacions a partir de criteris ètnics i fa similar la situació del sud de Tailàndia amb la d'altres conflictes d'alta intensitat, com l'Afganistan. En segon lloc, el fet que alguns centenars de persones hagin pres refugi en alguns temples budistes després que les seves comunitats hagin estat atacades. En tercer lloc, l'interès personal que la família reial, molt reverenciada al país, ha demostrat cap a la situació d'aquestes persones i la construcció de centres provisionals de desplaçament. En quart lloc, els atacs específics contra dos col·lectius molt significats en l'àmbit del simbòlic (docents i monjos budistes) ha provocat el tancament d'escoles, la interrupció d'algunes de les pràctiques religioses habituals per part dels monjos i l'abandó de la regió per part d'alguns d'ells, generant tot això un important impacte desmoralitzador en amplis sectors de la població.

En tots aquests elements revisten una enorme gravetat, fins al punt que *Human Rights Watch* es va fer ressò de la situació i va denunciar la utilització de la **violència per a expulsar a la població budista i controlar socialment a la població musulmana**, cal prendre en consideració alguns aspectes. Primer, el biaix ideològic amb el qual informen la major part de mitjans de comunicació, que atribueixen sistemàticament tota la violència de la regió a grups armats secessionistes. Segon, nombroses i autoritzades fonts involucren als cossos de seguretat de l'Estat en desaparicions, tortures, execucions extrajudicials i altres instruments de "guerra bruta" que posteriorment s'atribueix a organitzacions armades. Aquestes pràctiques van arribar a ser sistemàtiques durant l'anterior administració de T. Shinawatra. Tercer, existeixen poders polítics, militars i econòmics locals interessats a sobre-dimensionar la situació de caos i violència en el sud dels rèdits de tot tipus que obtenen d'aquesta situació. Quart, encara si la informació sol ser confusa i escassegen les estadístiques oficials, les dades d'alguns centres d'investigació assenyalen que és major l'impacte de la violència sobre la comunitat musulmana que sobre la comunitat budista.

Europa i Àsia Central

Durant l'any va persistir la situació de violència a Txetxènia i la seva extensió a les repúbliques frontereres.

Taula 1.6. Conflictes armats a Europa en 2006

Conflictes armats (inici)	Principals actors armats	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Rússia, Fed. de (Txetxènia) (1991)	Govern rus i la seva administració prorusa a Txetxènia, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Estancament

A la república de **Txetxènia** (Rússia), el clima de violència es va mantenir estancat durant l'any. Cal destacar l'assassinat d'A. Sadulayev, que havia substituït l'històric líder i President del Govern independentista, A. Maskhadov, després de la seva execució l'any 2005, a mans dels cossos de seguretat russos. A més, el líder independentista i Vicepresident, S. Basayev, va morir en una explosió al juliol a Ingushètia, mort reivindicada per les autoritats russes, encara que fonts independentistes van apuntar a una detonació accidental com la causa. Després de la mort de Basayev es va obrir un **procés d'amnistia per als opositors armats**, encara que va tenir un escàs èxit. D. Umarov, el substituït d'A. Sadulayev, va retirar al setembre la **disposició de la resistència txetxena a participar en converses de pau** amb Moscou realitzada al juliol en el marc de la cimera celebrada pel G8 a Rússia. En aquest sentit, i en contra de la voluntat de Moscou de silenciar el conflicte i deslegitimar les demandes separatistes i reduir-les a la seva expressió més violenta, observadors internacionals van estimar que **més de 100.000 civils, soldats i insurgents havien perdut la vida en les darreres dues dècades com a resultat del conflicte**. En paral·lel, l'ONG russa *Memorial* i la Federació Internacional de Drets Humans acusaren les forces de seguretat txetxenes i russes d'imposar **un règim de terror a la república**, de dur a terme abusos sistemàtics dels drets humans i d'aplicar una política antiterrorista que de facto actua com a suport a la protecció de la impunitat per a la tortura, el segrest amb fins polítics i econòmics (143 en l'any 2006), les execucions sumàries i les detencions arbitràries.

Orient Mitjà

La novetat l'any 2006 va ser el conflicte armat que va desencadenar Israel a mitjan d'any amb la invasió del Líban, que va contribuir a agreujar la situació que es viu a la regió, posant de manifest una vegada més la incapacitat i la manca de voluntat política de la comunitat internacional per a resoldre un conflicte que dura més de 50 anys i que es tradueix en la total impunitat amb la que actua el Govern israelià. Cal assenyalar, a més, l'espiral de violència que no para a l'Iraq amb l'increment durant tot l'any dels enfrontaments entre les milícies de les comunitats xiïtes i sunnites, la principal víctima de la qual va ser la població civil iraquiana.

Conflictes armats (inici)	Principals actors armats	Causes de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Iraq (2003)	Govern de transició, coalició EUA / Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític, instrumentalització ètnica i religiosa, lluita contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers	Deteriorament
Israel-Palestina (2000, 2a Intifada)¹⁸	Govern israelià, milícies de colons, ANP, braços armats de les organitzacions Hamàs i Jihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs de l'Aqsa, FPLP, FDLP	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa, dilemes de seguretat i reconeixement polític	Deteriorament
Israel-Líban (2006)	Govern israelià, braç armat de l'organització Hezbollah	Disputa territorial, impacte conflicte palestinoisraelià, fragilitat social i política	Deteriorament

Pel que fa al conflicte armat entre **Israel i Palestina**, en l'any 2006 es va produir un dels episodis més violents des de l'inici de la 2a Intifada, l'ofensiva israeliana de juny a Gaza. L'any va començar amb la inesperada **victòria per majoria absoluta de Hamàs a les eleccions legislatives** de gener, obtenint 74 dels 132 escons, enfront dels 45 del Fatah. En paral·lel, **Kadima va ser el vencedor de les eleccions israelianes del 28 de març**. L'ANP va patir una greu crisi financera que es va veure empitjorada pel bloqueig i aïllament al qual va sotmetre la comunitat internacional al Govern a conseqüència de la victòria de Hamàs a les urnes, encapçalada per europeus, nord-americans i israelians, països que es van negar a col·laborar amb un Govern al que van qualificar de terrorista, fet que va repercutir en un nou deteriorament de la situació polí-

18. Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'hi analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la 2a Intifada, iniciada al setembre de 2000.

tica i humanitària en els territoris ocupats. La victòria de Hamàs també va desencadenar una escalada de la violència entre partidaris del Fatah i de Hamàs (que persistia a final d'any), agreujant la situació de desgovern i caos a Palestina. Paral·lelament, l'augment de les operacions militars d'Israel a la zona va conduir al fet que Hamàs decidís posar **fi, a principi de juny, a la treva autoimposada des de feia 16 mesos**. Posteriorment, la captura d'un soldat israelià a final de juny per part de diversos grups armats palestins que exigien la posada en llibertat de presos, va desencadenar **una resposta de gran magnitud de l'exèrcit d'Israel sobre Gaza**, i la detenció de prop d'un centenar de membres del Govern i del Parlament palestí, que va anar immediatament eclipsada, no obstant, per la **invasió israeliana al Líban** (vegeu Quadre 1.6.). El 26 de novembre va entrar en vigor un fràgil alto el foc aconseguit entre el Govern israelià i l'Autoritat Palestina, Jihad Islàmica i les milícies del Comitè de Resistència Popular amb l'objectiu de posar fi a la violència a Gaza que durant els últims quatre mesos havia causat la mort de gairebé 400 palestins, la majoria civils. En paral·lel, Hamàs i Al Fatah van intentar, sense èxit, negociar un Govern d'unitat nacional, pel que el President M. Abbas va declarar la convocatòria d'eleccions anticipades per a 2007.

Quadre 1.6. Líban: la Guerra dels 33 dies

El bombardeig d'Israel sobre el **Líban** el 12 de juliol va marcar l'inici d'un conflicte que duraria 33 dies fins a la signatura d'un alto el foc permanent l'11 d'agost a través de la resolució 1701 del Consell de Seguretat de l'ONU. Malgrat els freqüents incidents a la zona, l'escalada al juliol va tenir lloc, segons fonts israelianes, a causa del llançament de coets dirigits al nord del seu territori i al segrest de dos dels seus soldats per part del grup libanès Hezbollah, acusat de tenir el suport de l'Iran i Síria. El conflicte, que es va produir poc després de l'ofensiva israeliana a Gaza, es va saldar amb la **mort d'uns 1.200 libanesos, la majoria civils, amb la destrucció de nombroses infraestructures i habitatges** al sud del país i a barris de la capital, i a més, l'abandó de les seves cases de prop d'un milió de libanesos. Per l'altra banda, a causa dels atacs d'Hezbollah, que demanava el bescanvi dels soldats capturats per presoners libanesos, **van morir uns 150 israelians**, la majoria militars, i es van desplaçar més de 300.000 persones. La resolució 1701 preveia, entre altres qüestions, el **desplegament de les forces libaneses i de la missió de manteniment de la pau de l'ONU FINUL a tot el sud del país i la retirada de les forces israelianes d'aquesta zona**, a més de la finalització del bloqueig israelià i el desarmament de tots els grups armats al Líban. Hezbollah va declarar que acceptava la resolució, si bé la va qualificar d'injusta. El conflicte va tenir inevitablement repercussions a Síria, que es va manifestar en contra d'un desplegament internacional a la seva frontera libanesa i que va reconèixer el seu suport polític a Hezbollah.¹⁹

La **violència de caràcter sectari a l'Iraq** no va parar d'incrementar-se durant l'any 2006 des de l'atac a la mesquita de Samarra al febrer, sent Bagdad l'àrea més afectada. Les víctimes mortals de la coalició liderada pels EUA a mitjan de desembre gairebé assolien la xifra de 3.200 des de l'inici de la guerra l'any 2003, dels quals al voltant de 3.000 corresponien a l'Exèrcit nord-americà. En paral·lel, un estudi publicat a l'octubre destacava que la xifra de víctimes mortals en el conflicte armat des del seu inici podria assolir les 655.000 persones.²⁰ El Ministeri de salut iraquiana va estimar la mort de al voltant de 150.000 persones, dada que continua oferint greus mostres de la magnitud de la violència que s'ha viscut a l'Iraq sobretot durant l'últim any, i del fracàs estrepitos de la intervenció nord-americana en el país. Un dels col·lectius més afectats per la violència va continuar sent l'educatiu (vegeu Quadre 1.4.). Aquesta escalada de la violència va provocar el desplaçament forçat de milers de persones cap al nord, àrea majoritàriament kurda, la qual cosa va aixecar l'alarma **davant la possible aparició d'un nou focus de conflicte**, donades les riqueses petrolieres del territori i la rivalitat ètnica entre les diferents comunitats en la zona. Els intents del Govern iraquianà d'aturar la violència, entre ells l'impuls del Pla de Reconciliació Nacional presentat a final de juny i que incloïa l'oferiment d'una amnistia a alguns insurgents, van donar poc efecte. Paral·lelament, les autoritats iraquianes van identificar un total de 25 grups insurgents a tot el país. Per una altra part, es va constatar **la creixent influència del clergue xiïta M. al-Sadr, i del seu Exèrcit d'Al-Mahdi**, tant a nivell polític com militar.

19. Vegeu el capítol de tensions.

20. Burnham G., Lafta R., Doocy S. i Roberts L., *Mortality after the 2003 invasion of Iraq: a cross-sectional cluster sample survey*, John Hopkins Bloomberg School of Public Health, Baltimore, 11 d'octubre de 2006, <<http://www.thelancet.com/webfiles/images/journals/lancets/0140673606694919.pdf>>.

1.3. Altres aspectes relacionats amb els conflictes armats

A continuació s'hi analitza un aspecte vinculat als conflictes armats actuals, com és la seva relació amb els recursos naturals.

Conflictes armats i recursos naturals

La **presència i l'abundància de recursos naturals** com el petroli, els diamants, altres tipus de minerals i pedres precioses, la fusta, **o de certs cultius il·lícits** (coca, opi) **ha contribuït a incentivar l'existència de nombrosos conflictes armats actuals o recents**, com els d'Angola, Colòmbia, RD Congo, Libèria, Nigèria, Sierra Leone o Sudan. A més, la riquesa en recursos pot afavorir l'inici dels conflictes armats i els sol perllongar en el temps. D'altra banda, la competència per l'accés a recursos escassos com l'aigua o l'accés a la propietat de la terra també han estat sovint causes de l'aparició de situacions de violència i enfrontament.

No obstant això, el fet que determinats països que disposen d'importants recursos naturals hagin sofert les conseqüències de conflictes armats, ¿pressuposa necessàriament l'existència d'una relació entre la presència d'aquest tipus de recursos amb les guerres que hi tenen o han tingut lloc? Diversos investigadors²¹ han realitzat estudis relatius a aquesta qüestió i han intentat donar una resposta plausible, plantejant cinc interrogants que guarden relació amb l'objecte aquí analitzat: 1) l'existència de recursos naturals influeix en l'aparició d'un conflicte armat?; 2) ¿l'existència de ¿recursos pot tenir algun tipus de relació amb la durada d'un conflicte?; 3) ¿els recursos naturals influeixen en tots els tipus de conflictes armats o només en els conflictes que tenen un origen etnopolític i separatista?; 4) ¿tot tipus de recursos naturals o només alguns d'ells (per exemple, petroli, diamants) guarden relació amb els conflictes armats?; 5) ¿quins mecanismes causals vinculen els recursos i els conflictes armats?.

En primer lloc, el començament d'un conflicte armat pot causar dependència de l'explotació de recursos naturals com a conseqüència de l'abandó del sector agrícola i manufacturer vinculat a l'existència de la situació de violència a tot el país. El sector d'indústries extractives, caracteritzat per la seva localització específica, més fàcil de protegir i de l'explotació de la qual es poden obtenir ingents beneficis a curt termini, es convertirà fàcilment en la major font de generació d'ingressos per a les parts enfrontades. Exemples paradigmàtics en aquest sentit serien els casos d'Angola o RD Congo, països ambdós afectats per guerres durant la dècada dels noranta on els actors enfrontats controlaven l'explotació dels recursos naturals estratègics (petroli i diamants en el cas d'Angola; i or, diamants, coltan, urani, fusta, entre uns altres, pel que fa a la RD Congo). Aquesta situació va originar el desplaçament forçat de centenars de milers de persones, privant-los de l'accés a l'agricultura com mecanisme tradicional de subsistència o fins i tot provocant la sortida de determinades empreses (no extractives) l'acció de les quals s'hauria vist limitada per l'existència de violència on l'Estat seria incapaç de garantir, per omissió o voluntàriament, un clima de seguretat. A més, la correlació entre els conflictes armats i la dependència de recursos naturals podria ser conseqüència d'altres variables no contemplades, com un fràgil Estat de dret o deficiències entorn de la governabilitat i al funcionament de les administracions públiques, la qual cosa dificultaria la presència d'empreses manufactures davant les dificultats per a penetrar en el marc legal del país.

La presència i l'abundància de recursos naturals com el petroli, els diamants, altres tipus de minerals i pedres precioses, la fusta, o de certs cultius il·lícits ha contribuït a incentivar l'existència de nombrosos conflictes armats.

21. Entre d'altres, Ross, M.L., "What Do We Know About Natural Resources and Civil War?" en *Journal of Peace Research*, vol. 41, n°3, Londres, Sage Publications, 2004. Elbadawi, I. i Sambanis, N., "How much war we will see?", en *Journal of Conflict Resolution*, vol. 46, n. 3, Londres, Sage Publications, 2002. Collier, P., Hoeffler, A., *Greed and Grievance in Civil War*, Oxford University, Centre for the Study of African Economies, Oxford, 2002.

Taula 1.8. Països africans en conflicte armat o en tensió amb presència de diamants sagnants²² des de la dècada dels noranta

Angola Congo Congo, RD	Côte d'Ivoire Guinea Libèria	Mali R. Centreafricana Sierra Leone	Txad Zimbabwe
-------------------------------------	---	--	-------------------------

En negreta, els països que es troben en conflicte armat.

En definitiva, a partir d'aquests estudis s'han suggerit quatre patrons entorn de la vinculació dels recursos naturals amb els conflictes armats:²³ en primer lloc, que les exportacions de cru estan vinculades al començament d'un conflicte. En aquest sentit, fins i tot s'ha arribat a plantejar que existeix una correlació més important entre l'explotació de matèries primeres i l'existència de conflictes d'indole separatista o comunitària. En segon lloc, que els recursos que són fàcilment expoliables i transportables, com les drogues o els diamants, guarden una correlació amb la durada de les guerres. En tercer lloc, un altre grup d'estudis destaca que l'explotació de productes agrícoles no guarda relació amb els conflictes armats, i en últim lloc, que les matèries primeres en general no estan fortament associades amb l'aparició d'un conflicte armat. D'aquests estudis es pot concloure que la correlació serà més o menys forta depenent del recurs natural que s'hi estigui analitzant i en quins casos, i també dependrà de les diferents tipologies de conflictes armats que es prenguin com a base d'anàlisi, el que modificarà els resultats i la possible correlació existent.

El petroli i els conflictes armats

Taula 1.9. Països en conflicte armat o en tensió que disposen d'importants jaciments de petroli

Àfrica	Angola, Algèria , Congo, Egipte, Guinea Ecuatorial, Nigèria , Sudán i Txad
Amèrica	Colòmbia , Equador, Mèxic, Perú i Veneçuela
Àsia	Índia , Indonèsia, Tailàndia i Timor-Leste
Europa i Àsia Central	Azerbadjan, Rússia , Turkmenistan i Uzbequistan
Orient Mitjà	Iran, Iraq , Síria i Iemen

En negreta, els països que es troben en conflicte armat.

Aquest apartat se centra en la primera conclusió, la relació entre el **petroli** i els conflictes armats. Cada vegada existeixen més evidències que l'explotació **del petroli pot trobar-se en l'origen de nombrosos conflictes armats i de situacions de tensió** en l'actualitat, i també que els ingressos derivats de la seva explotació poques vegades reverteixen en la millora de les condicions de vida de la majoria de la població local. Nombrosos països productors de petroli són escenari de conflictes armats i de tensions, i en molts d'aquests casos la voluntat de controlar aquest recurs i la mala redistribució dels beneficis que genera són les principals causes de la disputa. Exemples d'aquesta qüestió serien el conflicte armat que té lloc a la regió del **Delta del Níger**, al sud de **Nigèria**, i la greu situació de tensió que es desenvolupa a la regió angolana de **Cabinda**.

Al Delta del Níger, persisteix la disputa **pel control polític i econòmic de la regió** entre les diverses comunitats del Delta i contra les FFAA i els grups paramilitars, així com contra les transnacionals petrolieres. Són habituals els atacs perpetrats per milícies armades a plataformes petrolieres de les transnacionals presents al país, que han causat centenars de víctimes mortals des del 2002, i els segrests de treballadors de les petrolieres, fet que ha forçat en diverses ocasions el tancament d'algunes instal·lacions petrolieres al país. S'estima que aquests persistents atacs i els robatoris de petroli han provocat ja la pèrdua diària d'entre el

22. Aquest terme fa referència als diamants que provenen de zones afectades per conflictes armats.

23. Ross, M.L., "What Do We Know About Natural Resources and Civil War?" en *Journal of Peace Research*, vol. 41, n.3, Londres, Sage Publications, 2004.

20 i el 30% de la producció de cru, que suposa al voltant de mig milió de barrils. Un dels grups armats responsables dels atacs, el MEND, vinculat a la comunitat Ijaw, exigeix el control dels beneficis del cru per aquesta comunitat. Pel que fa l'enclavament angolà de **Cabinda**, diversos grups van començar a **lluitar per la independència de la zona i per gestionar els seus propis recursos** ja una dècada abans que l'antiga colònia portuguesa fos anexionada a Angola el 1975. Després de la derrota militar del grup armat proindependentista FLEC el 2003, Cabinda es troba sota el control de més de 30.000 membres de les tropes angolanes, que sufoquen de forma violenta els brots esporàdics de violència que encara tenen lloc a l'enclavament, poblat per mig milió de persones i del qual s'extreuen més d'un milió de barrils diaris. Durant els últims anys han tingut lloc diverses iniciatives de pau però la situació continua sent fràgil.²⁴

En els últims anys, la dependència de petroli ha suscitat un gran interès sobretot a causa que nombrosos analistes vinculen la política exterior nord-americana amb la voluntat del Govern dels EUA d'establir una major control estratègic sobre les principals reserves de petroli, i un exemple seria el cas d'Iraq. Els EUA també han incrementat la seva presència i interès a l'Àfrica, ja que en l'actualitat el 15% de les seves importacions de petroli procedeixen de l'Àfrica, i aquesta xifra s'espera que s'elevi al 20% l'any 2010. Paral·lelament, la **inestabilitat política i els conflictes armats han frenat l'expansió de la indústria petrolera a l'Àfrica** i en altres parts del món, encara que l'augment de la demanda de petroli per part de la Xina i l'Índia per satisfer les seves economies i la reducció dels recursos petrolers a d'altres regions del món, ha afavorit l'arribada de la inversió xinesa al continent africà i l'increment de l'interès cap a l'Àsia Central, malgrat la gravetat de la situació en què es troben alguns dels països on es pretén invertir. En conseqüència, els EUA i la Xina jugaran un paper important per al futur del continent africà (vegeu Quadre 1.7.). El repte que es plantejarà serà com assolir que ambdues potències, amb la resta de països occidentals dependents de petroli, incorporin a la seva agenda l'obertura de processos de pau, el foment dels drets humans i democratització als països productors de petroli al continent africà i en altres regions del món en paral·lel a la competència pel control i extracció del petroli com a font de seguretat energètica.

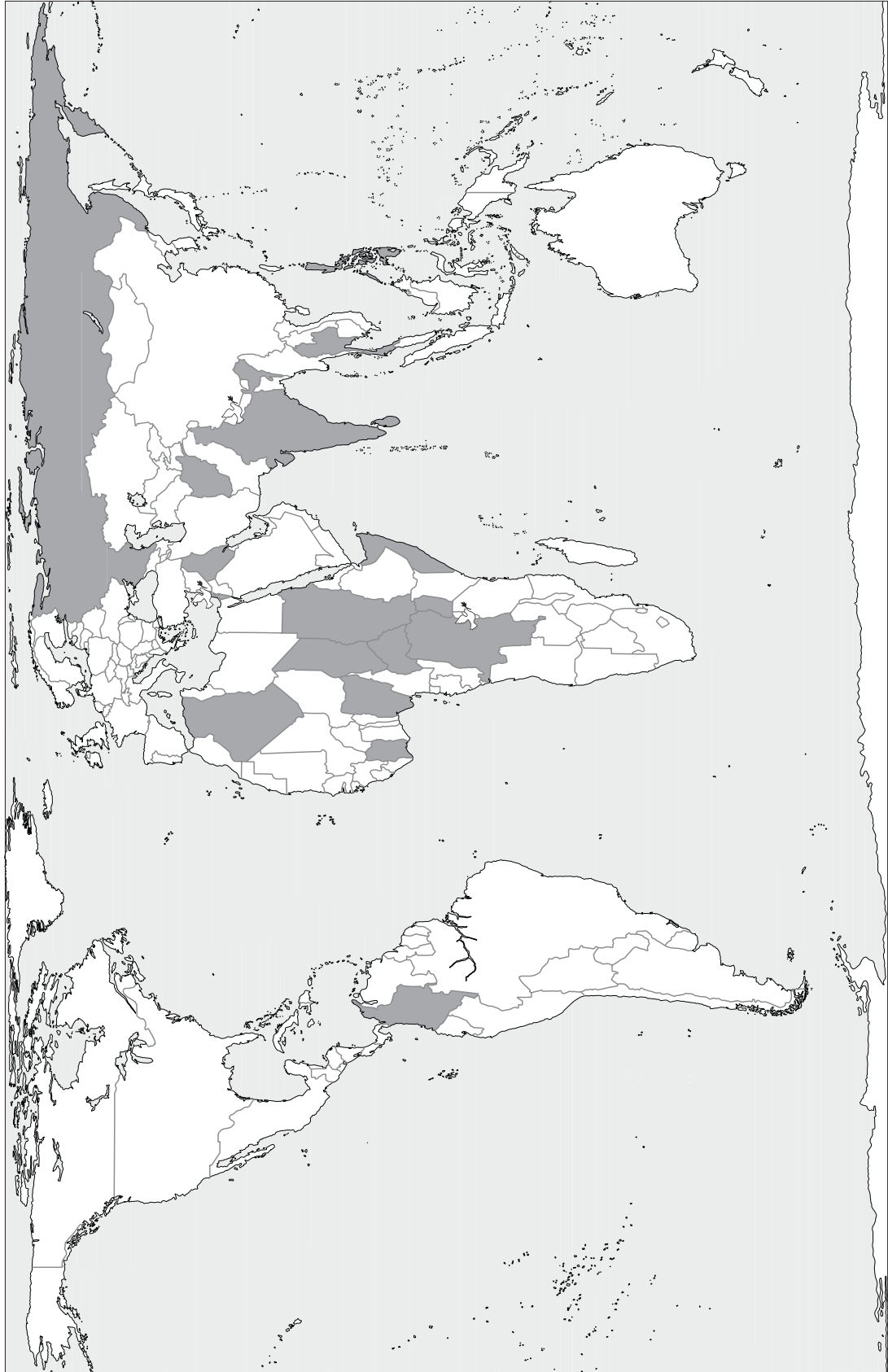
Quadre 1.7. La Xina, a la recerca del petroli africà

La **Xina** ha anat manifestant progressivament el seu interès cap al continent africà, fins a convertir-se en el seu tercer soci comercial després dels EUA i França. Aquesta qüestió ha sortit a la llum amb la celebració a Beijing de la cimera del Forum per a la Cooperació Xina-Àfrica²⁵, amb la intenció de reforçar les inversions del país asiàtic al continent africà, posant de relleu el creixent pes de la Xina a la zona i la seva voluntat d'abastir-se dels recursos naturals que en ella s'hi troben i, entre ells, el petroli. La majoria dels acords van suposar l'eliminació de taxes aranzelàries per a productes africans a la Xina, així com concessions petrolíferes per a la gran potència asiàtica. Al marge que l'expansió del mercat xinès, amb la seva producció barata, pugui perjudicar greument la producció local africana si les seves manufactures entren lliurement al continent africà, cal recordar que la Xina compra el 60% del petroli sudanès, rep d'Angola el 18% de la seva importació de cru i manté importants inversions energètiques a Nigèria: **el petroli africà ja representa un terç de la importació xinesa de cru**. La Xina vol projectar en la seva relació amb l'Àfrica una política dissenyada entre iguals, que no explota els recursos dels seus socis, i sobretot, que no s'immiscueix en els seus assumptes interns ni té intencions ocultes en el seu desig de recolzar els països africans en el seu desenvolupament. En aquest sentit, l'actitud complaent de la Xina en relació amb alguns països africans els líders dels quals són responsables de greus violacions dels drets humans ha suscitat nombroses crítiques i la preocupació de la comunitat internacional, com en el cas del règim de R. Mugabe o del rebuig en el Consell de Seguretat de l'ONU a forçar al Govern sudanès d'O. El-Bashir a acceptar una missió de manteniment de la pau a Darfur.

24. Vegeu capítol de conflictes armats.

25. Forum on Xina-Africa Cooperation, Beijing Action Plan (2007-2009), 16 de novembre de 2006, <<http://www.fmprc.gov.cn/zftengzxxxxt280369.htm>>.

Conflictes armats

2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc

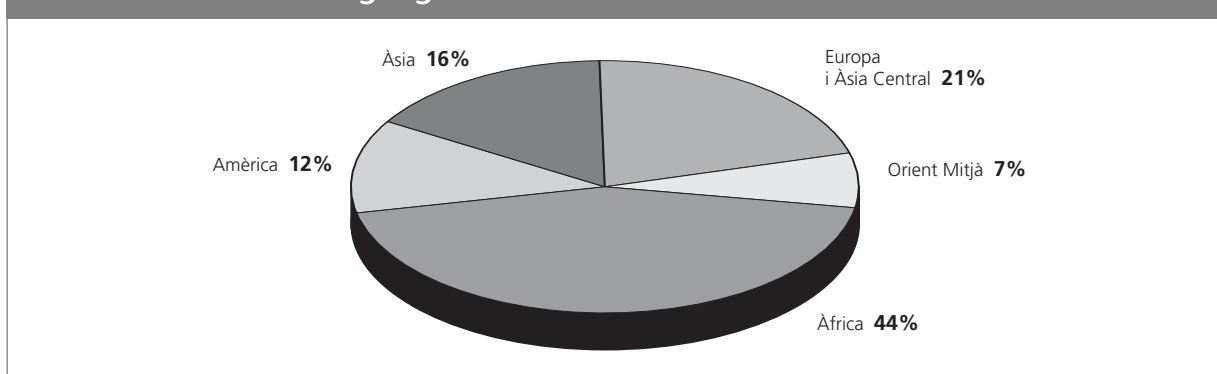
- L'elecció d'Evo Morales a Bolívia va venir seguida de protestes de certs sectors davant la reforma agrària i les nacionalitzacions energètiques, però sobretot de l'increment de la tensió entre el poder central i els departaments més pròspers que van buscar independitzar-se.
- La Deteriorament de les relacions entre Geòrgia i Rússia va influir negativament en els intents de diàleg a Abkhàzia i Ossètia del Sud, la qual va aprovar la seva independència en un referèndum no reconegut.
- Les manifestacions al Líban van mostrar la fragilitat en la qual va quedar el país després del conflicte armat amb Israel i van revelar la necessitat d'apostar per aproximacions regionals.
- En el seu informe sobre prevenció de conflictes, el Secretari General de l'ONU hi va denunciar la inacceptable bretxa entre el discurs i la realitat en matèria de prevenció.

El present capítol identifica els contextos de tensió que van tenir lloc al llarg de l'any 2006 (indicador núm. 2). Es divideix en cinc parts: en la primera s'hi defineixen les situacions de tensió i les seves característiques; en la segona s'hi analitza l'evolució de les tensions i disputes d'alt risc, algunes d'elles susceptibles d'escalar a una situació de conflicte armat; en la tercera s'hi anomenen altres escenaris de tensió menor; i en la quarta s'hi analitzen aspectes relacionats amb la prevenció de conflictes. Al final del capítol es presenta un mapa amb totes les zones en tensió.

2.1. Situacions de tensió: definició i característiques

S'entén per **situacions de tensió i disputes d'alt risc** aquells contextos en els quals es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'Estat, tocs de queda, i estats d'excepció o emergència),¹ i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns d'aquests contextos existeixen possibilitats que s'arribi, a curt o a mig termini, a una situació de major tensió que desembogui en un conflicte armat (apartat 2.2). D'altra banda, es consideren **escenaris de tensió menor** aquells contextos en què no sembla probable el sorgiment d'un conflicte armat a curt o a mig termini però que segueixen requerint d'un especial seguiment i atenció (apartat 2.3).²

Gràfic 2.1. Distribució geogràfica de les situacions de tensió

A la fi de 2006 **es comptabilitzaven un total de 56 escenaris de tensió**. Alguns Estats estaven involucrats en diversos d'aquests contextos (el cas d'Uganda o l'Índia) o bé dintre d'un mateix Estat va existir més d'una tensió (el cas del Sudan o Indonèsia). Respecte a l'any anterior, no es van registrar variacions en el

1. En aquest informe s'entén per estat d'emergència aquelles situacions d'alteració de l'ordre institucional i de restricció de determinades llibertats fonamentals. Aquest terme és utilitzat de forma diferent en cada legislació, com per exemple estat d'excepció, de comoció interior, de desastre nacional, etc.

2. Ambdós contextos (tensió i tensió menor) també inclouen situacions on en algun moment es va signar un acord de pau entre les parts enfrontades però existeixen serioses dificultats per implementar-lo.

nombre total de zones en tensió, encara que sí que van canviar els països: R. Centreafricana, Guinea-Bissau, Sri Lanka i Togo van deixar de ser considerades tensions respecte al 2005, a la vegada que el 2006 es van incorporar Iran, Malí, Senegal (Casamance), RPD Corea, Timor-Leste, Turquia i Iemen.

2.2. Evolució de les tensions i disputes d'alt risc

A continuació s'hi analitzen els 23 escenaris de tensió de l'any 2006 que van albergar una inestabilitat considerable, existint en alguns d'ells un potencial d'escalada a conflicte armat a curt o a mig termini.

Taula 2.1. Tensions i disputes d'alt risc durant l'any 2006

Àfrica	Txad – Sudan, Eritrea – Etiòpia, Etiòpia, Libèria, Malí, Nigèria, Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda), Senegal (Casamance), Sudan (sud), Zimbabwe.
Amèrica	Bolívia, Equador, Haití, Perú
Àsia	Filipines, Pakistan, Timor-Leste
Europa i Àsia Central	Geòrgia, Kirguistan, Turquia, Uzbekistan
Orient Mitjà	Iran, Líban – Israel – Síria

Àfrica

Al continent africà es van concentrar la majoria de escenaris de tensió. Aquests es van desenvolupar en nou contextos i alguns d'ells van afectar a més d'un Estat. La majoria d'aquestes situacions de tensió van sofrir un notable deteriorament, sobretot el que va afectar els Estats del Txad - Sudan i Eritrea - Etiòpia, cadascun d'ells, a més, amb una important conflictivitat a nivell intern. A la regió del Magrib i el Nord d'Àfrica també va destacar la celebració d'eleccions a Mauritània, que va reduir considerablement la tensió encara que no va neutralitzar els riscos. .

a) Àfrica Austral

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)	Deteriorament

A **Zimbabwe**, el constant augment de la taxa d'inflació, **que va arribar a superar el 1.000%**, va sumir en una profunda crisi a amplis sectors de la societat. La principal facció del partit opositor MDC, liderada per M. Tsvangirai, va cridar la població a iniciar una **campanya de desobediència civil i resistència pacífica** en contra del règim de R. Mugabe, demandant la creació d'una nova Constitució i la celebració d'eleccions lliures al país. Les escasses manifestacions que van arribar a produir-se, pel fet d'estar prohibides al país, van ser **durement reprimides pels cossos de seguretat**, que van detenir membres de partits d'oposició i sindicats. Nombroses organitzacions internacionals van denunciar les **violacions massives de drets humans** a Zimbabwe, i es van fer eco de les declaracions de diversos dirigents opositors que afirmaven haver estat torturats per la policia a centres de detenció. L'Executiu zimbabwès va amenaçar en diverses ocasions d'expropiar els agricultors negres que no conreessin les terres obtingudes després de l'expropiació als grangers blancs, després de constatar-se que la producció total de l'antigament denominat "graner d'Àfrica" no era suficient per abastir la població nacional. Finalment, el partit presidencial **ZANU-PF va presentar una moció per modificar la constitució del país de manera que permetés a la seva líder, R. Mugabe, mantenir-se en el poder fins al 2010**, fent coincidir els comicis legislatius amb els presidencials, la qual cosa va ocasionar la indignació d'amplis sectors de la societat civil.

b) Àfrica Occidental

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Libèria	Control de recursos naturals, instrumentalització ètnica i lluita pel poder polític, impacte de les crisis regionals	Millora
Nigèria	Control de recursos naturals i instrumentalització religiosa, control del poder polític	Deteriorament
Senegal (Casamance)	Autonomia vs. independència, marginalització de grup minoritari	Deteriorament

La tensió a **Libèria** es va centrar entorn de la situació de les plantacions de cautxú ocupades per excombatents, que van amenaçar la seguretat de les localitats properes i van dificultar la labor de les organitzacions humanitàries. Algunes d'aquestes plantacions van ser recuperades per les forces de seguretat de l'Estat, encara que la situació a la zona va restar inestable. Igualment a la capital, Monròvia, l'alta **criminalitat** fruit de les escasses sortides laborals de la població, l'elevat nombre d'armes lleugeres en circulació, així com l'escassa capacitat de maniobra d'una policia en procés de formació i pràcticament desarmada, van fer témer per l'estabilitat i la seguretat de la població. No obstant això, **les reformes empreses fins al moment pel Govern d'E. Jonhson-Sirleaf han fet visibles els primers avanços en la reconstrucció del país.**

A **Nigèria** tres situacions diferents van caracteritzar les tensions esdevingudes al llarg de l'any. En primer lloc els **enfrentaments entre comunitats cristianes i musulmanes** al nord, on almenys 100 persones van morir en la violència deslligada després de la publicació de les caricatures de Mahoma a Europa. En segon lloc, les tensions a la zona centre del país en els estats de Plateau i Kawara per disputes entre diferents comunitats pel **control del terra i els recursos**. I en tercer lloc, la creixent **violència originada per les properes eleccions del 2007** on grups de mercenaris contractats per diferents oponents polítics han ocasionat la mort d'almenys tres Governadors a diferents estats. La **falta de descentralització** del poder nigerià va continuar sent un important factor de tensions, produint-se enfrontaments entre el grup independentista biafrenç MAS-SOB i les forces policials a Onitsha (estat d'Anambra) la qual cosa va suposar l'establiment del toc de queda a la ciutat i la mort d'almenys 20 persones. D'altra banda, les accions empreses per la **Comissió contra els Crims Econòmics i Financers**, que van suposar la destitució de diversos Governadors i membres del Govern (entre ells el Vicepresident, A. Abubakar), així com la violència originada a diversos estats durant la celebració de les primàries del partit presidencial PDP, van revifar la inestabilitat al país.

A Nigèria els enfrontaments entre comunitats cristianes i musulmanes al nord, van ocasionar la mort d'almenys 100 persones a causa de la violència deslligada després de la publicació de les caricatures de Mahoma a Europa.

Finalment, a la zona occidental africana tres van ser les tensions que van destacar durant l'any per la inestabilitat que van generar a la zona. D'una banda, es van produir enfrontaments a la regió senegalesa de **Casamance** en tres fronts: ofensiva de les FFAA de Guinea Bissau per expulsar del seu país els membres del grup armat secessionista MFDC; en segon lloc, entre les dues faccions del MFDC que segueixen en actiu, la liderada per M. Dieme que controla el nord de la regió i la dirigida per S. Sadio que té el seu feu al sud; i en tercer lloc, l'operació **militar llançada pel Govern del Senegal** legitimada per la idea d'oferir seguretat als habitants de la regió, la qual cosa va provocar una massiva sortida de població cap a Gàmbia, estimats en **6.000 el nombre de desplaçats pel conflicte** en menys d'un mes. La situació es va complicar a final de 2006 després de l'hospitalització a França del dirigent de la facció del MFDC que va signar els acords de pau el 2005, ja que es va témer que la seva pèrdua pogués suposar un fort revés per a la pau a Casamance.

c) Banya d'Àfrica

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Eritrea i Etiòpia	Disputes territorials	Deteriorament
Etiòpia	Fragilitat democràtica i problemes de governabilitat	Estancament
Sudan (Sud)	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos	Deteriorament

En relació al contenciós fronterer entre **Eritrea i Etiòpia**, durant l'any es va produir un **Deteriorament de la situació a causa dels nuls avanços en la resolució de la demarcació fronterera** entre ambdós països. A més, Eritrea va desplaçar a l'octubre al voltant de 1.500 soldats a la Zona Temporal de Seguretat, i ambdós **van augmentar el seu suport militar als bàndols contraris a Somàlia així com la seva presència al país. Posteriorment, l'ofensiva etiop en suport del Govern Federal de Transició va provocar la derrota de les milícies dels tribunals islàmics**³. A més, es va témer que aquesta escalada de la violència desencadenés l'enfrontament d'ambdós països a territori somalí. Eritrea no va aixecar les restriccions imposades a la UNMEE. No obstant això, es va produir la primera reunió de la Comissió de Fronteres entre ambdós països (EBBC, per les seves sigles en anglès) al març, després de tres anys, i posteriorment es van produir diferents reunions per relançar el procés. No obstant, ambdós països van dificultar els intents de reobrir les seves oficines en ambdues capitals, i a final de novembre van rebutjar l'última proposta de l'EBBC que plantejava dur a terme la demarcació fronterera sobre el paper, és a dir, editar en 45 mapes oficials de les Nacions Unides la frontera i deixar la demarcació física en mans dels dos països, que haurien de completar-la en un any. El Consell de Seguretat va estendre el mandat de la missió durant l'any però va reduir a 2.300 el màxim de tropes de la UNMEE davant l'absència d'avanços.

A **Etiòpia** s'hi va mantenir la **situació de tensió vinculada a la crisi política i de governabilitat que viu el país, i als diferents moviments contestataris existents** a diverses regions. En relació a la primera qüestió, el clima polític es va anar deteriorant durant l'any com a conseqüència de l'enduriment del règim. Aquesta situació es va traduir en la persecució als sectors opositors, la substitució progressiva de funcionaris per càrrecs afins al règim i l'abandonament del país de nombrosos membres de l'Administració de l'Estat (jutges, diplomàtics i membres de l'Exèrcit). **Uns 150 militars van desertar de les FFAA i es van desplaçar a territori eritreu, unint-se als grups armats opositors etiops**, que critiquen el Govern per no haver resolt la situació de crisi que va seguir a les eleccions de 2005, acusant-lo a més de recórrer solament a mètodes violents. En relació a les contestacions a diverses regions del país, durant l'any es van anar produint operacions militars contra els moviments opositors a Ogaden i també a l'estat d'Oromia.

En algunes regions del **sud de Sudan**, els enfrontaments entre l'SPLA i les milícies armades no desmobilitzades, especialment a la província de l'Alt Nil van anar en augment durant l'any. D'altra banda, **les nombroses disputes registrades entre les FFAA i membres del SPLA van arribar a posar en perill el procés de pau a la regió** després dels enfrontaments produïts a la ciutat de Malakal en el mes de desembre, on les organitzacions humanitàries van oferir xifres de fins a 300 morts, si bé les dades oficials es van referir a 150 persones majoritàriament militars d'ambdós bàndols. Un altre focus important de tensió van ser les disputes entre diverses comunitats pel control de les zones de pastura i els caps de bestiar. A més d'això, **la tornada dels refugiats sudanesos des de la RDC es va veure obstaculitzada pel brot de violència a la zona fronterera amb Uganda i als voltants de la capital sudsudanesa de Juba**, sense que s'hi identifiquessin els perpetradores de nombrosos assalts i morts.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Txad - Sudan	Acusacions mútues de suport als respectius grups armats d'oposició	Deteriorament
Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Control dels recursos naturals, cerca de seguretat fronterera	Millora

Durant l'any es va produir un deteriorament significatiu de les relacions entre el **Txad i el Sudan**, ja que malgrat els esforços diplomàtics regionals, especialment de la UA (acords al febrer a Trípoli, acord marc a l'agost i restabliment de relacions diplomàtiques i de cooperació), el **Txad va continuar acusant el Sudan de donar suport als grups armats d'oposició txadians**. En aquest sentit, davant la negativa del Sudan a acceptar el desplegament d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU al seu territori, el **Txad, amb la R. Centrafricana, es van mostrar favorables a la possibilitat d'un desplegament d'una missió a la zona fronterera entre ambdós països** per evitar que el conflicte armat que sofreix la regió sudanesa de Darfur s'estengués més enllà de les seves fronteres.⁴

Quant a la regió dels **Grans Llacs**, cal destacar la millora relativa de la situació a escala regional a causa de la consecució del procés de pau a **Burundi**, a les converses de pau al nord d'Uganda i, sobretot, a la celebració amb èxit de les eleccions a la **RD Congo** en un clima de tensió però que no va desencadenar una nova crisi. No obstant això, encara van quedar pendents algunes qüestions que podrien tacar els avanços que es van produir durant l'any, com és la situació del grup armat d'oposició rwandès FDLR, que després de les eleccions a la RD Congo va fer una crida al fet que el nou Govern de J. Kabila es comprometés a resoldre el contenciós del grup armat en relació a Rwanda.

e) Magrib i Nord d'Àfrica

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Malí	Demanda de més Autonomia, marginalització de grup minoritari	Millora

A **Malí** es va reactivar durant un breu període el conflicte entre el Govern central i les tribus tuareg del nord, quan un grup dissident de l'acord de pau de 1998 va ocupar de forma violenta les ciutats de Kidal i Mena-ka, reclamant més Autonomia i més inversions per al desenvolupament de la zona. L'enfrontament va finalitzar amb la signatura d'un nou acord al juny, aconseguit amb la mediació d'Algèria, en el qual l'Executiu de Malí es va comprometre a augmentar la importància i el nombre de projectes destinats al desenvolupament de la zona septentrional del país. Posteriorment es van produir enfrontaments entre el grup tuareg Aliança Democràtica per al Canvi (ADC) i l'algerià Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC), vinculat amb la xarxa d'al-Qaeda, en un intent de l'ADC d'evitar que el GSPC reclutés nous membres i estengués les seves operacions al nord de Malí.

Quadre 2.1. Eleccions a Mauritània: oportunitat amb riscos en el camí de transició

El 19 de novembre passat es van celebrar a Mauritània **les primeres eleccions legislatives i municipals des que a l'agost de 2005 s'iniciés un procés de transició democràtica**. Paradoxalment, va anar un cop d'Estat i una Junta Militar que van desencadenar i van impulsar el canvi. Després d'un programa ambiciós de transició, concertat per múltiples sectors socials i polítics mauritans, es va definir un calendari electoral per a la constitució de l'Assemblea Nacional i per a la nominació d'un President.

En aquest recorregut, **els comicis de novembre van semblar consolidar el punt d'inflexió en aquesta dinàmica de democratització**. Els motius van ser diversos. En primer lloc, van ser les primeres eleccions desenvolupades amb garanties democràtiques.

4. Vegeu el capítol de conflictes armats.

ques, fet que es va plasmar principalment en la utilització d'una papereta única (ferma reivindicació de l'oposició i de múltiples organitzacions civils), la invitació d'una missió d'observació electoral de la UE, i la instauració d'una Comissió Electoral Nacional Independent. En segon lloc, perquè la participació va ser molt elevada (70%). I en tercer lloc perquè, encara que existent, el frau va ser mínim (almenys comparat amb altres eleccions de la història del país).

És veritat que **va haver-hi elements negatius, començant per l'aparició de multitud de candidatures independents pocs mesos abans de les eleccions**, presumiblement impulsades per la Junta Militar en el poder. La proliferació de candidatures va crear una confusió a l'electorat que segurament va contribuir a l'elevat nombre de vots nuls. Però també és veritat que la possibilitat de participació electoral en un clima de tranquil·litat i, en general de llibertat, visualitzat en una premsa amb cert marge d'expressió i de crítica, suposa l'inici d'una dinàmica de participació i negociació política que crea perspectives eminentment positives.

No obstant això, **les amenaces al procés i els riscos en un país multiètnic amb un passat recent de conflicte segueixen existint**. Les conseqüències avui ben visibles de més de 20 anys d'un règim altament repressiu, amb violacions repetides (i entre 1989 i 1991 massives) dels drets humans necessiten, tard o d'hora, ser abordades. El descobriment de petroli en un territori pobre, amb una distribució profundament inequitable de la, malgrat tot, riquesa existent (és el primer país pesquer del món, posseeix importants jaciments de ferro, etc.) suposa un element que, si és mal gestionat, pot ser més desestabilitzador que encoratjador. La corrupció endèmica i el continu desviament de fons públics, encara que en el punt de mira de les reformes en marxa durant aquesta transició, també poden ser difícils de corregir en un lapse curt de temps. En tot cas, l'última i més important cita electoral del procés de transició, amb **la votació d'un President al març de 2007, orientarà el país cap a un camí o un altre**: cap a la consolidació de dinàmiques d'obertura i d'avanç en els plànols polític, social i econòmic, o bé cap a la inestabilitat i la reaparició de conflictes no resolts i de greuges no reparats.

Amèrica Llatina

A Haití, la celebració en el mes de febrer dels esperats comicis va fer que la situació millorés i que el procés de transició avancés. En canvi, la tensió a Bolívia, Equador i Perú es va desenvolupar en el marc de processos electorals amb una forta polarització.

a) Amèrica Llatina del Nord, Centreamèrica i Carib

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social	Millora

A **Haití**, la celebració en el mes de febrer dels **comicis presidencials i legislatius** va generar una **reducció significativa de la tensió** respecte de l'any anterior i va suposar un **important avanç en el procés de**

transició política, ja que va permetre l'establiment d'un Parlament per vegada primera en els darrers anys, així com la substitució del Govern interí de G. Latortue per una nova Administració electa. Després de diversos dies de continuades protestes i actes de violència a la capital, l'exmandatari R. Préval (1996-2001) va ser designat nou President del país entre acusacions de frau per part dels seus rivals, encara que la comunitat internacional va mostrar des del principi la seva disposició a col·laborar estretament amb el nou Executiu. Les eleccions regionals i municipals celebrades en el mes de desembre, que van tornar a registrar alguns incidents violents, van culminar el cicle electoral en un any en el qual van seguir registrant-se alts índexs de delinqüència,

enfrentaments amb bandes armades, mobilitzacions esporàdiques a favor de la tornada de l'ex President J. B. Aristide i protestes contra la MINUSTAH, que va ratificar el seu objectiu de continuar uns 10 anys al país malgrat les nombroses crítiques que qüestionen la seva capacitat per a garantir les condicions de seguretat.

A Haití, la celebració en el mes de febrer dels comicis presidencials i legislatius va generar una reducció significativa de la tensió i va suposar un important avanç en el procés de transició política.

b) Amèrica Llatina del Sud

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Bolívia	Problemes de governabilitat	Estancament
Equador	Problemes de governabilitat	Estancament
Perú	Problemes de governabilitat	Estancament

A **Bolívia**, encara que l'àmplia elecció d'E. Morales com a nou President del país va desmobilitzar bona part de les protestes continuades que s'havien registrat l'any anterior, la seva arribada al poder va generar incertesa a determinats Governos estrangers i cercles socials i polítics del país i va encoratjar l'emergència de nous punts de fricció. En primer lloc, la nacionalització dels hidrocarburs va provocar malestar en la major part de les nombroses empreses energètiques que operen al país, així com algunes tensions diplomàtiques amb diversos Governos. En segon lloc, la reforma agrària anunciada i iniciada ja pel Govern va provocar les mobilitzacions de determinades organitzacions empresarials i socials. En tercer lloc, i tal vegada més important, **durant tot l'any es va aguditzar la tensió entre l'Executiu i els departaments orientals i més pròspera del país** (Santa Cruz, Beni, Pando i Tarija), fins al punt que alguns d'aquests, especialment Santa Cruz, **van sol·licitar formalment la seva independència de Bolívia**. A les diferències ja tradicionals entre La Paz i aquests departaments sobre la gestió dels recursos naturals del país, la vertebració i organització territorial de l'Estat o la tinença del terra es va afegir a la polèmica sobre els mecanismes de l'Assemblea Constituent per a l'aprovació de la futura Carta Magna.

A l'**Equador**, la crisi institucional que es va viure tot l'any per l'enfrontament entre els poders Executiu i Legislatiu sobre la convocatòria d'una Assemblea Constituent es va solucionar amb la celebració en les mesos d'octubre i novembre d'eleccions **legislatives i presidencials**, de les quals va sortir victoriós R. Correa, acusat durant la campanya de rebre finançament del President veneçolà H. Chávez. Durant tot el primer trimestre, es van registrar **massives i perllongades mobilitzacions socials que exigien l'expulsió de la petrolera OXY i la celebració d'un referèndum sobre la signatura d'un Tractat de Lliure Comerç amb els EUA**. En aquest sentit, l'Executiu nord-americà va suspendre les negociacions sobre el Tractat després que Quito anul·lés per motius legals el contracte d'explotació a aquesta petrolera. També en el primer semestre de l'any, el Govern provisional de A. Palacio va decretar l'estat d'emergència a diverses províncies amazòniques del país per fer front de les nombroses protestes de diversos col·lectius, algunes de les quals van interrompre la producció i subministrament de cru. Precisament en a l'Amazònia (província de Pastaza) van tornar a ser denunciades massacres de població civil per enfrontaments entre grups fusters i comunitats indígenes, després de la qual cosa l'Executiu va incrementar les mesures de seguretat en la regió.

Al **Perú**, l'exmandatari A. García va guanyar unes **intenses eleccions presidencials** marcades principalment per la ingerència del President veneçolà H. Chávez i per les acusacions contra el candidat O. Humala de participar en violacions dels drets humans durant el conflicte armat contra Sendero Luminoso. A final de 2006, una jutge va processar l'exmilitar per aquestes denúncies, impeding la seva sortida del país i ordenant l'embargament preventiu de béns. D'igual manera, un tribunal civil va condemnar a cadena perpètua al líder i fundador de Sendero Luminoso, mentre que altres líders del grup van ser condemnats a penes d'entre 25 i 35 anys de presó. En aquest sentit, **durant tot l'any van seguir registrant-se episodis de violència entre les FFAA i Sendero Luminoso en les regions centrals del país**, punt neuràlgic del conflicte armat durant els anys vuitanta i noranta. Així, el supòsit líder de la principal facció senderista va oferir una treva (a canvi d'un acord polític i una amnistia general) que va ser rebutjada pel Govern d'A. García. Finalment, cal destacar els incidents violents registrats durant les eleccions municipals i regionals del mes de novembre, les protestes contra la signatura d'un Tractat de Lliure Comerç amb els EUA o l'advertiment de Defensoria del Poble que existeixen un centenar de conflictes socials que podrien escalar si no són atesos ràpidament i degudament.

Àsia

A l'Àsia, la inestabilitat es va concentrar al Pakistan, principalment a través dels atemptats a les províncies de Balutxistan; també a les Filipines, on va haver-hi un intent de cop d'Estat; i sobretot a Timor-Leste, on es va produir el major brot violent des de la seva proclamació d'independència.

a) Àsia Meridional

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Pakistan	Enfrontaments religiosos, lluita antiterrorista, demanda de més control sobre els recursos locals	Deteriorament

Pel que fa a la situacions del **Pakistan** cal destacar dos escenaris de tensió diferents que van seguir també distintes evolucions. En primer lloc, la situació a la província de **Balutxistan**, a la qual es van registrar diferents episodis de violència, alguns d'ells de molta gravetat. Han estat **reiterats els atemptats** contra infraestructures i les **operacions de contrainsurgència** dutes a terme per les forces de seguretat pakistaneses. Aquestes operacions van ser criticades per l'oposició que va reclamar un diàleg amb l'oposició armada balutxj. No obstant, el principal grup armat d'oposició, el **BLA, va ser catalogat com a organització terrorista i consegüentment il·legalitat**, i un dels principals líders de la regió, N. Akbar Bugti, va morir després d'una de les esmentades operacions, la qual cosa no va aconseguir minvar el suport popular a la insurrecció armada balutxi, que pel contrari sembla haver-se incrementat, donat el sentiment de greuge generalitzat en la població. D'altra banda, cal destacar la situació a la zona de **Waziristan**, fronterera amb l'Afganistan i escenari d'operacions militars emmarcades en la lluita contra al-Qaeda i les milícies talibanes. El més destacable de l'any va ser la **signatura d'un acord de pau entre el Govern pakistanès i aquestes milícies**, que paradoxalment va tenir com a conseqüència un **increment de la violència al veí Afganistan**, en haver-se reduït les operacions militars de les FFAA pakistaneses.

b) Sud-est Asiàtic i Oceania

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Filipines	Fragilitat democràtica	Estancament
Timor-Leste	Acomiadament massiu de membres de les FFAA; desestructuració econòmica i fragilitat institucional	Deteriorament

A les **Filipines**, a principi d'any la Presidenta, G. Macapagal Arroyo, va decretar l'estat **d'emergència després que les FFAA declaressin haver avortat un cop d'Estat** i poques hores abans de les multitudinàries manifestacions convocades per commemorar el vigèsim aniversari de la revolta popular que va posar fi a la longeva dictadura de F. Marcos i que va portar a C. Aquino a la presidència del país en 1986. El decret, que va provocar diversos enfrontaments entre la policia i milers de manifestants, va ser motivat segons fonts oficials per una **suposada aliança entre faccions d'extrema dreta dels cossos de seguretat de l'Estat i el grup armat d'oposició NPA** (i els seus referents polítics NDF i CPP) per derrocar la Presidenta i desestabilitzar el país. D'altra part, nombroses organitzacions de la societat civil van protestar reiteradament durant tot l'any contra el Govern per l'onada **d'assassinats polítics** que viu el país en els darrers temps. Algunes organitzacions van indicar que més de 750 persones (principalment periodistes, activistes, sindicalistes o treballadors socials) havien estat assassinades des que G. Macapagal Arroyo va accedir al poder el 2001. El Govern, davant la pressió d'aquests grups i de fins i tot alguns organismes internacionals, va establir una comissió per investigar els fets, encara que els atribueix principalment a grups insurgents.

A **Timor-Leste**, el **pitjor brot de violència des dels fets esdevinguts després del referèndum d'independència el 1999** va estar motivat principalment per l'expulsió **de gairebé 600 militars** de les FFAA

(un terç del cos) i va provocar **diverses desenes de morts i el desplaçament forçat d'aproximadament una dècima part de la població**. Encara que la tensió es va reduir ostensiblement amb la substitució del Primer Ministre, M. Alkatiri, (acusat de no saber gestionar i fins i tot d'instigar l'onada de violència) pel Nobel de la Pau J. Ramos-Horta, així com amb el ràpid desplegament d'un contingent militar internacional i amb l'extensió del mandat d'UNOTIL i el seu posterior substitució per una altra missió amb un nou i més ampli mandat (UNMIT), el cert és que durant tot l'any van seguir produint-se enfrontaments i actes de saqueig i pillatge en alguns dels campaments de persones desplaçades. Aquest fet va dificultar enormement la tornada de milers de persones a les seves llars. La situació de desconcert, provocada també per les accions de colles armades sense cap vinculació evident amb les FFAA, es va aguditzar a final d'any o quan el líder dels militars amotinats i expulsats, així com altres 56 presos, van escapar d'una presó de Dili.

Europa i Àsia Central

Les tensions en aquesta zona es desenvolupen a quatre escenaris. El cas de Geòrgia va destacar per les tensions entorn dels contextos de reivindicació d'independència així com per les dinàmiques regionals. A Turquia es va registrar un increment de les tensions derivades del conflicte etnopolític i altres dinàmiques internes. A més, la situació al Kirguistan i l'Uzbekistan va estar marcada per l'extrema fragilitat democràtica dels seus règims.

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Geòrgia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de les regions d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, influència regional de Rússia	Deteriorament
Kirguistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de la Vall de Ferghana	Deteriorament
Turquia	Tensió política i social, demanda d'autogovern al Kurdistan	Deteriorament
Uzbekistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de la Vall de Ferghana	Estantament

A **Geòrgia**, l'any va estar marcat pel clima de tensió i pels intents fracassats de diàleg en els escenaris d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, influïts també pel deteriorament de les relacions entre Geòrgia i Rússia. En el cas d'Abkhàzia, al costat dels **enfrontaments violents** de començaments d'any al districte de Gali, ha destacat l'encreuament de propostes de pau per ambdues parts al maig i juny, rebutjades per minar la defensa de la autodeterminació –segons Abkhàzia– i la integritat estatal –segons Geòrgia. A més, unes **operacions policials georgianes al juliol contra el líder independentista** E. Kvitsiani i contra una milícia local al congost de Kodori van incrementar les tensions durant la segona meitat de l'any. El 2006 es va tancar amb un agreujament de la tensió a Gali. En relació a **Ossètia del Sud**, Geòrgia va intentar reforçar la seva posició en el conflicte, plantejant revisar l'acord de pau de 1992 i reemplaçar el diàleg multilateral per negociacions bilaterals. També Ossètia del Sud es va reafirmar en el seu posicionament, amb l'aprovació de la independència en un referèndum al novembre no reconegut, que va incrementar la distància entre les parts. Ambos escenaris es van veure influïts per la **forta crisi entre Geòrgia i Rússia dels darrers quatre mesos de l'any** generada per l'arrest de quatre militars russos acusats d'espionatge. Malgrat el seu alliberament, Rússia va reaccionar amb una política de **bloqueig de les comunicacions amb Geòrgia i de deportacions d'immigrants georgians**. A més, la política d'ambdós Governos en relació a Abkhàzia i Ossètia del Sud va tenir una presència constant en les retòriques recriminadores entre els dos Estats. Així mateix, aquesta crisi va desviar l'atenció georgiana de les protestes de l'oposició per l'avenç de les eleccions municipals a octubre.

Un any després de la Revolució de les Tulipes, el **Kirguistan** va continuar submergit en una situació d'incertesa i **crisi política**. L'enfrontament **pel repartiment del poder polític entre el President, K. Bakiev (antic opositor) i el Parlament**, en un context de règim fortament personalista, va ser el principal focus de tensió, que es va incrementar a partir del segon trimestre arran de les protestes a la capital en demanda de reformes constitucionals i judicials, i arran també d'una crisi interna en l'equip de Govern saldada amb

diverses dimissions. La crisi es va aguditzar en el darrer trimestre de l'any, visibilitzada en una setmana de **polarització en els carrers de Bishkek, amb manifestacions contràries i favorables a la figura del President**. La polarització va adquirir a més un component territorial, amb el Govern obtenint suport a les províncies del Sud i l'oposició recolzant-se en el Nord. Finalment, el Parlament va aprovar una nova Constitució al novembre, elaborada per una comissió mixta de parlamentaris opositors i progovernamentals. **La nova Constitució, amb la qual es va pretendre alleujar la crisi, establia un major equilibri de poders entre el President i el Parlament**. Malgrat la nova Carta Magna, l'any es va tancar sense resoldre's el clima de tensió, especialment després de la dimissió al desembre del Govern i l'aprovació d'esmenes a la nova Constitució, encaminades a reforçar de nou la figura presidencial enfront de l'oposició parlamentària.

Amb el Kirguistan, l'**Uzbekistan** es va mantenir com l'altre focus important de tensió a la regió d'Àsia Central. La fragilitat interna va augmentar entorn del **primer aniversari dels incidents d'Andijan ocorreguts al maig de 2005**, quan les forces de seguretat van carregar contra manifestants civils causant diversos centenars de morts i més de 400 desplaçats. Com a protesta pels fets i per la falta de revisió transparent de la matança, membres de l'oposició uzbeka es van manifestar a Tashkent, i grups de refugiats ho van fer a la frontera amb el Kirguistan i algunes capitals internacionals. Un any després, el **Govern encara no havia dirimit responsabilitats i, de forma general, va mantenir al llarg de tot 2006 la seva política de repressió contra l'oposició, la societat civil i els mitjans de comunicació, tancant diverses ONG i ordenant la sortida d'ACNUR a l'abril**. La situació interna de l'Uzbekistan va generar crítiques entre la comunitat internacional i organitzacions de drets humans al llarg de l'any, amb crides d'alerta davant la falta d'avanços democràtics, el possible col·lapse del règim i el potencial efecte desestabilitzador que tindria a la resta d'Àsia Central.

Turquia va registrar una situació de **tensió creixent al sud-est del país en relació al conflicte no resolt que des de fa dècades enfronta el Govern turc i el grup armat d'oposició PKK**. A final de març, els

Turquia va registrar una situació de tensió creixent al sud-est del país en relació al conflicte no resolt que des de fa dècades enfronta el Govern turc i el grup armat d'oposició PKK.

funerals per quatre militants del PKK, assassinats al costat d'altres 10 en una operació militar a la província de Mus, van desencadenar diverses **jornades de revoltes**, que es van saldar amb set morts. Els enfrontaments entre l'Exèrcit i els grups kurds es van succeir durant els següents mesos, amb desenes de víctimes mortals en ambdós bàndols i també en la població civil. No obstant, **el PKK va anunciar a principi d'octubre una treva unilateral** per buscar una solució negociada. Aquesta va ser rebutjada per l'Exèrcit, que va continuar atacant rebels kurds, mentre el Govern va mantenir una postura més ambigua. A final

d'any, el PKK contemplava finalitzar la treva si persistien els atacs de l'Exèrcit. Per una altra part, la situació de tensió va venir donada també per diversos atemptats en els mesos d'estiu a la capital turca i zones turístiques del sud del país, majoritàriament reivindicats pel grup armat kurd Falcons de la Llibertat del Kurdistan (TAK). L'atemptat a Diyarbakir, el més mortífer en els últims tres anys, va ser condemnat pels grups kurds i va generar manifestacions contràries al Govern, al qual acusaven d'estar darrera de l'explosió. Així mateix, les negociacions d'adhesió a la UE i el conflicte de Xipre, ambdós interrelacionats, així com les dinàmiques polítiques i socials internes van ser altres focus de tensió menor.

Orient Mitjà

A l'Orient Mitjà l'augment de la tensió s'ha centrat al voltant de les aspiracions nuclears de l'Iran, fet que va ser alhora causa i conseqüència del deteriorament d'altres escenaris de conflictivitat a la zona. La tensió entre Israel, el Líban i Síria es va mantenir després de la guerra de 33 dies entre el primer i Hezbollah.

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
Iran	Pressió internacional, reafirmació nacional	Deteriorament
Líban – Israel – Síria	Disputa territorial, impacte del conflicte palestinoisraelià, fragilitat social i política	Deteriorament

L'Iran va tenir un notable protagonisme internacional al llarg d'aquest any. En referència a l'anomenat expedient nuclear, l'any acabava sense cap acord entre les dues posicions enfrontades: el règim iranià que, en contravenció del termini fixat per l'AIEA el 31 d'agost, **es negava a suspendre l'enriquiment d'urani al·legant que tant sols perseguia finalitats civils**, i la comunitat internacional que, en el marc de l'ONU i liderada pels EUA i la UE-3 (Alemanya, França i Regne Unit), va aprovar finalment al desembre de 2006 una resolució que va imposar sancions al país.⁵ Enmig de la pressió internacional sobre l'Iran, l'esclat de la guerra entre Hezbollah i Israel no va fer més que agreujar-la: **l'Iran va ser acusat de donar suport a Hezbollah** i, malgrat les crides del Secretari General de l'ONU dirigits a involucrar a tots els poders regionals en la cerca de solucions al conflicte, l'Iran va ser mantingut al marge. Respecte a la seva creixent implicació en el debat sobre la situació de seguretat a l'Iraq, el President iranià, alhora que es va reunir amb el seu homòleg iraqüès, **es declarava disposat a tractar qüestions regionals amb els EUA** sempre que rebés una invitació formal per a això.

Els incessants incidents armats entre **Hezbollah i l'Exèrcit israelià** a un costat i a un altre de la frontera israelolibanesa al llarg de tot l'any van culminar amb l'**inici d'un conflicte armat de 33 dies de duració** que va acabar el 14 d'agost amb una resolució d'alto el foc de les Nacions Unides.⁶ El detonant de l'esclat va ser el segrest de dos soldats israelians i la mort de vuit combatents d'Hezbollah, que van propiciar un atac israelià de grans dimensions. No obstant això, les causes immediates i profundes es remunten molt més allà, amb factors com l'ocupació israeliana de les Granges de Shebaa malgrat la seva teòrica retirada del territori libanès l'any 2000. El conflicte es va produir en el marc d'una **creixent polarització política interna al Líban, que va augmentar després del final de la guerra** i que va arribar a ser màxima a la fi d'any: contínues manifestacions de partidaris d'Hezbollah i de l'exgeneral maronita M. Aoun van acusar el Govern de F. Siniora de prooccidental i van propugnar la seva caiguda si no es formava un govern d'unitat nacional, després de la dimissió de sis ministres xiïtes. L'assassinat **a la fi de novembre d'un ministre del partit de la Falange**, la cinquena mort en dos anys de una figura libanesa antisíria, va revifar la tensió i va fer que la negativa del President, E. Lahoud, a aprovar la creació d'un Tribunal per a la investigació de la mort de l'ex Primer Ministre, R. Hariri, es convertís en una nova font de crispació. En totes aquestes qüestions, **Síria es va situar a l'ull de l'huracà**: primer per les seves reticències a la creació d'un tribunal encarregat de jutjar una mort en la qual havia estat implicada, després pel seu suport a Hezbollah (confirmada en un informe de les Nacions Unides),⁷ i posteriorment per estar suposadament darrera d'un complot per derrocar al Govern de F. Siniora (acusació feta pels EUA).

Es va fer evident que la transformació del llarg, complex i entrelaçat conflicte a l'Orient Mitjà, necessita d'una aproximació regional que incorpori tots els actors en el tauler, d'igual a igual i sense condicions inassumibles.

Quadre 2.2. El Líban: debilitats d'avui, riscos per a demà

Després del cessament d'hostilitats declarat a l'agost de 2006 després de la guerra dels 33 dies entre Israel i Hezbollah, nombrosos elements van mostrar la debilitat en la qual es troba el país. En primer lloc, l'any va acabar amb manifestacions multitudinàries als carrers de Beirut que van reflectir una **creixent polarització política i social**. Les protestes van ser liderades per Hezbollah en contra del Govern, al qual van acusar de prooccidental (entre altres coses per la seva voluntat de crear un tribunal internacional que confirmi la responsabilitat de l'aliat d'Hezbollah, Síria, en l'assassinat de l'ex Primer Ministre R. Hariri). La particularitat d'aquesta situació va ser que el moviment de contestació va aglutinar no només formacions xiïtes, sinó a part de la comunitat cristiana maronita encapçalada pel general M. Aoun, tradicionalment contrari al domini siri en el país. Així, els esdeveniments dels dos últims anys, i particularment el conflicte de juliol, van exacerbar la sensació d'interferència de països com els EUA o França, fent que el realineament de forces compliqués substancialment el panorama d'adhesions polítiques libaneses.

Aquí va arribar la segona qüestió preocupant sobre la situació en la qual es troba el Líban (i que no té res de nou): la seva crisi interna va tenir un **important component extern**. En primer terme, l'administració Bush va utilitzar el país per a la seva estratègia

5. Resolució del Consell de Seguretat SRES1737 del 231206 <<http://www.un.orgspanishdocssc06scl06.htm>>.

6. Vegeu el capítol de conflictes armats.

7. Informe definitiu del Grup de supervisió per a Somàlia, S2006913 de 221106, <<http://www.un.orgspanishdocscमितesanciones751SomaliaSelSp.htm>>.

regional de protecció a Israel i en contra de Síria, i sobretot de l'Iran. A més, la guerra del mes d'agost i la convulsió que va sofrir posteriorment el Líban s'explicà perquè el país va ser també escenari de batalla d'altres confrontacions: Síria vs. Israel, o els règims àrabs sunites en contra de la predominança xiïta (Iran i Síria a través de Hezbollah), entre d'altres. I tot això en el marc del conflicte palestinoisraelià que no va cessar i que va servir a Israel per persistir en la seva demostració de força. Per aquests motius, i més que mai, es va fer evident que la transformació del llarg, complex i entrelaçat conflicte a l'Orient Mitjà, inclòs el del Líban, **necessita d'una aproximació regional que incorpori tots els actors en el tauler, d'igual a igual i sense condicions inasumibles**.

Apareix ara l'altre element de preocupació vinculat als anteriors: la **resolució 1701 de les Nacions Unides**,⁸ que va posar fi als enfrontaments d'agost al Líban, **no s'ocupà de les causes profundes** que alimentaren el conflicte: no va abordar la situació política interna ni va promoure una aproximació regional. D'altra part, conté nombroses debilitats i ambigüitats (com la seva indefinició en el mandat de la UNIFIL i la seva vaguetat a l'hora de fixar terminis), que són producte de la fragilitat amb la qual es va aprovar i que es reflecteixen en les continuades violacions que posteriorment va sofrir (Israel va atacar territori libanès, va trigar a aixecar el bloqueig i va abandonar el Líban, i va violar l'espai aeri argumentant la seva necessitat d'impedir el rearmament de Hezbollah; i aquesta no va deixar de fer-ho, tal com van denunciar fonts de les Nacions Unides al desembre).

Així, ens trobem davant un país destruït, que va confiar essencialment en l'ajuda de la comunitat internacional per a la seva rehabilitació (al gener de 2007 es va celebrar la conferència de donants Paris III) i que al llarg de 2006, producte d'un fràgil equilibri intern i d'una contínua interferència externa, va mantenir uns ciments esquerdatos. La tasca per al futur serà intentar consolidar-los.

2.3. Escenaris de tensió menor

A continuació es presenten les 33 tensions considerades d'intensitat menor, moltes de les quals es concentren al continent africà.

Taula 2.2. Escenaris de tensió menor

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener de 2006
ÀFRICA		
Angola (Cabinda)	Autonomia vs independència	Millora
Congo	Control polític de diferents grups ètnics i fragilitat democràtica	Estancament
Etiòpia (Gambella)	Colonització demogràfica i control dels recursos naturals	Millora
Etiòpia (Ogaden)	Autonomia vs Independència	Estancament
Guinea	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, impacte de les crisis regionals	Estancament
Guinea Equatorial	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Estancament
Mauritània	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Millora
Nigèria (centre i nord)	Control de recursos naturals i instrumentalització religiosa	Deteriorament
Subregió Riu Mano (Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leone)⁹	Desestabilització generalitzada pels desplaçaments forçats i el flux d'armes i mercenaris	Millora
Somàlia (Somalilandia i Puntlandia)	Disputes territorials	Estancament
Sudan (Est)	Marginalització de la regió	Millora
Tanzània (Zanzíbar)	Lluita pel poder polític	Estancament
Uganda-Kenya (Karamoja-Turkana)	Governabilitat, marginalització regional, enfrontaments comunitaris pel control dels recursos naturals	Estancament

8. Resolució del Consell de Seguretat SRES1701 de 110806 <<http://www.un.orgspanishdocssc06scl06.htm>>.

9. La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire per la seva proximitat geogràfica i la seva influència en la resta d'escenaris. A més, cal apuntar que a partir d'ara la situació de tensió existent entre els Governos de Côte d'Ivoire i Burkina Faso passarà a ser analitzada en el marc de la subregió.

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener de 2006
AMÈRICA LLATINA		
Guatemala	Exclusió política i històrica, injustícia social, incompliment dels acords de pau, impunitat i crim organitzat	Estancament
Mèxic (Chiapas)	Exclusió i desigualtats econòmiques	Estancament
Veneçuela	Problemes de governabilitat	Millora
ÀSIA		
Índia-Pakistan	Disputes territorials	Estancament
Índia (Tripura)	Autonomia vs Independència	Estancament
Indonèsia (Papúa Occidental)	Autonomia vs. independència, enfrontaments religiosos, colonització demogràfica i control pels recursos naturals	Deteriorament
Indonèsia (Molucas)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, Autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Sulawesi)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica	Deteriorament
Myanmar	Fragilitat democràtica i enfrontaments ètnics	Deteriorament
RPD Corea	Programa nuclear, realització de proves armamentístiques	Deteriorament
EUROPA I ÀSIA CENTRAL		
Armènia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Azerbaidjan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Millora
Belarús	Fragilitat democràtica (repressió de l'oposició política)	Estancament
Moldova, Rep. De (Transniester)	Fragilitat democràtica	Estancament
Sèrbia	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític	Deteriorament
Sèrbia (Kosovo)	Demanda d'autogovern	Deteriorament
Turkmenistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Ucraïna	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Millora
ORIENT MITJÀ		
Egipte	Tensió política i social, repressió	Estancament
Yemen	Lluita pel poder polític	Estancament

2.4. La prevenció de conflictes

La responsabilitat i la voluntat de prevenir

En el seu segon informe sobre la prevenció de conflictes armats presentat el 2006,¹⁰ el fins ara Secretari General de l'ONU, K. Annan, va tornar a denunciar la **inacceptable bretxa entre el discurs i la realitat en matèria de prevenció**. Aquesta vegada, K. Annan va lamentar la falta de compromís de la comunitat internacional cap a la prevenció i emplaçà els Estats membre a destinar més recursos per a això. Tenint en compte que les Operacions de Manteniment de la Pau (OMP) de les Nacions Unides en els últims cinc anys han tingut un cost de 18.000 milions de dòlars, K. Annan va posar de relleu que **si una part d'aquests diners s'hagués invertit en mesures preventives, s'hauria evitat la pèrdua de vides humanes i de diners**. En concret, l'informe va proposar als Estats destinar a la prevenció de conflictes un 2%, a manera de quota, dels pressupostos anuals assignats al manteniment de la pau. La instauració d'aquest compromís d'assignació tindria un doble avantatge, i és que a més permetria a l'organització fer

En el seu segon informe sobre la prevenció de conflictes armats K. Annan va proposar als Estats destinar a la prevenció un 2% dels pressupostos anuals assignats al manteniment de la pau.

10. Informe sobre la prevenció de conflictes armats, A/60/891, Informe del Secretari General de l'ONU a l'Assemblea General de 180706 <<http://www.un.org/Depts/dpdocs/Prevention%20Report.pdf>>. El primer informe era de 2001 i en 2003 K. Annan va presentar un informe provisional.

previsió de les quantitats de les que disposa. Així, l'informe va identificar **la falta de recursos econòmics més abundants i més previsibles com una de les deficiències del sistema de les Nacions Unides en matèria de prevenció**. ¿Podrien els Estats invertir més diners en les tasques de prevenció?. Potser els més de 5.000 milions de dòlars destinats a les OMP durant l'exercici 200506 podrien semblar molts diners. Però si es té en compte que només van representar el 0,45% de la despesa militar mundial en 2005, no sembla tant. ¿Es tracta llavors d'una qüestió econòmica?

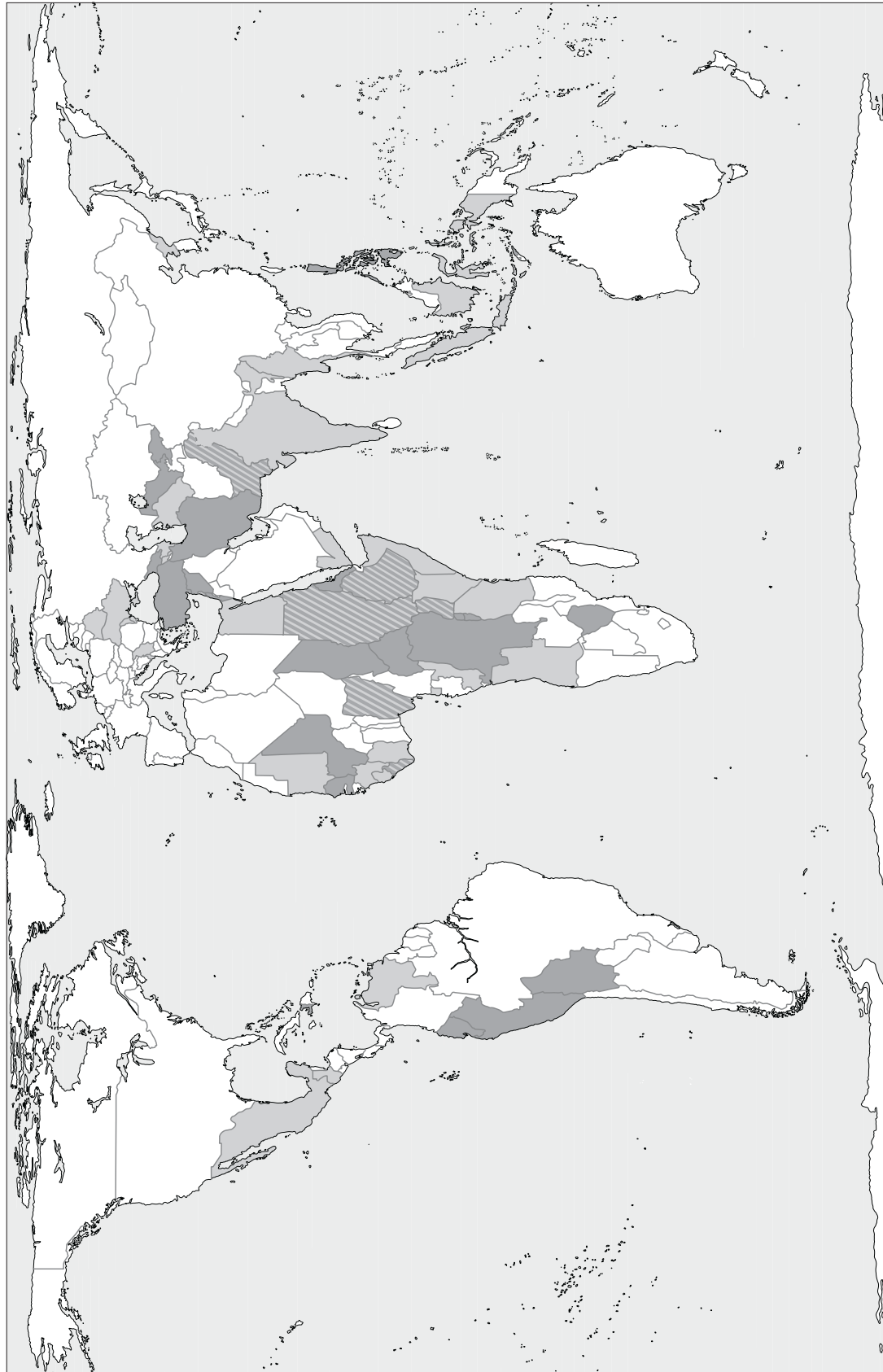
Aquesta no va ser l'única petició que K. Annan va formular als Estats membre en el seu informe: per exemple, va demanar fer un ús més creatiu i constructiu de les sancions o no posar fi a les OMP de forma prematura. Al seu torn, també va identificar deficiències pròpies del sistema de les Nacions Unides com la inexistència d'un fòrum permanent de debat, de mecanismes de coordinació que promoguessin una estratègia coherent, o d'una memòria institucional completa. En contraposició a aquests dèficit, el 2006 va destacar per **l'assumpció per part del Consell de Seguretat¹¹ del principi de la 'responsabilitat de protegir'** (en anglès *Responsibility to Protect* –'R2P')¹² pel qual es va reconèixer **la responsabilitat dels Estats i, en la seva falta, de la comunitat internacional, de protegir la seva població** davant el genocidi, crims de guerra, neteja ètnica i crims contra la humanitat. L'assumpció d'aquesta doctrina va ser un fet sumament positiu. ¿Però és suficient l'aprovació d'un document perquè els seus principis siguin presos en compte?

L'any 2006 va presenciar l'esclat de conflictes armats, va assistir al reinici de la violència i va veure com situacions de tensió es van convertir en escenaris d'alt risc. Però **va ser la guerra de l'Iraq la que va marcar l'actualitat en matèria de conflictivitat armada per la seva virulència i per les seves repercussions a nivell mundial**. Donada la implicació nord-americana en el conflicte iraquetà, convé preguntar-se quina és la **responsabilitat de certs Estats en la generació de conflictes**. A més, cal valorar com contextos com el de l'Iraq o el d'Israel i Palestina afecten en les tasques de prevenció. En aquest sentit, es podria dir que **la prevenció de conflictes en moltes parts del món seria una tasca més fàcil si, d'entrada, deixessin d'existir conflictes com els ocorreguts al llarg de 2006 a l'Orient Mitjà**, ja que el seu enorme abast mediàtic, la seva àmplia repercussió geopolítica i les fortes ressonàncies que origina a molts imaginaris col·lectius actuen de fre per a la transformació de molts altres escenaris en el planeta. Donat aquest panorama, la resposta més plausible a les preguntes anteriorment formulades seria potser que **sense voluntat política real de prevenir els conflictes, les crides a destinar més diners difícilment sorgiran efecte ni els documents aprovats tindran prou repercussió**.

11. Resolució del Consell de Seguretat SRES1674 sobre protecció de civils en conflicte armat de 280406, <<http://www.un.org/Docsscunsc/resolutions06.htm>>.

12. Assumit pels Estats Membres en la Cimera Mundial de 2005 (Document adoptat per l'Assemblea General de l'ONU el 24102006, paràgraf 138 i 139: <<http://www.un.org/summit2005/documents.html>>) i encunyat en 2001 per la *International Commission on Intervention and State Sovereignty* (ICISS) (<<http://www.iciss.ca/menu-en.asp>>).

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

3. Processos de Pau¹

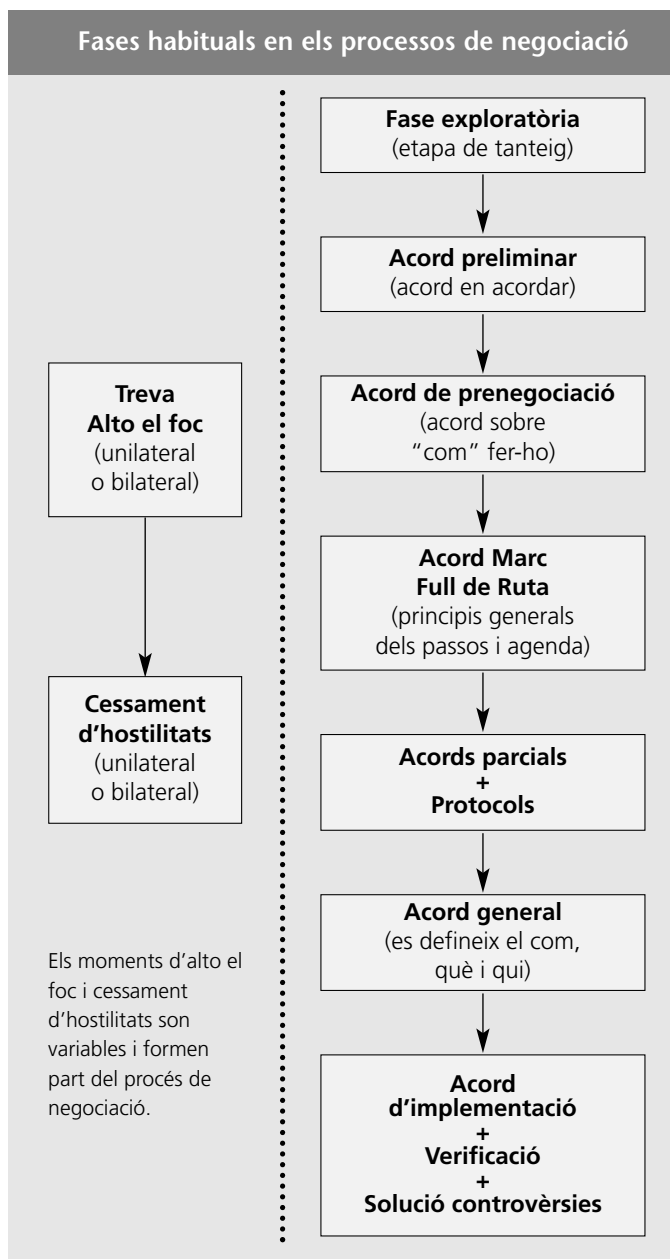
En aquest apartat s'hi analitzen aquells conflictes en els quals es duen a terme negociacions per a assolir un acord de pau, amb independència de si les esmentades negociacions estan formalitzades, estan en fase exploratòria, transcorren satisfactòriament o, per contra, estan estancades. La majoria de les negociacions es refereixen a conflictes armats, però en el capítol també s'hi analitzen alguns contextos en els quals malgrat que en l'actualitat no es produeixen enfrontaments armats de consideració, les parts no han aconseguit no obstant això un acord definitiu que posi fi a les hostilitats i als contenciosos pendents. A la primera part del capítol s'hi defineixen els conceptes utilitzats en aquest, a la segona s'hi analitza l'evolució de les negociacions durant l'any, i a la tercera s'hi mostra una figura, o "temperatura de la pau", que reflecteix l'evolució mensual del conjunt de les negociacions.

3.1. Processos de pau: definicions i tipologies

S'entén per **negociació** el procés pel qual dues o més parts enfrontades acorden discutir les seves diferències en un marc concertat, per trobar una solució satisfactòria. Aquesta negociació pot ser directa o mitjançant la facilitació de tercers. Normalment, les negociacions formals tenen una fase prèvia, o exploratòria, que permet definir el marc (format, lloc, condicions, garanties, etc.) de la futura negociació. Per **procés de pau** s'entén la consolidació d'un esquema de negociació, una vegada s'ha definit l'agenda temàtica, els procediments a seguir, el calendari i les facilitacions.

En funció dels objectius finals buscats i de la dinàmica seguida en les diferents fases de la negociació, la majoria dels processos de pau poden catalogar-se en alguna d'aquestes cinc **categories o models**:

- a) Desarmament, Desmoblització i Reinserció
- b) Repartiment del poder polític, militar o econòmic
- c) Intercanvi (pau per democràcia, pau per territoris, pau per reconeixement de drets, pau per desocupació, etc.)
- d) Mesures de confiança
- e) Fórmules d'autogovern, o "arquitectures polítiques intermèdies".

1. El nombre de negociacions que s'analitza en aquest capítol és superior al nombre de "conflictes armats", en considerar les negociacions de diversos grups d'un mateix país i els processos de contextos no classificables en aquest moment com de "conflictes armats".

3.2. Evolució de los processos de pau

En aquest apartat s'hi analitzen 42 processos de negociació, ja estiguin en una fase purament exploratòria o temptativa, o bé es trobin consolidats, amb independència dels seus resultats. En dos d'ells (Txetxènia i Kurdistan turc) van haver-hi propostes d'alto el foc que no van ser correspostes pels Governos respectius, per la qual cosa no hi ha negociació. En el cas de l'Iraq, van continuar explorant-se iniciatives, encara que de moment sense resultats. També s'hi analitza la situació al sud del Sudan, ja que persisteixen alguns enfrontaments a la regió, a pesar de l'acord de pau. S'hi comenten igualment els casos d'Indonèsia (Aceh) i Irlanda del Nord, processos que van acabar l'any passat, però sobre els quals convé fer un seguiment sobre la implementació dels acords subscrits. Aquests són els casos també dels conflictes entre Nigèria i el Camerun i el de Burundi amb les FNL, que pràcticament han pogut resoldre's al llarg de l'any 2006, encara que en el cas de Burundi continua havent-hi dificultats. Un 42% de les negociacions de l'any han patit certes dificultats, un altre 42% han anat malament, i només un 18% han funcionat relativament bé. Els percentatges són molt similars als de l'any anterior, però a diferència d'altres anys, els processos africans han millorat relativament i s'han situat al mateix nivell dels asiàtics.

Cal destacar l'acord al Sudan Est, l'acord d'alto el foc a Burundi, la resolució del Consell de Seguretat que va posar fi a l'enfrontament entre Israel i Líban.

Cal destacar l'acord d'Angola amb la major part dels membres del FLEC que operen a Cabinda, l'acord parcial amb els grups de Darfur (Sudan), l'acord al Sudan Est, l'acord d'alto el foc a Burundi, el desarmament de la majoria de les milícies que operaven a Ituri (RD Congo), l'acord de cessament d'hostilitats a Uganda amb l'LRA, l'acord de pau

entre el Govern de Mali i els tuaregs, la proposta de cessament d'hostilitats de l'ELN a Colòmbia, l'acord de pau al Nepal, els problemes derivats de la inclusió de l'LTTE de Sri Lanka en les llistes terroristes de la UE, el retard a l'acord de les Filipines amb el MILF a causa dels desacords sobre els territoris ancestrals, el rebuig d'Armènia i Myanmar perquè els seus conflictes siguin tractats per l'ONU, la resolució del Consell de Seguretat que va posar fi a l'enfrontament entre Israel i Líban², i el fet significatiu que un candidat del GAM guanyés les eleccions per a Governador d'Aceh (Indonèsia).

Taula 3.1. Situació de les negociacions al finalitzar 2006

Bé (5)	Amb dificultats (16)	Malament (13)	En exploració (3)	Resultats (1)
Colòmbia (ELN)	<i>Angola (Cabinda)</i>	Colòmbia (AUC)	Colòmbia (FARC) ³	<i>Nigèria-Camerun</i>
Índia (NSCN-IM)	<i>Armènia-Azerbaidjan</i>	Txad-Sudan	<i>Espanya (ETA)⁴</i>	
Nepal	Algèria	Côte d'Ivoire	Iraq	
RD Congo (Ituri)	<i>Burundi (FNL)</i>	Filipines (NPA)		
Sudan (Est)	<i>Xipre</i>	<i>Geòrgia (Abkhàzia)</i>		
	Filipines (MILF)	<i>Geòrgia (Ossètia Sud)</i>		
	<i>Índia (NDFB)</i>	Índia (CPI)		
	Índia (ULFA)	Israel-Palestina		
	Índia-Pakistan	Kosovo		
	Israel-Líban	Myanmar (KNU)		
	Mali (tuaregs)	Nigèria (Delta)		
	Senegal (Casamance)	<i>Sàhara Occidental</i>		
	Somàlia	Sri Lanka		
	Sudan (Darfur)			
	Sudán (Sud)			
	Tailàndia (Sud)			
	Uganda (LRA)			

(En cursiva figuren els conflictes no armats amb negociacions, i en negreta els conflictes que han iniciat negociacions durant l'any, encara que ja ho haguessin fet amb anterioritat)

2. Resolució del Consell de Seguretat S/RES/1701 d'11/08/06 <<http://www.un.org/spanish/docs/sc06/scr106.htm>>.

3. Els contactes exploratoris van ser interromputs formalment a final d'any.

4. Els contactes també es van interrompre en acabar l'any per un atemptat d'ETA que va causar víctimes mortals.

En relació amb l'any anterior, en la taula de 2006 s'hi han afegit cinc processos nous: Txad-Sudan, Israel-Líban, Mali (tuaregs), Senegal (Casamance), i sud de Tailàndia. De les 38 negociacions assenyalades a la taula anterior, 23 tenen lloc en els 21 conflictes armats de 2006⁵ i els 15 restants són conflictes no resolts del tot però que actualment no estan en fase armada, amb independència que puguin patir violències esporàdiques.

Àfrica

a) Àfrica Austral

Malgrat que al llarg del 2005 semblava que el procés de pau a **Angola (Cabinda)** quedaria en suspens per la falta d'avenços en la negociació amb els integrants del grup armat d'oposició FLEC, que no havien depositat les armes amb anterioritat, a començaments de 2006, el Fòrum Cabindès per al Diàleg (FCD), creat el 2004 amb presència del FLEC, va realitzar una reunió a Congo-Brazzaville per avançar en el procés de pau. Pocs dies abans, el Govern havia presentat al FCD un Memoràndum d'Entesa per a la Pau i la Reconciliació a la Província de Cabinda, amb un estatus especial per a l'enclavament. En la segona quinzena de juliol, **el Govern angolès i el FCD van signar un acord de pau** que comprenia cinc punts principals: llei d'amnistia, cessament d'hostilitats, desmilitarització dels grups armats d'oposició cabindesos, reducció del nombre d'efectius militars a la regió petrolera i la seva progressiva adequació a una situació normalitzada, així com la reintegració dels membres de l'FCD a la vida civil. Al desembre el Govern va manifestar la seva satisfacció amb el desenvolupament dels acords de pau, i va declarar que s'iniciaria la fase d'incorporació d'antics membres del FLEC a les FFAA, però va persistir la negativa del líder del FLEC, N. Tiago a reconèixer els acords signats i l'autoritat d'A. Bento Bembe com a signatari de l'acord, posant de manifest la divisió existent en el si del FLEC.

b) Àfrica Occidental

A Côte d'Ivoire, el difícil procés de pau es va veure complicat al començament de l'any pels atacs de les milícies progovernamentals "Joves patriotes" contra les seues de les Nacions Unides, el desplegament de la UNMIL a la frontera de Libèria, les amenaces d'una altra milícia progovernamental (Greater West Liberation Front), el qüestionament de la labor de pacificació efectuada per la UNOCI durant els últims tres anys i les crítiques d'alguns sectors sobre el Grup de Treball Internacional que intenta mediar en el conflicte, al qual acusen de ser un instrument de França. A principi de març, no obstant això, els cinc principals actors del conflicte van celebrar una primera i històrica reunió en la qual es van comprometre públicament a impulsar el deteriorat procés de pau i a complir amb les resolucions del Consell de Seguretat. A mitjan de març es va celebrar un Consell de Ministres amb la participació del líder de les *Forces Nouvelles* (FN), després d'un any de ruptura del procés de pau. Les dues parts van acordar el desarmament d'uns 42.000 efectius de les esmentades forces, 5.000 de les FFAA i uns 12.000 membres de la milícia del President L. Gbagbo. Les milícies progovernamentals, no obstant això, es van negar al fet que els membres de les FN mantinguessin el seu rang una vegada desmilitaritzats, **i el programa de desarmament que aquestes milícies havien iniciat tímidament va haver de ser suspès a l'agost per la baixa quantitat d'armes lliurades**. A l'octubre, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar per unanimitat l'extensió del mandat del Primer Ministre, C. K. Banny, i del President, L. Gbagbo, per un any, dotant de més poders el Primer Ministre. Al novembre, el President de Congo i actual President en exercici de la UA, D. Sassou-Nguesso, va ser elegit pel Consell de Pau i Seguretat d'aquest organisme com a nou mediador per al conflicte de Côte d'Ivoire, mentre el representant de la UA en territori ivorià, adquirirà el títol de representant especial de mediació. Al desembre, el President L. Gbagbo va presentar una proposta per desbloquejar el procés de pau i fer possible que les eleccions se celebrin al mes de juliol.

Quant al procés per reduir la violència a **Nigèria (Delta del Níger)**, en el mes de maig algunes fonts van informar que el Moviment per a l'Emancipació del Delta del Níger (MEND) hauria declarat la seua intenció

5. Vegeu el capítol de conflictes armats.

d'iniciar una treva de tres mesos i entaular converses amb el Govern. El Moviment per la Supervivència del Poble Ogoni (MOSOP), es va mostrar també obert a reiniciar converses. Això no obstant, no es van confirmar les expectatives de que tant el MEND com el MOSOP entalessin una negociació amb el Govern nigerià. Per contra, el MEND va acusar la policia d'haver executat extrajudicialment tres dels seus membres i va prendre represàlies contra les companyies petrolieres i va amenaçar al cos policial a l'Estat de River. Al novembre, **les comunitats Ijaw de l'estat del Delta van signar un acord amb les companyies petrolieres** presents a la zona que els va permetre reprendre les seves operacions, però al desembre el MEND va perpetrar nous atemptats contra les companyies petrolieres.

Al marge d'aquest conflicte, cal destacar que a mitjan de juny, els Governos de **Nigèria i el Camerun** van signar un acord que va permetre **finalitzar la disputa fronterera sobre la península de Bakassi al Golf de Guinea**. Les converses van ser facilitades per l'aleshores Secretari General de l'ONU, K. Annan. Sota l'acord, es va iniciar un període de transició de dos anys per cedir el control de la península al Govern camerunès. La població tindrà la possibilitat de viure a Bakassi sota un règim especial durant quatre anys, i després d'aquest temps, la població nigeriana que viu a la península podrà decidir si s'hi queda o torna al seu país.

El procés de pau del **Senegal** per la regió de **Casamance** es va veure de nou dificultat per les constants divisions i els enfrontaments entre les faccions del MFDC, especialment entre S. Sadio (que controla el sud) i I. Magne Dième, líder del Front Nord i aliat amb el comandament militar, C. Atoute Badiate, que finalment va acabar recolzant les FFAA de Guinea Bissau en la seva lluita contra S. Sadio, al qual algunes fonts acusaven de rebre suport econòmic del Govern de Côte d'Ivoire. El Govern senegalès va crear a l'agost una cèl·lula d'alerta i prevenció de conflictes a la zona de Casamance, a través de l'Agència Nacional per al Rellançament de les Activitats Socioeconòmiques a Casamance (ANRAC), finançada pel Banc Mundial, i que inclou un suport a la desmobilització i reinserció de membres del MFDC. Al desembre, el President senegalès, A. Wade, es va reunir amb un consell d'ancians de Casamance, proposant-los actuar de mediadors del conflicte. El portaveu d'aquest consell va manifestar que les diferents faccions del MFDC es mostraven disposades a deixar les armes a canvi d'un bon acord de pau.

c) Banya d'Àfrica

La lenta normalització de **Somàlia** va tenir la seva primera expressió a principi de gener, quan un grup de líders polítics que representaven la facció del Govern Federal de Transició (GFT), amb base a Mogadiscio, va acceptar l'acord de reconciliació entre les dues faccions que s'havia assolit a Aden (Iemen), amb la facilitació d'aquest últim país. D'una altra banda, **set països de la regió van acordar desplegar finalment una força de pau a Somàlia, sota la responsabilitat de la IGAD i de la Unió Africana (UA)**. Al març, el procés va patir un seriós revés a causa de les lluites que van dur a terme diverses milícies de la capital, que va quedar col·lapsada en el mes de maig a causa dels enfrontaments entre aquestes milícies, agrupats en l'Aliança per a la Restauració de la Pau i contra el Terrorisme (ARPCT), que rebien suport dels EUA, i la Unió de Tribunals Islàmics (UTI, que després prendria les sigles de SICS -en anglès, per Consell de Tribunals Islàmics Somalis), que va aconseguir fer-se amb el control de les principals ciutats, inclosa la capital. **El President del GFT va sol·licitar al seu homòleg libi, M. Gaddafi, la seva intervenció personal** per crear una comissió de seguiment del procés de pau al país, i a mitjan de juny, els caps de les milícies islàmiques i del Govern interí van acceptar l'**oferta del Iemen per mediar en la resolució del conflicte**. Per les mateixes dates es va reunir per primera vegada el Grup de Contacte Internacional per a Somàlia acabat de crear. Delegacions del GFT i del SICS es van reunir a la capital del Sudan per iniciar diàlegs de reconciliació, sota els auspicis de la Lliga Àrab, arribant a un acord de set punts. L'acord reconeixia la legalitat del GFT i la presència de la UTI, i feia una crida a un diàleg sense precondicions en el marc d'un mutu reconeixement. La delegacions del GFT encapçalada pel president del Parlament, S. Hassan Sheikh Aden, i del SICS, representada pel seu vicepresident, A. Ali Umar, van assolir un **acord de pau el 4 de setembre sota la mediació de la Lliga Àrab** i la presència del President de el Sudan, O. Al-Bashir, a la capital sudanesa, Khartoum. Segons l'acord, es comprometien a formar unes FFAA unificades i un nou cos de policia nacional entre les milícies del GFT, el SICS i altres milícies; a respectar l'acord d'alto el foc signat el 22 de juny, que les dues parts s'han

acusat de violar, i a posar fi als suports externs que estaven agreujant la situació al país i a escala regional (el GFT compta amb el suport d'Etiòpia i el SICS d'Eritrea). La UA, de la seva banda, va adoptar un pla de desplegament d'una missió regional de pau (amb les sigles IGASOM) amb uns 8.000 integrants, l'objectiu de la qual serà recolzar al Govern de transició i ajudar a estabilitzar el país implementant programes de DDR. El SICS es va negar sistemàticament a acceptar l'esmentada missió, que finalment va ser aprovada pel Consell de Seguretat de l'ONU. A l'octubre, les converses de pau entre el GFT i el SICS que havien de celebrar-se a final de mes sota el patrocini de la Lliga Àrab, van haver de posposar-se a causa que les dues delegacions van rebutjar mantenir una trobada directe. **Els principals obstacles adduïts van ser la presència de tropes etiòps al país i la codirecció de la facilitació per part de Kenya**, país al qual el SICS acusa de no ser neutral i afavorir els interessos del GFT. A principi de desembre, això no obstant, les dues parts van manifestar el seu compromís de reunir-se de nou al Sudan. Abans, el Viceministre d'Exteriors etiop va mantenir converses directes amb representants del SICS, a Djibouti, per explicar el suport que estava donant al GFT. Malgrat els esforços, a mitjan de desembre es van desencadenar nous enfrontaments, per la qual cosa el comissari de la UE per a Desenvolupament i Ajuda Humanitària, L. Michel, va intentar mediar davant el conflicte, amb el suport de la IGAD. El president del Parlament del GFT va celebrar igualment reunions al lemen per aconseguir que el SICS manifestés la seva disposició al diàleg. A final d'any la situació es va deteriorar notablement, amb atacs aeris d'Etiòpia sobre l'aeroport de la capital somali i controlant finalment la major part del país.

En relació amb els conflictes que afecten el **Sudan**, el líder del partit governamental NCP i President del Govern, O. al-Bashir, i el màxim dirigent de l'antic grup armat d'oposició SPLA i actualment Vicepresident del Govern de transició, S. Kiir, es van reunir durant tres dies per discutir els **creixents desavinences respecte a la implementació dels acords de pau** sobre el sud del país que el gener del 2005 va posar fi a 22 anys d'enfrontament armat. Tots dos van reconèixer l'existència d'importants desacords respecte a alguns assumptes concrets, com ara la implementació de l'informe de la Comissió fronterera d'Abyei, la falta de transparència i precisió en el repartiment dels beneficis del petroli, el retard en la retirada de les forces de seguretat o la demarcació de la frontera nord-sud de 1956. A final de l'any, no obstant això, la tensió va augmentar en el sud del país, tant pels enfrontaments entre membres de l'SPLA amb les FFAA sudaneses (el Vicepresident, S. Kiir, va acusar al Govern de continuar finançat a les milícies) i les SSDF recolzades per milícies Baggara, com pel **contagi del conflicte de Darfur**. En paral·lel, el Govern de el Sudan va iniciar al novembre un programa de repatriació al sud dels més de dos milions de persones refugiades que habiten en els suburbis de la capital.

Al **Sudan (Darfur)**, les rondes de negociacions celebrades a Nigèria amb els grups armats d'oposició SLA i JEM no van donar inicialment resultats positius. El Govern sudanès va reiterar les seves **crítiques a la possibilitat que es realitzés un desplegament d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU a la regió que substitueixi l'actual de la UA**, formada per 7.000 efectius, doncs el Govern sudanès és contrari a la participació de tropes internacionals en l'esmentada missió i prefereix una solució africana. També va tenir un gran impacte les escissions de l'SLA en el procés negociador. **El Govern sudanès i la facció majoritària del grup armat d'oposició SLA, dirigida per M. Minnawi, van signar el 5 de maig a Abuja (Nigèria), sota els auspicis de la UA, un acord de pau** per intentar posar fi al conflicte armat que assola la regió de Darfur des de fa més de tres anys. La facció minoritària de l'SLA (representant principal del grup ètnic Fur) i el grup armat d'oposició JEM, no van voler sumar-se inicialment a l'acord, però a principi de juny van signar a Etiòpia una declaració per la qual es comprometien amb el mateix. En aquest sentit, el líder del JEM, K. Ibrahim, es va reunir a final de maig a Eslovènia amb el President d'aquest país, J. Drnovsek, que des de gener ja havia dut a terme una iniciativa d'acostament. Al juliol, **els grups armats d'oposició que es van negar a signar l'Acord de Paz per a Darfur en el mes de maig, es van reunir a Líbia amb el President M. Gaddafi**, amb la finalitat d'aconseguir que el líder libi intercedís per ells davant del Govern del Sudan. A principi de setembre, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar una resolució presentada pels EUA i el Regne Unit per al desplegament de tropes de la UNMIS al territori de Darfur, abans de l'octubre, augmentant els seus efectius amb 17.300 nous soldats i 3.300

El Govern sudanès i la facció majoritària del grup armat d'oposició SLA, dirigida per M. Minnawi, van signar el 5 de maig a Abuja (Nigèria), sota els auspicis de la UA, un acord de pau.

polícies, amb la finalitat de recolzar la missió de la UA. A final de setembre, el líder de la facció dissident de l'SLA, A. Al-Nur, es va mostrar disposat a conversar i negociar amb Khartum, continuant amb les seves demandes d'una major representació a nivell nacional i de compensacions individuals per als desplaçats interns i refugiats. A l'octubre, el Govern va anunciar que havia proposat a la UA un pla per al desarmament de les milícies Janjaweed, que no obstant això van continuar atacant la població de Darfur. A més, l'Enviat Especial del Secretari General de l'ONU, J. Pronk, es va veure obligat a abandonar el país després que el Govern sudanès demanés la seva destitució per criticar l'actuació de l'Executiu. Posteriorment, el Govern sudanès va denegar el permís al Secretari Adjunt per a Assumptes Humanitaris de l'ONU, J. Ege-land, per visitar els camps de desplaçats. Al novembre, això no obstant, les Nacions Unides van proposar crear una força conjunta entre la UA i l'ONU, sota el comandament d'aquesta última, buscant el consens amb Khartum perquè permetés la seva entrada a Darfur, extrem que va ser rebutjat pel President sudanès. En aquell mateix mes, **el Govern sudanès va afirmar que estava disposat al diàleg amb la coalició armada NRF**, formada pels membres del JEM i del SLA, sense establir cap tipus de precondition i va anunciar una pròxima firma amb comandaments locals d'una facció dissident del SLA dirigida per A. Qassem Haj, que no havien signat els acords d'Abuja, gràcies a la mediació del President libi i del Govern d'Eritrea. Al desembre, l'Exministre d'Exteriors suec, J. Eliasson, va ser designat nou Enviat de les Nacions Unides per a Darfur.

Quant al conflicte de l'**Est del Sudan**, i després dels fallits intents previs liderats per Líbia, en la segona quinzena de maig el **Govern sudanès i el grup armat d'oposició Eastern Front (EF) van signar un acord pel qual s'establien els procediments per a les negociacions de pau**. Aquest acord preveia l'**acceptació del Govern d'Eritrea com a principal mediador entre les parts**, així com la inexistència de condicions prèvies al diàleg. A l'agost, el diàleg reiniciat entre el Govern i el EF a Asmara (Eritrea) va finalitzar amb avenços importants, aconseguint suficients acostaments com perquè finalment **el Govern i el EF signessin a mitjan d'octubre un acord a través del qual es pretenia posar fi al conflicte armat que ha afectat aquesta zona del país**. L'EF ocuparà un lloc d'assistent del President, un altre de conseller presidencial i un ministre d'Estat, així com vuit escons al parlament de Khartum i 10 escons a cadascun dels tres estats de l'est del Sudan. Respecte al control dels recursos naturals, l'acord contempla que la riquesa del Sudan ha de ser repartida per al desenvolupament de tot el país i que les zones afectades per la guerra hauran de ser beneficiàries d'accions positives. El Govern es va comprometre a destinar 100 milions de dòlars per al desenvolupament de la regió de l'est el 2007, seguida de 125 milions anuals durant el període 2008-2011 (600 milions de dòlars en cinc anys).

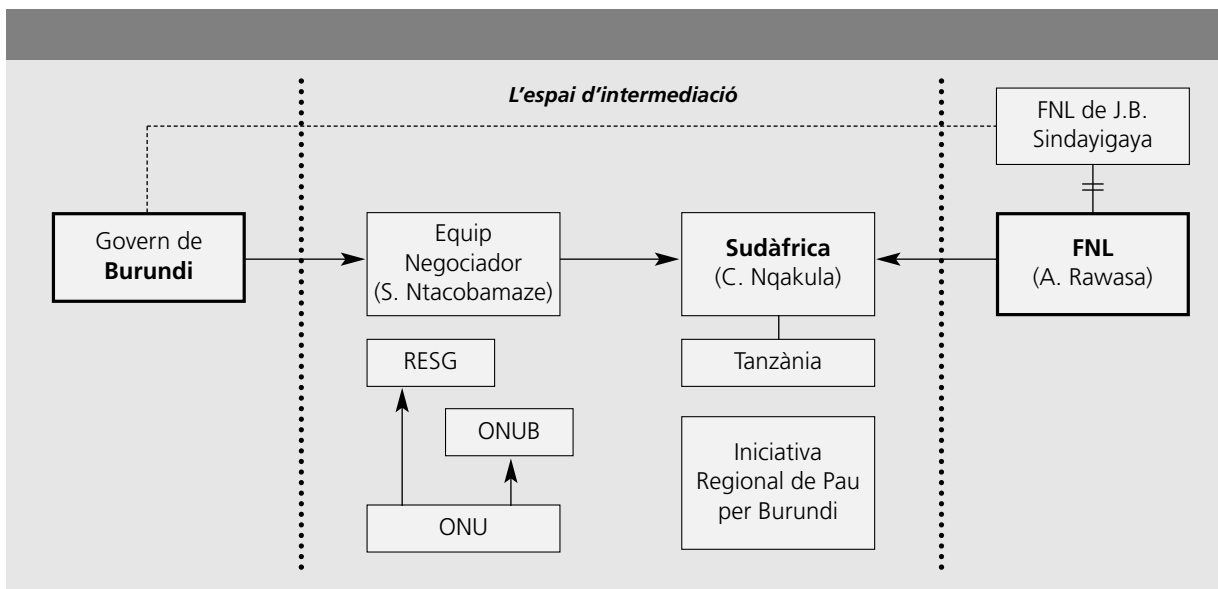
d) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, i després dels esforços per impulsar des de Tanzània un procés de pau amb les FNL dirigides per A. Rwsa, al començament de l'any el President del país va anunciar que aquest grup havia manifestat la seva voluntat d'entaular negociacions de pau i que s'havia posat en contacte de nou amb el Govern tanzà en aquest sentit. Els intents de reobrir negociacions de pau van patir diversos retards en produir-se un canvi dels països facilitadors. A petició de Tanzània, **les parts van acordar al maig sol·licitar la participació de Sudàfrica en les tasques de facilitació oficial**, que van recaure en el seu Ministre de Protecció i Seguretat, C. Nqakula. A mitjan de juny, les dues parts van signar a la capital tanzana un **acord de cessament d'hostilitats** de dues setmanes, durant les quals es va negociar un acord de cessament al foc permanent. Després de diverses

El Govern i les FNL d'A. Rwsa van signar un acord d'alto el foc definitiu el 7 de setembre.

rondes de negociació a Dar es Salaam (Tanzània), **el Govern i les FNL d'A. Rwsa van signar un acord d'alto el foc definitiu el 7 de setembre**. L'acord definitiu, abonat per l'ONU, es basa en l'Acord de Principis cap a una Pau, Seguretat i Estabilitat Duradora, assolit el 18 de juny. En aquest sentit, s'esperava que l'acord del 7 de setembre establís: 1) el final de les hostilitats per les dues parts; 2) la posada en marxa d'un programa de repatriació dels líders de les FNL a la regió dels Grans Llacs i de la diàspora, incloent la seva protecció tant durant el trànsit com durant la permanència al país; 3) el desarmament dels combatents de les FNL i el seu trasllat a les zones d'acantonament supervisades per les Nacions Unides. Centenars de membres

del grup van començar a emergir dels seus refugis com a part de l'alto al foc, i es va estimar que uns 3.000 membres s'acantonarien en diversos camps abans de decidir si s'integrarien en els cossos de seguretat o es desmobilitzarien. No obstant això, el procés va acumular diverses setmanes de retard. Al novembre, el Parlament va aprovar la llei que garantia la immunitat als membres de les FNL, excepte per crims per genocidi i de lesa humanitat. Aquesta immunitat estarà vigent a l'espera de la posada en marxa de la comissió de veritat i reconciliació recolzada per les Nacions Unides com a part del procés de pau. Al desembre, no obstant això, no s'excloïa la possibilitat d'un reinici dels enfrontaments a causa que les FLN continuaven reclutant nous membres.

Per intentar reduir les tensions entre el **Txad i el Sudan**, que es van agreujar al desembre de 2005 després de la declaració de l'estat de guerra per part del Txad a causa d'una sèrie d'enfrontaments i atacs fronterers, en els quals cada país acusava l'altre de recolzar els grups armats opositors, una delegació de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI) va dur a terme una visita als dos països per intentar mediar en la disputa. El Sudan va abonar la proposta del líder libi, M. Gaddafi, d'acordar la creació d'unitats conjuntes txad-sudaneses perquè patrullessin les zones frontereres. A la primera quinzena de febrer, es va celebrar una reunió a Trípoli sota iniciativa del líder libi, entre els Presidents del Txad i del Sudan. **Els líders dels dos països van acordar posar fi a la crisi, interrompre les acusacions mútues** i acabar amb l'ús dels respectius territoris per donar suport a les activitats militars dels grups armats d'oposició. A final d'agost, el **Txad i el Sudan van signar un acord marc de normalització de les seves relacions d'amistat i de bon veïnatge** a N'Djamena, després de diverses reunions de treball. Al novembre, els grups armats txadians van reiterar la seva disposició a entaular un diàleg amb el Govern. Malgrat això, a final de novembre, **el Govern del Txad va acceptar el desplegament d'una força de pau internacional en l'est del país fronterer amb el Sudan**, i les Nacions Unides consideraven el desplegament d'una força de protecció a la frontera del Txad amb el Sudan i la RCA, a causa que l'extensió del conflicte de Darfur amenaçava amb desestabilitzar tota la regió. Al desembre, no obstant això, es van tornar a produir seriosos enfrontaments entre les FFAA txadianes i els grups armats d'oposició a la zona fronterera amb el Sudan, especialment amb el UFDD. A mitjan d'aquest mes, el líder del grup armat FUC, M.Nour, va mantenir una reunió reconciliadora amb el President, I. Déby, posant fi als enfrontaments que havien tingut en els últims mesos. Els altres grups rebels (UFDD, RAFD i SCUD) van continuar no obstant això enfrontant-se amb el Govern txadià.

Respecte a la violència que assola a diverses regions de la **RD Congo**, especialment a **Ituri**, cal destacar que la MONUC va anunciar el desarmament i la desmobilització de 4.800 combatents al llarg dels mesos de juny i juliol, així com la recollida de 2.400 armes. Al juliol, **les tres principals milícies que operaven a la regió est de RDC, dins de la coalició armada d'oposició MRC, van decidir depositar les seves armes**, facilitar el lliure moviment de les persones desplaçades a la zona per poder exercir el seu dret de vot i inte-

grar-se progressivament en les forces armades del país, a canvi de l'amnistia per a tots els seus membres. Aquest acord es va aconseguir a través de la mediació de l'equip de pau de l'ONU a la zona. Al novembre es va confirmar la victòria de J. Kabila com a President del país, amb el 58% dels vots. Dies després, el grup armat d'oposició rwandès FDLR va fer una crida al President Kabila perquè s'impliqués en la pacificació de la regió dels Grans Llacs. Al desembre, líders de les comunitats hutu i tutsi de la província de Kivu Nord van realitzar una crida per posar fi als enfrontaments entre les FFAA congoleeses i els militars fidels al general rebel tutsi L. Nkunda, enfrontat a les FFAA congoleeses i a la MONUC. Als últims dies de l'any, Rwanda va iniciar un procés de mediació entre el Govern de la RD Congo i L. Nkunda.

A la **R. Centreafricana**, a final d'any una nova coalició formada per tres grups armats oposats al Govern de F. Bozizé, la *Union de Forces Démocratiques pour le Rassemblement* (UFDR), va prendre el control de tres ciutats del nord-oest del país, una d'elles rica en diamants. El líder d'aquest grup, M. Detodia, va anunciar no obstant això la seva disposició al diàleg amb el Govern, qui va respondre sol·licitant suport militar a França i iniciant una contraofensiva militar. L'organització regional CEMAC va autoritzar a més a la Força Multinacional a la R. Centreafricana (FOMUC) desplegada al país perquè recolzés les FFAA centreafricanes. El ressentiment antitxadià va anar creixent en una part de la població, entre d'altres coses, pel fet que soldats txadians formen part del cos de seguretat del President de la R. Centreafricana.

Finalment, el conflicte entre el Govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA, liderat per J. Kony, va destacar pels missatges contradictoris sobre si el Govern concediria o no una amnistia al líder de l'LRA en cas

El Govern i el grup armat d'oposició LRA van arribar a un acord de cessament d'hostilitats el 26 d'agost.

de que deixés les armes. Al maig, l'Executiu va realitzar una nova oferta d'amnistia i seguretat si es desarmava abans del mes de juliol. Aquesta oferta es va produir poc després que **el líder del LRA mantingués una reunió secreta amb el Vicepresident del sud del Sudan**, R. Machar, en què J. Kony va acordar posar fi als atacs contra la població civil i mantenir converses amb el President ugandès. Després de realitzar-se diverses reunions a Juba (Sudan), mediades pel

Vicepresident del sud del Sudan, i qüestionades per la falta de credibilitat i pes polític de la delegació del LRA, **el Govern i el grup armat d'oposició LRA van arribar a un acord de cessament d'hostilitats el 26 d'agost**, que va entrar en vigor tres dies després amb una durada de tres setmanes. Durant aquest període van continuar les negociacions amb l'objectiu d'aconseguir un acord de pau definitiu.

Quadre 3.1. Acord entre el Govern d'Uganda i el LRA, 26-8-2006

- 1) Obligació de les dues parts de posar fi a tota acció militar hostil, a qualsevol altra acció que pugui afectar les converses, i a les campanyes de propaganda hostil a través de qualsevol mitjà.
- 2) Designació com santuaris per a les forces de l'LRA dels llocs on aquests tenen bases i des dels quals procediran a desplaçar-se a les àrees d'acantonament.
- 3) Selecció d'Owiny Ki-bul a l'estat de Equatorià Oriental en la part aquest del riu Nil, i de Ri-Kwangba a l'estat d'Equatoria Occidental en la part oest del Nil, com les zones d'acantonament de l'LRA.
- 4) Garantia del Govern ugandès al lliure trànsit dels membres de l'LRA.
- 5) Supervisió i protecció de les àrees d'acantonament per part del sudanès SPLA i l'assistència alimentària per part del Govern del Sud del Sudan.
- 6) Pacte garantint que davant de qualsevol fracàs de les converses, el LRA podrà abandonar pacíficament les àrees designades.
- 7) Creació de l'Equip d'Observació del Cessament d'Hostilitats, que informará al mediador de l'evolució de la situació, i estarà liderat per un alt càrrec militar del SPLA designat pel Govern del Sud del Sudan en consultes amb les parts; dos representants del Govern i de l'LRA, i dos oficials militars nomenats per la UA.

Dies després, centenars de membres de l'LRA van iniciar el seu desplaçament des de les seves bases en diverses zones del nord-est de la RD Congo, el sud del Sudan i el nord d'Uganda cap a les dues àrees d'acantonament al sud del Sudan estipulades per l'acord de cessament d'hostilitats. A l'octubre **el procés va**

entrar en crisi per la retirada dels representants del LRA a les zones d'acantonament, al veure's envoltats per les FFAA ugandeses i acusar-se mútuament de trencar el cessament d'hostilitats, per la qual cosa l'LRA va sol·licitar una revisió de l'acord per obtenir més garanties de seguretat. Al novembre, a més, va anunciar que no tornaria a les negociacions fins que les FFAA ugandeses es retiresin de les posicions a l'est del Nil i retornessin a Uganda. A principi de desembre, el Secretari General de l'ONU va nomenar l'Expresident de Moçambic, J. Chissano, com el seu Enviat Especial per ajudar a les negociacions amb l'LRA. A mitjan de desembre, això no obstant, es van reprendre a Juba les converses entre el Govern i l'LRA, assolint un nou acord per al cessament d'hostilitats fins a final de febrer de 2007. Els membres de l'LRA, a més, hauran d'acantonar-se abans d'un mes en els llocs assignats. D'una altra banda, atès que el LRA va manifestar a final d'any que la inculpció dels seus principals responsables per la Cort Penal Internacional (CPI) era el principal obstacle per a l'abast d'un acord de pau, el President Y. Museveni es va mostrar partidari d'oferir l'amnistia als líders de l'LRA si abandonaven les armes i es comprometien en el procés, utilitzant el sistema de reconciliació tradicional de "Mato" de la comunitat Acholi, de la qual forma part J. Kony.

e) Magreb i Nord d'Àfrica

En el marc de la política de reconciliació nacional emesa pel President, A. Bouteflika, a mitjan de febrer el Govern d'**Algèria** va posar en marxa un **pla d'amnistia** que fixava un termini de sis mesos als rebels per rendir-se, a més d'oferir una compensació financera a les famílies de desapareguts i ajuda econòmica a les famílies dels rebels morts durant els anys 90. A principi de setembre, el Govern va declarar que estava disposat a prorrogar l'amnistia que finalitzava el 31 d'agost, per no haver donat els resultats esperats. A final d'any, havien estat premiats un total de 2.629 islamistes condemnats però que no havien perpetrat matances col·lectives.

Durant l'any es va produir un conflicte menor al nord de **Mali**, quan al maig un grup de diversos centenars de Tuareg van assaltar unes casernes i van capturar armes i vehicles militars, després de la qual cosa es van dirigir a les muntanyes frontereres amb Algèria. A mitjans de juny, aquest grup va anunciar que es dirigia a Algèria per iniciar converses amb el Govern de Mali, amb la facilitació d'un equip de quatre negociadors algerians, i amb el propòsit d'aconseguir una major autonomia. A principi de juliol, **el Govern i els rebels Tuareg agrupats bajo el nom d'"Aliança Democràtica del 23 de maig 2006 per al canvi" van signar a Algèria els "Acords d'Alger"** o "Acords de pau, seguretat i desenvolupament de la regió de Kidal". L'Acord d'Alger, això no obstant, no va ser signat per alguns dels dirigents Tuaregs més coneguts.

L'actualitat sobre el conflicte del **Sàhara Occidental** va venir marcada en iniciar-se l'any per l'anunci del Govern marroquí que presentaria una **oferta d'autonomia** per a la regió. Encara que el contingut d'aquest pla no va ser revelat al llarg de l'any, el Front POLISARI va enviar una carta al Secretari General de l'ONU rebutjant qualsevol proposta d'autonomia, advertint a més del risc que es reiniciessin les hostilitats. A l'abril el llavors Secretari General de l'ONU, **K. Annan, es va pronunciar a favor de negociacions directes entre el Marroc i el Front POLISARI**, amb la participació d'Algèria i Mauritània, per buscar una solució política al conflicte del Sàhara. D'aquesta forma, les **Nacions Unides van aparcar definitivament el Pla Baker**, aprovat per unanimitat pel Consell de Seguretat el 2003, i recollia així les idees del nou Representant del Secretari General per al Sàhara, l'holandès P. van Walsum. Segons K. Annan, un nou pla elaborat per l'ONU estaria condemnat al fracàs perquè el Marroc el rebutjaria excepte si no contemplés l'opció d'un referèndum que consideri la independència. El Front POLISARI va rebutjar la proposta de l'ONU d'entaular negociacions directes amb el Marroc sobre el Sàhara Occidental. A l'octubre, un informe de l'Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans va demanar la posada en pràctica immediata del dret d'autodeterminació del poble del Sàhara Occidental. A final d'any el Marroc va manifestar que a principi de 2007 traslladaria a l'ONU la seva proposta d'autonomia.

Amèrica

El procés exploratori que duu a terme el Govern de **Colòmbia** amb la guerrilla **ELN**, va seguir el seu curs al llarg de l'any. Després d'una primera trobada a l'Havana (Cuba), durant el mes de desembre de 2005, es va realitzar una segona trobada a la mateixa ciutat en el mes de febrer, després de la qual **el President del Govern colombià, A. Uribe, va concedir un reconeixement com a interlocutors als tres represen-**

El Comando Central de l'ELN (COCE) va llançar un comunicat en el qual mantenia la seva disposició d'acordar un cessament al foc i a les hostilitats bilateral amb el Govern.

tants de l'ELN, la qual cosa els possibilitava viatjar per l'interior de Colòmbia i per l'estranger, en aixecar-los-hi les ordres de captura. A mitjan de desembre, **el Comando Central de l'ELN (COCE) va llançar un comunicat en el qual mantenia la seva disposició d'acordar un cessament al foc i a les hostilitats bilateral amb el Govern**, a més de reclamar la gestació d'un nou Govern de coalició, la formació d'una Comissió Especial de la Veritat a qui els paramilitars informessin dels fets i secrets que el país ha de conèixer, iniciar la depuració de les institucions, una solució de fons al narcotràfic sense recó-

rrer a les fumigacions i el rebuig a l'extradició dels colombians. L'endemà, la **Comissió de Garants del procés amb l'ELN va realitzar un roda de premsa en la qual va presentar el seu "full de ruta" per a l'any 2007**, que va ser criticada per l'Alt Comissionat de Pau, L. C. Restrepo per no haver estat debatuda prèviament entre les parts (Govern i ELN), en tractar-se de temes que haurien d'abordar-se en la pròxima ronda de negociació, prevista per a gener, a l'Havana.

Respecte al procés de desmobilització de les **AUC**, el Comissionat de Pau, L. C. Restrepo, va anunciar la **pràctica desmobilització de tots els grups paramilitars agrupats com a Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC)**. Més de 30.000 excombatents van tornar a la vida civil, 1.175 estan presos i 604 hauran de presentar-se als tribunals. Van ser lliurades 17.000 armes. El Govern va decidir crear una Conselleria Presidencial per a la Reinserció, davant l'elevat nombre de persones desmobilitzades els últims anys. L'aspecte polèmic, no obstant això, va ser la decisió adoptada el mes de maig per la **Cort Constitucional, que va declarar legal la Llei de Justícia i Pau que regula la desmobilització dels grups paramilitars, però que va retallar diversos dels beneficis a les persones desmobilitzades**. A l'octubre, el Govern va suspendre els salconduits als caps desmobilitzats i va ordenar la captura d'aquells que no estaven reclosos en el lloc habilitat per a ells, després d'advertir-los que podrien perdre els beneficis de la Llei de Justícia i Pau. A mitjan de desembre van començar a presentar-se davant la justícia alguns paramilitars per confessar els seus crims i reparar les víctimes.

Quant a la guerrilla de les FARC, amb la qual no existeix negociació ni acord humanitari, el President, A. Uribe, va manifestar en ser reelegit que examinaria amb el seu equip la manera d'iniciar camins de pau amb l'esmentada guerrilla. En acabar el tercer trimestre **el Govern va iniciar uns acostaments amb aquesta guerrilla**, després de quatre anys sense negociació. I l'Alt Comissionat per a la Pau va impulsar la creació d'un sol front que permetés un canal únic de comunicació amb les FARC. Dies després, el Govern es va mostrar disposat a autoritzar una "zona de trobada" en el Departament de la Vall per **iniciar converses amb les FARC que permetin arribar a un acord humanitari i a l'inici d'unes negociacions polítiques** amb aquest grup. La proposta no obstant això va durar poc, ja que un atemptat realitzat en una acadèmia militar va servir d'argument perquè el President tallés completament qualsevol contacte amb les FARC.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

A l'**Índia**, en el transcurs de l'any no es va aconseguir cap avanç que permetés reiniciar les converses amb el grup armat d'oposició CPI, que opera a l'estat d'**Andra Pradesh**, i que es van interrompre a principi de l'any passat. A l'estat d'**Assam**, en canvi, en iniciar-se l'any el Govern ja va indicar la seva disposició a reunir-se amb el grup negociador PCG (Grup Consultiu del Poble) designat com a mediador pel grup armat

d'oposició **ULFA**. Després d'una primera trobada, les dues parts van acordar una sèrie de mesures de confiança, com la possibilitat que el Govern alliberés presos de l'ULFA i es prenguessin mesures sobre drets humans. L'ULFA, això no obstant, va expressar que era favorable a negociar sota els auspicis de les Nacions Unides. **L'ULFA va demanar garanties per escrit que en les negociacions s'abordaria la qüestió de la sobirania**, i va tornar a demanar la posada en llibertat de cinc integrants del grup armat, així com informació sobre els combatents desapareguts. Al setembre, el PCG va demanar la intervenció del Primer Ministre, M. Singh, per posar fi al bloqueig que travessava el procés de pau. L'escriptora R. Goswami i un representant del PCG es van reunir al novembre amb l'Assessor Nacional per a Seguretat per intentar reactivar el procés de pau i transmetre al Govern el missatge del líder del grup armat, A. Rajkhowa, relatiu a la necessitat d'assegurar la discussió sobre la qüestió de la sobirania en unes negociacions de pau. Al desembre, no obstant això, el grup va manifestar que el Govern indi no estava interessat a assolir una solució política al conflicte, i que l'ULFA era favorable a l'expulsió de tots els immigrants il·legals que amenaçaven la mateixa existència d'Assam. Poc després, en iniciar-se el 2007, es van produir atemptats de l'ULFA que van posar en un seriós compromís la continuïtat de les negociacions. Respecte al grup armat d'oposició **NDFB**, que fa un any va acordar un alto el foc amb el Govern, i que al maig va ser renovat per sis mesos més, representants d'aquest grup van assenyalar que no havien lliurat cap document amb les seves propostes perquè estaven a l'**espera de rebre una invitació formal del Govern per iniciar les negociacions**. NDFB va negar que anés a conformar un partit polític i va assenyalar que actualment l'estava centrant tots els seus esforços en el procés de pau amb el Govern. L'NDFB va manifestar que les reunions que havia mantingut amb diversos partits polítics obeïen únicament a la intenció d'establir contactes amb vista a aconseguir una solució política al conflicte bodo i obtenir suports per al procés de pau. Al desembre es van celebrar manifestacions convocades per l'*All Bodo Peace Forum* (ABFP) per demanar el reinici de les converses de pau. A l'estat de **Nagalàndia**, el Govern i el grup armat d'oposició NSCN (IM) es van reunir al febrer a Bangkok (Tailàndia), acordant estendre l'alto el foc vigent des de fa vuit anys per sis mesos més. Govern i NSCN (IM) van acordar també modificar les bases de l'actual acord d'alto el foc per fer-ho més efectiu. En el segon trimestre, el Govern i el NSCN (IM) es van reunir a Amsterdam durant tres dies, acordant reunir-se amb més freqüència. A l'agost, tots dos van acordar a Bangkok estendre l'acord d'alto el foc per un any més, i a l'octubre, representants del Govern i del NSCN-IM es van reunir de nou a Amsterdam. Prèviament, **el Govern va manifestar que consideraria fórmules de federalisme asimètric per solucionar el conflicte**. Les dues parts van acordar reunir-se de nou el 2007 i discutir la flexibilitat de la Constitució del país.

En relació amb el conflicte entre l'**Índia i el Pakistan** per la regió de Caixmir, els dos països van reiterar al començament de l'any el seu compromís amb la pau, encara que sense aconseguir cap progrés tangible. L'Índia va manifestar que no reduiria els seus efectius militars desplegats a la zona, i el **Primer Ministre pakistanès va descartar la possibilitat d'establir una federació entre els dos països**. Durant l'any **van seguir desenvolupant-se les mesures de confiança** posades en marxa durant els últims anys. L'APHC, que agrupa diversos grups nacionalistes, va anunciar poc després que crearia un grup de negociadors perquè mantinguin converses amb el Govern de l'Índia. Els dos països van acordar també obrir parcialment la Línia de Control (frontera de facto entre els dos països) per incrementar el comerç a través d'un servei de camions, i l'ampliació del servei d'autobusos entre les dos Caixmirs. En el tercer trimestre, l'Índia va suspendre temporalment el procés i va demanar al Pakistan que prengué més mesures per acabar amb el terrorisme. A l'agost, els dos països van expulsar respectivament a un diplomàtic de l'altre país, en una breu crisi diplomàtica. Cal destacar també que a final d'agost, **el grup armat d'oposició Hizbul Mujahidí va afirmar que es comprometia a prendre totes les mesures necessàries per arribar a una solució en la disputa pel Caixmir** que fos conforme als desitjos de la població caixmir. Al setembre, els mandataris dels dos països van acordar reprendre les negociacions de pau. El Ministre d'Exteriors pakistanès va manifestar també que els dos països estaven pròxims a arribar a un acord sobre la disputa de la glacera de Siachen. A final de l'any, el President pakistanès, P. Musharraf, **va afirmar que el Pakistan podria abandonar la seva demanda sobre el Caixmir si l'Índia accedís a les seves propostes de pau**: una retirada gradual de tropes a la zona, autogovern per als caixmirs i un mecanisme conjunt de supervisió que involucrés pakistaneses, indis i caixmirs. A final d'any, el Primer Ministre pakistanès va sol·licitar a una comissió del Parlament Europeu

Pakistan podria abandonar la seva demanda sobre el Caixmir si l'Índia accedís a les seves propostes de pau.

que visitava el Caixmir que mediés en el conflicte. El gener del 2007 estava previst que una delegació de líders separatistes caixmirs visités el Pakistan.

Respecte al conflicte del **Nepal**, la situació política va canviar de forma radical durant el segon trimestre, després de les massives i prolongades manifestacions populars registrades el mes d'abril, que van obligar finalment que el Rei reobris el Parlament, i que aquest retallés després de manera dràstica els seus poders. El líder del Congrés Nepalès, G.P. Koirala, va ser nomenat Primer Ministre, formant un nou Govern al qual es van integrar quatre dels set partits democràtics. El Viceprimer Ministre, K.P. Oli, va anunciar un alto el foc definitiu per part del Govern i va retirar el qualificatiu de terrorista al grup armat maoista CPN. A partir d'aquí es va iniciar un procés de diàleg amb aquest grup, que va culminar al juny amb un històrica **trobada directa entre el Primer Ministre i el líder del CPN, Prachanda**, que prèviament havia declarat que no tindria inconvenient en el fet que les seves tropes s'integressin en unes noves FFAA, i amb la firma d'un acord de vuit punts. Al maig, el Govern va anunciar que abans d'un any se celebrarien eleccions per a la creació d'una Assemblea Constituent, i que esperava que el CPN en aquell moment ja estigués desarmat. **El Govern i els maoistes van arribar a un acord per a la supervisió de les armes, per mitjà de les Nacions Unides**, després d'una reunió entre el líder del CPN, Prachanda, i el Primer Ministre, G.P. Koirala. Posteriorment van acordar que les armes dels maoistes serien recol·lectades, mentre que les de les FFAA serien emmagatzemades en els seus barracons.

Quadre 3.2. Acord entre el Govern del Nepal i el CPN, 17-6-2006

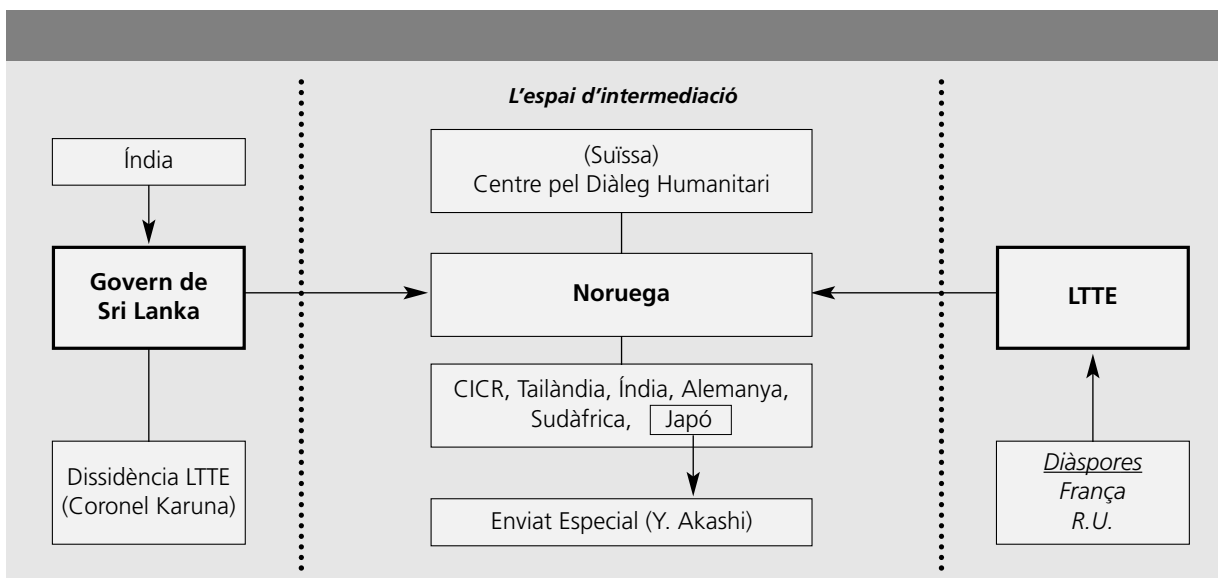
1. Implementació de l'acord de 12 punts aconseguit al novembre de 2005 entre el CPN i els set partits polítics, així com el codi de conducta sobre el cessament al foc signat entre el Govern i el CPN el 22 de maig de 2006.
2. Dur a terme les activitats respectives de manera pacífica en relació amb els compromisos sobre un sistema de govern multipartidista, llibertats civils, drets fonamentals, drets humans, llibertat de premsa i estat de dret, així com les normes i valors democràtics.
3. Sol·licitar l'assistència de les Nacions Unides per a la gestió de les FFAA i les armes de les dues parts, així com per a l'observació de les eleccions imparcials per a l'Assemblea Constituent.
4. Garantir els drets democràtics establerts pel moviment popular de 1990 i de 2006, d'acord amb els compromisos expressats a l'acord de 12 punts, en el preàmbul del codi de conducta de cessament al foc i l'esborrany d'una Constitució interina, i en conseqüència, constituir un Govern interí, proclamar una data per a l'elecció d'una Assemblea Constituent, i dissoldre el Congrés i el Govern popular maoista, per mitjà d'un acord alternatiu basat en el consens.
5. Decideixen que aquests temes són d'importància nacional i que han d'aconseguir-se sobre la base de l'entesa.
6. Garantir que els drets fonamentals del poble nepalès formen part del procés de formar una nova Constitució, sense que es vegin influenciats per la por, l'amenaça o la violència. Es necessitarà una observació i una vigilància internacional per a les eleccions.
7. De forma progressiva es reestructurarà l'Estat per resoldre els problemes relacionats amb les classes, races, regions i gènere, a través de les eleccions per a una Assemblea Constituent. Compromís per transformar el cessament al foc en una pau permanent, i per resoldre els problemes a través del diàleg, amb especial atenció a la democràcia, la pau, la prosperitat, el progrés, la independència i sobirania del país i l'autoestima.
8. Els equips de negociació del Govern i del CPN duran a terme de forma immediata la feina necessària per complir amb els punts anteriorment esmentats.

També es va constituir el Comitè Nacional de Supervisió del Codi de Conducta de l'Alto el Foc (CCNMC, per les seves sigles en anglès) i es van establir cinc subcomitès per facilitar el procés de pau. Al setembre, el Govern i el CPN van acceptar un esborrany de Constitució interina en què no s'inclouïen qüestions polítiques sensibles, com el paper que haurà de jugar la monarquia, aspectes que seran abordats en un document diferent. A l'octubre, això no obstant, el comitè central maoista va proposar cinc opcions a la coalició de partits governants relatius a l'estatus de la monarquia, assenyalant que no s'integrarien en el Govern si cap d'aquestes opcions fossin acceptades. També van reiterar que no lliurarien les armes fins que no es produís l'abolició de la monarquia. **En la segona quinzena de novembre, el Govern i el CPN van signar un acord de pau i van declarar de manera formal el final del conflicte armat que ha afectat el país en els últims 10 anys.** El CPN va assenyalar que les seves files estaven integrades per 30.000 combatents, però aquesta xifra encara no ha estat verificada per les Nacions Unides. Això no obstant l'acord, al desem-

bre va ressorgir de nou la polèmica sobre si els maoistes haurien de lliurar les armes abans de formar un Govern de coalició o podrien fer-ho després, encara que van manifestar que estaven a punt d'assolir un acord sobre una nova Constitució interina. Malgrat aquestes dificultats, està previst que el procés de desarmament s'iniciï a mitjan de gener de 2007.

En la segona quinzena de novembre, el Govern i el CPN van signar un acord de pau i van declarar de manera formal el final del conflicte armat que ha afectat el país en els últims 10 anys.

A **Sri Lanka**, el fet més destacable va ser el reinici de negociacions directes entre el Govern i el grup armat d'oposició LTTE al començament de l'any, suspeses el 2003, celebrant al febrer una reunió al centre per al Diàleg Humanitari, amb seu a Ginebra i amb la mediació de Noruega, i en la qual l'únic tema de l'agenda va ser la revisió de l'acord d'alto el foc. El procés de pau, no obstant això, es va veure terriblement danyat durant el segon trimestre, a causa d'**una important escalada de la violència entre l'LTTE i les FFAA, donant inici a una guerra de baixa intensitat**, així com per les lluites entre l'LTTE i la facció dissident liderada pel coronel Karuna, i la ruptura de les negociacions a falta de seguretat per als negociadors de l'LTTE. L'LTTE, a més, va afirmar que els integrants de la missió de supervisió de l'alto el foc (SLMM) procedents de Dinamarca, Finlàndia i Suècia haurien d'abandonar el país abans de l'1 de setembre, ja que no podien ser considerats neutrals després que la UE hagués inclòs l'LTTE en la seva llista d'organitzacions terroristes. A principi d'octubre el Govern va assenyalar que volia discutir qüestions substantives que portessin a una solució a llarg termini i el Cap del Secretariat de Pau Governamental va assenyalar que **l'Executiu estava considerant la possibilitat d'una solució federal en el marc d'una Sri Lanka unida i indivisible**. En la segona quinzena de novembre, en el seu discurs anual, el líder del grup armat d'oposició LTTE, V. Prabhakaran, va declarar que al grup no li quedava una altra opció que pressionar per a la creació d'un Estat independent, davant els successius enganys dels quals havien estat víctimes per part del Govern. El President del país, M. Rajapakse, va assenyalar que estava disposat a mantenir converses directes amb el líder de l'LTTE, però mentrestant van continuar els combats i es van intensificar les operacions militars contra l'LTTE.

b) Sud-est Asiàtic

A les **Filipines**, durant l'any van prosseguir les negociacions entre el Govern i el grup armat d'oposició **MILF**. Al febrer es va realitzar una nova ronda de converses a Malàisia, debatent aspectes de tipus econòmic, com el repartiment dels beneficis per l'explotació dels recursos naturals. Es va realitzar una nova ronda en la qual es va debatre el domini de les terres ancestrals del **poble Bangsamoro (concepte, territo-**

ris, recursos, àrees d'influència i governació del MILF), que des de setembre es va convertir en el principal escull de les negociacions, i sense que s'aconseguís un acord definitiu. Les següents negociacions van patir retards a arribar a un acord sobre aquest tema, i es van produir alguns combats a l'illa de Mindanao. A mitjan de desembre, el MILF va manifestar que estava disposat a entaular noves converses amb el Govern al gener, després de realitzar les dues parts unes consultes a Malàisia. El MILF va reclamar unes 1.000 parcel·les de terra que considera les seves terres ancestrals, mentre que el Govern només està disposat a concedir-los 600 parcel·les. Un altre punt de desacord entre les dues parts és el mecanisme de validació de la nova entitat política, ja que el MILF rebutja la celebració d'un referèndum. En relació amb l'acord de pau que el Govern va signar el 1996 amb el grup **MNLF**, al maig va arribar a la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM) un equip de 16 persones de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), per verificar i assessorar la implementació de l'acord de pau. Aquesta missió va demanar a la Presidenta que alliberés o transferís a Mindanao al president emèrit del MNLF i antic governador de la RAMM, N. Misauri, amb finalitat que pogués assistir a una reunió que es preveia celebrar a l'Aràbia Saudita, durant el mes de juliol, per abordar els aspectes més controvertits de l'acord de 1996.

Quant al procés amb el **NPA/NDF**, l'únic destacable durant l'any és que el Govern i el Partit Comunista de les Filipines (PCF, braç polític del grup armat d'oposició NPA) van viatjar separatament a Oslo per reunir-se amb l'Executiu noruec, que exerceix les tasques de mediació i tracta de desbloquejar les negociacions interrompudes el 2004. Després de la reunió, el Conseller Presidencial per a la Pau, J. Dureza, va declarar que existien possibilitats de reprendre les converses si l'NPA complia determinades condicions, sense especificar quines. No obstant això, J. Dureza també va advertir que Manila prosseguiria la seva ofensiva legal i militar contra el NPA. Recentment, alts càrrecs del Govern també van denunciar el tactisme de l'NPA en les converses de pau. En els últims mesos de l'any es van intensificar els combats, i la Presidenta del país va ordenar a les FFAA del país derrotar a les guerrilles comunistes en el termini de dos anys.

Després de la firma a l'agost de l'any passat de l'acord entre el Govern i el GAM, amb la mediació de l'organització finlandesa *Crisis Management Initiative*, el procés de pau a **Indonèsia (Aceh)** va seguir avançant segons el previst. A l'abril van tornar a la regió els principals líders de l'antic grup armat d'oposició GAM, que en les últimes dècades havien residit a l'estranger, particularment a Suècia. Durant el mes de juliol el Parlament indonesi va aprovar per unanimitat, després de cinc mesos d'intenses deliberacions i un considerable retard, la nova legislació per a Aceh, que donava rang de llei als continguts de l'acord de pau. Tant el GAM com diverses organitzacions de la societat civil van expressar la seva decepció i disconformitat amb la nova legislació per considerar que contravenia l'esperit de l'acord de pau. Amb tot, a mitjan de desembre el candidat del GAM, I. Yusuf, va guanyar les eleccions per a Governador de la província d'Aceh. El Primer Ministre del GAM en l'exili, M. Mahmud, va declarar a final d'any que el GAM planejava reconvertir-se en un partit polític, i la Missió d'Observació d'Aceh (AMM) va acabar la seva feina a mitjan de desembre. Algunes de les seves funcions seran assumides per l'organització *InterPeace*, liderada pel expresident finlandès M. Ahtisaari.

Respecte a la situació a **Myanmar**, al febrer el Govern militar va suspendre fins a final d'any el procés de Convenció Nacional que hauria de redactar una nova Constitució. El Govern, a més, no va renovar la visa a L. de Riedmatten, mediador internacional amb la líder opositora i Premi Nobel de la Pau, A. S. Suu Kyi, i va obligar **al tancament de la seu de l'organització suïssa Centre per al Diàleg Humanitari**. També va suspendre temporalment les visites del CICR a les presons i als camps de treball forçats del país. La KNU va descartar a l'agost qualsevol possibilitat de negociació amb la Junta militar, malgrat que aquesta va fer una oferta informal de diàleg, assenyalant que perquè es portin a terme converses de pau primer havien de cessar els atacs contra la població civil Karen. **La Junta militar va rebutjar la decisió de les Nacions Unides d'incloure la qüestió de Myanmar a l'agenda del Consell de Seguretat de l'ONU, impulsada pels EUA**. D'una altra banda, la Junta Militar va anunciar la represa del procés de Convenció Nacional en el mes d'octubre, procés pel qual es pretén l'elaboració d'una nova Constitució. El Govern va anunciar també **la cancel·lació de l'acord informal que mantenia amb el grup armat d'oposició KNU**, després de les negociacions mantingudes recentment per les dues parts. A final de desembre, amb tot, una delegació del KNU va visitar Tailàndia per veure les possibilitats de reobrir les negociacions.

A **Tailàndia**, el Govern va negar al gener qualsevol possibilitat de negociació amb el grup armat d'oposició PULO, després que un dels líders de l'esmentada organització declarés en un rotatiu suec la seva disposició a abandonar la petició d'independència de les províncies meridionals del país si el Govern accedís a iniciar una ronda de negociacions, retirés els efectius militars desplegats a la regió i alliberés als caps polític i militar del grup, a la presó des de fa set anys. A mitjan de setembre, no obstant això, una facció de l'Exèrcit tailandès va perpetrar un cop d'Estat i va enderrocar el Primer Ministre T. Shinawatra, quan es trobava a Nova York, rebent el suport del Rei i de la major part de la població. **El comandant en cap de les FFAA, S. Boonyarataglin, va manifestar en els primers dies la seva intenció d'establir converses amb els líders rebels del sud del país, obtenint una resposta positiva de diversos grups armats d'oposició**, incloent el BRN i Bersatu. També es va plantejar reinstaurar el Centre Administratiu de les Províncies de la Frontera Sud (SBPAC), un organisme civil dissolt per l'anterior Govern, i que ara ja està en funcionament. A l'octubre, l'antic Primer Ministre malaisi, M. Mahathir, va confirmar la bona disposició dels grups armats d'oposició de la regió de Pattani (sud de Tailàndia) davant possibles converses de pau i es va oferir de mediar, després d'haver facilitat en els mesos passats contactes informals a l'illa de Langkawi (nord de Malàisia) entre les FFAA tailandeses i els grups armats més importants: *Bersatu*, PULO, BRN, BIPP i GIMP. Segons l'agència nacional de notícies malàisia aquests grups haurien acordat retirar les seves demandes d'independència a canvi d'amnistia, desenvolupament econòmic per a la regió i el foment de l'ús de la llengua malaia a les escoles. Fonts d'intel·ligència tailandeses, no obstant això, van assenyalar que els grups insurgents secessionistes estarien planejant la creació d'un govern clandestí a Pattani.

Europa i Àsia Central

Les negociacions entre **Armènia i Azerbaidjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabakh van seguir sense aconseguir avenços significatius. El subcomitè sobre Nagorno-Karabakh de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa va presentar a principi d'any un document en el qual es proposava l'autonomia com un model per a la resolució del conflicte, i que l'estatus de la zona fos decidit en una segona fase de l'anomenat "procés de Praga". Les negociacions no obstant això van tenir un nou impuls durant el segon trimestre, després del fracàs de la primera ronda de converses de febrer de 2006 a França. Al maig, **representants armenis i àzeris es van reunir a Washington (EUA) i van aconseguir aproximar posicions** en les negociacions de pau. El Ministre d'afers Estrangers armeni, V. Oskanian, va assegurar al setembre que el diàleg obert amb Azerbaidjan es trobava en un moment crucial, havent assolit acords sobre els principis bàsics de la disputa. Això no obstant, va advertir que qualsevol intent de les Nacions Unides de mediar en les negociacions de pau suposaria el cessament d'aquestes, en referència a la **crida conjunta realitzada per Azerbaidjan, Geòrgia, Ucraïna i la República de Moldova a l'Assemblea General de l'ONU** perquè considerés el conflicte. En la segona quinzena de novembre, el President armeni, R. Kotxarian, i el seu homòleg àzeri, I. Aliev, es van reunir en la cimera de la Comunitat d'Estats Independents (CEI) en un intent de relançar la diplomàcia per abordar la disputa territorial que enfronta als dos països. I. Aliev va afirmar després de la trobada que el seu país estava pròxim a superar l'estancament del conflicte amb Armènia. Al desembre, no obstant això, la regió de Nagorno-Karabakh va aprovar en referèndum una Constitució que descriu a la regió com un Estat sobirà. Azerbaidjan va criticar aquest referèndum i l'OSCE va manifestar que la consulta podria posar en perill les converses que estaven mantenint, i que mantenia la seva proposta d'autonomia.

El conflicte no resolt de **Xipre** va prendre nous impulsos al llarg del primer trimestre, després que al gener el Govern turc remetés al Secretari General de l'ONU un pla d'acció per resoldre la situació de l'illa. El pla turc constava d'onze punts i preveia l'inici de reunions entre representants grecs, turcs i de les dues comunitats de l'illa en els mesos de maig o juny, a més de contemplar l'obertura dels ports i aeroports turcs a les naus i avions procedents de Xipre, com a contrapartida a un aixecament de les restriccions a la República Turca del Nord de Xipre. A la primera quinzena de juliol, els líders grecoxipriota, T. Papadopoulos, i turcoxipriota, M. Ali Talat, van acordar **iniciar un procés de negociacions tècniques** sobre qüestions que afecten la vida quotidiana dels ciutadans de les dues comunitats i simultàniament abordar qüestions de caràcter substantiu, amb la finalitat d'arribar a un acord integral per al futur de l'illa. A la reunió també es va acordar un llistat de principis, entre els quals es trobava el **compromís d'aconseguir la unificació de**

Compromís d'aconseguir la unificació de Xipre basada en una federació bizonal i bicomunal.

Xipre basada en una federació bizonal i bicomunal així com l'equitat política. Al novembre, el representant de l'ONU, I. Gambari, va plantejar la creació de grups de treball sobre qüestions polítiques i comitès tècnics i que definissin les seves agendes, així com un comitè de coordinació al qual els grups enviarien els seus informes. Els líders de les dues comunitats van acceptar la proposta considerant-la positiva. M. A. Talat va qualificar de positiva la reunió, subratllant la importància de mantenir la qüestió de l'illa en el marc de l'ONU i considerant que la UE no era el marc adequat per abordar la resolució del conflicte sobre l'illa.

A **Espanya** cal destacar l'anunci del grup armat **ETA** de procedir a un alto **el foc permanent** a partir del 24 de març, així com la seva intenció d'iniciar un "procés democràtic per construir un nou marc en el qual siguin reconeguts els drets del poble basc". En el moment de l'anunci, ETA feia tres anys que no realitzava atemptats amb víctimes mortals. La declaració d'alto el foc permanent va tenir com precedent immediat l'enviament d'una carta d'ETA al President del Govern espanyol, J. L. Rodríguez Zapatero, a l'agost de 2004, en què se li demanava obrir negociacions. Posteriorment, entre l'estiu i la tardor de 2005, hi va haver contactes a través d'intermediaris a les ciutats de Ginebra i Oslo. El President del Govern espanyol es va presentar davant el Congrés dels Diputats per sol·licitar el seu suport a l'inici d'un procés de pau que va considerar seria "llarg i difícil". El plantejament era de crear dues taules: una en la que el Govern tractaria directament amb ETA la situació dels presos i el desarmament, i una altra Taula de partits bascos que tractaria sobre la normalització política. El procés va quedar estancat a partir de l'estiu, amb acusacions mútues de no prendre iniciatives que permetessin crear un clima de confiança, i **es va trencar en acabar l'any en cometre ETA un atemptat a l'aeroport de Madrid que va causar dues víctimes mortals**.

Quant al conflicte de **Geòrgia (Abkhàzia)**, el President de facto de la República d'Abkhàzia, S. Bagapsh, va escriure al gener una carta al Consell de Seguretat, en què proposava algunes mesures per solucionar el conflicte. L'únic aspecte sobre el qual S. Bagapsh no estava disposat a negociar era l'estatus polític d'Abkhàzia, ja que ja es va definir en el referèndum de 1999. Al juny, de la seva banda, el Govern georgià va presentar al Parlament el seu propi pla de pau, basat en el principi de sobirania i integritat territorial de Geòrgia, una autonomia per a la regió, el retorn de les persones desplaçades i la participació d'organismes internacionals en el procés. Els intents per resoldre **el conflicte es van deteriorar durant el tercer trimestre, en particular per les males relacions d'aquest país amb Rússia**, i malgrat les diferents propostes de pau plantejades en mesos anteriors. Al juliol, el Secretari General de l'ONU va nomenar J. Arnault cap de la Missió de l'ONU a Geòrgia (UNOMIG), en substitució d'H. Tagliavini. Poc després, el Ministre georgià d'Afers Estrangers, G. Bezhuashvili, va anunciar que presentaria un **informe demanant la retirada de les tropes de manteniment de la pau russes de les seves posicions a Ossètia i Abkhàzia**, i una revisió de l'acord de Sotxi que va permetre el seu desplegament a la zona. El Govern abkhaz, de la seva banda, va anunciar que només reprendria les seves negociacions amb Geòrgia quan el Govern georgià es comprometí a retirar les seves tropes de la zona Alta de Kodori Gorge, respectant els acords assolits el 1994 que prohibeixen la presència de l'exèrcit de Geòrgia en aquesta àrea. A l'octubre, i a petició de Geòrgia, el Ministre d'Exteriors georgià, G. Bezhuashvili, es va reunir a Moscou amb el seu homòleg rus, S. Lavrov, en la primera trobada d'alt nivell celebrada entre els dos països des que les seves relacions es deterioressin. En la segona quinzena de novembre, els líders de les secessionistes regions de Abkhàzia i Ossètia del Sud van afirmar que les converses amb Tbilissi podrien reobrir-se si es donessin certes condicions, que en el cas de Abkhàzia consistirien segons el seu líder, S. Bagapsh, en la retirada de les tropes georgianes de l'àrea coneguda com la gola de Kodori, però en acabar l'any les tensions es van incrementar.

Respecte al conflicte a **Ossètia del Sud**, el Parlament georgià va recomanar que una missió internacional substituís les forces de manteniment de la pau russes desplegades a la regió des de la firma de l'acord de pau de 1992, i que estan supervisades per l'OSCE. Tant el Govern rus com els EUA van criticar aquesta decisió parlamentària. A l'abril, el Govern de Geòrgia va promoure un projecte de llei per a la devolució de propietats a Ossètia del Sud a aquelles persones perjudicades pel conflicte, com a mecanisme per afavorir la pau a la regió. **La situació es va deteriorar igualment a causa de les males relacions de Geòrgia amb Rússia**. A la primera quinzena de novembre, la província va recolzar no obstant això en un referèndum no

reconegut internacionalment la independència del territori, amb més del 90% dels 50.000 votants a favor de la secessió, i la reelecció com a president de la regió d'E. Kokoity, qui va citar com les seves prioritats polítiques la independència d'Ossètia del Sud i la integració amb Rússia. Per votar, els residents requerien disposar de passaport d'Ossètia del Sud, encara que la majoria de la població ètnica georgiana de la província no en té. Aquests van celebrar la seva pròpia consulta alternativa, tampoc no reconeguda legalment, i en què es va votar quedar-se dins de Geòrgia i van elegir President a D. Sanakoyev.

En relació amb el procés seguit a **Irlanda del Nord**, a l'abril els Primers Ministres d'Irlanda i Regne Unit, B. Ahern i T. Blair, van anunciar un **pla per restablir de manera parcial l'autonomia d'Irlanda del Nord**, amb l'objectiu específic d'elegir un executiu en el mes de novembre. L'Assemblea de l'Ulster es va constituir de nou al maig, després de quatre anys d'inactivitat. La Comissió de Verificació va confirmar així mateix que l'IRA havia reduït la seva capacitat militar i que estava complint amb els seus compromisos. El Govern britànic, de la seva banda, va accelerar el procés de desmilitarització de l'Ulster, amb el tancament de tres casernes militars més dels previstos en el seu pla original. A la primera quinzena de novembre, el procés de restauració de l'autonomia d'Irlanda del Nord va avançar i va seguir les pautes del full de ruta de Saint Andrews proposada a l'octubre per Londres i Dublín. D'aquesta forma, ja hi ha acceptació majoritària dels acords de Saint Andrews per part dels partits i també convocatòria d'eleccions anticipades. En aquest sentit, el calendari i mesures del full de ruta van ser plenament acceptats per tots els partits representats a l'Assemblea d'Irlanda del Nord, excepte pel Partit Unionista Democràtic (DUP), que va oferir el seu suport però condicionat al reconeixement explícit de la policia de l'Ulster per part dels republicans.

També cal esmentar l'**inici de rondes negociadores** entre els representants de Sèrbia i de Kosovo, per debatre sobre l'estatus d'aquesta última província. El President serbi, B. Tadic, va proposar una autonomia per a la província i un termini de 20 anys per a la determinació del seu estatus final, amb les Nacions Unides realitzant funcions de seguretat, i va defensar el dret dels serbis de Kosovo a formar municipalitats monoètniques. En la segona ronda de negociacions celebrada al març a la ciutat de Viena per tractar l'estatus final de Kosovo, sota els auspicis de l'Enviat Especial de l'ONU per a l'estatus de Kosovo, M. Ahtisaari, es van contemplar de nou les **opcions d'autonomia o independència de la província**, encara que Sèrbia ja va manifestar que s'oposava a la segona d'aquestes opcions. El pla serbi, que va ser rebutjat per les autoritats albanokosovars, contemplava la possibilitat que Kosovo tingués forces policials pròpies, encara que no exèrcit, i que pogués ser fiscalment independent. **La UE i l'OTAN van apostar per celebrar el referèndum sobre la independència de la província kosovar abans que finalitzés l'any** i frenar així el risc que una nova explosió de violència es produís entre la població albanesa si continuava endarrerint-se la data dels comicis. El Parlament serbi va aprovar per unanimitat una nova Constitució que afirmava la sobirania sobre Kosovo, reafirmant la negativa sèrbia a l'opció de la independència. La primera quinzena d'octubre, M. Ahtisaari va manifestar els seus dubtes sobre la possibilitat d'arribar a un acord negociat sobre el futur estatus de Kosovo ja que les postures de les parts continuaven sent oposades. **La recomanació de M. Ahtissari era d'una sobirania limitada, amb continuació de presència internacional i competències parcials.** M. Ahtissari va posposar la presentació d'una proposta sobre l'estatus final de Kosovo fins després de les eleccions parlamentàries sèrbies, garantint que la decisió es prendria sense retard després dels comicis. La cita electoral sèrbia està convocada per al 21 de gener. Davant els canvis en el marc negociador, el Primer Ministre de Kosovo, A. Ceku, va afirmar que la província podria declarar unilateralment la independència si les converses amb les autoritats sèrbies no donaven resposta a les demandes dels albanokosovars, majoritaris a la província, encara que va assegurar preferir una independència assolida amb el suport de l'ONU.

Inici de rondes negociadores entre els representants de Sèrbia i de Kosovo, per debatre sobre l'estatus d'aquesta última província.

A **Rússia (Txetxènia)**, encara que no existeix procés de pau, cal destacar que al juliol les autoritats russes es van atribuir la mort del líder independentista txetxè, S. Bassàiev, després d'una operació de les forces de seguretat que va tenir lloc a la veïna república d'Ingúixia. Poc després, el Ministre d'Exteriors de l'autoproclamada República Txetxena d'Ichkeria (TxRI), A. Zakàiev, va anunciar la **disposició de la resistència txetxena a participar en converses de pau** a través d'un manifest adoptat a Berlín al juliol, i enviat als parti-

cipants de la reunió del Grup dels països més industrialitzats (G8 més Rússia) que es va celebrar a Sant Petersburg (Rússia). Al setembre, això no obstant, van retirar la seva proposta de diàleg. Al **Kurdistan** turc cal esmentar que a **final de setembre el PKK va declarar un alto el foc unilateral**, seguint la crida realitzada pel seu líder, A. Ocalan, des de la presó. Tant el Govern com especialment els militars, no obstant això, van rebutjar la proposta. Això no obstant, el President iraquí, J. Talaban, va demanar l'amnistia per al PKK, afirmant que el problema kurd es resoluria amb aquest pas. També va afirmar que no admetria que el terra iraquí s'utilitzés per llançar atacs contra altres països. En acabar l'any, el PKK va contemplar la possibilitat d'anul·lar l'alto al foc unilateral si l'exèrcit turc no cessava els seus atacs contra ells.

Orient Mitjà

A l'**Iraq**, i malgrat que al llarg de l'any no van disminuir els atemptats mortals, van prosseguir els intents d'aconseguir una reducció de la violència, encara que sense resultats. Segons el Primer Ministre, N. al-Maliki, **diversos grups iraquians, alguns armats, haurien expressat el seu interès cap al Pla de Reconciliació Nacional**, presentat el 25 de juny pel primer Ministre iraquí per disminuir la violència sectària. A principi d'octubre, prop de 70 líders tribals es van reunir a la província de Babylon per signar un pacte d'honor per posar fi a la violència i als desplaçaments provocats per aquesta. Paral·lelament, es va aprovar una llei que permet donar autonomia a les regions, però es va acordar que no seria efectiva fins al 2008. Així doncs, a canvi de comprometre's a realitzar un debat sobre federalisme tal com exigien els xiïtes, aquests van acceptar la revisió de la Constitució, tal com demanaven els sunnites. A l'octubre, l'enviat de les Nacions Unides al país, A. Qazi, va celebrar la declaració 'Mekkah al-Mukaramah', adoptada per diversos líders religiosos i que feia una crida a aturar la violència sectària al país. Al novembre, un informe elaborat pel nord-americà Grup d'Estudis sobre l'Iraq, va recomanar al Govern dels EUA una retirada gradual de les tropes del país i una nova estratègia diplomàtica d'aproximació a Síria i Iran. Es redibuixa així el mapa diplomàtic de l'Orient Mitjà després del restabliment de les relacions entre l'Iraq i Síria i la visita del President de l'Iraq, J. Talabani, a l'Iran per buscar suport al seu Govern. Al desembre, els blocs polítics iraquians van retirar el seu suport a la creació d'una nova coalició moderada que pretenia excloure els partidaris del clergue radical xiïta M. Al-Sader.

El difícil procés de pau entre **Israel i Palestina** va estar marcat inicialment per la **victòria del grup Hamàs a les eleccions de gener per al Consell Legislatiu Palestí, i pel posterior bloqueig internacional al nou Govern islamista**.

El difícil procés de pau entre Israel i Palestina va estar marcat inicialment per la victòria del grup Hamàs a les eleccions de gener per al Consell Legislatiu Palestí, i pel posterior bloqueig internacional al nou Govern islamista.

Al febrer, un dels principals líders de Hamàs, K. Meshaal, va declarar que la seva organització estaria preparada per donar un pas cap a la pau si Israel fes el mateix, i va parlar d'una possible treva de llarga durada si Israel es retirava dels territoris ocupats de Cisjordània, reconeixia el dret al retorn dels refugiats palestins i desmantellava tots els assentaments. Durant el segon trimestre es van produir també **nombroses crides al diàleg i a la negociació**. A l'abril, el nou Primer Ministre i dirigent de Hamàs, I. Haniya, va defensar el dret dels palestins a continuar la lluita per la independència, però també va expressar el seu desig d'entaular converses amb actors internacionals per finalitzar el conflicte amb Israel. L'OLP, de la seva banda, va fer una

crida per a la celebració d'una conferència de pau internacional, com a part del Full de Ruta, i es va mostrar disposada a negociar amb qualsevol Primer Ministre israelià, donada la proximitat de les eleccions a Israel, finalment guanyades per E. Olmert. El President palestí, a més, va auspicar **una trobada per al diàleg nacional entre faccions palestines rivals**, pocs dies després que Hamàs decidís retirar la unitat militar de 3.000 homes que havia desplegat a Gaza. Això no obstant, al juny Hamàs va donar per finalitzada la treva autoimposada que havia mantingut durant any i mig, després que dos militants de l'organització fossin assassinats en un atac israelià. L'Exèrcit d'Israel, de la seva banda, va realitzar la major incursió a Gaza en l'últim any. A la primera quinzena de novembre, França i Itàlia van manifestar el seu suport a la **proposta espanyola d'un pla de pau per al Pròxim Orient**, que va ser rebutjada per Israel. El pla inclouria el desplegament d'observadors internacionals en la franja de Gaza i culminaria amb la convocatòria d'una conferència internacional de pau. En la segona quinzena de novembre, l'ANP, Jihad Islàmica i les milícies

del Comitè de Resistència Popular van acordar un alto el foc amb el Govern israelià, comproment-se a la retirada de les FFAA israelianes de la franja de Gaza a canvi del cessament dels atacs amb coets Qassam contra els assentaments jueus, mentre les dues parts es van mostrar disposades a ampliar l'alto el foc a Cisjordània si es mantenia la treva. Posteriorment E. Olmert va oferir l'excarceració de presos palestins a canvi de l'alliberament del soldat israelià retingut per militants palestins des del mes de juny passat. Al desembre, després de greus enfrontaments entre les forces oficials de Hamàs i les forces lleials a M. Abbas, de Fatah, totes dues es van retirar dels carrers de Gaza, però el Primer Ministre palestí va manifestar que el seu grup boicotejaria qualsevol comici convocat de forma anticipada pel President de l'ANP.

Respecte al conflicte entre **Israel i Hezbol·lah al Líban**, que es va iniciar el 12 de juliol de 2006, les primeres iniciatives per intentar solucionar el conflicte van sorgir en la Cimera del G-8 reunida a Sant Petersburg el dia 16 de juliol, on es va aconseguir consensuar un comunicat conjunt que feia una crida al cessament al foc i a l'alliberament dels militars israeliès presoners. El 12 d'agost de 2006, finalment, **el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar una resolució (la 1701), d'aplicació a partir del dia 14 d'aquest mes, que va posar fi a l'escalada de la violència**, i que es basava en el cessament total de les hostilitats, el desplegament de tropes libaneses al sud, el reforç de la FINUL, la creació d'una zona desmilitaritzada, el desarmament de tots els grups armats, i impedir l'arribada de nou armament al Líban. A principi d'octubre, Israel va retirar bona part de les seves tropes al Líban. Tropes internacionals de manteniment de la pau (unes 5.000) i tropes libaneses (unes 10.000) seguien desplegant-se en el territori per controlar l'alto al foc. Hezbol·lah, que ja havia declarat la seva intenció de no desarmar-se, malgrat estar contemplat en la resolució de l'ONU, encara mantenia captius els dos soldats israelians capturats el 12 de juliol. En aquest sentit, les Nacions Unides van nomenar un mediador per negociar el seu alliberament, probablement a través d'un intercanvi de presoners amb Israel. A l'octubre, Hezbol·lah va confirmar l'existència de converses indirectes amb Israel, a través d'un agent secret alemany enviat per l'ONU, per a un pròxim intercanvi de presoners. En la segona quinzena de novembre, va morir assassinat a trets a Beirut P. Gemayel, Ministre d'Indústria del Govern libanès (un dels líders de la coalició que rebutjava la influència siriana al país, membre del partit de la Falange i cristià maronita fill de l'Expresident A. Gemayel). L'assassinat es va produir en un context de gran fragilitat al país, intentant recuperar-se després de la invasió d'Israel a l'estiu i amb una forta crisi política interna, per la qual cosa diversos analistes van apuntar al fet que el succés anava destinat a aguditzar les divisions internes i desestabilitzar el país.

3.3. La temperatura de la pau el 2006

Des de fa tres anys, l'Escola de Cultura de Paz elabora mensualment un índex sobre l'estat de les negociacions de pau existents en el món, per tal d'analitzar les dinàmiques generals dels processos. Aquest índex analitza una selecció de 25 negociacions, 20 de les quals es refereixen a conflictes armats⁶ i 5 a conflictes no resolts⁷. Dos conflictes de 2005 (Indonèsia-Aceh i el Sudan-SPLA) no s'inclouen ja en aquest any, en tractar-se de dos conflictes resolts a nivell militar, i en els que per això han deixat d'existir les negociacions de pau.

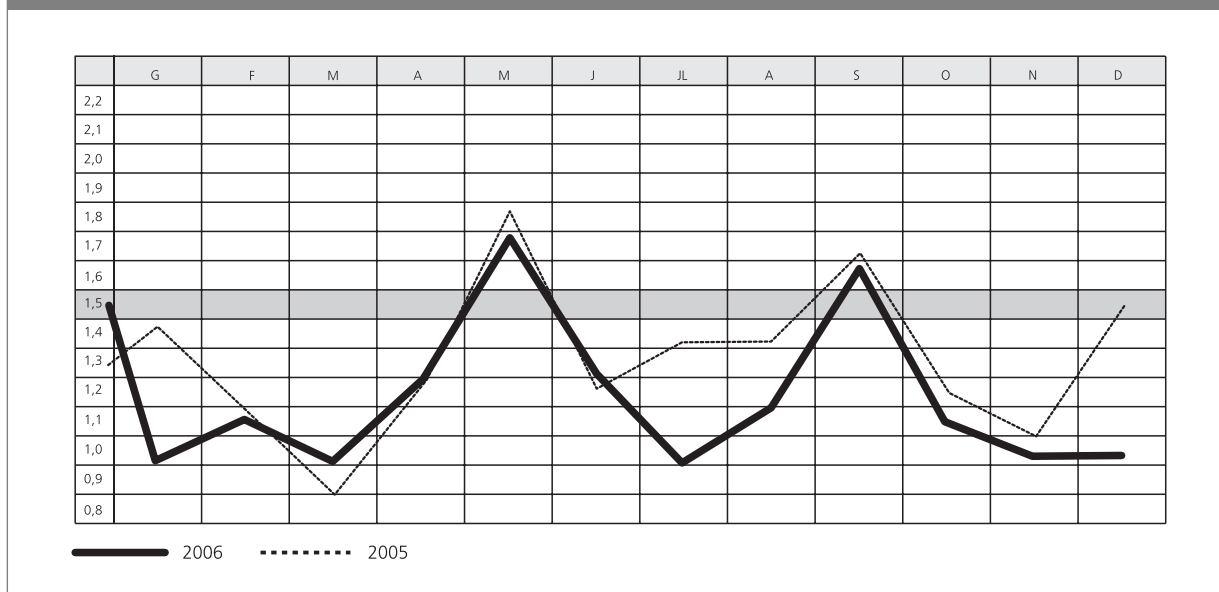
L'índex es configura a partir de la mitjana resultant de concedir tres punts als processos que han funcionat bé durant el mes, un punt als quals estan estancats o no han presentat novetats, i zero punts als que han tingut dificultats, de manera que la màxima puntuació assolible en un mes seria 3'0, i la mitjana 1'5 punts.

Com pot observar-se en la figura anterior **l'any va acabar amb una mitjana mensual de només 1,2 punts (1,3 en l'any 2005 i 1,4 el 2004)**, i un balanç de només dos mesos amb una mitjana igual o superior a 1'5 punts (tres mesos en l'any anterior). Curiosament, l'evolució de l'any 2006 ha estat molt semblant a la de 2005, i en els dos anys el mes de març ha estat el més crític, i el mes de maig el de millor balanç. En

6. Algèria, Burundi, Colòmbia (AUC, ELN i FARC), RD Congo, Còte d'Ivoire, Filipines (MILF i NPA), l'Índia (ULFA i NDFB) Índia i Pakistan (Caixmir), Iraq, Israel-Palestina, Nepal, Somàlia, Sri Lanka, el Sudan (Darfur i Est) i Uganda.

7. Armènia-Azerbaidjan, Geòrgia (Abkhàzia), l'Índia (CPI i NSCN-IM), i Sàhara Occidental.

Gràfic 3.1. La temperatura de la pau el 2006

tot cas, l'índex permet entreveure les dificultats per mantenir la majoria dels processos en una evolució positiva i de forma sostinguda. **Els processos del continent asiàtic han tingut una evolució semblant als processos africans. Els processos que han tingut una millor evolució durant l'any 2006 han estat els del NSCN-IM (Índia), Nepal, Índia-Pakistan i el Sudan (Est)**, mentre els pitjors han estat els de l'NPA (Filipines), Iraq, Israel-Palestina, FARC (Colòmbia), Sudan (Darfur), Sri Lanka, Còte d'Ivoire i Sàhara Occidental. Hi ha, això no obstant, diferències abismals entre l'evolució dels processos de pau, amb canvis sobtats en el seu desenvolupament. Així, per exemple, els millors processos del bienni 2005-2006, avaluant el seu comportament mensual mitjà, han estat els d'Índia-Pakistan (amb una mitjana de 2'1 punts sobre un màxim de 3), Colòmbia-ELN (1'9), l'Índia-NSC-IM (1'7) i l'Índia-ULFA (1'6). En canvi, si mirem únicament l'e-

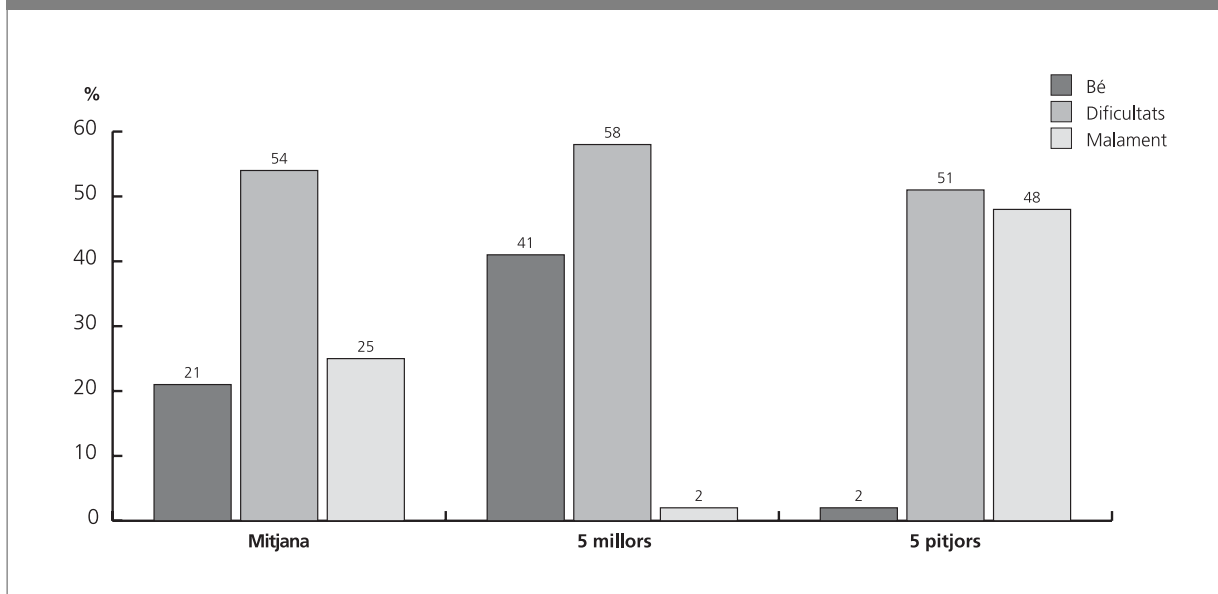
Els processos del continent asiàtic han tingut una evolució semblant als processos africans. Els processos que han tingut una millor evolució durant l'any 2006 han estat els del NSCN-IM (Índia), Nepal, Índia-Pakistan i el Sudan (Est).

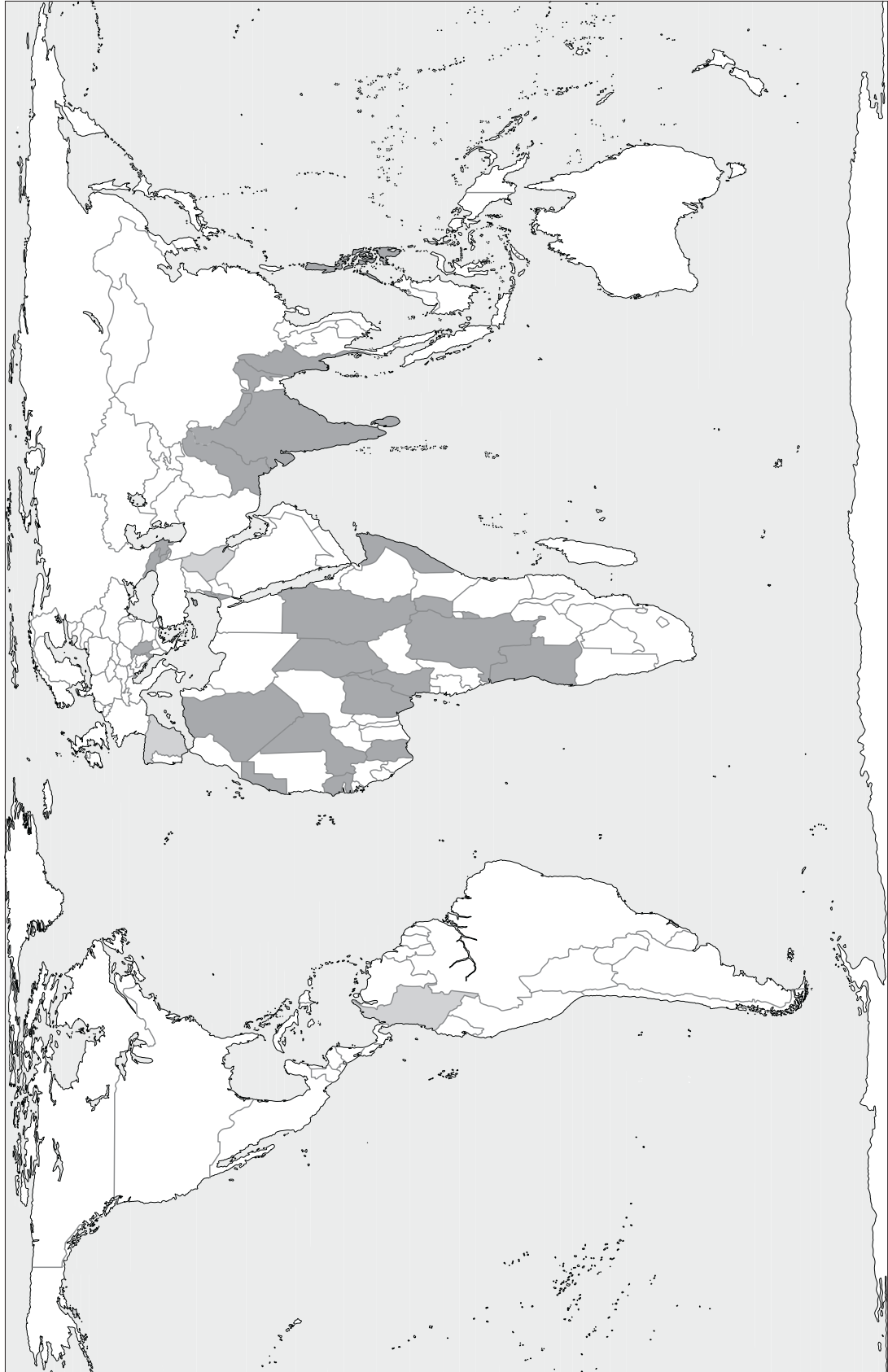
volució dels processos dels últims cinc mesos de 2006, els millors resultats són els registrats per Nepal-CPN (2'6 punts), RD Congo-Ituri (2'2), Colòmbia-ELN (1'8), Burundi-FNL (1'8) i l'Índia-NSC-IM (1'8). En dos casos, per tant, es repeteixen els bons resultats, mentre que en els altres tres són innovacions produïdes en els últims mesos de 2006.

Si de la mateixa manera observem els pitjors processos analitzats en aquest capítol, en el bienni 2005-2006 els resultats més negatius són els de Filipines-NPA (0'3 punts), Nigèria-Delta del Níger (0'4), l'Índia-CPI (0'6), Sàhara Occidental (0'7) i Colòmbia-AUC (0'7). Els últims cinc mesos de 2006, per contra, els pitjors processos són els de Filipines-NPA, Sri Lanka i Nigèria-Delta del Níger (tots ells amb 0 punts), junta-

ment amb el Sudan-Darfur i Còte d'Ivoire, tots dos amb 0'4 punts de mitjana. Aquí, de nou, dos països repeteixen el seu mala posició (fins i tot empitjorant-la), afegint els altres tres casos, en les quals les negociacions s'han deteriorat ostensiblement. Com es pot comprovar en el gràfic següent, encara que normalment la meitat de totes les negociacions tenen dificultats, aquells cinc casos que han mantingut una evolució més positiva en el bienni 2005-2006 (en un 40% dels mesos), contrasta amb la mala evolució dels cinc casos amb pitjor evolució, ja que en un 45% dels mesos del bienni han presentat resultats negatius. Com a mitjana de totes les negociacions, només un 20% d'elles han presentat una evolució satisfactòria de forma continuada.

Gràfic 3.2. Evolució de les negociacions en el bienni 2005-2006

4. Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional

- Els processos de rehabilitació postbèl·lica engegats continuen aplicant en general el patró occidental de democratització, que va seguir sense garantir per si sol el desenvolupament d'un Estat de dret o d'una societat del benestar.
- La corrupció, els alts índexs d'atur, la reforma dels sectors de seguretat i justícia, així com la manca de funcionaris públics que puguin assumir funcions bàsiques de govern són alguns dels principals reptes que haurien d'afrontar els països en fase de rehabilitació.
- Es va aprovar la creació d'un Fons per a la Consolidació de la Pau, que contribuirà a pal·liar la falta de recursos econòmics que sovint afecta negativament el desenvolupament dels processos de rehabilitació postbèl·lica.
- Les altes inversions econòmiques realitzades a l'Afganistan i a l'Iraq no van assolir revertir els perniciosos efectes provocats per la intervenció internacional en aquests països.

El següent capítol recull l'evolució dels **processos de rehabilitació postbèl·lica**¹ que estan transcorrent a 22 països i territoris, segons els criteris assenyalats a l'indicador núm. 4, que estableix tres grups de països. En primer lloc, aquells en els quals s'ha arribat al cessament de les hostilitats, ja sigui com a resultat de la victòria d'una de les parts o per mediació de tercers, o en els quals existeix un acord de pau que evoluciona raonablement bé, en total 12 països (G1). En segon lloc, aquells en els quals existeix un acord de pau o cessament d'hostilitats que evoluciona negativament, la qual cosa dificulta les tasques de rehabilitació postbèl·lica, que es calculen en vuit (G2). I, finalment, els països o territoris que encara es troben en fase bèl·lica, però en els quals existeix una considerable ajuda internacional de caràcter postbèl·lic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats, que sumen un total de dos (G3). Després de l'anàlisi geogràfica, s'hi inclou un apartat que recull les iniciatives internacionals més destacades en aquest àmbit. Al final s'hi adjunta un mapa amb els països descrits en el capítol.

Taula 4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica

IND	Inici	País	Evolució
G1	1994	Rwanda	Deteriorament: El judici contra els actuals membres del Govern rwandès per la seva presumpta participació en el genocidi va provocar una crisi política amb França.
	1995	Bòsnia i Hercegovina	Estancament: L'opció nacionalista va tornar a liderar els resultats de les eleccions, mentre les reformes pendents van continuar sense dur-se a terme.
	1996	Guatemala	Deteriorament: El nombre de persones mortes per causes violentes es va incrementar en relació a anys anteriors.
	1997	Tadjikistan	Deteriorament: E.Rahmonov va ser novament elegit en unes eleccions mancades de pluralitat, mentre les condicions de vida de la població empitjoren.
	1999	Sèrbia (Kosovo)	Estancament: La conclusió sobre l'estatus de la província es va posposar fins a la celebració de les eleccions generals a Sèrbia.
	1999	Timor-Leste	Deteriorament: Va continuar la situació de fragilitat humanitària i d'inseguretat provocada pels enfrontaments d'abril de 2006.
	2001	Sierra Leone	Avanç: Es va establir una comissió per revisar i adaptar la Constitució aprovada el 1991 a les noves realitats del país.
	2001	Macedònia, ERY	Estancament: L'aplicació de les reformes aprovades en compliment de l'Acord d'Ohríd es va alentir segons un informe de la UE.
	2003	Libèria	Avanç: La UNMIL va prorrogar el seu mandat incrementant el component policial de la missió.
	2005	Indonèsia (Aceh)	Avanç: El líder del GAM, I. Yusuf, es va erigir com a nou Governador de la regió després de la celebració de les eleccions locals supervisades per la UE.
	2006	Nepal	Avanç: Inici d'un nou procés de rehabilitació liderat per les Nacions Unides per petició de l'actual Govern de coalició.
	2006	Burundi	Estancament: Es va mantenir la tensió malgrat la signatura d'un Acord de pau definitiu i la substitució de l'ONUB per una Missió Integrada, la BINUB.

1. S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar: la seguretat de la població; la cobertura de les prioritats de caràcter humanitari i el reassetament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; l'estabilitat regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals, i l'apoderament de la societat civil i la construcció d'un Estat de Dret.

IND	Inici	País	Evolució
G2	1999	Guinea Bissau	Avanç: Es va celebrar una taula de donants que va assolir recaptar la pràctica totalitat dels diners sol·licitats pel govern.
	2000	Eritrea	Estancament: El procés de rehabilitació va continuar en punt mort per la no aplicació de la demarcació de la frontera amb Etiòpia.
	2002	Angola	Estancament: L'any va concloure sense que el President hagi establert una data per a la celebració dels comicis.
	2003	Congo	Avanç: La millora de la situació de seguretat a la regió de Pool va facilitar l'inici de la intervenció internacional en aquesta zona.
	2003	Côte d'Ivoire	Estancament: El Consell de Seguretat de l'ONU va ampliar els poders del Primer Ministre per desbloquejar la vigent situació d'estancament.
	2003	RD Congo	Avanç: J. Kabila va ratificar la seva Presidència en la segona volta de les eleccions. J. P. Bemba es va comprometre a liderar l'oposició.
	2005	Sudan (Sud)	Deteriorament: Les Nacions Unides van ampliar fins a l'abril el mandat de la UNMIS, encara que les restriccions imposades pel govern van dificultar la seva aplicació.
	2004	Haití	Avanç: La comunitat internacional va renovar el seu suport al nou Govern en la tercera conferència de donants que es va celebrar aquest any.
G3	2001	Afganistan	Deteriorament: La situació de seguretat es va deteriorar considerablement, amb un increment dels enfrontaments armats entre milícies talibanes i l'OTAN.
	2003	Iraq	Deteriorament: La incrementació de la violència sectària va provocar un increment del volum de persones desplaçades internes.

4.1. Anàlisi de països

A continuació es fa una descripció dels diferents contextos en fase de rehabilitació postbèlica, classificats per continents i regions.

Àfrica

Els processos de rehabilitació postbèlica duts a terme al continent Africà van continuar aplicant el **patró occidental** de democratització, reforma del sector de la seguretat i imposició d'una economia de mercat com a model econòmic, un esquema que ha seguit sense garantir per si mateix el bon govern, el desenvolupament d'un Estat de dret o d'una societat del benestar. Aquest mateix patró també s'aplica en altres continents.

a) Àfrica Austral

Angola va continuar sense conèixer la data per a la celebració de les **eleccions**, tot i l'aplicació al llarg de l'any dels principals òrgans institucionals encarregats de donar suport al procés, com el Comitè Electoral Nacional. El President va persistir en la seva decisió de no fer pública la data electoral, tot i que membres del seu Executiu van sol·licitar ajuda econòmica internacional per a la celebració dels comicis. Els **donants**, per la seva part, van continuar mostrant-se poc disposats a prestar el seu suport econòmic, en considerar que el Govern compta amb recursos procedents dels ingressos del petroli suficients per finançar el procés de rehabilitació. En aquest sentit, és interessant destacar que, segons l'Informe 2005 sobre els progressos del país per a assolir els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)², presentat durant l'últim trimestre de l'any, es desconeix la destinació del 70% del **pressupost** de l'Estat.

b) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, l'any va concloure sense que s'haguessin assolit ni l'inici del programa de DDR, ni la conclusió del procés d'identificació preelectoral dels ciutadans ni, per tant, la celebració de les eleccions pre-

vistes per a final d'octubre. La manca **de voluntat política** per part dels dirigents, que anteposen els seus interessos personals i polítics a l'interès nacional, és el principal motiu per a la **situació d'estancament** en el país. Amb la finalitat de resoldre aquesta situació, el Consell de Seguretat de l'ONU a través de la **resolució 1721**³ de novembre de 2006 va protegir la decisió del Consell de Pau i Seguretat de la Unió Africana (UA), estenent per tant el mandat del Primer Ministre. C. K. Banny, i el President, L. Gbagbo, per un any i sol·licitant l'engegada immediata del programa de DDR i del procés d'identificació del cens electoral. La resolució va dotar de majors poders el Primer Ministre, entre ells la capacitat de legislar per decret i el control de les FFAA i els cossos de seguretat. Per la seva banda, el President, L. Gbagbo, va presentar abans de finalitzar l'any un **pla de pau alternatiu** al plantejat per les Nacions Unides en el qual va proposar l'obertura d'un procés de diàleg amb *les Forces Nouvelles* i el desmantellament de la zona d'interposició patrullada per soldats francesos i de les Nacions Unides, entre altres mesures destinades a desbloquejar el procés, assenyalant la possibilitat de celebrar eleccions el juliol de 2007.

La manca de voluntat política per part dels dirigents, que anteposen els seus interessos personals i polítics a l'interès nacional, és el principal motiu per a la situació d'estancament de Côte d'Ivoire.

Respecte a **Guinea Bissau** es va celebrar finalment a Ginebra una **taula de donants** que va assolir recaptar gairebé 263 milions de dòlars per a projectes de desenvolupament i prop de 179 milions de dòlars per a la reforma del sector de la seguretat. El Govern va presentar un paquet de reformes per valor de 400 milions de dòlars, en el qual el cost de la **reforma del sector de la seguretat** i la modernització de les FFAA ascendia a 184 milions de dòlars. Aquesta reforma plantejava reduir les FFAA actuals de 9.000 efectius a 3.500, suficients per a un país de prop d'un milió i mig d'habitants. Sobre el pressupost necessari per a dur a terme aquesta reforma, dels 184 milions de dòlars pressupostats, 70 seran destinats al reentrenament dels excombatents. El Regne Unit, tal com es va comprometre l'any passat, va col·laborar amb el Govern en l'elaboració d'aquest pla. Durant l'últim trimestre de l'any, el fins a llavors Representant Especial del Secretari General, J. B. Honwana, va ser substituït per S. Omoregie al capdavant de la **UNOGBIS**, el mandat de la qual va ser renovat per un any més pel Consell de Seguretat de la ONU. Finalment, la comunitat internacional va assenyalar el risc que el país acabi convertint-se en un punt clau per al tràfic de drogues i armes cap a Europa, principalment a través de Portugal, en mancar d'un sistema sòlid d'aplicació de la llei.

A **Libèria** es van produir **avanços molt positius** al llarg de tot l'any, com la configuració de l'Executiu, que compta amb alguns antics funcionaris de les Nacions Unides i Institucions Financeres Internacionals, l'arrest de l'**antic mandatari** acusat de crims de guerra, C. Taylor, la finalització del **programa de retorn** de l'AC-NUR i la celebració d'una conferència de donants, amb l'objectiu de donar suport a l'engegada de l'agenda per al desenvolupament proposada per la nova mandatària, E. Johson-Sirleaf, durant el segon trimestre de l'any. El Consell de Seguretat de l'ONU va decidir prorrogar fins el març de 2007 el **mandat de la UNMIL**.⁴ El component policial de la missió es va incrementar, mentre es va reduir el militar. Els nous efectius policials podran donar una resposta més adequada a les tasques que contribueixen a la **reforma de la policia nacional**, part del mandat de la missió. Fins al moment 1.800 policies nacionals han rebut els cursos de preparació de les Nacions Unides i, segons el Representant Especial del Secretari General, A. Doss, l'objectiu és arribar a preparar 3.500 oficials de policia que es desplegaran per tot el país abans del tercer trimestre de 2007. Un dels **problemes** que s'entreveuen de cara a l'any 2007 és la falta de recursos per posar en funcionament la Comissió per a la Veritat i la Reconciliació i altres projectes clau per a l'avanç del procés de rehabilitació a Libèria.

La situació de **seguretat a Sierra Leone** es va mantenir estable però fràgil. En la seva compareixença davant la **Comissió per la Consolidació de la Pau**,⁵ el Vicepresident, S. Berewa, va assenyalar l'atur juvenil,⁶ la pobresa estesa i la percepció per part de la població de la mala utilització dels fons públics com els

3. Vegeu S/RES/1721 de 01/11/06 en: <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

4. Vegeu S/RÉS/1712 de 29/09/06 a: <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

5. Sierra Leone és, amb Burundi, un dels dos països dels quals s'ocupa aquesta Comissió de les Nacions Unides de recent creació.

6. El 60% de la població de Sierra Leone té menys de 35 anys i la gran majoria d'aquests estan a l'atur.

principals problemes als quals ha de plantar cara el país. La Comissió va recomanar a Sierra Leone per rebre suport del Fons per a la Consolidació de la Pau i va fer seves les prioritats assenyalades per l'Executiu en particular les establertes a les Estratègies per la Reducció de la Pobresa i per la Consolidació de la Pau.⁷ Durant l'últim trimestre de l'any es va dur a terme una conferència per examinar l'estratègia nacional contra la **corrupció** en la qual es va decidir establir un mecanisme de control per corregir les deficiències detectades. D'altra banda, la **Comissió Electoral Nacional** va crear una base de dades amb una estimació dels possibles electors per districte i va seguir preparant el cens de votants amb l'assistència de les Nacions Unides. Finalment, el Govern va establir una **comissió de revisió constitucional** per adaptar la Constitució aprovada el 1991 a les noves realitats del país. Les propostes d'esmena se sotmetran a referèndum durant les eleccions que tindran lloc durant el 2007.

Quadre 4.1. Fons per a la Consolidació de la Pau

Un dels principals impediments per a l'èxit d'un procés de rehabilitació postbèl·lica és la falta de recursos, especialment els econòmics.⁸ Aquest és el principal motiu pel qual l'Assemblea General de l'ONU va sol·licitar al Secretari General de l'ONU la creació d'un Fons per a la Consolidació de la Pau perquè donés suport econòmic a la Comissió del mateix nom i la seva Oficina de Suport.

Aquest nou Fons proporcionarà recursos econòmics que donin resposta a reptes immediats i claus, per als quals no hi hagi altres fons disponibles de manera immediata, no només als països objecte d'anàlisi de la Comissió sinó també en els que es trobin en circumstàncies similars encara que no estiguin sota el paraigua de la Comissió. Els desemborsaments d'emergència podrien arribar a, si fos necessari, la xifra d'un milió de dòlars. El PNUD serà l'agència de les Nacions Unides responsable de la gestió d'aquest Fons, que es nodrirà de contribucions voluntàries i l'objectiu inicial de les quals de recaptació és de 250 milions de dòlars. Els donants ja s'han compromès a aportar aproximadament 140 milions de dòlars.

Un dels aspectes clau d'aquest Fons és que seran les autoritats del país les principals responsables a l'hora de determinar les activitats a finançar per aquest, atès que l'objectiu és fomentar l'apropiació nacional del procés de rehabilitació. La funció principal del Fons serà actuar de catalitzador, això significa, que es facilitarà l'inici d'activitats que siguin clau per contribuir a la construcció de pau, com la reintegració de soldats desmobilitzats. Posteriorment els projectes finançats pel fons haurien de comptar amb altres aportacions procedents d'altres donants (multilaterals i bilaterals) que possibilitin la seva continuïtat i sostenibilitat.

c) Banya d'Àfrica

A **Eritrea** el procés de rehabilitació postbèl·lica es va mantenir estancat al llarg de l'any per la falta d'aplicació de la **demarcació fronterera** assenyalada per la Comissió Independent de Fronteres entre Etiòpia i Eritrea el 2002. Les **restriccions al moviment** del personal de la UNMEE van continuar vigents des de que el Govern eritreu les establís el gener de 2006 i, així mateix, va continuar l'assetjament per part del Govern al personal local contractat per les Nacions Unides. D'altra banda, en aplicació de la normativa imposada fa més d'un any a totes les ONG presents al país, l'Executiu va dur a terme l'**expulsió d'almenys sis ONG internacionals**. El nombre d'organitzacions humanitàries es va reduir considerablement al llarg de l'any, un fet preocupant tenint en compte que Eritrea és un dels països més dependents d'ajuda alimentària del món. És de vital importància trobar una sortida a l'actual **punt mort** en el qual es troba la situació d'Eritrea en relació al conflicte amb Etiòpia. No només per la possibilitat que es repregui el conflicte entre ambdós països, sinó també per la implicació d'ambdós en el conflicte de la veïna Somàlia, que podria provocar un enfrontament a nivell regional.

Al **Sudan (Sud)**, la gestió dels beneficis obtinguts de l'explotació **del petroli** va ser un factor desestabilitzador al llarg de l'any, en dur-la a terme el Ministeri Nacional d'Energia i Mineria i el Ministeri de Finances, ambdós sota el control del Partit del Congrés Nacional (NCP, per les seves sigles en anglès), en lloc de la

7. Vegeu Escola de Cultura de Pau, *Baròmetre 11 sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*. Escola de Cultura de Pau, Barcelona, juliol de 2006.

8. Annan, K., *Remarks on the Launch of the Peacebuilding Fund*, Nacions Unides., Nova York, 11 d'octubre de 2006, <<http://www.un.org/peace/peacebuilding/pdf/SGPBF.pdf>>.

Comissió Nacional del Petrolí,⁹ tal com va quedar estipulat a l'Acord de Pau. Tot i això, durant el mes de novembre es va assolir un acord sobre la regulació interna d'aquesta Comissió, que es preveia que milloraria la gestió dels beneficis obtinguts del petroli i, per tant, la planificació pressupostària del Govern sud sudanès. Sobre a la resta de **Comissions previstes en l'Acord de Pau**, encara no s'han format les Comissions de: drets humans, terra, anticorrupció, rehabilitació i DDR, tot i que sí que es va nomenar els comissionats. El Govern del Sud de Sudan va presentar, en l'única reunió que va celebrar el Consorci per al Sudan, la seva intenció de dissenyar una **Estratègia per l'Ajuda** amb la finalitat de millorar la seva capacitat de gestió de les aportacions econòmiques rebudes, vincular aquestes amb les prioritats pressupostàries establertes per l'Executiu i millorar la coordinació entre els donants i l'Executiu.¹⁰ Al llarg de l'any l'objectiu de l'ajuda es va centrar principalment en activitats humanitàries. Finalment, el Consell de Seguretat va ampliar el **mandat de la UNMIS** fins a l'abril de 2007,¹¹ encara que va lamentar les restriccions que el Govern de Sudan va imposar al moviment de personal i material de la missió i l'efecte que aquestes tenen en l'aplicació del mandat. Durant l'últim trimestre de l'any el **Representant Especial del Secretari General** (SRSG, per les seves sigles en anglès) a càrrec de la UNMIS, J. Pronk, va ser declarat *persona non grata* pel govern i expulsat.¹² Abans de deixar el càrrec, el fins aleshores Secretari General de l'ONU, K. Annan, va nomenar J. Eliasson, antic President de l'Assemblea General, SRSG provisional.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, l'acord d'alto el foc definitiu signat el 7 de setembre entre el Govern i les Forces Nacionals d'Alliberament (FNL) A. Rwsa recolzat per les Nacions Unides va ratificar el procés de rehabilitació postbèlica ja iniciat en aquest país de l'Àfrica Central.¹³ El procés **de transició** va estar prèviament liderat per la Missió Africana a Burundi (AMIB), desplegada per la Unió Africana, i, posteriorment, per l'Operació de les Nacions Unides a Burundi (ONUB). L'ONUB serà substituïda al gener de 2007 per una **Missió Integrada de les Nacions Unides**,¹⁴ (BINUB, per les seves sigles en francès), segons va establir el Consell de Seguretat de l'ONU.¹⁵ Els **objectius principals** de la BINUB seran consolidar la pau i la democràcia, donar suport al procés de desarmament i la reforma del sector de la seguretat, promoure els drets humans i establir mesures per lluitar contra la impunitat i dur a terme la coordinació de les agències de les Nacions Unides i els donants implicats al país. Un dels principals reptes serà assegurar una transició correcta i sense fissures entre la ONUB i la BINUB, un dels aspectes de les operacions de les Nacions Unides que solen ser més problemàtics.

Al **Congo** la lluita contra **la corrupció** i en pro d'una major transparència, sobretot en la gestió dels beneficis obtinguts per la venda del petroli, va continuar sent un dels principals reptes del Govern. Sobre els plans de desenvolupament, l'Executiu va dur a terme una formació per als marcs de cooperació nacionals, l'objectiu final de la qual serà la redacció del document definitiu de l'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa, que substituirà al document interí que l'Executiu va produir el 2004. D'altra banda, la UE va signar amb el Govern ambdós acords que contribuiran al desenvolupament del sector forestal, d'una banda, i, de l'altre, a la **rehabilitació i al desenvolupament socioeconòmic** de la regió de Pool. L'objectiu d'aquest últim acord, d'un total de gairebé tres milions d'euros, és millorar la circulació de les persones i els béns, així com l'accés a serveis bàsics de salut en una de les zones més afectades pel conflicte armat. Amb la finalitat de garantir unes **eleccions** al Parlament lliures i transparents, que està previst que se celebrin durant el 2007, 21 grups en l'oposició van sol·licitar al llarg de l'any la formació d'una nova Comissió Nacional Indepen-

9. La Comissió Nacional del Petrolí es va formar l'any 2005, segons l'estipulat en el CPA i a proposta del Moviment per l'Alliberament del Sudan (SPLM, per les seves sigles en anglès), com un secretariat independent del departament d'energia per a gestionar la producció de petroli i la seva distribució.

10. A. Akuien Chol, *GoSS Aid Management, Budget and Thematic Working Groups*, presentació. Sudan Consortium. Paris, Març de 2006. En: <http://siteresources.worldbank.org/INTSUDAN/Resources/GOSS_Aid_Management_Presentation.ppt>.

11. Vegeu S/RES/1714 de 06/10/06 en: <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

12. Vegeu capítol de processos de pau.

13. Vegeu Escola de Cultura de Pau, *Baròmetre 10, 11 i 12*, apartats de processos de pau i conflictes armats. ECP. Barcelona 2006.

14. Burundi és, amb Sierra Leone, un dels dos estudis de cas de la Comissió para la Consolidació de la Pau de l'ONU.

15. Vegeu S/RES/1719 de 25/10/06 a: <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

dent, que s'ocupi de l'organització dels comicis, a l'albergar seriosos dubtes sobre la imparcialitat de l'actual.¹⁶

La RD Congo va celebrar les primeres eleccions lliures en més de 40 anys.

La RD Congo va celebrar les **primeres eleccions** lliures en més de 40 anys, en les quals J. Kabila, responsable del Govern Nacional de Transició, va resultar elegit en segona ronda amb més del 58% dels vots, en uns comicis en què van participar més del 65% dels electors registrats. Encara que el candidat opositor, J. P. Bemba, va declarar no reconèixer el resultat de les eleccions, es va mostrar disposat a treballar a l'oposició. Aquestes eleccions van ser precedides per l'aprovació, a través de referèndum popular, de la **Carta Magna** i la inauguració de l'**Assemblea Nacional**, on l'electe J. Kabila va jurar el seu càrrec el desembre de 2006. Entre els **principals reptes** del nou procés obert després de les eleccions cal destacar, en primer lloc, en el plànol **econòmic**, mantenir l'interès i el suport per part dels donants. Durant el període de transició van ser la UE i les Nacions Unides els dos donants principals. En acabar l'any, els EUA van signar un decret pel qual es comprometien a aportar 57 milions de dòlars anuals d'ajuda condicionada, durant els anys fiscals 2006 i 2007, per a programes bilaterals de suport econòmic, social i polític, que podrà ser retinguda en cas que l'Executiu no progressi en el compliment dels objectius marcats. En segon lloc, en el plànol **polític**, l'establiment de l'Assemblea Provincial i la designació dels Senadors, Governadors i Vice Governadors. Pel que fa a la **seguretat**, els reptes principals són el procés de reforma de les forces de seguretat de l'Estat (policia i FFAA), responsables del col·lapse anterior, així com afrontar la continuació dels enfrontaments en diverses parts del país.¹⁷ El Secretari General de l'ONU sortint va anunciar la seva intenció de dur a terme consultes amb el nou Govern després de la seva instauració amb la intenció de modificar el mandat i la capacitat de la MONUC. És necessari assenyalar que a principis de l'últim trimestre de l'any, el Consell de Seguretat de l'ONU va ampliar el mandat de la MONUC, autoritzant també un increment dels efectius militars i policials.¹⁸

Quadre 4.2. L'ajuda condicionada¹⁹

Les relacions que s'estableixen entre un país donant i un país receptor d'ajuda han variat al llarg dels anys des del final de la dècada dels 40. El Pla Marshall representa el millor exemple de com s'estableix la relació entre l'ajuda i els objectius que aquesta busca aconseguir, en aquest cas l'hegemonia política i econòmica dels EUA i el bloqueig del progrés del comunisme.

Les condicions que s'estableixen per al desemborsament de l'ajuda són l'instrument a través del qual es busca la consecució de tercers objectius. Tenint en compte això es poden considerar cinc generacions d'ajuda condicionada:

- **Primera generació** de condicionaments **econòmics** (1980) – l'ajuda desemborsada estava destinada a assolir reformes econòmiques en resposta de les crisis econòmiques que afectaven molts països en vies de desenvolupament i llatinoamericans, principalment utilitzada per les organitzacions financeres internacionals.
- **Segona generació** de condicionaments **polítics** (1990) – l'enfocament econòmic únic de l'etapa prèvia va resultar ineficaç per la qual cosa es va buscar una nova orientació centrada en la reforma de sistemes polítics i administratius amb especial atenció a la governabilitat, així com a la promoció d'una economia de mercat.
- **Tercera generació** de condicionaments de **pau** (a partir de 1995) – sorgeix com a conseqüència del gran nombre de països que durant aquest període surten d'un conflicte armat. El seu objectiu és contribuir a la resolució del conflicte i la promoció de la pau.
- **Quarta generació** de condicionaments vinculats a la **seguretat** (a partir de 1999) – impulsats arran del 11 de setembre i l'inici de la guerra contra el terrorisme. L'ajuda segueix una lògica militar i deixa de ser independent. Algunes agències donants es resisteixen a aquesta tendència en considerar que amenaça els principis bàsics del humanitarisme i la cooperació al desenvolupament.

16. Formada pel govern el 2005.

17. Vegeu capítol de conflictes armats.

18. Vegeu S/RES/1711 de 29/09/06 a: <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

19. Frerks, G., *The use of Peace Conditionalities in Conflict and Post-conflict settings: A Conceptual Framework and a Checklist*, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'. Països Baixos, 2006, <http://www.oecd.org/document/18/0,2340,en_2649_3236398_35401554_1_1_1_1,00.html>.

- **Cinquena generació o postcondicionaments** (a partir de 2005) – els donants comencen a considerar que l'ajuda condicionada no pot assolir el canvi polític si aquest no és desitjat pels països que reben l'ajuda. Posa l'accent en les relacions simètriques entre donant i país receptor de l'ajuda, que és considerat com a soci i principal responsable del procés. Els aspectes clau d'aquest període són la transparència i la rendició de comptes.

Es considera que existeixen condicionaments de pau quan l'ajuda s'utilitza com a incentiu per: 1) persuadir les parts en conflicte perquè signin la pau, 2) posar en marxa un acord de pau o, 3) consolidar la pau. Darrere d'aquest tipus d'ajuda condicionada per l'assoliment de la pau apareixen cinc característiques:

- **Incentiu:** el donant ofereix l'ajuda al país receptor com a incentiu per canviar la seva política o comportament. L'objectiu és induir al Govern a fer alguna cosa que no hauria fet si no hagués existit l'incentiu de l'ajuda.
- **Selectivitat:** parteix de la idea que l'ajuda és més productiva en un mitjà polític favorable pel que aquesta es destina de manera desproporcionada als països que es consideren com a més adequats.
- **Paternalisme:** el donant s'assegura que l'ajuda és invertida en alguns béns i serveis concrets i restringeix la manera que aquesta pot ser utilitzada amb l'objectiu d'incrementar la seva efectivitat en l'increment del benestar del país receptor de l'ajuda.
- **Restriccions:** s'utilitza l'ajuda com a mecanisme per assegurar el compromís del país receptor amb les seves pròpies polítiques. Es basa en un acord entre ambdós pel qual l'ajuda es redueix o elimina si el Govern receptor de l'ajuda no compleix amb els objectius polítics assenyalats.
- **Mostres:** Si hi ha un acord sobre les condicions imposades pel donant, aquest ha de mostrar tercers actors, que puguin tenir dificultats a l'hora de reconèixer les possibles millores, tals com el sector privat, els progressos realitzats en la política del país receptor.

La sostenibilitat dels assoliments aconseguits amb l'ajuda condicionada seguint un patró paternalista o d'assoliment d'incentius, per exemple, és qüestionable, ja que, destinar el suport únicament als països que siguin més eficaços impedeix que aquesta pugui invertir-se a on existeixen més amenaces per a la pau. L'establiment de condicions pot ser un element positiu i eficaç per a canviar polítiques i actuacions contraries a la construcció de pau, com podria ser el cas de les condicions establertes als països balcànics per a entrar en l'Acord d'Estabilització i Associació amb la UE, entre d'altres el compliment dels requisits del TPIY. No obstant això, alguns exemples del passat recent també mostren com les condicions establertes acaben beneficiant més el país emissor de l'ajuda mentre perjudiquen el desenvolupament del país receptor, que queda encaixonat dins d'uns esquemes de desenvolupament econòmic o polític que no li permeten avançar. La Declaració de París²⁰, signada el març de 2005, per la qual agències multilaterals i països donants es comprometen a millorar la qualitat de l'ajuda i el seu impacte en el desenvolupament i que posa l'accent en l'apropiació, la rendició de comptes, l'harmonització, l'alineació amb les prioritats assenyalades pel govern receptor de l'ajuda, la gestió conjunta dels resultats i la rendició de comptes conjunta, sembla, en principi, una bona iniciativa per a revertir els efectes negatius de l'ajuda condicionada.

A **Rwanda**, el Govern va dur a terme al llarg de l'any la **reestructuració del país** a cinc províncies substituint l'anterior divisió, amb l'objectiu de formar àrees més multiètniques i fomentar el desenvolupament comunitari. Els representants governamentals locals d'aquestes províncies, que juguen un paper important als Tribunals tradicionals *Gacaca*, van ser elegits durant el primer trimestre de l'any. D'altra banda, l'Executiu va adoptar la **primera política sobre ajuda exterior** per a assenyalar als donants quines són les prioritats per al Govern i tractar de gestionar adequadament la totalitat dels fons rebuts en concepte d'ajuda, que sovint reben directament els governs locals de mans dels donants. Sobre la **reconciliació**, la proposta de França de col·laborar al costat de Bèlgica i Holanda amb el Tribunal Penal Internacional per Rwanda (TPIR) i jutjar persones sospitoses d'haver participat en el genocidi i que es trobin en el seu propi territori, va rebre el rebuig del representant del Govern rwandès al TPIR, qui va assenyalar que França no podia jutjar als sospitosos d'aquest Tribunal a l'estar aquest país a la vegada, acusat d'estar implicat en el genocidi de 1994. Finalment, l'ordre d'arrest contra nou alts càrrecs políticomilitars, incloent el President rwandès P. Kagame per la seva implicació en l'atemptat que va suposar l'assassinat del President rwandès J. Habyarimana el 1994, va provocar una crisi política amb França.

20. Per a més informació vegeu *The Paris Declaration* a http://www.oecd.org/document/18/0,2340,en_2649_3236398_35401554_1_1_1_1,00.html.

Amèrica

El 2006 va acabar sent l'any en el qual més **morts violentes** es van produir a **Guatemala**, des de la signatura dels Acords de Pau, fa deu anys. Cada any perden la vida prop de 5.000 persones, segons les Nacions Unides, i la quantitat de morts violentes que s'han produït des de la fi del conflicte armat és comparable amb els moments més cruents d'aquest²¹. Abans de finalitzar l'any, el Govern va signar amb les Nacions Unides un acord per combatre els grups armats il·legals, pel qual s'iniciarà una Comissió contra l'Impunitat. Durant els pròxims dos anys aquesta Comissió, liderada per les Nacions Unides, tractarà de determinar l'existència de grups il·legals i organitzacions clandestines de seguretat i establir els seus mitjans de finançament, així com els seus possibles vincles amb actors governamentals per erradicar-los. Finalment, sobre les **eleccions** previstes per a l'any 2007, l'Institut Interamericà de Drets Humans va assenyalar l'existència de complicacions logístiques (sistema de transmissió de dades, capacitació de personal, empadronament), que podrien afectar la celebració dels comicis.

Haití va concloure l'any amb la celebració per una banda de les eleccions municipals i regionals amb les quals va tancar el cicle electoral i que van transcórrer enmig d'alguns incidents de violència a diferents zones del país i, per l'altre, amb la Conferència **sobre Desenvolupament Econòmic i Social** d'Haití, la tercera

que va tenir lloc aquest any, a Madrid. L'objectiu d'aquesta conferència era examinar el compliment dels compromisos prèviament adquirits i debatre els aspectes de la governabilitat i la coordinació dels donants.

La reforma **de la policia nacional** haitiana i del sistema de justícia són els principals reptes als quals l'Executiu de R. Préval haurà d'afrontar durant el 2007. La **situació de seguretat** va continuar sent extremadament fràgil, per la qual cosa la implementació del nou model de pro-

grama de DDR que s'ha plantejat per a Haití hauria de ser una de les prioritats tant de l'Executiu com de la comunitat internacional²². Finalment, l'Associació Internacional de Foment (AIF) del Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional (FMI) van anunciar la inclusió del país dins la **Iniciativa per als Països Pobres Altament Endeutats** (HIPC, per les seves sigles en anglès).

La reforma de la policia nacional i del sistema de justícia són els principals reptes del nou executiu haitià electe al llarg de l'any 2006.

Àsia i Pacífic

A l'**Afganistan**, la situació de **seguretat**²³ es va deteriorar considerablement al llarg de l'any. Els **enfrentaments armats** entre les milícies talibanes i les tropes de la ISAF, el comandament de les quals va ser assumit per l'OTAN a mans dels EUA, van empitjorar al sud i l'est del país. Durant tot l'any es van incrementar els atacs contra el personal estranger occidental i les seves contraparts locals, que es van convertir en els principals objectius militars, circumstància que va impedir el desenvolupament de les activitats pròpies de la rehabilitació postbèlica. Cal assenyalar que l'**Afghanistan Compact**, presentat aquest any a la Conferència de donants que va tenir lloc a Londres, constitueix un bon pla de treball que recull el compromís del Govern afganès i la comunitat internacional amb els objectius de la rehabilitació indicats per l'Executiu en l'Estratègia **Nacional de Desenvolupament** (ANDS, per les seves sigles en anglès). No obstant això, aquest pla de treball no serà factible mentre continuïn la inseguretat i els atacs dirigits contra la presència internacional i, com a conseqüència, segueixin sense fer-se efectius recursos econòmics suficients per dur a terme aquests objectius, segons han assenyalat alguns analistes. A tall d'exemple, la falta **de finançament** del programa de reforma **de la policia nacional** afganesa va motivar que aquesta no tingui presència a moltes zones. A més, la majoria de les noves forces van continuar sense rebre el seu salari per part del Govern central, la qual cosa comporta la possibilitat que es donin casos de pràctiques corruptes.

21. Segons la Fundació Myrna Marck (FMM) durant el període de 2000 a 2005 es van registrar al voltant de 23.000 morts violentes i aquesta tendència s'està incrementant.

22. Vegeu capítol de desarmament.

23. Vegeu capítol de conflictes armats.

A **Aceh (Indonèsia)**, l'últim trimestre de l'any va concloure amb la celebració d'eleccions **locals** per elegir Governador, Vicegovernador i els representants dels 21 districtes i ciutats que componen aquesta regió, tal com va quedar estipulat en l'acord firmat el 2005 entre el Govern d'Indonèsia i els grups armats d'oposició d'Aceh²⁴. Dos dels vuit candidats que es van presentar en aquests comicis estaven vinculats al GAM. Aquestes dues candidatures van ser una mostra de les tensions existents dins del moviment entre els líders que van romandre a l'exili a Suècia i els que van estar a la província durant l'enfrontament armat. Els comicis, supervisats per una **missió d'observació electoral** de la UE, es van desenvolupar de manera pacífica. Sobre els resultats, l'antic membre del GAM, I. Yusuf, va assolir el 38% dels vots, molt per sobre del 25% necessari per a ser nomenat Governador a la primera volta. El segon candidat més votat va ser l'aspirant recolzat tàcticament per la cúpula del GAM a l'exili, que va rebre el 16,5% dels vots. L'assistència a la població afectada tant pel tsunami com pel conflicte armat va continuar sent un dels principals **reptes pendents**. Dos anys després del tsunami, gran part de la població afectada va continuar vivint en allotjaments temporals sense les condicions mínimes d'habitabilitat i es va identificar que gran part de les cases reconstruïdes haurien de ser derruïdes per la seva poca qualitat. Així mateix, van sorgir controvèrsies entre la població afectada pel tsunami i l'afectada pel conflicte armat per les diferències entre ambdues sobre l'assistència rebuda, que hauran de ser gestionades amb extrema precaució, en una província en la qual l'atur es calcula en més del 50%, una taxa que s'incrementa entre els excombatents del GAM.

Al **Nepal**, la signatura de l'Acord General de Pau el 21 de novembre de 2006 entre els set partits polítics que formen el Govern de coalició i el grup armat d'oposició maoista (CPN) va assenyalar l'inici d'un **nou procés de rehabilitació postbèlica**. Aquest serà liderat per les Nacions Unides després d'haver-ho sol·licitat tant el Primer Ministre del Nepal, G.P. Koirala, com el líder del grup armat d'oposició maoista CPN, Prachanda. El Secretari General de l'ONU es va comprometre a desplegar una missió tècnica d'avaluació que determinés les necessitats logístiques i de seguretat per dissenyar una **missió política de les Nacions Unides** des de la fórmula de les operacions integrades vigents en l'actualitat de l'organització. Entre les responsabilitats que assumirà aquesta futura missió hi ha la **supervisió de l'alto el foc** i el **desarmament**, així com l'assistència tècnica a la Comissió Electoral i la supervisió de les **eleccions** a l'Assemblea Constituent previstes pel juliol de 2007. Finalment, segons les estimacions realitzades pel secretariat de Pau, es necessitaran 24,28 milions de dòlars per a la reconstrucció de les infraestructures. Alemanya, Dinamarca i EUA van anunciar la seva voluntat de contribuir econòmicament al procés de rehabilitació.

Al **Tadjikistan**, E. Rahmonov va resultar novament elegit, en unes **eleccions** en les quals els partits d'oposició es van negar a participar per no considerar-les lliures ni justes i que la comunitat internacional va considerar que mancava pluralitat, per la qual cosa ocuparà la Presidència durant set anys més.²⁵ Al llarg de l'any el país va arribar a índexs **macroeconòmics positius** que van afavorir l'atenció dels inversors, així com de potències com Rússia i EUA, especialment interessades en la seva posició estratègica a l'Àsia Central i en tenir-lo com aliats contra el terrorisme. No obstant això, davant d'aquest desenvolupament econòmic que podria considerar-se positiu és necessari assenyalar l'**empitjorament de les condicions socials** en les quals viu la població, i el creixent autoritarisme del règim d'E. Rahmonov, com demostra la **repressió** que van continuar sofrint els **mitjans de comunicació** no afins al règim i l'assetjament a les **forces polítiques opositores**, que finalment van optar per boicotejar els comicis presidencials. L'estabilitat política assolida durant el règim d'E. Rahmonov va afavorir el creixement econòmic, encara que aquest podria revertir-se de continuar l'estat autoritari imposat pel recent President electe.

Al Tadjikistan, el President, E. Rahmonov, va continuar exercint un ferm control de les forces polítiques opositores i els mitjans de comunicació no afins al règim.

24. Anteriorment el Governador d'Aceh era designat per Yakarta.

25. E. Rahmonov ocupa la Presidència de Tadjikistan des de 1994, per la qual cosa aquest serà el seu tercer mandat. Segons els grups d'oposició, el recent elegit President no hauria de presentar-se a un tercer mandat, ja que la Constitució tan sols permet servir per dos mandats consecutius. E. Rahmonov va justificar aquesta violació de la norma argumentant que el seu primer mandat no pot ser comptabilitzat en haver tingut lloc sota l'anterior Constitució, abans que aquesta fos reformada mitjançant referèndum en el 2003 per permetre als Presidents servir per dos mandats en lloc d'un.

L'esclat de violència que es va produir a **Timor-Leste** a mitjans d'any va condicionar el posterior desenvolupament dels esdeveniments a l'illa, provocant una **situació de fragilitat política, humanitària i de seguretat**. A sol·licitud del Govern es va constituir una **Comissió Especial Independent d'Investigació** per determinar les causes i els responsables dels fets que van desencadenar aquesta crisi. Segons l'informe final d'aquesta Comissió, la fragilitat de les institucions estatals i la manca d'un Estat de Dret sòlid van ser les principals causes subjacents de la crisi. Aquesta Comissió no posseeix capacitats punitives i tan sols va identificar persones sospitoses d'haver participat en un acte criminal recomanant el seu processament per les autoritats legals nacionals. El sistema judicial, segons aquesta Comissió, hauria de ser reforçat per poder acabar amb **la cultura d'impunitat** instal·lada al país. A això probablement hagi contribuït el fet que els responsables dels crims assenyalats en els informes i comissions independents, que s'han dut a terme fins al moment en relació amb les atrocitats comeses a l'illa, encara no han estat processats ni encausats. D'altra banda, les **forces internacionals** de Malàisia, Austràlia, Nova Zelanda i Portugal van continuar desplegades a petició del Govern de X. Gusmao, assumint provisionalment el manteniment de la llei i la seguretat pública fins que es torni a constituir la **policia nacional**, que durant el pròxim any experimentarà un procés de revisió i remodelació. El principal repte pel 2007 serà la celebració d'eleccions **presidencials i parlamentàries**, les primeres des de la independència per a les quals l'Executiu comptarà amb el suport tècnic i logístic de la UNMIT.

Europa

A **Bòsnia i Hercegovina**, el procés de **negociació** obert amb la UE per a l'entrada a l'Acord per a l'Estabilització i Associació amb Europa va **quedar estancat** per la no aplicació per part del Govern de les reformes a les quals s'havia compromès. Per tant, els processos de reforma de **la policia** i dels **mitjans de comunicació**, l'aprovació en el Parlament de les **reformes constitucionals** acordades al llarg de l'any i el lliurament al TPIY dels **presumptes criminals de guerra**, R. Karadzic i R. Mladic, seguiran sent assignatures pendents pel 2007. El Consell per a la Implementació de la Pau (PIC, per les seves sigles en anglès) va anunciar la possibilitat que la figura de l'**Alt Representant**, així com els poders amb els quals aquest ha comptat al llarg d'aquests anys, desaparegui el juliol de 2007. Aquest fet implicarà que el nou Govern haurà d'assumir el lideratge per a l'inici d'unes reformes que compten amb l'oposició del Parlament de la R. Sprska i de la part croata de la Federació de Bòsnia i Hercegovina, com ha quedat patent durant el 2006. Finalment, l'OTAN va aprovar l'entrada del país en **el Partenariat per la Pau** de l'organització, malgrat no haver complert amb el condicionament d'atendre a la sol·licitud del TPIY.

A **Kosovo (Sèrbia)**, al llarg de l'any es van celebrar diverses converses entre els representants de Pristina i Belgrad sobre qüestions diverses, com el procés de descentralització, amb l'objectiu d'arribar a un acord que permetés la **determinació de l'estatus** de Kosovo, sense que s'hagi arribat a cap conclusió. Els representants d'ambdues delegacions van deixar clares les seves postures que disten molt del consens. Malgrat això, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir continuar treballant en pro de l'assoliment d'un acord final i va posposar la presentació de la proposta de l'Enviat Especial de l'ONU per a l'estatus de Kosovo, M. Ahtisari, fins a després de la celebració de les eleccions parlamentàries sèrbies previstes pel gener de 2007. La promulgació a la fi d'any de la **nova Constitució sèrbia**, en la qual es descriu a aquesta província com una part integrant del seu territori, va causar certa inestabilitat. Finalment, la participació dels **serbis de Kosovo** en les institucions polítiques centrals va seguir sent mínima, dificultant el procés de normalització política pel qual advoca la comunitat internacional. Sobre el **procés de retorn de les minories**, aquest es va mantenir constant encara que la quantitat de persones que han retornat va ser molt reduïda. La falta d'oportunitats econòmiques i de seguretat, així com la indefinició sobre el futur estatus de Kosovo, van ser els principals motius que van coartar el retorn. Pel que fa a la **seguretat**, el nord de Kosovo es va mantenir estable encara que van continuar els enfrontaments a Mitrovica. Finalment, es va crear la Inspecció General de Policia de Kosovo, els membres de la qual van iniciar el seu procés d'entrenament amb l'Organització per a la Seguretat i Cooperació Europea.

A **Macedònia** el ritme d'aplicació de les **reformes** necessàries per entrar a formar part de la UE²⁶ es va reduir considerablement al llarg de l'any, d'acord amb un informe publicat per la Comissió Europea²⁷. Segons aquest informe, el país hauria d'incrementar els seus esforços en l'engegada de la reforma de la **policia i el sistema judicial**, així com la lluita contra el **crim organitzat** i la **corrupció**. Així mateix, la culminació del **procés de descentralització** va seguir sent un dels principals reptes per a la completa implementació de l'Acord d'Ohrid. En aquest sentit la decisió del Govern de reduir els impostos podria influir negativament en la capacitat de recaptació de les municipalitats perjudicant amb això l'acompliment de la seva feina. Finalment, el mandat de l'Agència **Europea per a la Reconstrucció** (EAR), responsable d'administrar els principals programes d'assistència de la UE a Sèrbia, Kosovo, Montenegro i Macedònia, es va ampliar fins a final de 2008.

Orient Mitjà

Al llarg de l'any la situació de violència sectària que es va viure a **l'Iraq** hauria de fer que aquest s'analitzés únicament com a conflicte armat. No obstant això, les importants inversions procedents dels fons internacionals per a projectes de rehabilitació, així com per a dur a terme el desenvolupament d'un procés polític, van motivar que aquest país continués sent analitzat també des del prisma de la rehabilitació postbèlica. A tall d'exemple, la segona reunió del **Pacte Internacional per a l'Iraq** celebrada a Kuwait a final d'octubre, on el Govern va sol·licitar 100.000 milions de dòlars als donants per a la **reconstrucció d'infraestructures** durant els pròxims cinc anys, moment en el qual el Govern ha calculat que el sector del petroli estarà completament rehabilitat. Tot i això, els enfrontaments armats van impedir l'engegada de la majoria dels projectes de rehabilitació, i els que es van iniciar ho van fer sota condicions estrictes de seguretat. Mentrestant, la violència va provocar el desplaçament intern de prop de 50.000 persones²⁸, donant lloc a una **crisi humanitària** per a la qual no s'han destinat fons en la creença que la situació s'estabilitzaria, segons el *Brookings Institute*. Els grups armats xiïtes i sunnites van dur a terme accions per a provocar el **desplaçament forçós de la població** pertanyent a grups ètnics diferents, iniciant un canvi demogràfic i social en moltes de les ciutats i dificultant la possibilitat d'arribar a formar un Estat multiètnic, principal objectiu de les forces multinacionals desplegades al país. Finalment, l'any va concloure amb l'execució de S. Hussein en unes condicions que van contribuir a augmentar l'enfrontament entre les diferents faccions.

4.2. La Comissió per a la Consolidació de la Pau

En aquest apartat s'hi analitzen els temes més destacats al llarg de l'any, en un intent d'enriquir el debat sobre les possibilitats de la resposta internacional. En aquesta ocasió és el procés de formació de la Comissió de Consolidació de la Pau²⁹ el fet més destacable per a la influència que aquest nou organisme de les Nacions Unides, així com la seva Oficina per a la Construcció de la Pau, tindran en els processos de construcció de pau iniciats per les Nacions Unides.

A final de 2005 l'Assemblea General de l'ONU i el Consell de Seguretat van aprovar la creació de la Comissió per a la Consolidació de la Pau amb un objectiu, pal·liar la manca identificada dins de l'organització d'una estructura que donés una resposta sistemàtica a les situacions de postconflicte armat, tal com va assenyalar l'exsecretari General de l'ONU, K. Annan, en l'informe on recollia una sèrie de propostes destinades a la reforma de l'organització³⁰.

26. Macedònia i Croàcia són els dos únics països dels Balcans reconeguts fins a ara com candidats a la integració a la UE.

27. Comissió Europea: *The former Yugoslav Republic of Macedonia 2006 Progress Report*, Brussel·les, novembre de 2006, <http://ec.europa.eu/enlargement/key_documents/reports_nov_2006_en.htm>.

28. Es calcula que més de 500.000 persones han estat desplaçades de les seves llars des de la caiguda del règim de S. Hussein.

29. L'informe *Alerta 2006* ja feia referència al procés de creació de la Comissió per a la Consolidació de la Pau, atès que aquest fet es va produir a final del 2005.

30. Annan, K., *Un concepte més ampli de llibertat: desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots a*: <<http://www.un.org/spanish/largerfreedom/contents.htm>>. Nacions Unides, A/59/2005, Nova York, 21 de març de 2005. (Pàg. 35)

Els dos òrgans principals de l'ONU van aprovar de manera conjunta³¹ la formació d'aquest organisme governamental format per 31 membres procedents de: el Consell de Seguretat (7), el Consell Econòmic i Social (7), els països contribuents als pressupostos de les Nacions Unides (5), els països contribuents de tropes i personal policial a les missions de les Nacions Unides (5), i els grups regionals i països que hagin passat per un procés de rehabilitació postbèl·lica (7). La resolució també establia la creació d'una Oficina de Suport a la Consolidació de la Pau, que dependrà directament de Secretaria i el càrrec de la qual serà per l'ex Representant Especial del Secretari General per a Burundi, C. McAskie, que dona suport a la Comissió pel disseny d'estratègies coherents de construcció de pau, l'avaluació de la coordinació existent en el terreny de tots els esforços de construcció de pau, la supervisió financera dels processos de rehabilitació i, a més, per assegurar-se de la continuïtat de les fonts de finançament, entre altres activitats clau per a l'acompliment de la seva missió.

Es va decidir que la Comissió organitzés el seu treball al voltant de països mitjançant comitès, sent Sierra Leone i Burundi els dos primers països dels que aquest nou organisme s'ocuparia. Al llarg de l'any ambdós van ser designats per rebre aportacions econòmiques procedents del Fons per a la Consolidació de la Pau, creat durant l'últim trimestre del 2006 i al qual s'ha fet referència anteriorment en aquest capítol.

L'inici de les activitats de la Comissió i la seva Oficina de Recolzament no ha estat tan immediat com hauria estat desitjable, tenint en compte tots els processos de rehabilitació en marxa. Les activitats realitzades per la Comissió al llarg de l'any, una sessió inaugural i dues reunions dels comitès que s'ocupen de Sierra Leone i Burundi, respectivament, no semblen complir amb les expectatives creades en el moment de la seva creació.

Una aplicació pràctica de la Comissió: les missions integrades

Al llarg de l'any 2006 es van crear dues missions de construcció de pau sota el nom de **missió integrada**, la qual cosa suposa una voluntat de l'organització d'executar a la pràctica les propostes que s'han recollit en paper durant aquests últims anys de reforma. Així, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir a l'agost de 2005 la creació de l'Oficina Integrada de les Nacions Unides a Sierra Leone (UNIOSIL) perquè comencés el seu mandat a partir de l'1 de gener de 2007³². Així mateix, també al llarg de l'any 2006, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la substitució de la Missió de les Nacions Unides a Burundi, la ONUB, per una Missió Integrada de les Nacions Unides, la BINUB (per les seves sigles en francès), que començarà a ser operativa el gener de 2007³³. Mentre el mandat d'aquestes dues missions fa referència de manera específica al terme missions integrades, és necessari assenyalar que aquestes no són les úniques que les Nacions Unides considera com a tals, sinó que també es denominen com a tal la missió de les Nacions Unides a l'Afganistan (UNAMA), o la MONUC a la RD Congo, entre d'altres.

L'origen de les missions integrades pot trobar-se a les propostes realitzades l'any 2000 a l'Informe del Panell d'Experts sobre les Operacions de Pau de les Nacions Unides,³⁴ més conegut com a **Informe Brahimi**. En aquest informe es **proposava, com un dels mitjans per remeiar els greus problemes identificats en la planificació i suport operacional**,³⁵ **l'establiment d'equips de treball integrats** formats per personal de tots els programes i agències de les Nacions Unides que intervenen en una missió de l'organització en el terreny. L'objectiu d'aquests equips de treball integrats seria millorar la planificació i coordinació de les diferents activitats que es duen a terme en una missió, així com el suport que des de la seu es duu a terme al terreny. Aquest sistema facilitava una resposta unificada que fins al moment de la

31. Vegeu S/RES/1645 de 20 de desembre de 2005, <<http://www.un.org/spanish/docs/sc05/scrl05.htm>>.

32. Vegeu S/RES/1620 de 31/08/05 a: <<http://www.un.org/spanish/docs/sc05/scrl05.htm>>.

33. Vegeu S/RES/1719 de 25/10/06 a: <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

34. VVAA, "Informe del grup sobre les operacions de pau de les Nacions Unides", Assemblea General / Consell de Seguretat, 21/08/00. A/55/305-S/2000/809.

35. Ibid. Pàg. 8.

redacció d'aquest informe s'estava produint de manera independent. Des de l'any 2000 aquest esquema de treball s'ha aplicat en la missió de les Nacions Unides a l'Afganistan (UNAMA), i ha servit per reconfigurar algunes de les missions ja existents, com la transició entre UNTAET i UNMISSET a Timor-Leste, entre d'altres. Aquestes noves **missions integrades** serien una evolució d'aquests equips de treball integrats proposats per l'Informe Brahimi.

Funcionament de les Missions Integrades

Al maig de 2005 un **estudi independent** realitzat per una ampliació del Grup per al Desenvolupament de les Nacions Unides (UNDG/ECHA)³⁶ assenyalava que aquest tipus de missions es consideraven el marc de treball més adequat per a situacions complexes on es requereix una resposta integrada de tot el sistema de les Nacions Unides. Segons aquest estudi el seu èxit depenia que des d'un primer moment es comptés amb una **visió estratègica global de l'objectiu** a assolir amb la missió i dels passos necessaris per al seu assoliment. Això és, tenir clar des d'un inici quin ha de ser el paper de la comunitat internacional i quines són les responsabilitats de la societat i el Govern nacional. Posteriorment, al llarg de l'any 2006, el fins a llavors Secretari General de l'ONU va protegir les directrius assenyalades per a la planificació d'aquest tipus de missions integrades. Segons aquestes, una vegada que s'hagi decidit establir una missió integrada, el procés de planificació de la mateixa haurà de seguir **tres etapes diferenciades**, comptant cadascuna d'elles amb recursos humans, financers i materials específics.

Quadre 4.3. Etapes en la planificació d'una missió integrada	
1a Etapa Planificació avançada	<ul style="list-style-type: none"> • Planificació anticipada amb l'objectiu de desenvolupar les opcions estratègiques necessàries per a assolir un compromís ampli de les Nacions Unides. • Planificació bàsica necessària per desenvolupar el concepte operacional.
2ª Etapa Planificació operacional	<ul style="list-style-type: none"> • Posada en pràctica de l'esborrany del pla de la missió. • Traspàs de la responsabilitat al terreny.
3ª Etapa Revisió y Planificació de transició	<ul style="list-style-type: none"> • Revisió i posada al dia contínua del pla de la missió sempre que sigui necessari. • Reducció de les opcions de manteniment de la pau i transició.

Aquesta nova dinàmica imposada per les Nacions Unides de missions integrades ha plantejat algunes controvèrsies entre els actors, principalment humanitaris, que intervenen en els processos de rehabilitació on s'han desplegat aquest tipus de missions. Els actors humanitaris veuen en la integració de la resposta internacional una amenaça als principis bàsics de la seva acció de neutralitat, imparcialitat i independència, necessaris per dur a terme la seva tasca de manera adequada.

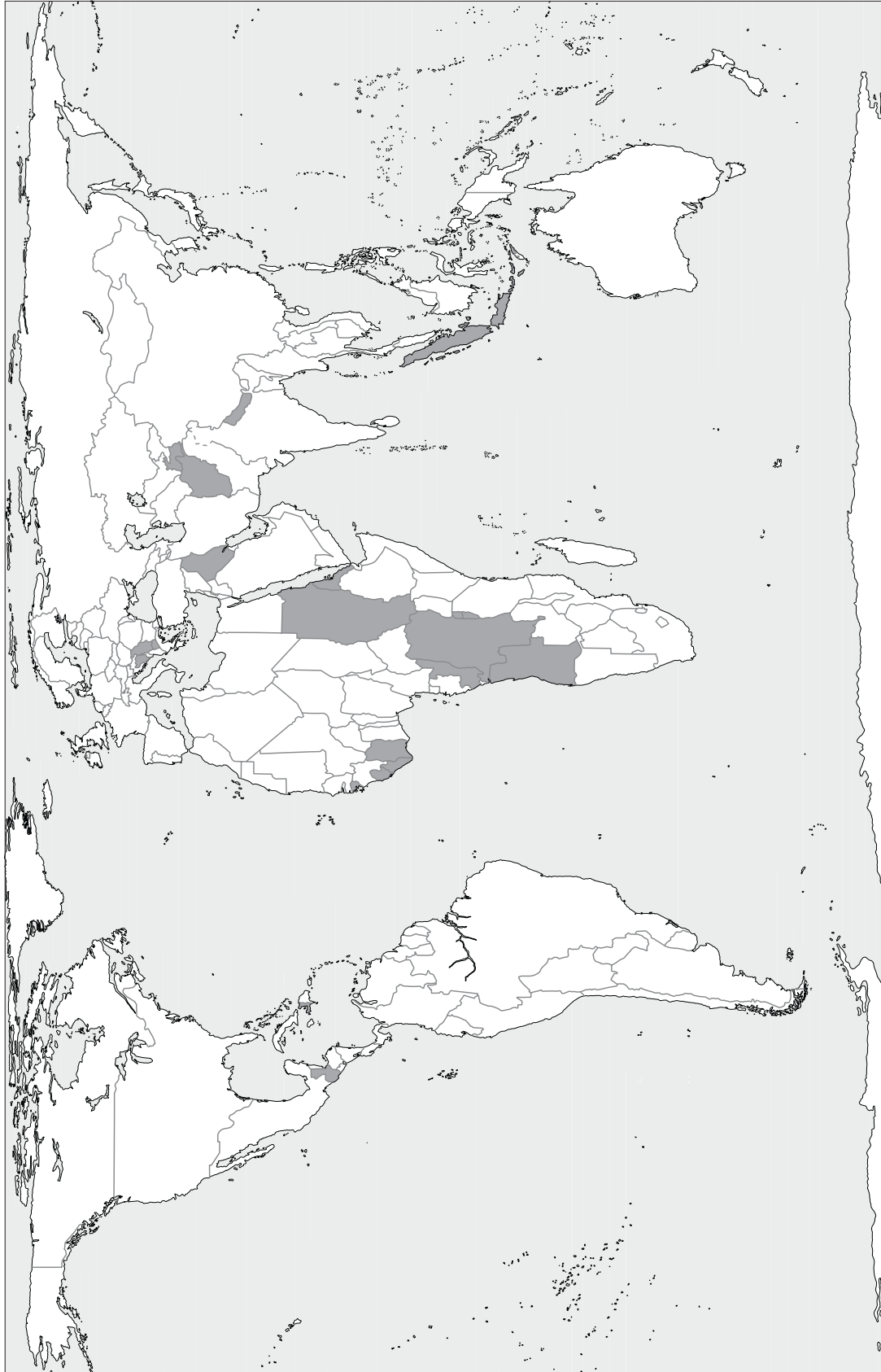
Una gran part de les principals organitzacions humanitàries han manifestat el seu desacord amb aquest tipus de missions integrades, assenyalant que, amb l'objectiu de facilitar la coordinació de la intervenció, l'ajuda no pot quedar supeditada als interessos polítics concrets que una missió integrada pugui tenir en un moment donat. Una vegada més la resposta internacional haurà d'emmotllar-se a cada cas segons el context.

Aquesta discrepància entre els actors internacionals que intervenen en un tercer país ha posat novament de manifest la importància estratègica que té la coordinació per a assolir l'èxit de la resposta internacional. És necessari recalcar que la coordinació no té per què implicar la pèrdua de la capacitat de decisió o actuació, encara que sí que comporta un esforç més enllà de la planificació estratègica pròpia de cada agència.

36. VVAA, *Report on integrated missions: practical perspectives and recommendations*, ministor de 2005, a <<http://pbpu.unlb.org/pbpu/library/Report%20on%20Integrated%20Missions%20May%202005%20Final.pdf>>.

L'increment de les capacitats econòmiques de les agències, donants i ONG que intervenen en situacions de postconflicte armat, especialment en els que ocupen les pàgines d'informació d'actualitat, ha proporcionat a aquests actors la capacitat d'intervenir de manera autònoma. La conscienciació d'aquests actors sobre la necessitat de retre comptes davant de la població afectada i els seus donants (privats o públics) o els Parlaments dels Governos respectius, en cas que sigui una intervenció bilateral d'un país, han impedit en moltes ocasions, encara que no en totes, que l'ajuda es perverteixi. No obstant això, la intervenció internacional a tercers països no està donant els fruits esperats perpetuant en moltes ocasions conflictes (latents o no), situacions de desprotecció i abusos. Per això és necessari donar un pas més enllà i millorar la coordinació de la resposta internacional. Si bé les missions integrades no són la solució més adequada, per totes les implicacions de renúncia als principis humanitaris bàsics que comporten, sí que és la idea de treballar en equip la millor resposta possible que de moment s'entreu.

Un lloc privilegiat en aquest equip, que hauria de formar la comunitat d'actors internacionals que intervenen en una situació determinada, hauria d'ocupar-lo la població afectada i les societats nacionals dels països on s'intervenien, atès que seran ells els responsables de garantir la sostenibilitat dels èxits aconseguits una vegada que la comunitat internacional s'hagi retirat. Un aspecte que encara no ha estat solucionat per la Comissió per a la Consolidació de la Pau.

Països en situació de rehabilitació postbèlica (indicador núm. 4)

5. Crisis Humanitàries i acció humanitària

- Les crisis humanitàries el 2006 van assenyalar la repercussió dels conflictes en l'acció humanitària.
- Quatre milions de persones van dependre de l'assistència humanitària a Darfur.
- La meitat de la població palestina es va situar per sota la línia de la pobresa.
- Només es va remetre el 34% de la crida humanitària de les Nacions Unides per als països de la Banya de l'Àfrica.

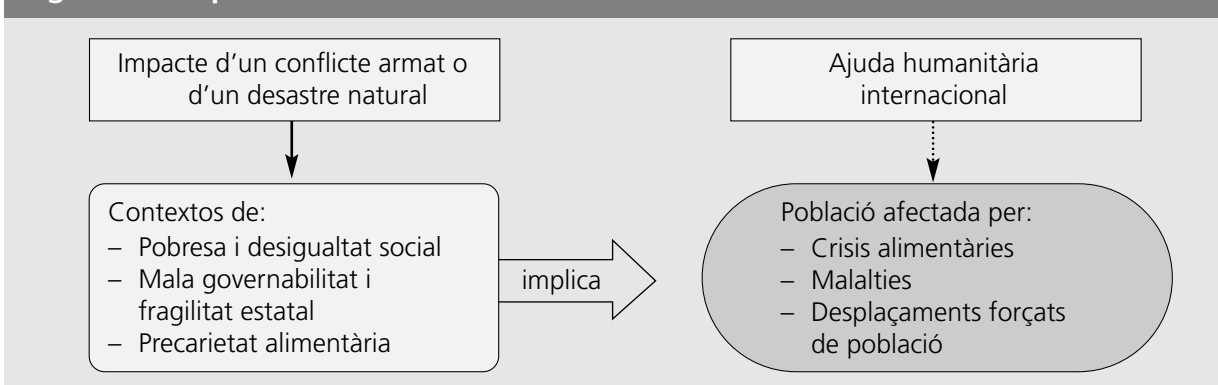
En el present capítol s'hi analitza la situació relativa als escenaris de crisis humanitàries i a l'acció humanitària. En la primera part s'hi aborda la definició de crisi humanitària i s'hi analitzen els indicadors que han ajudat a determinar quins països han afrontat una situació de crisi durant 2006. La segona part examina l'evolució de cadascun d'aquests contextos agrupats per regions. La tercera part repassa els aspectes més destacats de les pràctiques en l'acció humanitària durant l'any. Finalment, s'hi adjunta un mapa amb els països assenyalats com a crisi humanitària.

5.1. Crisi Humanitària: definició i indicadors

S'entén per **crisi humanitària** aquella situació en la qual existeix una amenaça excepcional i generalitzada a la vida humana, la salut o la subsistència.¹ Aquestes crisis acostumen a aparèixer dintre d'una situació de desprotecció prèvia on una sèrie de factors preexistents (pobresa, desigualtat, falta d'accés a serveis bàsics), potenciats pel detonant d'un desastre natural o un conflicte armat, multipliquen els seus efectes destructius.

Des del final de Guerra Freda ha proliferat un tipus de crisi humanitària a la qual s'ha denominat com a emergència complexa. Aquests fenòmens, de vegades també coneguts com **emergències polítiques complexes**, són situacions causades per l'ésser humà, en les quals es produeixen víctimes per efecte d'un conflicte armat, els desplaçaments i les fams, combinat amb un debilitament o col·lapse total de les estructures econòmiques i estatals, i amb la presència eventual d'una catàstrofe natural. Les emergències complexes es diferencien de les crisis perquè persisteixen durant llargs períodes de temps, tenen un origen fonamentalment polític i provoquen conseqüències humanitàries més greus. Encara que alguns dels contextos analitzats en aquest informe s'enquadren dins de la definició estricta d'emergència complexa, existeixen uns altres que no compleixen amb totes les seves característiques, per la qual cosa s'ha optat per un concepte més ampli que englobi tots els escenaris que a continuació s'hi analitzen.

Figura 5.1. Aparició d'una crisi humanitària

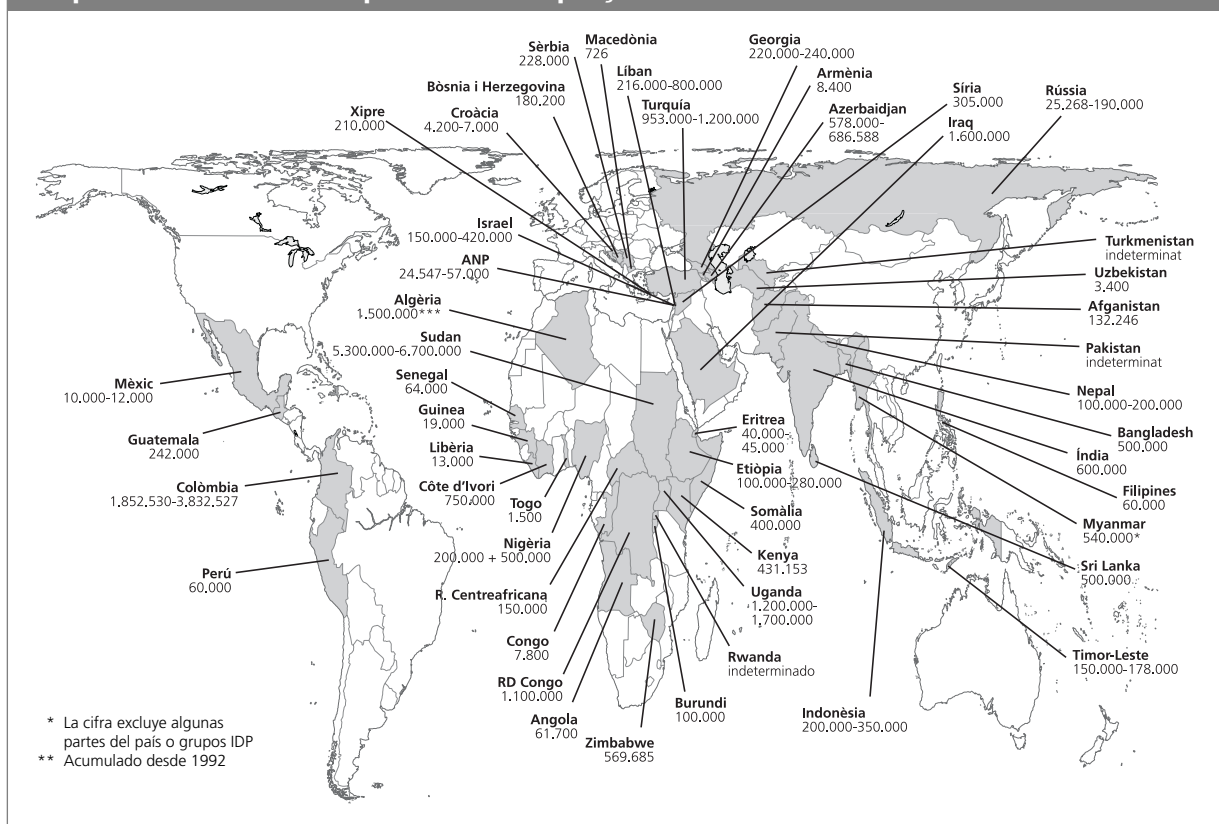

1. L'expressió "crisi humanitària" no seria correcta des del punt de vista semàntic, ja que el correcte seria parlar de "crisi humana". No obstant, es tracta d'una expressió acceptada i utilitzada per la literatura que aborda aquest àmbit.

En aquest apartat s'han utilitzat **quatre indicadors que han servit per determinar els països que durant el 2006 van fer front d'una situació de crisi humanitària**. En primer lloc, els informes que publica de forma periòdica la FAO sobre perspectives de collites i situació alimentària, que assenyalen l'existència de **47 països** en els quals durant el 2006 es va produir una **emergència alimentària (indicador núm. 5) durant l'any**. Del total d'aquest grup, 28 van ser països africans, 10 es trobaven a l'Àsia i el Pacífic, quatre a l'Amèrica del Sud i el Carib, quatre a l'Àsia Central i Europa i un a l'Orient Mitjà. Es constata un lleuger augment pel que fa a les emergències alimentàries detectades l'any anterior (45), la qual cosa estaria distanciant els països de manera global de la consecució dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni fixats per les Nacions Unides, tal com ho demostra l'informe de la FAO sobre l'Estat de la Inseguretat Alimentària al Món 2006,² que afirma que en els 10 últims anys només ha descendit en tres milions el nombre de persones que sofreixen fam en el món, xifra que dista enormement del 50% de reducció prevista per a 2015 (més de 400 milions de persones).

En segon lloc, també es té en compte l'evolució dels **desplaçaments interns (indicador núm. 6)**, és a dir, aquells que es produeixen dintre de les fronteres d'un país. En aquest sentit, els informes de l'*Internal Displacement Monitoring Centre* indiquen que durant l'any passat **50 països van registrar desplaçaments interns**, dos més que l'any anterior, si bé els casos greus, en els quals el desplaçament afecta una de cada 100 persones, van passar de 26 a 22. L'ampliació regional del conflicte de Darfur va contribuir substancialment a l'augment del nombre de desplaçats interns en els seus països veïns, Txad i República Centreafricana. Per una altra part, l'ACNUR va donar per finalitzat el procés de tornada de desplaçats interns a Libèria durant aquest any. Igualment, l'escalada del conflicte a Sri Lanka i Timor-Leste va fer augmentar significativament el nombre de persones desplaçades en ambdós països. Pel que fa a la situació per regions, l'**Àfrica Subsahariana (20 països), Europa i Àsia Central (11) i el continent asiàtic (9) van ser novament les zones més afectades**.

Mapa 5.1. Nombre de persones desplaçades internes en 2006

Font: elaboració pròpia a partir d'*Internal Displacement Monitoring Centre*, <<http://www.internal-displacement.org>>.

2. FAO, *Estat de la Inseguretat Alimentària en el Món 2006. L'erradicació de la fam en el món: avaluació de la situació deu anys després de la Cimera Mundial sobre l'Alimentació*, FAO, 2006.

Amb el tercer indicador, relatiu al **nombre de persones refugiades registrat per l'ACNUR (indicador núm. 7)**, s'atén a un important descens en el nombre de persones amb estatus de refugiat sota la protecció de l'agència, **un 12% menys**, fet que segons aquesta reflectiria l'ampliació de les possibilitats de la població refugiada per retornar als seus llocs d'origen. Encara que potser aquesta afirmació oblida el descens produït en el nombre de peticions d'asil o hagut de probablement al fet que les autoritats dels països receptors las rebutgen amb més freqüència. Aquesta realitat va fer a l'ACNUR demandar els països de la UE que en el disseny de les seves polítiques comunes contemplés els més alts estàndards per a protegir a les persones susceptibles d'obtenir l'estatus de refugiat. Igualment, malgrat haver descendit el nombre total de refugiats assistits, l'ascens en el nombre de desplaçats interns atesos per l'agència (22% més que en 2005) fa que augmenti un 6% el total de la població sota protecció de l'ACNUR, 20,8 milions de persones durant 2006. El nombre de **situacions considerades de gravetat**, en què almenys una de cada 100 persones en un país és refugiada, **va descendir lleument de 16 a 15 països**, si bé el nombre de **països amb una població refugiada de rellevància va baixar a 64**, dues menys que durant 2005. Cal destacar que vuit de les principals poblacions de refugiats són a l'Àfrica, sobretot a la Banya d'Àfrica, l'Àfrica de l'Est, l'Àfrica Central i els Grans Llacs, on **els conflictes a la RD Congo, Somàlia i el Sudan són fonamentals per a explicar la crisi de desplaçament forçat**. L'Afganistan va continuar sent el país d'origen amb més població refugiada, mentre Togo, Sudan, RD Congo, Somàlia, R. Centreafricana i Iraq van ser els països que van produir un nombre de nous desplaçats més elevat durant 2006.

Taula 5.1. Població refugiada segons ACNUR

Regió	Inici 2005	Inici 2006	Diferència anual
Àfrica Central i Grans Llacs	1.267.700	1.193.700	-5,8%
Este i Banya d'Àfrica	770.500	772.000	0,2%
Àfrica Austral	245.100	228.000	-6%
Àfrica Occidental	465.100	337.200	-18,9%
Total Àfrica*	2.748.400	2.571.000	-6,4%
CASWANAME**	2.735.200	2.467.300	-19,4%
Amèrica	598.400	564.300	-2,9%
Àsia i Pacífic	836.700	825.600	-1,4%
Europa	2.317.800	1.965.800	-15,2%
Total	9.236.500	8.394.500	-12%

**Exclou el Nord d'Àfrica; ** Àsia Central, Sud-est asiàtic, Nord d'Àfrica i Orient Mitjà.

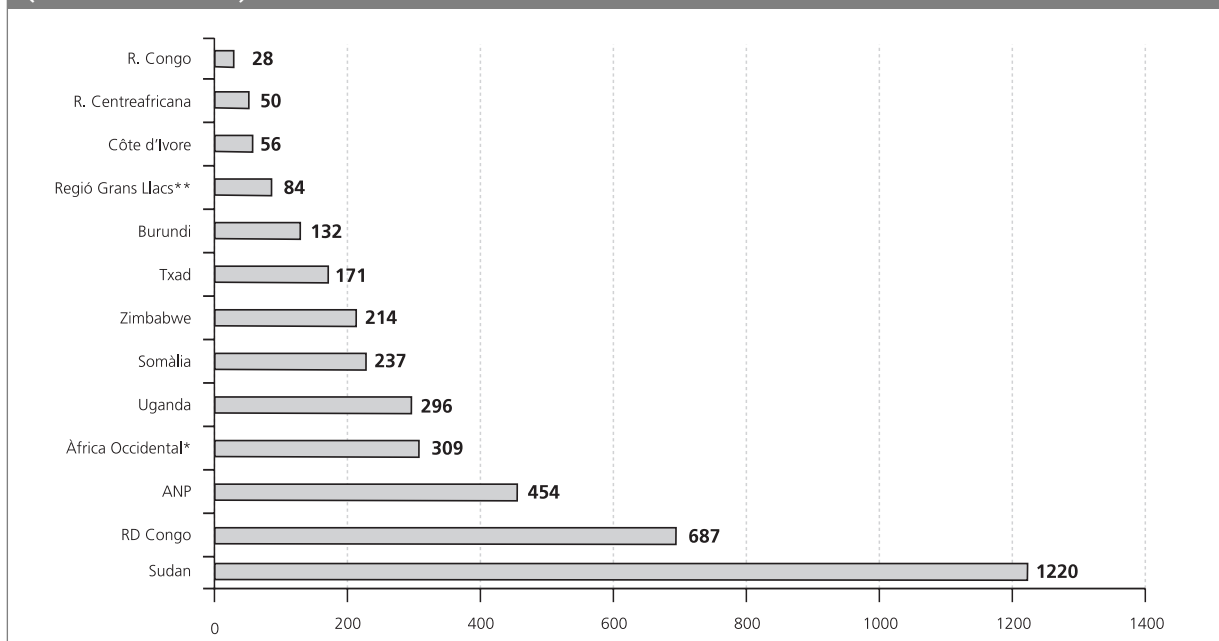
Font: ACNUR, 2005 Global Refugee Trends. Statistical Overview of population of refugees, asylum seekers, internally displaced persons, stateless persons, and other persons of concern to UNHCR, juny 2006.

Finalment, la cambra indicadora utilitzada és el **Procés de Crides Consolidades** (CAP, per les seves sigles en anglès) (**indicador núm. 8**), mitjançant el qual les Nacions Unides sol·liciten fons per a les situacions de crisis humanitàries que consideren de més gravetat o que necessiten de més ajuda internacional.³ Per a l'any 2007 s'han llançat **13 crides per a les quals s'han sol·licitat 3.900 milions de dòlars, amb els quals es prestarà assistència a 29 milions de persones a 27 països**. S'ha produït una important reducció en el munt total de fons requerits per als CAP, un **28,6% menys** que l'any passat, la qual cosa s'explica per l'absència de grans desastres naturals durant l'any. Exceptuant la crida realitzada per als Territoris Ocupats de Palestina, la resta de les **emergències s'han centrat en l'Àfrica**, si bé cal destacar l'absència de **Libèria, Guinea i Malawi** com a crides específiques, posant de manifest la millora de la situació humanitària en aquests països durant el 2006, encara que els dos primers continuen inclosos en la crida per a l'Àfrica Occidental. Destaca també l'absència del Líban entre les crides, ja que la ràpida resposta oferta per la comunitat internacional, així com la capacitat de gestió del Govern libanès, van assolir frenar la crisi humanitària produïda pel conflicte bèl·lic al país. Igualment, l'absència **del Nepal** en el CAP d'aquest any podria indicar

3. En el segon apartat del capítol s'hi estableix una anàlisi de les tendències de finançament realitzades pels països donants tant en el marc de les crides del CAP com respecte a l'assistència humanitària global.

que OCHA va complir el seu objectiu d'evitar que la situació de crisi al país derivés cap a una emergència complexa.

Gràfic 5.1. Crides Humanitàries de Nacions Unides 2007
(milions de dòlars)

Font: Les Nacions Unides, *Humanitarian Appeal 2007*, ONU, novembre 2006.

(*) Benin, Cap Verd, Côte d'Ivoire, Gàmbia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Libèria, Mali, Mauritània, Níger, Nigèria, Senegal, Sierra Leone, i Togo. (**) Burundi, RD Congo, Rwanda, Tanzània, Uganda.

Fent una valoració de les dades obtingudes pels quatre indicadors en virtut de la informació elaborada durant l'any per l'Escola de Cultura de Pau, es considera que **45 països van sofrir una crisi humanitària durant el 2006**, augmentant en dos casos el nombre de situacions de crisi amb respecte a l'informe anterior. El **Txad, el Líban i Timor-Leste** van aparèixer com a noves crisis per l'escalada de la violència en els tres contextos, mentre que la situació va millorar al sud-est asiàtic per l'absència de desastres naturals de gran envergadura, la qual cosa va possibilitar la recuperació a **Maldives i Bangladesh**.

5.2. Evolució de les crisis humanitàries⁴

Un any més, l'**Àfrica va continuar sent l'escenari principal de les crisis humanitàries**, ja que un 59% d'aquestes van afectar països del continent. Igualment es va mantenir l'ordre en la llista de regions més afectades, seguida per Àsia i Pacífic (18%), Europa i Àsia Central (11%), Orient Mitjà (7%), i Amèrica (5%).

Quant a l'evolució de les diverses crisis, es va produir una clara **millora a Guinea, Libèria, Malawi, Pakistan, Rwanda i Tanzània**, mentre que altres escenaris com **Sudan, R. Centreafricana, Txad, RD Congo, Sri Lanka, Timor-Leste, Iraq o Palestina, van experimentar una pronunciada deterioració** en la situació humanitària de la seva població. Per una altra part, la situació de països com Sierra Leone, Haití, Colòmbia, Angola i les regions del Caucas o Balcans va restar estancada sense reflectir grans avanços durant l'any.

Quadre 5.1. Radiografia regional de les crisis humanitàries més destacades de 2006

ÀFRICA:

- **Sudan (Darfur), Txad i R. Centreafricana:** l'agudització del conflicte de Darfur va repercutir greument en l'augment i la deterioració de la situació de desplaçats interns i refugiats en els seus països veïns.
- **Somàlia:** l'impacte dels nous enfrontaments a Mogadishu i les inundacions al país, provocaren la sortida massiva de persones refugiades cap a Kenya.

AMÈRICA:

- **Haití:** la falta d'accés a serveis bàsics, així com l'augment dels segrests i la situació d'inseguretat, va provocar l'increment en el nombre de persones que van intentar abandonar el país.

ÀSIA I PACÍFIC:

- **Sri Lanka:** la ruptura de l'alto el foc i les dissensions entre LTTE i el Govern van obstaculitzar l'accés de les organitzacions humanitàries.
- **Timor-Leste:** el 10% de la població va sofrir de desplaçament forçós a causa de l'escalada del conflicte.

EUROPA I ÀSIA CENTRAL:

- **Txetxènia (Rússia):** la precària situació dels refugiats txetxens a Ingushetia es va veure agreujada per les constants amenaces de tancament de camps de desplaçats per part del Govern rus.

ORIENT MITJÀ:

- **Palestina:** l'embargament econòmic imposat per Israel i diversos països occidentals al Govern electe d'Hamas, així com els constants atacs de l'exèrcit israelià contra la població, sobretot a Gaza, i les disputes internes entre Hamàs i Al-Fatah, van agreujar dràsticament la situació humanitària de milions de palestins.

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Causes de la crisi
Angola	Procés de tornada i reassestament
Lesotho	Sequera, VIH/SIDA
Madagascar	Sequera, VIH/SIDA
Malawi	Sequera, VIH/SIDA
Swazilàndia	Sequera, VIH/SIDA, crisi política
Zimbabwe	VIH/SIDA, crisi política i econòmica, aïllament internacional

Les bones collites obtingudes en la zona austral del continent van fer augurar una clara millora en els nivells de seguretat alimentària en la zona, no obstant això, països com **Lesotho, Swazilàndia o Zimbabwe** van seguir necessitant d'assistència per poder assegurar l'accés a aliment de gran part de la població. En aquest sentit **Zimbabwe**, que es va negar a ser incorporada en el llistat de països menys desenvolupats de l'ONU rebutjant així els avantatges que podria obtenir en matèria de condonació de deute, es va veure obligada a la fi de l'any a sol·licitar a les organitzacions humanitàries que proveïssin d'assistència alimentària al conjunt de la població. Diverses ONG van denunciar que la pràctica continuada de desallotjament forçós promoguda pel Govern en els suburbis de la capital, estava contribuint de manera alarmant a elevar els índexs de desprotecció a Harare enfront de la pandèmia del VIH/SIDA i altres malalties com el còlera. Igualment, la situació econòmica i política, en constant declivi, va convertir Zimbabwe en el país amb menor esperança de vida del món, 34 anys per als homes i 37 per a les dones. Mentre que, a **Madagascar** la sequera va reduir considerablement la collita sent necessària l'assistència alimentària internacional.

Es va experimentar un fort descens en els fons destinats a les crisis humanitàries del con sud africà, posant en risc la capacitat d'assistència d'agències humanitàries que, com el PMA, van haver de reduir les seves operacions en la zona, fins i tot les destinades als grups més vulnerables. En el cas d'Angola, el PMA es va veure obligat a anunciar la delegació de tots els seus projectes d'assistència al Govern angolès, davant la falta de compromís dels donants amb un país els beneficis del qual per l'exportació de cru no s'han reflectit en una millora del nivell de vida de la seva població. Igualment, la tornada de gran part dels refugiats al país, així com la gran incidència del còlera, que va provocar la mort a més de 1.200 persones en tres mesos, van contribuir a agreujar la situació de crisi humanitària.

Per una altra part, els pronòstics van permetre ser optimistes amb la situació de **Malawi**, que va experimentar una notable millora respecte a l'any anterior gràcies a les bones collites i als grans esforços realitzats pel Govern del país per millorar l'agricultura i l'assistència a la població, així com a l'actuació preventiva de diverses agències i ONG.

b) Àfrica Occidental

Països	Causas de la crisi
Côte d'Ivoire	Conflicte armat, volum de desplaçats interns, retard del procés electoral i desarmament
Guinea	Impacte conflictes regionals, volum de refugiats
Libèria	Impacte conflictes regionals, reassentament i tornada de refugiats
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Sequera, inestabilitat política
Sierra Leone	Impacte conflictes regionals, reassentament i tornada de refugiats

En l'àrea occidental, la regió del **Sahel**, especialment **Níger** i el nord de **Mali**, van anar el centre de les alertes humanitàries durant el present any. Malgrat l'intent dels governs i les Nacions Unides d'evitar que es repetís la crisi de l'any anterior, només la meitat dels fons compromesos per fer front a l'emergència alimentària en la zona van ser fets efectius pels països donants. Si no s'adopten mesures en l'actualitat per fer front als grans reptes de la regió, la manca de recursos hídrics, podria ser font de conflictes al Níger entre les poblacions autòctones i grups nòmades de ramaders provinents de Txad. Per una altra part, l'increment dels combats en la regió senegalesa de **Casamance** va provocar el desplaçament de milers de persones cap a **Gàmbia** i en la frontera amb **Guinea-Bissau**.

Per una altra part, als països de l'àrea del **Rio Mano**, el procés de tornada de refugiats i desplaçats interns va continuar, si bé l'ACNUR va destacar que les condicions de vida dels reasentats disten molt de ser les idònies per a una adequada reinserció, sobretot a **Libèria i Côte d'Ivoire**. Per una altra part, OCHA va cridar l'atenció sobre el canvi que s'està produint en el tipus d'operacions que s'estan desenvolupant en la regió, passant de l'ajuda humanitària a la rehabilitació postbèl·lica, deixant sense resoldre múltiples situacions de crisi alimentària i d'assistència en els països que la componen. Finalment, la tornada de refugiats liberians i sierraleonesos va alleugerir el pes que aquesta població refugiada suposava a **Guinea**.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causas de la crisi
Eritrea	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera
Etiòpia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera
Somàlia	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera
Sudan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera

A la Banya d'Àfrica dos van ser els països que van destacar per la dimensió de la seva crisi humanitària, **Somàlia i Sudan**, mentre els efectes de la sequera, la pitjor dels últims 50 anys, i les posteriors inundacions a **Etiòpia i Eritrea**, van contribuir a augmentar el nombre de persones afectades per la fam en ambdós països. L'escalada del conflicte a **Somàlia** va fer impossible l'assistència humanitària, especialment en la capital, on es van lliurar els combats més forts que van impedir l'accés de les agències humanitàries. Posteriorment l'obertura del port de Mogadishu després de 11 anys va fer possible l'arribada d'ajuda d'emergència. La creixent tensió en el conflicte va dificultar l'accés humanitari a més de 330.000 persones afectades per les inundacions a final d'any.

En el mes de maig, la signatura d'un acord de pau per a **Darfur** va fer pensar en la possible millora de la situació a la regió sudanesa. No obstant això, l'efecte de l'acord va ser justament el contrari de l'esperat, ja que va augmentar la violència i la crisi humanitària, per la qual cosa es va veure greument dificultat l'accés de les agències i organitzacions humanitàries a les zones més afectades pel conflicte armat. Igualment la

missió de la UA va demostrar ser clarament insuficient per garantir la protecció de la població civil, i els corredors humanitaris van ser objectiu de múltiples atacs per part dels grups enfrontats, la qual cosa va elevar el cost en vides entre els treballadors d'organitzacions i agències. En finalitzar l'any, quatre milions de persones necessitaven assistència humanitària en Darfur. Per una altra part, en **el sud de Sudan** va prosseguir el procés de tornada de refugiats, que estan fent front a una forta manca de mitjans per a la seva supervivència, igual que a una creixent situació d'inestabilitat i nous desplaçaments davant l'augment de les lluites interclàniques.

Quadre 5.2. A l'ombra de Darfur: la situació dels refugiats i desplaçats interns a l'Est del Sudan

Mentre els mitjans de comunicació posen els seus ulls sobre la dura realitat de desplaçats interns i refugiats de Darfur, altres situacions de desprotecció i greu risc per a la integritat humana es donen en altres racons del Sudan rebent escassa o nul·la atenció de la comunitat internacional. Entre les històries més oblidades d'aquest país es troba la realitat dels **200.000 refugiats i desplaçats interns** que sobreviuen amb escassos mitjans en la regió est, formada pels estats de Kassala, Red State i Gedaref. El conflicte de baixa intensitat lliurat per l'aliança armada d'oposició *Eastern Front* contra el Govern de Khartoum, va concloure aquest any amb la signatura d'un **acord de pau**, en el qual a més de la consecució de certa representativitat política en el Govern i el Parlament, l'Executiu sudanès es va comprometre a destinar 600 milions de dòlars per al desenvolupament de la zona en cinc anys. No obstant això, aquesta xifra serà insuficient per eliminar els efectes de diversos decennis d'exclusió i marginalització. Per una altra part, **el problema dels refugiats no va ser un dels punts tractats en les negociacions, la qual cosa condemna a l'oblit i ostracisme a aquesta comunitat.**

Es calcula que existeixen en l'actualitat uns **110.000 refugiats** a la regió est, provinents en la seva majoria d'Etiòpia i Eritrea, alguns dels quals duen **més de quatre dècades** vivint en dotze camps distribuïts entre els tres estats. La volàtil situació a la Banya d'Àfrica fa que el nombre de refugiats segueixi incrementant-se, a la vegada que empitjoren les seves condicions de vida ja que el Govern sudanès impedeix als acabats d'arribar accedir a un treball. Els terrenys cultivables oferts dintre dels camps d'acollida són escassos, i es veuen afectats de manera constant per la sequera.

La situació de la població local dista molt de ser millor que la dels refugiats. Almenys **74.000 persones han estat desplaçades pels atacs de milícies progovernamentals**, un 50% dels habitants de l'estat de Kassala pateix de desnutrició crònica i almenys 30.000 persones van ser afectades per les inundacions el present any. No obstant això, existeixen **esperances que la situació a la regió millori si assoleix arrelar-se la pau** i l'estabilitat, reprenent-se les relacions comercials amb Eritrea, o afavorint l'arribada de més ajuda humanitària; encara que res indica que la regió est, que va ser oblidada durant el conflicte, adquireixi d'ara endavant una major rellevància en el panorama internacional.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de la crisi
Burundi	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Txad	Disputes armades internes, inestabilitat regional, volum de desplaçaments forçats i persones refugiades
Congo	Volum de desplaçaments forçats
Kenya	Volum de desplaçats interns, sequera
R. Centreafricana	Disputes armades internes, volum de desplaçats interns
RD Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats
Rwanda	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats
Tanzània	Volum de persones refugiades, sequera
Uganda	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera

El deteriorament de la situació humanitària al **Txad, la R. Centreafricana i Kenya** va ser de rellevància durant l'any. El gran volum de desplaçats originat per la inestabilitat política creixent al **Txad** i la **R. Centreafricana**, així com la situació dels refugiats en ambdós països, es van veure agreujats per l'expansió de la crisi de Darfur en la zona. Els atacs perpetrats per milícies sudaneses a la ciutat fronterera d'Abeche, centre de distribució i coordinació de l'ajuda humanitària, va forçar la retirada de les agències humanitàries al Camerun, mentre l'ús constants enfrontaments entre grups insurgents i les FFAA de Txad i R. Centreafricana van dificultar seriosament l'accés del personal humanitari.

A **Kenya** l'augment de la població refugiada a causa de l'escalada del conflicte a Somàlia, així com l'escassetat de pluges, les posteriors inundacions, i la falta de fons registrada pel PMA, van obligar a l'agència de les Nacions Unides a realitzar una crida extraordinària per a poder fer front a la crisi humanitària al país. S'estima que 1,8 milions de persones van ser afectades a Kenya i Somàlia per les pluges torrencials del mes de novembre, que van agreujar la situació en els camps de refugiats. Posteriorment, el Govern kenyà va decidir tancar la seva frontera amb Somàlia per impedir l'entrada de membres del SICCS en el seu país, rebent fortes crítiques i denúncies que al seu torn estava impeding l'entrada de la població civil que fugia del conflicte. No obstant, la situació humanitària va millorar a **Tanzània, Rwanda** i especialment a **Burundi**, on la signatura de la pau va permetre la tornada de gran part de la població refugiada, encara que el PMA va advertir que l'accés i el subministrament d'ajuda alimentària seguien sent dificultosos al país.

La crisi humanitària més preocupant a la regió va continuar sent durant tot l'any la **RD Congo**, on van arribar a morir 1.200 persones per dia com a conseqüència del conflicte i l'emergència complexa associada, i on la violència va fer augmentar el nombre de desplaçats interns, va provocar la sortida de les organitzacions humanitàries de diverses províncies i va contribuir a l'augment de la fam i les malalties vinculades a la falta d'accés a aigua potable. Per una altra part, la situació dels camps de desplaçats interns al nord d'Uganda va ser molt preocupant si bé les perspectives de pau van fer possible la creació d'un corredor humanitari que va permetre millorar l'accés a la població a la zona. Després de quatre anys de negociacions, finalment els països que formen la regió de **Grans Llacs** van signar un pacte a Nairobi, Kenya, que promou la creació de **protocols nacionals per a la protecció i l'assistència als desplaçats interns**. Si es materialitzés aquest acord, es tractaria del primer instrument legal d'aquestes característiques al món.

Amèrica

Països	Causes de la crisi
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica

Colòmbia i **Haití** van ser els principals escenaris de la crisi al continent americà. La violència i la inseguretat van produir l'augment dels desplaçats en ambdós països, així com en el nombre de persones sol·licitants d'asil d'origen colombià o en els intents de migració cap a la República Dominicana des d'Haití. En aquest últim país, l'auge dels segrests i l'activitat de les bandes armades als suburbis de la capital, Port Príncipe, van obstaculitzar l'assistència de les organitzacions humanitàries. Durant l'any un gran nombre de persones es van veure afectades per la incidència de fenòmens atmosfèrics com inundacions, tifons i tempestes tropicals, la qual cosa va demostrar que encara era necessari millorar els sistemes d'alerta primerenca, així com la difusió dels codis d'actuació en cas d'emergència o desastre natural.

Per una altra part, a **Colòmbia**, les Nacions Unides van alertar sobre la invisibilitat de la crisi humanitària al país, transcendent únicament les notícies que informen sobre el conflicte bèl·lic i que moltes vegades oblidem els efectes que aquesta violència té sobre la població. Durant l'any les comunitats afrocolombianes i indígenes van ser les que més van patir el desplaçament forçós a causa de la violència i la incidència del Pla Colòmbia en el seu territori, mentre el departament de Nariño (sud) es va convertir en la zona que va registrar una major gravetat en la seva situació humanitària.

Àsia i Pacífic

A l'**Afganistan** la figura del treballador humanitari va continuar sent objectiu clar de les milícies talibanes, situació que es va veure empitjorada per la participació de l'OTAN en activitats d'acció humanitària, augmentant el risc del personal d'agències i ONG a la zona. Per una altra part l'increment de la violència després de les incursions de l'Aliança Atlàntica en el marc de l'Operació Medusa va provocar una nova crisi de desplaçament, mentre la sequera persistent podria afectar la seguretat alimentària de gairebé dos milions de persones en el país. Pel que fa al **Pakistan**, malgrat les crítiques abocades durant l'inici de l'any sobre la

Països	Causes de la crisi
Afganistan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera
Filipines	Desastres naturals, conflicte armat
Indonèsia	Tsunami, situació postbèl·lica, volum de desplaçaments forçats
Myanmar	Volum de desplaçats interns
Nepal	Conflicte armat
Pakistan	Terratrèmol
RPD Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats
Timor-Leste	Conflicte civil, violència contra població desplaçada

deficient gestió del terratrèmol que va realitzar el Govern, durant el 2006 la majoria dels damnificats pel desastre natural van poder reconstruir els seus habitatges i abandonar els camps de desplaçats, el que va dur a l'ACNUR a donar la seva tasca per finalitzada a la zona del Caixmir.

L'any va finalitzar amb la signatura de la pau al **Nepal**, fet que va obrir una finestra a l'esperança per a l'eventual tornada de refugiats i desplaçats interns. Per la seva banda, el PMA es va comprometre a garantir l'assistència alimentària als membres del CPN i les seves famílies, una vegada el grup armat hagués signat l'acord de pau, decisió que podria afavorir el manteniment de la pau durant el procés d'acantonament de les FFAA i els grups maoistes. Malgrat l'anunci realitzat pel CPN que respectaria els corredors humanitaris, es van produir grans dificultats a l'hora d'assistir a les persones afectades per les inundacions durant el 2006. A **Myanmar** la violència exercida per part del Govern a l'estat de Karen es va intensificar greument, produint el desplaçament de més de 80.000 persones. Actualment s'estima que unes 500.000 persones estan desplaçades al país com a resultat de la violència dels últims anys. D'altra banda, la decisió del Govern de la **RPD Corea** de continuar amb el seu programa nuclear i les seves objeccions al desenvolupament de missions d'avaluació del PMA al país, van fer descendir dràsticament els fons destinats a ajuda humanitària.

L'any va finalitzar amb la signatura de la pau al Nepal, fet que va obrir una finestra a l'esperança per a l'eventual tornada de refugiats i desplaçats interns.

Quadre 5.3. Les implicacions de la fam i la crisi nuclear a la RPD Corea

L'última prova nuclear realitzada pel règim de Pyongyang va conduir a una **reducció significativa de les aportacions realitzades per països donants per a programes d'acció humanitària a la RPD Corea**. L'ajuda alimentària oferta per les agències de les Nacions Unides va atendre el 2006 13.000 persones davant dels 6,5 milions als que prestava assistència un any abans. Aquestes restriccions també van ser a causa dels **constants obstacles del règim nord-coreà per a la supervisió dels programes humanitaris i l'accés a determinades zones del país**. Tota aquesta situació va elevar considerablement la inseguretat alimentària dintre del país, amenaçant amb produir-se una fam amb unes dimensions similars a l'esdevinguda en els anys noranta. Igualment, va provocar un **augment en el nombre de persones que intenten abandonar el país**.

Davant d'aquesta situació, els Governos de la **Xina i Corea del Sud van evitar** (limitrofs amb el país) per tots els mitjans que el Consell de Seguretat de l'ONU pressionés la RPD Corea amb **un enduriment de les sancions econòmiques**, la qual cosa podria haver ocasionat el col·lapse total de la seva economia i l'augment en el flux de persones que intentaven abandonar el país. En aquest sentit, ambdós països van mantenir l'enviament d'ajuda humanitària i projectes bilaterals a la RPD Corea. Malgrat els rígids controls de moviment del règim de Pyongyang, milers de nord-coreans van intentar fugir a la Xina, on **Beijing es negava a reconèixer el seu estatus de refugiat** en considerar que van entrar en el país de manera il·legal. Davant l'absència d'un control fronterer efectiu, el Govern xinès ofería recompenses a tot aquell que denunciés un immigrant il·legal nord-coreà, per posteriorment procedir a la seva repatriació a la RPD Corea.

La solució a aquest problema passa per **un major compromís de la comunitat internacional** per alleujar la penosa situació dels ciutadans nord-coreans, tant fora com dintre del país. Països com els EUA o la UE, que tantes vegades han denunciat la violació de drets humans a la RPD Corea, haurien de **pressionar la Xina perquè freni la seva política de deportacions i remeti els refugiats nord-coreans a l'ACNUR**, de manera que aquest organisme pogués agilitzar els tràmits per a l'acollida d'aquestes persones a tercers països. Actualment, la majoria dels 9.000 refugiats nord-coreans viuen a Corea del Sud, no obstant això molts d'ells travessen la Xina per buscar asil polític a Mongòlia o altres països del Sud-est Asiàtic. Per la seva banda els EUA i la UE han prestat asil a molt poques persones originàries de la RPD Corea.

Finalment, cal destacar l'aparició durant aquest any d'una nova crisi humanitària a causa del gran nombre de desplaçats provocat per la crisi a **Timor-Leste**, que va arribar a suposar entre el 10% i el 15% de la població, i la problemàtica que es va originar a la ciutat de Dili amb els atacs als camps de desplaçats. Mentre, a **Sri Lanka** van augmentar els atacs contra membres d'organitzacions humanitàries, i la ruptura constant de l'alto el foc tant per part del Govern com de l'LTTE va provocar que el nombre de desplaçats dintre del país s'elevés a 240.000, així com un greu empitjorament de les seves condicions de vida, a causa de l'obstrucció en els canals d'enviament d'ajuda humanitària. Mentre, a **Indonèsia** la repetició de terratrèmols i tsunamis a l'illa de Java va deixar gairebé 300.000 persones sense llar. Per una altra part, en el mes de novembre el Govern va reprendre el compromís de construir habitatges per als desplaçats pel conflicte a la regió de Sulawesi el 2000. La regió d'Aceh, greument danyada pels efectes del tsunami durant el 2005, va recobrar poc a poc la normalitat. Finalment, almenys 3.000 persones haurien mort durant l'any a causa dels desastres naturals esdevinguts a les **Filipines** (tifons, pluges torrencials, corriments de terra). El cost total de danys ocasionats a infraestructures i agricultura ascendiria a 430.000 milions de dòlars.

Europa i Àsia Central

Països	Causas de la crisi
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Volum de desplaçats interns, crisi política i econòmica
Rússia (Txetxènia)*	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Sèrbia (Kosovo)	Disputes civils internes, volum de desplaçats interns

*Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia del Nord i Ingushetia).

La crisi rusogeorgiana entorn del conflicte d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, va provocar la deportació de centenars de georgians residents a Rússia i la denegació de visats d'entrada al país, fet que unit al bloqueig econòmic iniciat pel Govern de Moscou podria tenir greus repercussions en l'economia interna de **Geòrgia**, ja que s'estima que si continués aquesta situació els preus del gas i l'electricitat es doblarien, causant un impacte significatiu a les llars georgians. Per una altra part, **el Govern rus va continuar amenaçant amb el tancament dels camps de refugiats txetxens a Ingushetia**, als quals considera un reducte de la insurrecció, violant de manera flagrant els drets dels refugiats que no disposen de cap programa que faciliti la seva reintegració una vegada han retornat a **Txetxènia**. Igualment, durant l'any l'ACNUR va intentar reforçar el seu paper de constructor de pau al **Caucas**, confiant que el correcte reassentament dels refugiats i desplaçats a Armènia, Geòrgia i Azerbaidjan, fora una clau per a la pau i l'estabilitat a la regió. Mentre, van continuar les crides de la FAO i el PMA per assistir als desplaçats interns fruit dels conflictes existents a la zona.

Malgrat la signatura d'un acord entre el Govern serbi i l'albanokosovar per facilitar el retorn i reintegració de famílies serbokosovars a **Kosovo**, durant l'any es van seguir produint atacs contra aquest col·lectiu, sense que es conegui en finalitzar 2006 la proposta d'estatut per a la regió i com això podria incidir en la reconciliació de la societat.

Orient Mitjà

Països	Causas de la crisi
Iraq	Conflicte armat, sequera
Líban	Conflicte armat, rehabilitació postbèl·lica, inestabilitat política
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població

Dintre de la regió de l'Orient Mitjà, **la guerra lliurada al Líban entre Israel i Hezbollah** va suposar una ampliació de la dimensió de la crisi humanitària a la zona. El milió de persones desplaçades pel conflicte al Líban, quantificant-ho els desplaçats interns i refugiats, va apel·lar a la ràpida resposta internacional que va destinar fons de manera massiva per pal·liar els efectes de la crisi una vegada finalitzat el conflicte. És neces-

sari indicar que el Govern d'Israel va posar constants obstacles a la seguretat dels corredors humanitaris destinats a l'enviament d'assistència a les poblacions del sud del Líban, a més d'atacar estructures civils que dificultessin greument el procés de reconstrucció del país. No obstant això, la tornada dels desplaçats va ser ràpida i la gestió dels fons per part de l'administració libanesa va aconseguir frenar la crisi humanitària al país.

Pel que fa a l'**Iraq**, els atemptats, segrests i assassinats perpetrats contra la població civil van continuar en augment, provocant el creixement constant en el nombre de refugiats (1,8 milions, no reconeguts oficialment com a tals en els països d'acollida i que per tant manquen de la protecció que la legislació internacional els atorga) i desplaçats interns (1,6 milions), davant la qual cosa l'ACNUR es va veure obligada a realitzar una nova crida per poder seguir amb els seus programes d'assistència al país. Segons l'agència les estimacions realitzades en l'inici del conflicte sobre el volum total de la població beneficiària es van veure desbordades, mentre que la quantitat total dels fons destinats als programes d'assistència no va fer més que disminuir enfront dels destinats a la reconstrucció. Els fons de l'ACNUR per a l'Iraq van passar de 150 milions el 2003 a 29 milions el 2006.

Finalment, a **Palestina** la situació de la població a la Franja de Gaza i Cisjordània va empitjorar ostensiblement des que les eleccions van donar com a vencedor el candidat d'Hamàs, amb les sancions financeres imposades per Israel, EUA i la UE al nou Govern que van suposar la paràlisi total de la feble economia palestina, augmentant el nombre de sol·licitants d'assistència humanitària. El percentatge de persones que viuen per sota la línia de pobresa va augmentar fins al 50%, i es va produir el col·lapse en la prestació de serveis a causa de l'impagament dels salaris del cos funcional. Posteriorment, amb el segrest d'un soldat israelià el mes de juny, es va iniciar una dura campanya repressiva a Gaza que va elevar a 400 el nombre de morts i va provocar nous desplaçaments, situació que fins al mes de setembre es va veure eclipsada per la guerra del Líban.

5.3. Balanç de l'acció humanitària el 2006⁵

A continuació s'hi analitzen diversos aspectes relacionats amb les crisis humanitàries i l'acció humanitària durant el 2006: les principals dificultats enfrontades per les organitzacions humanitàries, el paper ocupat pels països donants i la relació entre acció humanitària i construcció de pau.

a) Principals dificultats de l'acció humanitària

Si durant l'any 2005 les crisis més importants es van produir entorn dels efectes de desastres naturals de gran envergadura al Sud-est Asiàtic, el 2006 que es va tancar amb el tifó que va afectar la zona sud de les Filipines que va provocar més de 1.000 morts, es va caracteritzar per l'agreujament de les crisis provocades pels anomenats *man made disasters*, és a dir, les **emergències polítiques complexes**. En aquest sentit, la major part de les crisis humanitàries van esdevenir en escenaris de conflicte, tensió, o en situació postbèl·lica, que en alguns casos es van veure agreujats per la confluència de fenòmens atmosfèrics com sequeres o inundacions. Aquesta realitat va afectar l'acció humanitària, sobretot en l'obstaculització en l'accés a les víctimes i els atacs a personal humanitari, que es va incrementar per la **constant violació dels principis del dret humanitari per les parts bel·ligerants**. Igualment, les **decisions polítiques adoptades per la comunitat internacional**, com les preses després de l'arribada al poder del grup polític Hamàs a **Palestina**, així com contra el règim de la **RPD Corea** per la reactivació del seu programa nuclear, van contribuir en gran mesura a la **deterioració de la situació humanitària** en diversos contextos a causa de la interrupció o suspensió de l'ajuda.

5. Per acció humanitària s'entén aquell conjunt d'activitats que té com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

Taula 5.2. Principals problemes de les organitzacions humanitàries en 2006

Problemes	Conseqüències	Escenaris
Inseguretat i desprotecció	<ul style="list-style-type: none"> • Atacs contra el personal humanitari • Saqueig de l'ajuda • Reducció o suspensió indefinida de l'ajuda • Retirada d'organitzacions i personal humanitari • Augment de la desprotecció de la població afectada per la crisi 	Afganistan, Txad, Côte d'Ivoire, Iraq, RD Congo, Somàlia, Sri Lanka, Sudan, Uganda
Falta d'accés a les víctimes	<ul style="list-style-type: none"> • Incremento de la vulnerabilidad de la población civil • Desplazamientos forzados • Aumento del riesgo del personal humanitario 	Afganistan, Txad, Myanmar, Nepal, Somàlia, Sri Lanka, Sudan, Timor-Leste, Uganda, Zimbabwe
Escassetesa de fons i recursos	<ul style="list-style-type: none"> • Suspensió del suministro humanitario • Deterioro y perpetuación del olvido de la crisis • Incremento de los llamamientos y fatiga de los donantes 	Angola, Caucas, Côte d'Ivoire, Eritrea, Etiòpia, Kenya, Malawi, Níger, ANP, RD Congo, RPD Corea, Somàlia
Mala gestió de l'ajuda	<ul style="list-style-type: none"> • Incremento de la mortalidad • Desconfianza por parte de los países donantes • Reducción de las partidas humanitarias • Enfrentamientos políticos por el control de la ayuda 	Angola, ANP, Eritrea, Haití, Myanmar, Níger, Sri Lanka

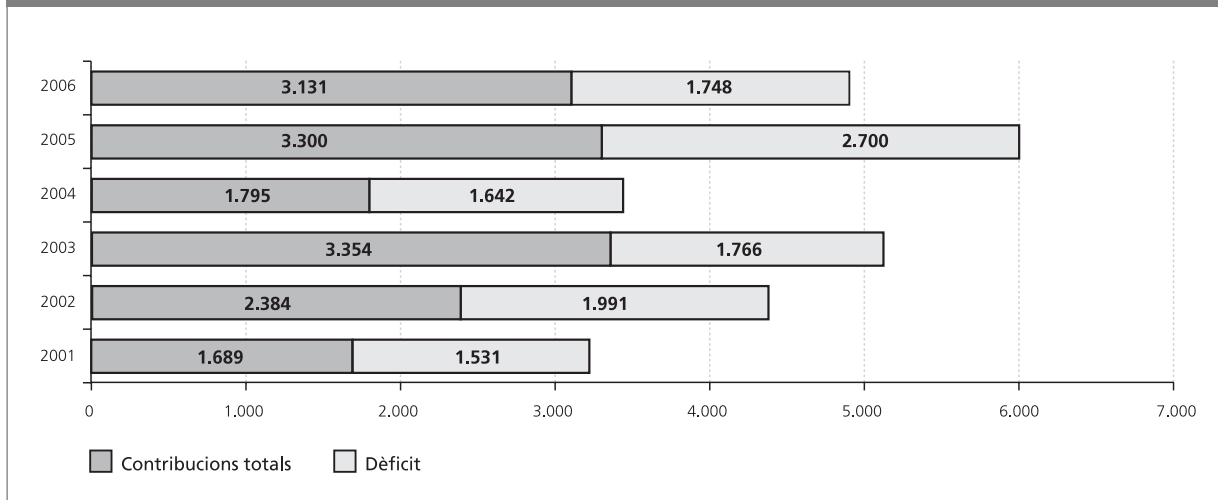
L'escassetesa **de fons** va tornar a repetir-se durant l'any sobretot en el context africà, a **Níger, Kenya i els països d'Àfrica Austral**, on el PMA va alertar de forma constant sobre la necessitat de seguir mantenint els seus programes per a poblacions fortament afectades pel VIH/SIDA, ja que la presència d'aquesta malaltia va seguir sent un llast per al desenvolupament a la regió. També va ser alarmant la situació de falta de fons als països de la **Banya d'Àfrica, on només el 34% de la crida humanitària emesa per Nacions Unides va ser respost** pels països donants el 2006. Finalment, la **mala gestió realitzada pel Govern pakistanès** amb els fons destinats als afectats pel terratrèmol de 2005, així com la **conclusió de l'assistència humanitària del PMA a Angola** a causa de la negativa de la comunitat internacional d'enviar fons a un país amb una renda petroliera elevada, van tornar a subratllar la importància d'una gestió transparent de l'ajuda.

Si bé els atacs contra organitzacions humanitàries han augmentat en nombres reals any rera any, també és cert que la presència de personal humanitari en terreny ha crescut de forma paral·lela. En aquest sentit l'augment de la inseguretat quedaria relativitzat pel que fa a l'augment d'actors. Un recent estudi de l'*Humanitarian Policy Group* rebutja la idea que existeixi una correlació entre un major índex de violència en el país on s'actua i un increment dels atacs contra el personal humanitari,⁶ no obstant això, crida l'atenció sobre l'augment **dels atacs contra actors humanitaris per motius econòmics i/o polítics**, fet que torna a posar de relleu la discussió sobre la neutralitat de l'acció humanitària. Tot i que les conclusions de l'estudi esmentat descartin aquesta correlació, els **contextos més perillosos** per al desenvolupament de l'acció humanitària van continuar sent països amb conflictes bèl·lics de gran envergadura com **Darfur (Sudan), Afganistan, RD Congo i Iraq**, a més de **Sri Lanka** on l'assassinat **de 17 membres de l'ONG Acció Contra la Fam** va ser un dels més greus registrats durant l'any.

b) El paper dels donants i la reforma humanitària

L'any 2006 va suposar la **consolidació del sistema de les Nacions Unides com a canal preferent per al finançament de l'acció humanitària**, quan un 50% del total de fons destinats a aquest fi va ser gestionat a través d'aquesta institució, davant d'un 30% de l'any anterior. Es va experimentar una notable **millora en el finançament de les crides humanitàries (flash appeal i CAP)**, ja que en el mes de desembre el 64% d'aquests estaven coberts, en comparació amb el 55% de l'any anterior. Això es deu a les millores

Gràfic 5.2. Evolució del finançament humanitari (2001-2006)
Crides Humanitàries: contribucions i dèficits (en milions de dòlars)

Font: Nacions Unides. *Humanitarian Appeal 2007*. ONU, novembre 2007

introduïdes el 2006 amb la **posada en marxa del Fons Central per a Respostes d'Emergència** (CERF, per les seves sigles en anglès) en el mes de març, que va aconseguir donar una major i més ràpida cobertura a emergències inesperades així com a contextos de crisi amb una persistent escassetat de fons. Si bé de nou es van produir **desequilibris entre les diferents crides realitzades**: mentre Líban, Nepal o Timor-Leste es van apropar ràpidament al 100% del finançament sol·licitat, alguns països les crisis humanitàries dels quals són considerades com les més mortíferes a nivell global com Burundi, Banya d'Àfrica, RD Congo o Somàlia, amb prou feines van arribar al 50% del finançament requerit. El descens en la quantitat total d'ajuda sol·licitada, 1.120 milions de dòlars menys, es deu al fet que durant el 2006 no es va produir cap crisi que pogués assemblar-se en envergadura a la produïda pels tsunamis durant 2005, per la qual cosa es van realitzar **menys crides d'emergència** (*flash appeal*).

Quant a la contribució per país donant, els EUA, la UE (ECHO), Regne Unit, Suècia i Noruega van ser els que més recursos van destinar a les crisis humanitàries, si bé Suècia, Noruega, Luxemburg, Holanda i Irlanda van aportar un percentatge més elevat del seu PIB a les crides realitzades per les Nacions Unides. Els **organismes més finançats** van ser el PMA, ACNUR, UNICEF, CICR i la UNRWA, mentre que entre els **sectors** que més recursos van rebre destaquen alimentació, seguretat, coordinació i serveis de suport, i infraestructures (vegeu Annex V).

El debat sobre la reforma humanitària es va centrar durant l'any en **com fer l'ajuda més ràpida i eficient**. En aquest sentit, les Nacions Unides va estendre la pràctica del denominat **Cluster Approach** per a la planificació estratègica de les seves crides per a Libèria,⁷ RD Congo, Somàlia i Uganda, fet que va permetre una millor distribució de responsabilitats a l'hora d'actuar en terreny, i va facilitar la coordinació entre les organitzacions humanitàries. Igualment va presentar el **Marc per a l'Anàlisi de Necessitats** (NAF, per les seves sigles en anglès) com una nova eina per valorar, analitzar i organitzar les prioritats d'actuació davant una situació de crisi humanitària. Un altre dels temes que van continuar sent focus central de discussió va ser la participació de forces militars i de protecció civil en contextos de crisi humanitària, procedint-se a la **revisió de les línies directrius d'Oslo** (*Oslo Guidelines*) que determinen quan i com les FFAA han d'actuar en contextos humanitaris.

7. Nacions Unides, *Appeal for Improving Humanitarian Response Capacity: Cluster 2006*. Nacions Unides, març 2006.

Quadre 5.4. El CERF a examen: valoració del seu primer any d'actuació

El Fons Central per a Respostes d'Emergència (CERF, per les seves sigles en anglès) es va posar en funcionament en el mes de març de 2006, amb l'ambiciós objectiu de recaptar dels països donants 450 milions de dòlars per a la canalització ràpida de fons davant situacions de crisis humanitàries sobtades o el finançament de les denominades crisis oblidades, aquelles que de manera crònica sofreixen un dèficit en els seus fons. Durant l'any el **CERF va remetre fons a 316 projectes a 28 països, destinant un total de 207,7 milions de dòlars.**

En el moment de la seva creació van sorgir dubtes pel que fa a com podria afectar l'existència d'aquest fons comú a la recaptació de donacions a través d'altres mecanismes com les crides d'emergència i els CAP de les Nacions Unides. Igualment es qüestionava la seva capacitat d'actuació ràpida, així com l'accessibilitat a aquests fons per part de les ONG presents en terreny. No obstant això, les Nacions Unides en el seu informe per als CAP 2007, dona dades que refuten aquestes primeres hipòtesis, al·legant que totes les **crides d'emergència extraordinàries emeses durant el 2006 van rebre fons del CERF, assolint obtenir el 37% del total sol·licitat durant el primer mes**, mentre que en anys anteriors la meitat d'ells només havien assolit mobilitzar el 17% de la quantitat requerida. S'insisteix en la idea que CERF i CAP són dos mecanismes complementaris i que no competeixen entre ells, aconseguint que en el mes de desembre s'hagi assolit recaptar el 64% dels fons sol·licitats pel CAP. Quant a la celeritat en l'actuació, **les assignacions de CERF a països amb crisis sobtades en alguns casos es van produir abans que s'emetés un flash appeal.**

No obstant això, l'escassa importància del CERF quant al percentatge d'ajuda que representa enfront de la quantitat total de fons mobilitzats a nivell mundial, només un **10%**, contribueix al fet que **no hagi assolit un dels seus màxims objectius: igualar el percentatge de fons rebuts per totes les crides humanitàries** realitzats per les Nacions Unides. Igualment queda per veure si aconseguirà dotar-se dels 450 milions de dòlars requerits per al seu ple funcionament.

c) Crisis humanitàries i processos de pau

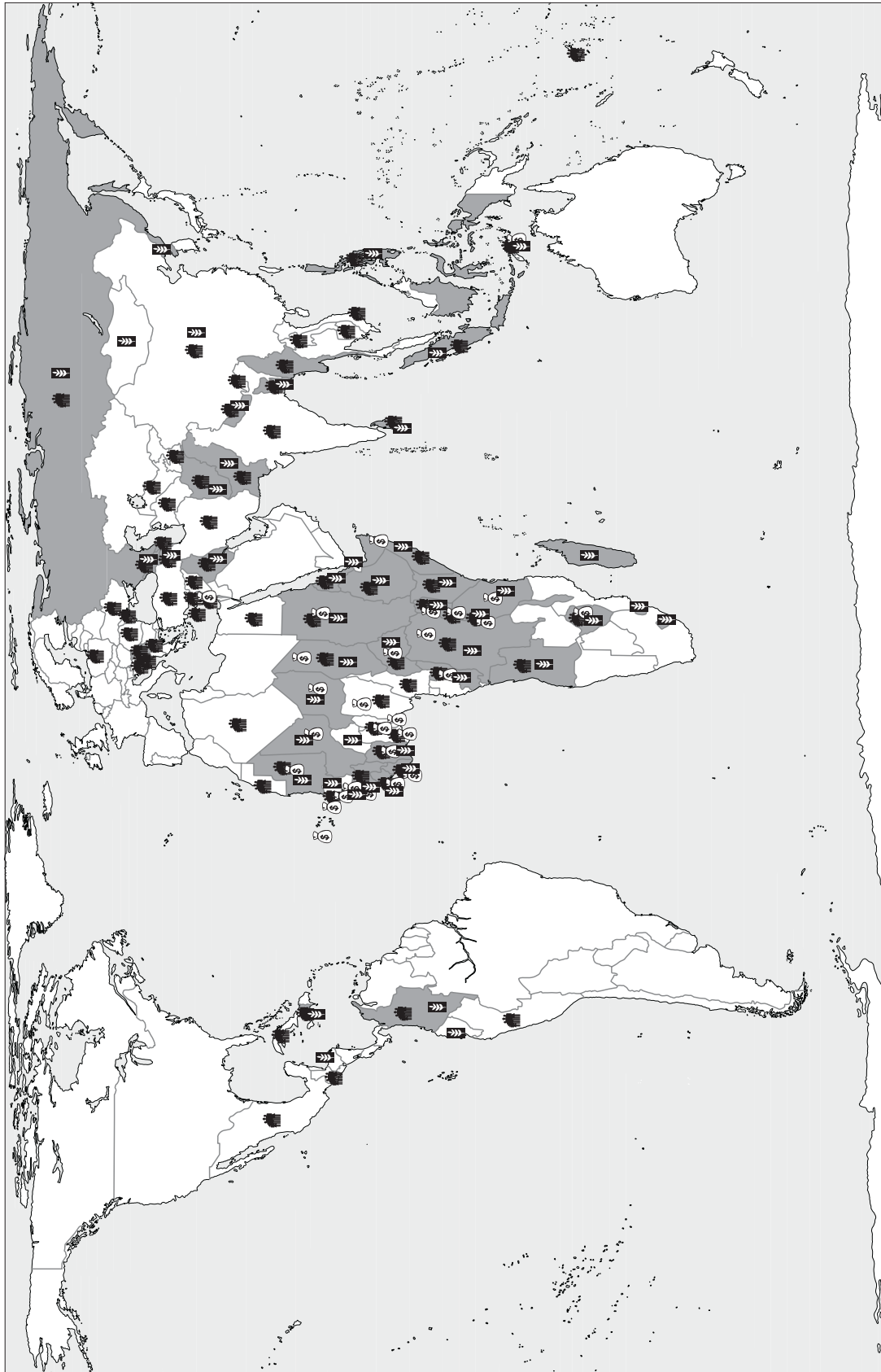
Les dramàtiques dimensions a les quals van arribar les crisis humanitàries de molts països que durant l'any travessaven un conflicte bèl·lic van posar de relleu, una vegada més, la **interrelació de les crisis humanitàries i la guerra**. Els conflictes multipliquen els efectes devastadors dels desastres naturals, en dificultar l'accés dels actors humanitaris i en limitar la capacitat de resposta de les poblacions, que moltes vegades es veuen obligades a habitar a zones proclius a sofrir sequeres o inundacions perquè els enfrontaments els impedeixen tornar als seus llocs d'origen. La fam, el desplaçament, són armes de guerra utilitzades a consciència a molts punts del planeta. No obstant això, els acords de pau conclosos segueixen sense donar resposta a la falta d'accés a serveis i necessitats bàsiques que enfronta la població d'aquests països, i tampoc no contribueixen a la modificació de les estructures que perpetuen la desigualtat i la inequitat. ¿És possible la pau sense donar resposta a les crisis humanitàries?

Les dramàtiques dimensions a les quals van arribar les crisis humanitàries de molts països que durant l'any travessaven un conflicte bèl·lic van posar de relleu, una vegada més, la interrelació de les crisis humanitàries i la guerra.

La **signatura de la pau a Burundi o el Nepal** ha suposat una esperança per a la solució de les crisis humanitàries en ambdós països. Mentre, la inestabilitat de la regió centreafricana (**Sudan, Txad, R. Centreafricana, Congo, RD Congo**), així com a **Somàlia, Sri Lanka o Palestina**, ha suposat un declivi en els fons destinats davant la **por dels donants a la inoperància de l'ajuda davant de situacions**

d'escalada de conflicte. Els acords de pau poden en certa mesura fracassar quan no contempen les necessitats de la població afectada per les crisis humanitàries, com en el cas de **Darfur**, on l'acord solament va ser signat per una facció del SLA i on **l'absència d'un major reconeixement i reparació pels danys causats a les poblacions desplaçades pel conflicte va fer impossible la signatura de l'acord per part del SLA dirigit per A. Al-Nur**, líder que pertany a l'ètnia més castigada pel desplaçament a la regió.

Crisis humanitàries i acció humanitària

6. Desarmament

- La despesa militar mundial va arribar a la xifra d'1.118.000 milions de dòlars en l'any 2005, la qual cosa va suposar un 2,5% del PIB mundial.
- El Consell de Seguretat de l'ONU va implantar un embargament d'armes a la RPD Corea després de la realització d'una prova amb armament nuclear.
- L'Assemblea General de l'ONU va votar a favor de l'engegada d'un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes.
- Les Nacions Unides van publicar els Estàndards Integrats de les Nacions Unides sobre els programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents.

En aquest apartat s'hi analitzen les qüestions relatives al desarmament. L'anàlisi s'inicia amb la observació de les tendències del **cicle armamentista**, especialment pel que fa a despesa militar i a exportacions d'armament. A continuació, es fa un seguiment del aspecte del **control d'armament**, a partir de la imposició d'embargaments d'armes i les principals iniciatives internacionals. Seguidament, es fa referència a aquells àmbits relacionats amb **els programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)** d'antics combatents. Per finalitzar, s'adjunta un mapa amb els països que sofreixen un embargament d'armes i en els quals es vénen desenvolupant programes de DDR.

Per a l'elaboració del capítol s'han utilitzat els següents indicadors: **despeses militars** (indicador núm 9), **despeses militars respecte a les despeses en sanitat i educació** (indicador núm. 10), **percentatge d'importacions d'armament pesat sobre el PIB** (indicador núm. 11), **percentatge de soldats sobre el total de població** (indicador núm. 12), **embargaments d'armes**, ja sigui per part del **Consell de Seguretat de l'ONU** (indicador núm. 13) o per part d'organismes regionals, com l'**UE o l'OSCE** (indicador núm. 14) i, finalment, els **programes de DDR** d'antics combatents (indicador núm. 15).

6.1. Cicle armamentístic

Aquest primer apartat se subdivideix en dos: un primer explica la tendència actual del cicle, mentre que el segon fa especial èmfasi en les armes lleugeres.

a) Tendència del cicle

La **despesa militar mundial** va arribar a la xifra de 1.118.000 milions de dòlars l'any 2005, la qual cosa va suposar un 2,5% del PIB mundial i un terme mitjà de 173 dòlars per càpita.¹ La principal característica d'aquest nivell de despeses militars és que un grup de 15 països van aglutinar el 84% de la despesa militar mundial. A més, l'increment respecte al 2004 va ser del 3,4% i del 34% en la darrera dècada. La metodologia aquí emprada consisteix en una supervisió de les diferents fases del cicle armamentista, que resulta útil no solament per veure l'ús de l'armament, sinó també per comprovar les seves tendències en matèria de despesa militar, producció i exportació d'armament. Aquest anàlisi sorgeix a partir de les dades aportades pel centre d'investigació suec SIPRI.

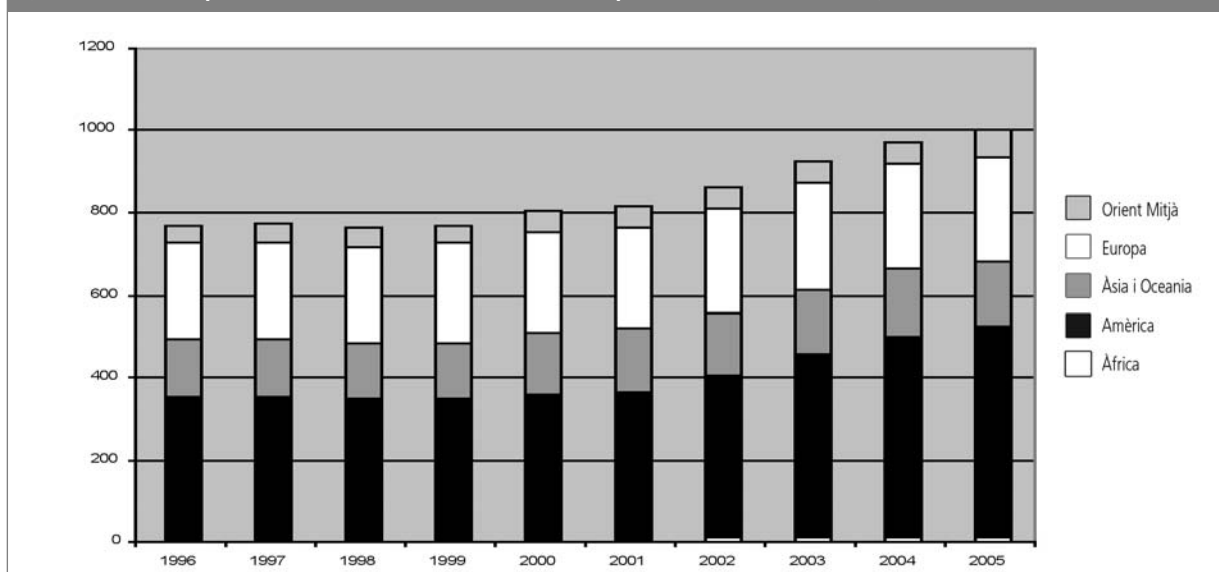
Amb aquest volum de despeses militars es consoliden els nivells de major despesa equiparats als existents durant Guerra Freda, que aquesta vegada coincideix amb l'auge de la denominada lluita contra el terrorisme. Respecte a l'evolució, si bé cal remarcar que la tendència alcista es va iniciar amb anterioritat a l'11 de setembre de 2001, a partir de llavors s'ha observat una important acceleració d'aquesta. Els **EUA** són la constant mostra d'això, en aglutinar el 48% de les despeses militars mundials, amb un augment del 5,7% en el darrer any i amb un pressupost superior al dels països de l'Àfrica, l'Amèrica Llatina i l'À-

Amb aquest volum de despeses militars es consoliden els nivells de major despesa equiparats als existents durant Guerra Freda.

1. Darrer any del que es disposen dades oficials.

Gràfic 6.1. Estimació de la despesa militar mundial per regions (1996-2005)

(Les xifres corresponen a milers de milions de dòlars a preus constants de 2003)

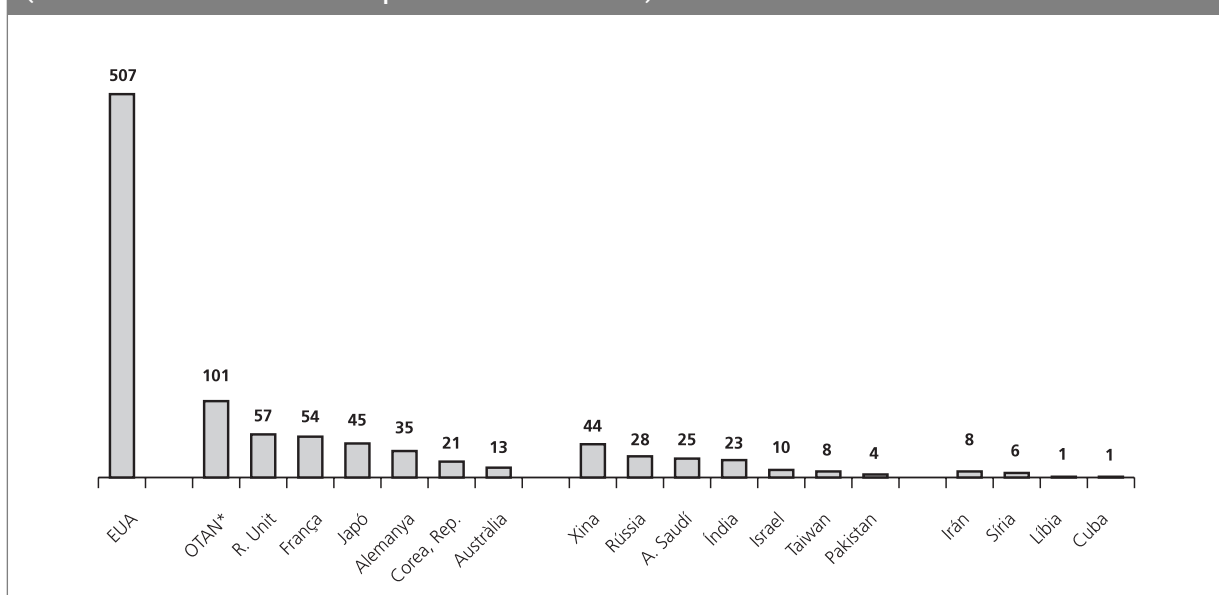
Font: SIPRI; SIPRI Yearbook 2006, Oxford University Press, 2006.

sia (exceptuant el Japó) junts. Tampoc no han d'oblidar-se les partides **extraordinàries**, entre els quals caldria incloure la denominada lluita global contra el terrorisme o els operatius desplegats a l'**Afganistan** i l'**Iraq**. Sobre aquest darrer conflicte, les xifres testimonien que els EUA han invertit més de 200.000 milions de dòlars i que, si persisteix aquesta tendència, la despesa d'aquest operatiu per a la pròxima dècada estaria al voltant del mig bilió de dòlars.

Després dels EUA, **França** i el **Regne Unit** són els següents països amb les majors despeses militars per trobar-se en ple procés de reestructuració militar i a pesar que en el conjunt del continent europeu ha disminuït en un 1,7%. Altre país a tenir en compte és la **Xina**, que des de 1998 es troba immersa en la modernització de les seves FFAA, amb un creixent augment de la seva despesa i amb molt pocs signes que la

Gràfic 6.2. Distribució de la despesa militar mundial el 2005

(En milers de milions de dòlars a preus constants de 2005)

*Suma de diversos països que formen part de l'OTAN: Bèlgica, Canadà, Dinamarca, Espanya, Grècia, Hongria, Itàlia, Luxemburg, Noruega, Països Baixos, Polònia, Portugal i Turquia.

Font: Centre for Defence Information en <<http://www.cdi.org>> i SIPRI; SIPRI Yearbook 2006, Oxford University Press, 2006.

tendència es vagi a invertir. No obstant això, el cas més paradigmàtic de l'increment militar sembla trobar-se a l'**Orient Mitjà**, la regió mundial que ha experimentat un major ascens percentual en esta matèria (7%), influenciat principalment per l'espectacular augment del pressupost a l'**Aràbia Saudita** (21%).

L'agrupació dels països del gràfic anterior ha estat realitzada a través del *Centre for Defence Information*, d'origen nord-americà, on es divideixen les principals potències militars, a més dels EUA, en tres grans grups: un primer grup on estan els socis directes del país nord-americà, un segon on hi ha altres socis i potències militars, i un tercer amb els països no afins als EUA. Gràcies a aquest gràfic es pot observar com la agrupació dels països que des de l'Executiu nord-americà s'assenyalen com la principal amenaça a la seguretat internacional (el denominat "eix del mal") té uns pressupostos militars inferiors a la de les altres agrupacions, molt particularment als dels EUA. Partint d'aquesta premissa, s'ha de fer el plantejament de qui suposa veritablement una **amença per a la seguretat internacional**, és a dir, no solament haurien de considerar-se les amenaces realitzades a través d'estratègies i posicionaments, sinó també en funció de les capacitats logístiques i armamentístiques. Si es prenguéss a aquesta última variable en consideració, als EUA se'ls hauria d'afegir com a principal amenaça.

Seguint amb la idea anterior, l'actitud mostrada davant la **RPD Corea** i l'**Iran** és bona mostra de la capacitat dels EUA de definir les amenaces. A final d'any, el Govern de la **RPD Corea** va realitzar la primera prova amb armament nuclear. A més, es va mostrar desafiadora davant les reaccions internacionals, especialment davant l'embargament comercial i armamentístic imposat des dels EUA i el Consell de Seguretat de l'ONU, respectivament. Si bé les rondes multilaterals de converses a sis bandes poden ser un instrument molt útil², són també necessàries les reunions bilaterals entre la mateixa RPD Corea i els EUA. A més, les diferències sorgides entre els països participants es van visibilitzar en aquestes converses multilaterals i després de la resolució 1718 del Consell de Seguretat de l'ONU³, on la Xina, la Rep. de Corea i Rússia es van mostrar més partidaris d'una acció més limitada, mentre els EUA i el Japó van defensar un reforç de les sancions. Paral·lelament, durant el 2006 l'**Iran** va mantenir un pols amb la comunitat internacional, derivat també de l'ús del seu programa nuclear. En aquesta ocasió, l'Executiu iranià va defensar l'ús civil del seu programa d'enriquiment d'urani, fet que va aixecar les sospites dels principals interlocutors: els **EUA** i la representació de la **UE**, formada per **Alemanya, França** i el **Regne Unit**. L'any va acabar amb la imposició d'una sanció per al comerç de materials sensibles relacionats amb el seu programa nuclear, així com la instància a paralitzar les seves activitats d'enriquiment d'urani⁴.

D'aquests dos casos es poden sostreure diverses conclusions. Principalment, si ha de potenciar la via diplomàtica, per sobre de mètodes sancionadors que impedeixin un diàleg fluid. Així mateix, convindria un **enfortiment del Tractat de No Proliferació Nuclear** (TNP), sota l'asseveració d'uns criteris més estrictes i assolir que sigui ratificat per un major nombre d'Estats. En cap cas s'han d'obviar aquells programes que podrien suposar una amenaça l'ús d'aquest tipus d'armament en casos com en el conflicte, ara latent, entre l'**Índia** i el **Pakistan**, o l'existència, no reconeguda oficialment, d'un arsenal nuclear a **Israel**.

Respecte l'anàlisi de la **despesa militar sobre el PIB** per cadascun dels països (indicador núm. 9), s'ha observat com 12 països tenen una despesa militar elevada (superior al 4% del seu PIB), entre els quals s'incorporen EUA i Rússia, A més d'alertar sobre la situació de quatre d'ells en els quals la despesa militar sobrepassa el 6% del seu PIB:

Taula 6.1. Països amb un nivell de despesa militar elevat en 2005 (superior al 4% del seu PIB)

Angola	Grècia	Jordània	Rússia
Aràbia Saudita	Iran	Kuwait	Singapur
EUA	Israel	Marroc	Iemen

En negreta els països amb una despesa militar superior al 6% del PIB.

2. A més dels EUA i la RPD Corea, en aquestes converses hi participen la Xina, el Japó, la República de Corea i Rússia.

3. Vegeu la resolució completa en <<http://www.un.org/spanish/docs/sc06/scrl06.htm>>.

4. Vegeu la S/RES/1737 de 27 de desembre de 2006 en <<http://www.un.org/Docs/sc/unsresolutions06.htm>>.

La taula anterior guarda estreta relació amb **les prioritats en la despesa pública** (indicador núm. 10), el 2005 hi havia nou països la despesa militar de la qual va ser superior a la que es destina a educació i salut, mentre que en altres 16 països s'havien gastat més recursos en qüestions militars que en alguna de les altres dues partides.

Taula 6.2. Països amb una despesa militar superior a la despesa en educació i salut el 2005

Angola (12%)	Etiòpia (3,1%)	Pakistan (3,8%)
Aràbia Saudita (11,8%)	Israel (9%)	Sri Lanka (3,4%)
Cambotja (2,6%)	Jordània (8,4%)	Turquia (3,8%)

Nota: Entre parèntesi, la despesa militar de cada país respecte al PIB.

El fet que la despesa pública en sanitat i/o educació sigui inferior a la despesa militar indica que les **prioritats pressupostàries** anteposen la defensa i la militarització del país a la satisfacció de l'ús drets **humans de la població** i a finançament dels serveis socials públics. A més, això denota una concepció estrictament militarista de la seguretat que obvia per complet els paradigmes de la seguretat humana fomentats fa ja més d'una dècada pel PNUD, centrats principalment en la satisfacció de les necessitats bàsiques i diàries de la població⁵.

Sobre la **producció armamentística**, la tendència creixent dels beneficis de les 100 principals companyies a nivell mundial (81 situades a **EUA i Europa**) es d'augment, encara que a un ritme de desacceleració. A **Europa**, a mitjan de 2006, es va adoptar el **Codi de Conducta sobre l'Adquisició de Productes de Defensa**, un instrument legislatiu que permet una circulació amb menys controls de material de defensa dins de la UE, la qual cosa hauria de permetre guanyar en agilitat, però incrementa el risc de desviament a tercers països a causa de la laxitud en els controls. Tots els Estats membre de la UE ho van subscriure amb l'excepció d'Espanya i Hongria, per motius proteccionistes.

En matèria d'exportacions **d'armament**, en termes globals es va comprovar com el 2005 els cinc principals exportadors van aglutinar el 82% del valor total de les exportacions. Per països, els **EUA** va ser el màxim exportador, per sobre de **Rússia** en aquesta posició, explicat per l'obertura de relacions bilaterals amb **l'Índia, Israel i el Japó**. No obstant, és preocupant comprovar com durant el 2005 el Govern nord-americà va subministrar 8.100 milions de dòlars en armes a països en vies de desenvolupament. D'aquestes dades es desprèn que la venda a aquest tipus de països és un aspecte essencial per a la indústria nord-americana, sumat a la cartera de contractes pendents, valorat en 44.000 milions de dòlars. A més, 13 dels 25 països compradors d'armes als EUA es consideren, segons l'ONG *Human Rights Watch* (HRW), com a no democràtics. No ha d'oblidar-se el creixent paper que tenen els Estats membre de la **UE**, on a més de la seva

Taula 6.3. Principals exportadors i importadors d'armament el 2005

(Els valors estan expressats en milions de dòlars a preus constants de 1990)

Exportadors	Valor	Importadors	Valor
EUA	7.101	Xina	2.697
Rússia	5.771	Emirats Àrabs Units	2.381
França	2.399	Índia	1.471
Alemanya	1.855	Israel	1.422
Països Baixos	840	Grècia	1.114
Itàlia	827	Taiwan	777
Regne Unit	791	Turquia	746
Suècia	592	Rep. Txeca	630
Canadà	365	Sudàfrica	606
Ucraïna	188	Egipte	596

Font: SIPRI; *SIPRI Yearbook 2006*, Oxford University Press, 2006.

expansió en el comerç d'armes, també ha de considerar-se una major versatilitat en els seus productes, ja que poden oferir tant armament com tecnologies.

En analitzar els primers **importadors d'armament** convencional, s'observa una constant variació en l'ordre dels països que conformen aquesta llista, la qual cosa majoritàriament pot venir explicada per l'expansió dels mercats que van des de l'Orient Mitjà fins a l'Àsia. L'ascens de la Xina fins al primer lloc s'explica per la modernització de les seves FFAA, de la qual s'informava en l'apartat de despesa militar. L'Índia va mantenir una posició estratègica, amb contractes amb els principals exportadors, a més de la ampliació de la seva cartera amb països occidentals.

Respecte al que es desprèn de l'indicador sobre **importacions d'armament convencional pesat sobre el seu PIB** (indicador núm. 11), hi ha vuit països on les compres d'armes van superar el 0,5% del PIB, sent en quatre d'aquests països superior al 1% (**Eritrea, Israel, Romania i Iemen**). A pesar que en l'actualitat és molt difícil conèixer l'import mundial de les adquisicions de material militar que es produeixen a l'interior d'un Estat, l'indicador permet observar com certs països que superen aquest percentatge no solen tenir uns alts percentatges de despesa militar. Finalment, respecte al **percentatge de soldats en relació al total de la població** del país (indicador núm. 12), es percep un clar descens a escala mundial, en la línia del que ve passant des de fa alguns anys, con una millora tecnològica de l'armament i una reducció i professionalització de les FFAA de molts països, combinat amb l'ús cada vegada més recurrent d'empreses privades de seguretat, com passa en conflictes armats com el de l'Iraq. Tot i així, en **nou casos (Armènia, Bulgària, Eritrea, Israel, Líban, Líbia, Oman, RPD Corea i Somàlia) la proporció de soldats respecte a la població total és superior a l'1,5%**.

b) Armes lleugeres

Durant 2006, els estudis realitzats entorn de les armes lleugeres s'han centrat en aspectes que fins al moment tenien un paper secundari, però que, no obstant això ajuden a entendre en gran mesura la problemàtica d'aquest tipus d'armament. L'organització **Small Arms Survey** ha estat un dels centres més actius en aquesta matèria. En el seu anuari denunciaven com cada any es fabriquen unes **800.000 armes lleugeres** en tot el món i que la **meitat de les víctimes anuals** (unes 100.000) **per l'impacte d'aquestes armes de foc són homes entre 15 i 29 anys**⁶. Per altra banda, el mateix centre va publicar un informe sobre la demanda d'armes, fet que reconeix la importància no solament de la identificació dels actors no estatals, sinó també de la **comprensió dels seus interessos i motivacions**, amb l'objectiu de trobar i implementar solucions adequades per controlar la disponibilitat de les armes lleugeres. Finalment, un altre tema d'estudi va tornar a ser **la munició**. Entre les **dades més rellevants**, es destaca que **66 països estan en condicions de fabricar munició**, 23 d'ells dels tipus més sofisticats⁷. La principal denúncia se centrava en el fet que els controls en matèria de **producció, transferència i emmagatzematge** sobre aquest complement de les armes lleugeres són molt laxos, provocant una alta disponibilitat d'aquest tipus d'armament i, conseqüentment, un gran risc d'inseguretat i violència per a la població civil. El motiu d'aquest baix control s'hauria de buscar en **la baixa prioritat atorgada a la munició en l'agenda internacional**, a pesar del seu rol essencial en l'avivament dels conflictes i el crim, per la qual cosa la comunitat internacional juga de nou un paper essencial.

Pel que fa a les **mines antipersona**, la **Campanya Internacional per a l'Eradicació de les Mines Antipersona** (ICBL, per les seves sigles en anglès) va realitzar la seva valoració a través de la publicació del seu anuari⁸. S'hi destaca com ja són **151 els països** que formen part del tractat contra aquest tipus d'armament. Entre els aspectes negatius cal destacar que encara hi ha **13 països** que segueixen fabricant mines

6. Small Arms Survey; *Small Arms Survey 2006. Unfinished Business*, Oxford University Press, 2006.

7. Aquells que s'utilitzen per als sistemes de defensa aèria portàtil per a humans (MANPADS, per les seves sigles en anglès) i per a les armes guiades antitanc.

8. ICBL; *Landmine Monitor Report 2006: Towards a Mine-Free World*, ICBL, 2006 a <<http://www.icbl.org/lm/2006/>>.

antipersona, les quals segueixen sent usades per tres Governos (**Myanmar, Nepal i Rússia**), mentre que el finançament per a les activitats de desminatge ha disminuït fins als 376 milions de dòlars per a un territori de 740 Km², fet que demostra la necessitat d'un alt increment en aquest tipus d'operacions per aconseguir en un futur no tan llunyà el desminatge complet a nivell mundial. Aquests fets negatius han de portar a reflexionar que el contundent procés d'implementació d'un tractat que prohibeixi l'ús de les mines no s'ha de considerar suficient. Fets com pressionar la resta de països a adherir-se al tractat, advocar per un major finançament d'activitats de desminatge (pas essencial en els aspectes de seguretat en la construcció de pau) o la simple reflexió sobre la **violació del Dret Internacional Humanitari** que suposen aquests artefactes són motius suficients per recordar els múltiples desafiaments pel que fa a les mines antipersona.

6.2. Iniciatives de control d'armament

Per contrarestar la proliferació descontrolada de l'armament, s'ha de tenir constància d'una sèrie d'iniciatives de caràcter global, encara que també regional, perquè aquest comerç no causi més danys. Per a això, cal analitzar l'estatus actual dels embargaments d'armes i les principals iniciatives de regulació d'armes, amb un especial èmfasi en les armes lleugeres.

a) Embargaments d'armes

Al finalitzar l'any 2006 estaven en vigor un total de **22 embargaments d'armes**:

Taula 6.4. Països i grups armats embargats durant 2006

Al-Qaeda	Xina	Myanmar	Uganda
Grups Taliban (Afganistan)	Congo, RD	Rwanda ⁹	Iemen
Armènia	Corea, RPD	RUF i altres grups (Sierra Leone)	Uzbekistan
Azerbaidjan	Côte d'Ivoire	Somàlia	Zimbabwe
Bèsnia i Hercegovina	Iraq	Sudan	
Burundi	Libèria	Tanzània	

L'any ha vingut marcat per les diferents decisions de les **Nacions Unides** (indicador núm. 13). El Consell de Seguretat va decidir implantar aquest tipus d'embargament després de la prova nuclear de la **RPD Corea**, anteriorment esmentada. Per altra banda, es va ampliar un any més l'embargament imposat a la **RD Congo** i de la seva Comissió de Seguiment, així com la **de Côte d'Ivoire**. Per contra, es va decidir aixecar parcialment l'embargament d'armes a **Libèria**, permetent l'enviament d'armament perquè pogués ser utilitzat per les FFAA i cossos policials del país, i a **Somàlia**. Respecte a aquesta dada, un informe de les Nacions Unides va posar de manifest que 10 països haurien violat l'embargament contra Somàlia, entre els quals es trobarien Aràbia Saudita, Djibouti, Egipte, Eritrea, Iran, Líbia, i Síria pel bàndol del Consell de Tribunals Islàmics, i Etiòpia, Uganda i Iemen, pel costat del Govern Federal de Transició. Exemples com aquest darrer han tornat a **posar en dubte l'eficàcia dels embargaments d'armes**¹⁰. L'escassetat de sancions imposades en els conflictes de la última dècada, la fragilitat dels seus mètodes de control i seguiment i els constants incompliments són algunes de les denúncies a tenir en consideració. Una revisió del disseny d'aquestes sancions, l'enfortiment dels Comitès de sancions o un marc de control més eficaç podrien ser alguns dels aspectes a millorar.

En el marc de la **UE** i l'**OSCE** (indicador núm. 14) no s'han produït canvis substancials, més enllà de la persistència en l'aixecament de l'embargament d'armes a la Xina, postura que, per enfortir els llaços diplomà-

9. Es tracta d'embargaments d'armes per a les forces no governamentals de Rwanda, així com per a Burundi, RD Congo, Tanzània i Uganda, en cas que les armes puguin ser utilitzades a Rwanda.

10. Armes Sota Control; *Embargaments d'Armes de l'ONU: anàlisi dels deu últims anys, 2006 a* <<http://www.controlarms.org/és/assets/dc160306embargamentarmes.pdf>>.

tics i comercials, segueix sent abanderada per **França**, con uns objectius polítics i econòmics determinats en relació a aquest país. Per donar suport a l'aixecament d'aquesta sanció, s'argumenta que els Estats membre de la UE no s'acullen al criteri sobre drets humans del Codi de Conducta per a la no exportació d'armament¹¹. Independentment de la necessitat d'enfortiment d'aquest criteri, i de tot el Codi de Conducta, hi hauria altres motius per a la denegació de qualsevol venda a aquest país asiàtic, ja sigui per les violacions dels drets humans, motivades per les reivindicacions ètniques, religioses i socials que el Govern no admet, com també pel risc de desviament existent, ja que s'ha constatat la seva participació en **la proliferació nuclear** a països com **la RPD Corea, l'Iran, el Pakistan o Síria**, A més de la **venda d'armes lleugeres a Myanmar, Indonèsia, el Sudan o el Txad**, entre d'altres¹².

b) Principals iniciatives internacionals

Aquest apartat destaca pels esdeveniments de divers signe que s'han viscut en el marc de les **Nacions Unides**. L'episodi més negatiu va ser la Conferència **de Revisió del Programa d'Acció de les Nacions Unides en la lluita contra el Tràfic Il·lícit de les Armes Lleugeres**. Aquesta Conferència va finalitzar sense l'acord sobre cap tipus de text comú, per la qual cosa el Programa de Acció queda tal com estava el 2001, l'any de la seva aprovació. Entre els motius que han dut a aquesta situació d'estancament caldria assenyalar les dificultats que suposa aprovar un document sota el sistema de consens. En aquest sentit, les discrepàncies no han sorgit en un debat excessivament dividit, sinó que més bé s'ha imposat la jerarquia de una coalició de pocs països (**Cuba, EUA, Egipte, Índia, Iran, Israel, Pakistan i Veneçuela**, alguns d'ells enfrontats tradicionalment). A tot això cal afegir-hi un feble sistema de negociacions i un dèbil rol tant del President de la Conferència, P. Kariyawasam, procedent de Sri Lanka, com de moltes potències a nivell mundial que van contribuir a la paràlisi absoluta en aquest àmbit.

Com a contrapunt, el final d'any va venir marcat per la celebració del Primer Comitè l'Assemblea General de l'ONU, que tracta els aspectes de desarmament. 139 països van votar a favor d'engegar un Grup d'Experts Governamentals que explori les possibilitats de crear un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**¹³. Aquesta votació és un primer pas perquè es pugui regular l'únic tipus d'armament que fins al moment queda impune: el convencional. Entre els països que han donat el seu suport s'hi inclouen tres dels sis majors exportadors d'armes (**Alemanya, França i Regne Unit**); molts països emergents exportadors d'armes (**Brasil, Bulgària i Ucraïna**); i molts països afectats per la violència armada com **Colòmbia, Haití, Libèria, Rwanda o Timor-Leste**. Entre les regions que més suport han mostrat a la creació d'un Tractat destaquen **Àfrica, Amèrica Llatina i Europa**. Cal ressaltar finalment que l'únic vot en contra a aquest procés va ser el **d'EUA**, que tristament és el màxim exportador d'armament i permanent bloquejador d'aquests avanços legislatius, a pesar de posseir una de les polítiques d'exportació més transparents.

139 països van votar a favor d'engegar un Grup d'Experts Governamentals que explori les possibilitats de crear un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes.

En el marc de la **UE**, si bé l'any anterior s'anunciava que el **Codi de Conducta** en matèria d'exportació d'armes passaria a ser legalment vinculant, encara no s'ha donat aquest pas¹⁴. Fins al moment s'ha debatut l'enfortiment dels criteris 2 (drets humans), 7 (risc de desviament) i 8 (desenvolupament sostenible), mentre que actualment s'estan debatent els criteris 3 (situació interna del país de destinació) i 4 (pau, seguretat i estabilitat regionals). Cal tenir en compte que, en cas que sigui adoptat, aquesta Posició Comuna no canviarà el contingut del Codi de Conducta¹⁵, però si que haurà de servir per establir una estructura més com-

11. El Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes és una regulació aprovada pel Consell Europeu el 1998 consistent en la implantació de vuit criteris per a la política d'exportació d'armes entre els Estats membre. Aquests criteris es basen en la no exportació a països en conflicte armat o amb violacions dels drets humans, entre d'altres.

12. Poitevin, C.; *Embargament del 'UE sud els ventes d'armis à la Chine: stop ou encore?* GRIP, novembre de 2006 en <<http://www.grip.org/bdg/g1059.html>>.

13. Vegeu la resolució completa en <<http://www.iansa.org/un/documents/ArmsTradeTreatyL55.pdf>>.

14. Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, Icaria, Barcelona, 2006.

15. La Posició Comuna és el nom que rebrà el Codi de Conducta quan passi a ser jurídicament vinculant.

pleta per als controls d'exportació dels Estats membre. Així mateix, quedaran certes debilitats encara per emplenar, com pot ser, per exemple, l'avanç en la transparència sobre el destinatari final.

Deixant de costat les iniciatives governamentals, a nivell mundial cal ressenyar les activitats de la campanya **Armes Sota Control**, liderada per Amnistia Internacional, *IANSA* i *Oxfam*.¹⁶ Durant el 2006, més allà dels diferents actes realitzats (els 100 Dies d'Acció abans la Conferència de Revisió, la Setmana d'Acció i el Dia d'Acció Mundial contra el Comerç d'Armes) cal assenyalar els diversos informes que han servit per a reclamar un major control en el comerç de les armes lleugeres, amb les seves pertinents recomanacions¹⁷.

Quadre 6.2. Principals informacions, denúncies i recomanacions dels informes de la campanya "Armes Sota Control"

- La **proliferació descontrolada d'armes lleugeres** ocasiona un terrible **cost humà**, l'exacerbació de la **pobresa**, l'impediment del **desenvolupament** i uns alts **costos sanitaris**. A més, s'insta als Governos a prendre les mesures necessàries per solucionar aquests problemes a través de quatre **eixos**: estàndards globals per regular les transferències internacionals d'armes; regulació d'armes en mans de civils; incorporació de la prevenció de la violència armada en els projectes de desenvolupament; i provisió d'assistència als supervivents.
- La **globalització de la indústria armamentística** està aprofitant les importants **llacunes** en **les normatives actuals** sobre exportació d'armes, permetent la venda a responsables d'abusos **contra els drets humans** i a països sotmesos a embargaments d'armes.
- **Menys de la meitat dels Estats membre té mecanismes per coordinar accions contra les armes lleugeres**; solament 37 involucren a la societat civil en les mateixes; 68 han revisat la seva legislació des de la implementació del Programa d'Acció; i 37 tenen controls específics sobre la intermediació. Entre les principals **recomanacions**, es destaca: acordar uns estàndards globals sobre les transferències internacionals; emfatitzar el vincle entre armes lleugeres i desenvolupament, integrant les activitats de prevenció de violència armada als projectes de reducció de la pobresa; i incrementar la cooperació i assistència econòmica entre les diferents iniciatives existents.
- La **creixent xarxa d'intermediaris que intervé en les vendes d'armament afavoreix les violacions dels drets humans en el món**. L'estudi assegura que les mesures actuals de control són totalment ineficaces i antiquades, mentre grans quantitats d'armes s'envien en el món a través d'operacions cada vegada més complexes d'intermediació i transport. Es recomana l'establiment urgent de **lleis, regulacions i procediments administratius nacionals** per impedir que les activitats dels **intermediaris, empreses logístiques i transportistes d'armes** permetin **greus i sistemàtiques violacions dels drets humans**.

Per altra banda, el **PNUD** va organitzar una conferència per debatre sobre la **relació entre les armes lleugeres i el desenvolupament humà**. Després de la conferència, els seus participants van signar la **Declaració de Ginebra**¹⁸, en la qual es mostra el compromís per limitar l'impacte de les armes en les seves societats. Així mateix, la **Subcomissió de Promoció i Protecció dels Drets Humans** de les Nacions Unides va aprovar una **resolució que insta als governs a adoptar mesures sobre la fabricació, possessió, transferència i ús de les armes lleugeres** que compleixen amb els principis del dret internacional. A més protegeix un conjunt de principis per a la prevenció de violacions als drets humans comeses per les armes lleugeres¹⁹.

Pel que fa a les iniciatives regionals, el continent africà es va caracteritzar per l'entrada en vigor del **Protocol de Nairobi per a la Prevenció, Control i Reducció de les armes lleugeres en la regió dels Grans Llacs**. Així mateix, els Estats de l'**ECOWAS** van aprovar una Convenció per al **control del tràfic d'armes lleugeres a la regió d'Àfrica Occidental**²⁰. Es va presentar a Amèrica la **Coalició Llatinoamericana para la Prevenció de la Violència Armada** (CLAVE), formada per unes 167 organitzacions que lluiten per la convivència urbana, la seguretat i el desarmament en el continent. Iniciatives d'aquesta

16. *IANSA* (Xarxa d'Acció Internacional contra les armes lleugeres) és una xarxa de més de 600 ONG present a 115 països de tot el món.

17. Per a més informació, així com els informes citats, vegeu la pagina web de la campanya: <<http://www.armasbajocontrol.org/>>.

18. Vegeu la Declaració de Ginebra completa en <<http://content.undp.org/go/cms-service/stream/asset/?assetaneu=500133>>.

19. Vegeu la resolució a <http://www.iansa.org/issues/documents/hrsalwresn_2006.pdf>.

20. Vegeu la Convenció completa a <<http://www.iansa.org/regions/wafrica/documents/CONVENTION-CEDEAO-ENGLISH.PDF>>.

índole han d'exemplificar el rellevant paper d'organismes regionals i ONG, fugint de lògiques únicament nacionals i globals.

A **Europa**, la **Comissió Europea** va proposar l'establiment de **regulacions més estrictes per al control de les vendes d'armes**, incloent un requisit que especifiqui que es mantinguin durant 10 anys els registres de vendes, A més de l'obligació del seu marcatge en el procés de producció i la garantia de les penalitzacions pertinents en cas d'incompliment. A més, cal destacar que el Govern espanyol va presentar a final d'any una **Llei sobre Comerç d'Armes** que garanteixi un millor control i transparència de les exportacions de material militar, policial i de seguretat. En línies generals es valora com un bon punt de partida, però, mancant les esmenes parlamentàries, poden realitzar-se certes millores en els aspectes de **transparència i control de les transferències**.

Finalment, l'**Orient Mitjà** es va caracteritzar per les denúncies d'exportacions **i ús d'armes a Israel**. HRW va denunciar que **Israel** havia utilitzat municions de fragmentació en els atacs perpetrats en àrees civils **al Líban**, assegurant que no pot ser utilitzat a zones amb presència de civils pel seu baix percentatge de precisió sobre l'objectiu. A més, **Amnistia Internacional** va instar a la imposició immediata d'un embargament d'armes a **Israel** i al grup libanès **Hezbollah**, denunciant la persistent transferència d'armes procedent dels EUA en el marc de la intervenció armada israeliana al sud del Líban.

6.3. Programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

L'últim apartat d'aquest capítol se subdivideix en tres: un primer amb l'anàlisi de la principal iniciativa internacional, l'Estratègia Integrada de les Nacions Unides, un segon amb els esdeveniments més rellevants de 2006 en els diferents programes de DDR en funcionament, i un tercer a manera de valoració global.

Estàndards Integrats de les Nacions Unides

En matèria d'iniciatives internacionals, el 2006 va ser l'any del llançament oficial dels **Estàndards Integrats de les Nacions Unides sobre els programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (IDDRS)**, per les seves sigles en anglès) d'antics combatents²¹. Aquesta estratègia respon a un esforç d'aquest organisme internacional per millorar la seva capacitat multidimensional en la construcció de pau. Per a això, durant els dos darrers anys 15 agències d'aquesta organització, Estats membre, organitzacions regionals, ONG i el Banc Mundial han dut a terme un intens debat sobre la concepció d'aquest tipus de programes. Per la seva elaboració, s'han assumit les lliçons i millors practiques de cadascun dels departaments per proveir al sistema de Nacions Unides d'una sèrie de polítiques, guies i procediments per a la planificació, implementació i avaluació de programes de DDR en contextos de manteniment de la pau.

Aquests Estàndards tenen tres **objectius comuns** (presa de decisions fermes per part dels executors de programes de DDR en el terreny; inici d'una planificació operacional integrada, tant en la seu central com en el terreny; i recursos per a la formació d'especialistes en DDR). Al seu torn, se subdivideix en cinc **mòduls**, cadascun d'ells independent, encara que interrelacionats entre si:

1. **Introducció** a l'Estratègia, glossari i definicions.
2. **Aproximació de les Nacions Unides al DDR**: estructura per a les activitats de construcció de Pau i Recuperació en contextos postbèl·lics.
3. **Estructures i processos**: planificació integrada, disseny de programes, institucions nacionals, missions i programes de suport per al DDR, finançament, personal i control i seguiment.

21. Nacions Unides; *Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards*, Nacions Unides, 2006, a <<http://www.unddr.org>>.

4. **Operacions, programes i suport:** desarmament, control d'armes lleugeres, seguretat i desenvolupament, desmobilització, reintegració social i econòmica, rols i responsabilitats militars i policials informació pública i estratègies de comunicació.
5. **Aspectes transversals:** gènere, menors, moviments migratoris, assistència alimentària, salut i prevenció del VIH/SIDA.

Aquesta Estratègia Integrada té **la pretensió inicial** de centrar-se en les persones; ser flexible, transparent i responsable; configurar-se a través de l'empoderament nacional; i estar integrat i ben planificat. A mitjà i llarg termini, aquesta estandardització ha de servir per millorar la comprensió que els programes de DDR tenen sobre els processos polítics, socials i econòmics en contextos de rehabilitació postbèlica. Com a valoració, si bé aquesta estratègia pot establir unes bones bases de planificació, caldrà veure si no es repeteixen els mateixos errors i es manté l'enorme distància existent entre les capacitats teòriques de les seues centrals i la seua implementació en el terreny, tal com passa en múltiples àmbits, que duen a desviar-se del proposat inicialment.

Esdeveniments més rellevants en els programes de DDR durant 2006

Per a una correcta implementació dels programes de DDR, és necessari un bon **coneixement del context i seguiment de cada cas**. L'indicador núm. 15 pretén realitzar una síntesis dels **contextos actuals en què existeixen processos de DDR**²². Durant el 2006 es van donar un total de 20 programes de DDR, on es contempla la desmobilització de més d'un milió de combatents, dos terços dels quals pertanyen a països africans, i sota un pressupost global de al voltant de 2.000 milions de dòlars. Entre els principals finançadors, per organismes es troba el Banc Mundial, el PNUD i la UE, mentre que per països els principals donants són el Japó i els EUA. Un dels aspectes de major preocupació és el baix nivell d'armes lliurades en els programes amb dades disponibles, ja que el terme mitjà no supera les quatre armes per cada 10 combatents.

Per països, començant pel continent africà, amb un 70% dels Excombatents desmobilitzats i un 32% reintegrats, el Govern d'Angola i la UNITA es van reunir per analitzar la reintegració dels antics combatents i el seu rol per a l'estabilitat del país. **Burundi** va entrar en la seua última fase de desmobilització, tot i haver realitzat aquest procés amb menys d'un 40% dels milicians i antics membres dels *Gardiens de la Paix* esperats. Després de l'acord d'alto el foc es va iniciar el procés de desmobilització dels membres de les FNL²³.

A **Côte d'Ivoire** havia semblat iniciar-se el procés de DDR, encara que el baix nombre d'armes recollides respecte als efectius desmobilitzats de les milícies a l'oest del país i el continu desacord entre Govern i *Forces Nouvelles* en la simultaneïtat d'aquest procés amb el d'identificació censal van dur a la suspensió del programa. No obstant això a final d'any es van reobrir les converses per a aquest procés. Si bé el 2006 no va ser un any rellevant en el procés de DDR al **Txad**, caldrà prestar atenció durant 2007 al programa que es dugui a terme amb el grup armat d'oposició FUC, després de la signatura de l'acord de pau²⁴. Del procés de **Libèria** van destacar les diverses protestes d'alguns col·lectius de Excombatents, amb denúncies d'impagaments dels seus incentius anuals, A més de l'evolució en la reforma de les forces militars i policials. Al **Níger** va iniciar-se la reintegració dels 3.160 dels 7.000 efectius totals de l'antic grup armat FLAA, sota un pressupost total de 2,4 milions de dòlars i que té previst la seua fi al desembre de 2007.

El DDR a la **República Centreafricana** venia transcorrent amb la totalitat d'efectius desmobilitzats i reintegrats sobre les previsions, encara que va evidenciar certs problemes com la disparitat entre les llistes establertes per les Comissions i els líders dels Excombatents, el baix nivell de sensibilització i comunicació del procés, i la pressió de certes autoritats cap als Excombatents. El component regional en el DDR va mantenir una especial rellevància en el procés de **RD Congo**, on el Secretari General de l'ONU va emetre un informe

22. Vegeu també l'Annex VI.

23. Vegeu capítol de processos de pau.

24. *Ibid.*

respecte a una estratègia completa i integrada per al desarmament, la repatriació i l'assentament dels combatents estrangers a la RD Congo. A aquest component cal afegir-li la suspensió del programa degut a la falta de fons, amb un 65% dels combatents desmobilitzats, així com els problemes d'inseguretat a la regió d'Ituri. Per la seva banda, el Banc Mundial i el Govern de la **República del Congo** van firmar un acord pel qual el primer va concedir 17 milions de dòlars per al DDR de 30.000 Excombatents. De moment s'han reinserit uns 17.400 combatents i recol·lectat unes 11.776 armes, on el Programa Nacional de DDR té previst romandre en actiu fins a agost de 2009. Respecte a **Rwanda**, es destaca la desmobilització d'un 73% dels combatents, mentre es va seguir amb el procés de repatriació de Excombatents situats a la RD Congo.

A **Somàlia**, es podria considerar que es duen a terme processos pilot de reducció de forces. El panorama va canviar vertiginosament a final d'any amb la incursió de tropes etiops fins a la capital, Mogadiscio, i el posterior inici del desarmament del Consell de Tribunals Islàmics de Somàlia²⁵. Sobre el **Sudan**, el Govern i la Comissió Europea van signar un acord per al finançament de programes de DDR al país per valor de 16 milions d'euros, mentre que al sud del país es va procedir a la desmobilització dels grups en situació de més vulnerabilitat: menors i dones. En el procés d'Uganda s'ha comprovat com els Excombatents de l'LRA han rebut una assistència molt reduïda per part del Govern i els donants, A més d'arribar dos anys més tard del promès, la qual cosa va posar en dubte la legitimitat del procés.

Al continent americà, a **Colòmbia** va finalitzar la desmobilització dels blocs la AUC, amb més de 30.000 efectius desmobilitzats, 17.500 armes i 2,5 milions de municions recollides. No obstant això, des de l'OEA es va afirmar que almenys 4.000 paramilitars desmobilitzats havien tornat a les seves activitats delictives, A més de relatar la connexió d'aquests grups amb el negoci del narcotràfic i el control territorial per a l'exportació de cocaïna i contraban d'armes. HRW va assegurar que el Govern colombià podia legitimar aquest procés si implementaran decisió presa per la Cort Constitucional, la qual oferia als paramilitars desmobilitzats sentències reduïdes pels seus crims en cas de confessió dels delictes, així com la revelació i reparació de les víctimes. A **Haití**, des de la **Secció Integrada de DDR de la MINUSTAH** i després de l'aprovació de la nova Comissió Nacional de DDR es va planificar una aproximació polifacètica per a la reducció de la violència armada en el país. Per a això, la responsabilitat no hauria de ser únicament de l'organisme executor i els beneficis recaurien en els antics combatents, sinó que en ambdós casos s'hi afegia el **factor participatiu de la comunitat** (gràfic 6.3). Aquesta estratègia s'implementaria a través d'una xarxa d'organitzacions de base comunitària.

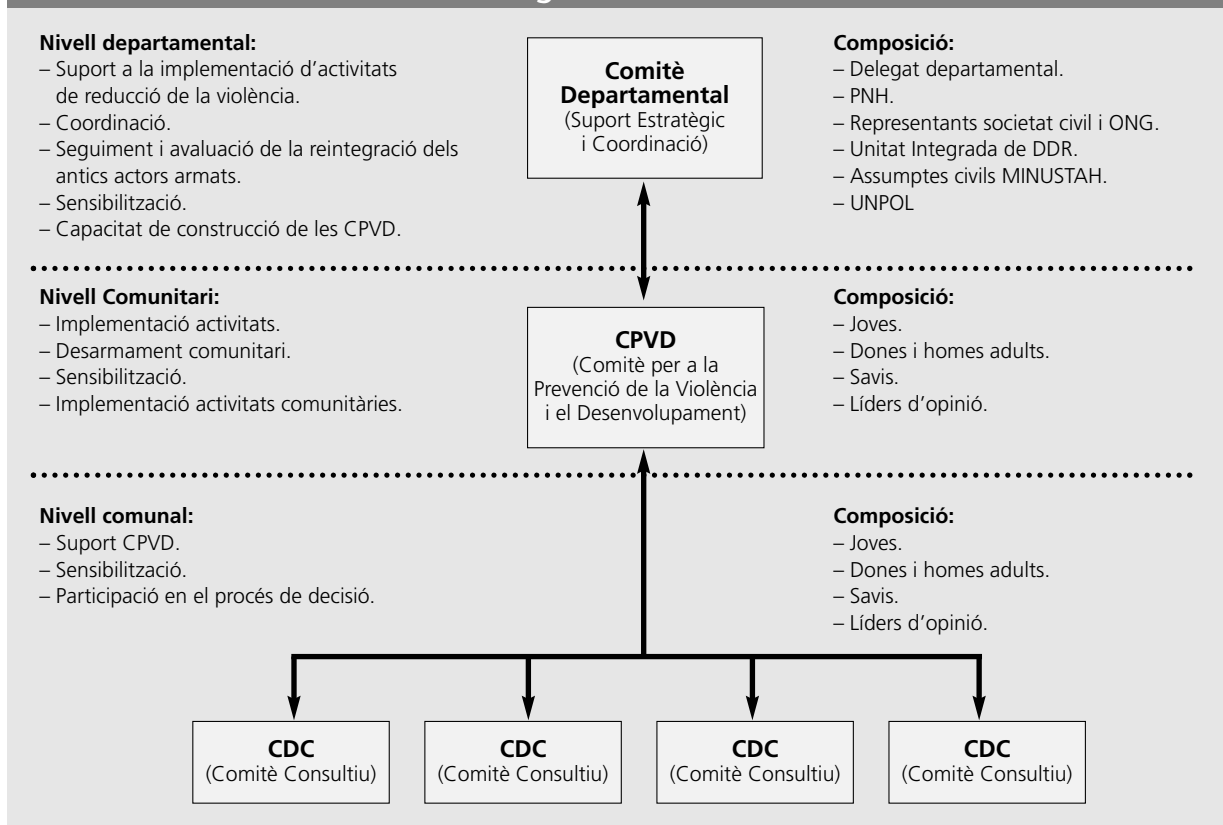
Tot i això, l'alta presència de criminalitat i la falta d'aportacions econòmiques han dut al fet que fins al moment només es produeixi un **procés de recompra d'armes**. Els beneficis són purament individuals i solament serveixen per intentar garantir la seguretat, encara que poden arribar a influenciar en el tràfic d'armes i obstruir la construcció de pau i el desenvolupament en el país.

Finalment, a l'**Àsia**, cal destacar la finalització oficial del programa a l'**Afganistan**, tot i que tant l'*Afghanistan New Beginnings Program* (ANBP) com el PNUD es van comprometre a seguir supervisant la fase de reintegració durant el 2007 i del manteniment de l'operació de Desmantellament dels Grups Armats Il·legals (**DIAG**, per les seves sigles en anglès). A **Cambotja**, s'havien registrat 40.000 persones per a la reestructuració de les FFAA. El procés s'ha mantingut inactiu per la falta de lliurament de fons per part del Banc Mundial, qui s'ha negat a continuar fent-ho per la falta de garanties. A les **Filipines**, el Govern va doblar la remuneració que reben per cada arma lliurada a les FFAA els militants que abandonin el NPA, mentre que als EUA l'oferiment 30 milions de dòlars per a ajuda als combatents del MILF en cas que firmessin un acord de pau amb el Govern de Filipines va tenir una bona acollida.

El procés de DDR a Indonèsia (**Aceh**) va entrar en la fase de reintegració, on es va comprovar que el nombre d'efectius del GAM fins i tot arribava a doblar la suma prevista. Aquest desfasament en l'acord i planificació del programa va poder veure's compensat per una alta confiança en ell i per part dels Excombatents i un alt grau d'acollida de les comunitats receptores. Finalment, al **Nepal**, després de l'acord de pau

25. Op. Cit. 9.

Gràfic 6.3. Planificació de la reintegració comunitària a Haití

Font: UN; *Haiti Country Programme*, 2006 a <<http://www.unddr.org/countryprogrammes.php?c=80>>.

entre el Govern i el grup armat maoista CPN, es va acordar l'inici del procés de desarmament i desmobilització, implementat en centres d'acantonament, lloc on romandran els antics combatents fins a la formació d'un Govern interí i sota la supervisió de les Nacions Unides²⁶. L'inici del procés va estar marcat per les protestes dels grups maoistes per denega-s'hi l'entrada al Govern fins que totes les seves armes estiguessin sota la supervisió de les Nacions Unides, una mica que no estava estipulat en l'acord de pau²⁷.

Valoració sobre els programes de DDR

En general, no es pot fer una valoració positiva del funcionament dels programes de DDR, a causa de les **deficiències detectades en diversos àmbits**, ja sigui per una planificació defectuosa, una implementació que no atén suficientment els grups en situació de més vulnerabilitat o la falta de mecanismes de seguiment i avaluació poc efectius. La **planificació** ha d'iniciar-se durant el procés de pau, per així evitar la màxima inestabilitat possible i la duplicació d'estructures i activitats. A més, es fa necessari tenir en compte els antecedents existents en la majoria de contextos en funcionament, combinat amb les creixents eines d'aplicació i les lliçons apreses (a repetir o obviar) d'altres programes. A més, s'han d'identificar totes les necessitats en funció dels grups per desmobilitzar i relacionar-les amb les de les comunitats d'acollida²⁸. En la majoria de casos, entre aquests grups per desmobilitzar es troben aquells que es puguin trobar en situació de major vulnerabilitat, com és el cas dels **menors-soldat**, on hi ha un consens generalitzat que la seva desmobilització ha de considerar-se prioritària. Tanmateix, la constatació que les **dones** queden moltes vegades excloses dels processos de DDR hauria de dur a la reformulació de molts programes que s'estan duent a terme, no solament perquè la seva participació sigui en igualtat de condicions amb la resta de com-

batents, sinó també perquè s'incorporin les seves necessitats específiques en la programació del DDR (incloent la protecció enfront de la violència sexual).

Sobre la **implementació**, un programa d'aquest tipus ha d'estar impulsat a tots els nivells, on les comunitats d'acollida han de sentir-se participants d'un procés en el qual les maneres de realitzar-lo ("com") es considerin tan prioritàries com els seus objectius ("quins"). En definitiva, cal equilibrar **la relació entre seguretat i desenvolupament** ja que aquests no són els únics aspectes a considerar en la construcció de pau, així com l'habitualment obviat aspecte de la justícia transicional. Per tot això, s'han de millorar els canals de comunicació entre els organismes executors amb un major nivell d'informació a la població afectada. L'objectiu final hauria de ser la maximització de la visibilitat i la transparència del procés i, al seu torn, evitar l'aparició d'elements o actors que el sabotegin. Un dels objectius a llarg termini de la construcció de pau en processos de rehabilitació postbèlica és el compliment del dividend per la pau, és a dir, la reassignació de les despeses públiques, perquè vagin del sector militar cap a altres espais de caire més econòmic i social. Per a això, el DDR ha de vincular-se a la **reforma del sector de seguretat**, a través de la reducció, en molts casos, dels seus efectius, la professionalització de les seves institucions i amb una formació focalitzada en els drets humans i el dret internacional. Les decisions que es prenguin per a la reforma del sector de seguretat podran repercutir en el procés de DDR, com poden ser la dimensió del nou exèrcit o criteris d'elegibilitat aplicables als excombatents dels grups armats d'oposició. Així mateix, si bé han de prendre's en consideració les particularitats dels dos processos, en un ordre pràctic hi ha certs passos que en ambdós casos idèntics: absorció a unes noves FFAA, desmobilització de menors-soldat o registre mèdic, entre d'altres.

No es pot fer una valoració positiva del funcionament dels programes de DDR, a causa de les deficiències detectades en diversos àmbits.

Finalment un element que hauria introduir-se amb més força en els programes de DDR és el **del seguiment i l'avaluació**, necessari per a veure el grau de compliment respecte al programa planificat i entès també com un mecanisme de reforç de la confiança entre els organismes participants i els donants. Si bé les fases de desarmament i desmobilització, presenten indicadors quantificables, aquests resulten insuficients per a un anàlisi complet. Tot i això, la reintegració, pel seu caràcter molt més llarg i amb resultats més qualitius, presenta certa limitació a causa de l'escassetat d'indicadors, la qual cosa duu a la desconfiança dels organismes o països finançadors.

28. Escola de Cultura de Pau; *La reintegració comunitària*, 2006 a <<http://www.escolapau.org/img/programes/desarmi/informes/06informe022.pdf>>.

7. Drets humans i Dret Internacional Humanitari

- De l'anàlisi dels indicadors es deriva que el 2006 es van cometre violacions molt greus dels drets humans a 55 països.
- L'Assemblea General va dissoldre la Comissió i va crear el nou Consell de Drets Humans, en el qual la Organització de la Conferència Islàmica va ostentar un important protagonisme a l'hora d'influenciar els primers treballs d'aquest òrgan, tant en l'ordre temàtic com geogràfic.
- El Consell va començar els treballs de reforma del sistema internacional de protecció dels drets humans, durant els quals l'intent per controlar els mètodes de treball dels mecanismes especials es va perfilar com un dels majors riscos.
- L'Assemblea General va adoptar la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat i la Convenció sobre la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades.

En aquest present capítol es s'hi descriu la situació relativa als drets humans en el món així com algunes qüestions relatives al Dret Internacional Humanitari (DIH). En el **primer bloc s'hi analitza el nivell de protecció dels drets humans en el món** a partir d'una sèrie d'indicadors que tenen com a font organitzacions no governamentals dels drets humans (Amnistia Internacional i *Human Rights Watch*) i organitzacions internacionals. En el **segon bloc es presenta un balanç dels primers treballs del recent creat Consell de Drets Humans**.¹ Finalment, s'hi adjunta un mapa en el què s'assenyalen els països amb violacions greus dels drets humans i els països que han rebut visites de l'a ACNUDH i dels mecanismes especials geogràfics de les Nacions Unides.

7.1. Drets humans: definició i anàlisi de la situació a escala internacional

Els drets humans són els drets i llibertats inherents a tots els éssers humans. Els sis indicadors que configuren aquest apartat es refereixen principalment als drets civils i polítics, malgrat que existeix una innegable indivisibilitat i interdependència dels drets humans. En aquest informe s'hi apel·la a la responsabilitat dels Estats, per la qual cosa la majoria de les fonts utilitzades en els indicadors es refereixen a les violacions comeses pels governs o agents governamentals. Es contemplen, no obstant això, també els abusos perpetrats per altres actors, com grups armats d'oposició.

Taula 7.1. Tipologia dels drets humans i violacions d'aquests per part d'agents governamentals

Drets civils i polítics	Tipus d'abusos, grups en situació de vulnerabilitat i legislació internacional referent a aquest punt ²
Dret a la vida	- Genocidi , contemplat en la Convenció per a la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi. - Execucions extrajudicials i desaparicions sumaries , contemplades en la Declaració Universal i en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics. - Pena de mort , contemplada en el 2n Protocol Opcional al Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics.
Dret a la integritat personal	- Tortura, tractes o càstigs inhumans o degradants i violència sexual , contemplats en la Convenció contra la Tortura.
Dret a no ser arbitràriament detingut	- Detencions arbitràries, processos judicials sense garanties i impunitat , en ambdós casos contemplats en la Declaració Universal i en el Pacte de Drets Civils i Polítics i Protocol núm. 6 del Conveni Europeu de Drets Humans.
Llibertats fonamentals	- Límits a l'Expressió; Associació; Consciència, Pensament i Religió, i Participació , tots ells contemplats en la Declaració Universal i en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics.

1. El Programa de Drets Humans ha elaborat una web específica sobre el Consell a <<http://www.escolapau.org>>.

2. La protecció bàsica d'aquests drets es troba recollida en la Declaració Universal de Drets Humans i en el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics a més d'en els nou principals tractats de drets humans.

Drets civils i polítics	Tipus d'abusos, grups en situació de vulnerabilitat i legislació internacional referent a aquest punt
Dret a no ser discriminat i a no patir conculcacions dels drets i llibertats per pertànyer a un d'aquests grups	<p>Grups discriminats i instruments que els protegeixen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defensors dels drets humans, contemplat en la Declaració sobre el dret i el deure dels individus, els grups i les institucions de promoure i protegir els drets humans i les llibertats fonamentals universalment reconegudes - Dones contemplat en la Convenció per a l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona. - Menors, contemplat en la Convenció dels Drets del Nen i en els Protocols Opcionals a la Convenció. - Minories i pobles indígenes, contemplat en la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial i en la Declaració sobre els Drets dels Pobles Indígenes (pendent d'aprovació per l'AG). - Refugiats, IDP i sol·licitants d'asil, contemplat en la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats i en els dos Protocols addicionals a les Quatre Convencions de Ginebra i Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els Treballadors Migratoris i dels seus Familiars.

a) Compromís dels Estats amb els instruments internacionals de drets humans (indicador núm. 16)

A partir de l'adopció de la Declaració Universal de Drets Humans (1948) i del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals (1951), s'ha anat desenvolupant en els darrers 50 anys un conjunt d'instruments jurídics de protecció dels drets humans a escala internacional i regional.³

L'**indicador núm° 16** està basat en **els principals tractats de drets humans**, jurídicament vinculants pels Estats part. Conformen l'indicador els dos Pactes que regulen de forma genèrica els drets humans i les llibertats fonamentals, així com les set Convencions que es refereixen a temes més específics, com el genocidi, l'Estatut de refugiat, la discriminació racial, els drets de la dona, els drets dels menors, els drets de les persones migrants o la tortura i altres tractes cruels. Aquests nou instruments constitueixen els eixos bàsics de la protecció dels drets humans a l'àmbit de les Nacions Unides.

Taula 7.2. Signatures i ratificacions dels principals instruments jurídics de protecció dels drets humans, a final de 2006

Instrument jurídic	S	R	R (2006)
Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)	67	160	Andorra, Bahrein, Indonèsia, Kazakhstan, Maldives, Montenegro
Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)	66	155	Indonèsia, Kazakhstan, Maldives, Montenegro
Convenció per a la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi (1948)	41	140	Andorra, Montenegro
Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (1951)	19	144	Montenegro
Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació Racial (1966)	84	173	Caminorra, Montenegro, Saint Kitts i Nevis
Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona (1979)	99	185	Brunei Darussalam, Cook, I., Marshall I., Montenegro, Oman
Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (1984)	74	144	Andorra, Montenegro, San Marino,
Convenció sobre els Drets del Nen (1989)	140	193	Montenegro
Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els Treballadors Migratoris i de les seves Famílies (2003)	28	34	-

Nota: S: Signatura; R: Ratificació; R (2006): Ratificació el 2006.

3. Aquesta internacionalització del sistema de protecció dels drets humans que s'ha establert durant el segle XX, posa èmfasi en la responsabilitat dels Estats a l'hora de garantir la seva protecció i promoció però insisteix en la necessitat d'una protecció supranacional per part d'organismes com, per exemple, les Nacions Unides.

El procés de signatura i ratificació dels tractats internacionals de drets humans suposa un primer pas cap al compliment per part dels Estats de les seves obligacions per a la protecció i promoció dels drets humans i és per això que aquesta dada conforma un dels primers indicadors del present capítol en a l'identificar a aquells Estats que no s'han compromès ni tan sols formalment amb una sèrie de valors i principis universals.

Només una trentena d'Estats han ratificat el conjunt dels nou tractats a data de 31 de desembre de 2006. Cal ressaltar que, fins el moment, cap país europeu, ni els EEUAU, Canadà o Austràlia han ratificat la Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els Treballadors Migratoris i de les seves Famílies (2003) malgrat presentar un major nombre d'aquesta categoria de treballadors en el seu territori i una tendència a la seva desprotecció efectiva.

Com a tres grans fites de l'any 2006 que mostren el continu desenvolupament d'aquest sistema internacional de protecció, cal destacar l'adopció de la **Convenció Internacional dels Drets de les Persones amb Discapacitat** per part de l'Assemblea General, així com la votació històrica i en el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides de la **Declaració sobre els Drets dels Pobles Indígenes** després de més de 20 anys d'intensos debats,⁴ si bé l'Assemblea General no va procedir immediatament a la seva adopció. Per altra banda, la Tercera Comissió de l'Assemblea General va adoptar per consens la **Convenció per a la Protecció de Totes les Persones Contra les Desaparicions Forçades** que tipifica el crim internacional de desaparició forçada i estableix el dret absolut a no ser sotmès a desaparició forçada. La Convenció és el resultat de l'esforç mantingut per associacions de familiars de desapareguts, organitzacions no governamentals, governs i instàncies internacionals des de 1981.

b) La situació dels drets humans en el món (indicadors núm. 17, num. 18, núm. 20 i núm. 21)

Aquest apartat analitza la situació dels drets humans i de les llibertats fonamentals en el món segons diverses fonts consultades. L'anàlisi del indicador núm.º 19 es desenvolupa en el segon bloc d'aquest capítol en el quale es presenten específicament les característiques i els treballs del recent creat Consell de Drets Humans de Nacions Unides.

Segons la situació descrita en **els informes anuals d'Amnistia Internacional i Human Rights Watch de 2005** (ambdós referents a fets esdevinguts el 2005) (**indicador núm.º 17**), s'han constatat violacions greus dels drets humans, amb el resultat següent: a) a 87 països s'hi han comès abusos relatius al dret a la vida i a la seguretat de la persona de manera sistemàtica i generalitzada, per acció o omissió de l'Estat; b) a 97 països s'han aplicat la tortura i els maltractaments, i c) a 140 països s'han produït greus conculcacions de les llibertats fonamentals, en les què els grups més afectats han estat les dones, els defensors dels drets humans, l'oposició política i els professionals dels mitjans de comunicació; així mateix, aquestes violacions s'han produït en contextos d'impunitat en la majoria de països investigats.

Quadre 7.1. Desaparicions forçades

El Grup de Treball de l'ONU sobre Desaparicions Forçades i Involuntàries va presentar el 2006 més de 50.000 casos individuals a Governos d'aproximadament 90 països i va manifestar la seva profunda preocupació pel gran nombre de denúncies rebudes al llarg de l'últim any. Els cinc membres del Grup van dipositar èmfasi en les amenaces dirigides a defensors dels drets humans, familiars de persones desaparegudes, testimonis i advocats i van indicar que un nombre cada vegada més elevat d'Estats utilitza la lluita contra el terrorisme com a excusa per no respectar les seves obligacions internacionals en aquesta matèria.

Les ONG van seguir posant de manifest de manera reiterada i durant tot l'any 2006 que un gran nombre de governs de la majoria de continents, va vulnerar els seus compromisos en drets humans emparant-se en la anomenada 'lluita antiterrorista' i la preeminència del valor de la 'seguretat' per sobre del de les llibertats individuals i col·lectives. Cal recordar que la Convenció contra la Tortura prohibeix l'ús d'aquesta per part de

4. No obstant això, l'Assemblea General tan sols havia emès, a final del 2006, una resolució que expressava la necessitat d'ajornar la seva votació per fomentar debats addicionals referents a aquest punt.

tots els Estats que l'han ratificat, exigeix a aquests que emprenguin mesures legals per a la seva prevenció, que es castigui els responsables i obliga als governs a garantir el dret a la compensació i a la rehabilitació de les víctimes. D'entre altres casos, cal ressaltar que després de la presentació de l'informe del Consell d'Europa sobre els centres de detenció secrets dels EUA a Europa, Amnistia Internacional, *Human Rights Watch*, la Comissió Internacional de Juristes, i l'Associació per a la Prevenció de la Tortura van fer una crida especial als Estats europeus per a posar fi a la col·laboració en les denominats "lliuraments extraordinaris" i a les detencions secretes a Europa.

Quadre 7.2. Correspondència entre desigualtats socioeconòmiques i violència

L'ONG Organització Mundial contra la Tortura (OMCT) va presentar el 2006 un innovador estudi sobre les causes econòmiques, socials i culturals de la violència, incloent la tortura. Aquesta organització assegura, basant-se en el treball que ha realitzat en els darrers 20 anys amb els 280 membres de la seva xarxa, que per contribuir a l'eliminació de la tortura i d'altres formes de violència és essencial protegir de manera efectiva els drets econòmics, socials i culturals (DESC).⁵ És a dir, la lluita contra les violacions dels drets civils no pot dur-se a terme de manera aïllada de la relativa a les violacions dels DESC, que sovint constitueixen les arrels de la violència.

Al mateix temps, les ONG van denunciar reiteradament al llarg del 2006 les violacions als drets humans comeses contra la població civil en situacions concretes de conflicte, crisis humanitàries i/o tensió, concretament a la regió sudanesa de Darfur, Burundi, R.D Congo, Zimbabue, Líban⁶ i Territoris Palestins Ocupats,⁷ Afganistan, l'Iraq, Filipines, Myanmar, Nepal, Belarús, Rússia, Fed de (Txetxènia), Guatemala i Colòmbia. No obstant això, aquestes organitzacions van ressaltar igualment alguns aspectes positius en el 2006 com per exemple, l'endegada pel Tribunal Africà dels Drets Humans i dels Pobles.

El segon indicador (**núm.º 18**) fa referència a aquells països analitzats en el vuitè **Informe anual sobre drets humans de la Unió Europea de 2006**.⁸ Aquest informe ofereix una perspectiva de totes les polítiques i actuacions adoptades per la UE en l'àmbit dels drets humans, tant pel que fa a accions bilaterals de la UE en relació a tercers països com a l'actuació d'aquesta en fòrums multilaterals. Tanmateix, les anomenades 'gestions' i 'declaracions' són concebudes per a traslladar preocupacions relatives als drets humans als respectius governs. Concretament, la UE va formular gestions en relació amb 24 països així com 28 declaracions sobre els mateixos altres tants altres Estats. D'altra banda, i en el terreny multilateral, la UE va presentar en el 2005 davant la Tercera Comissió de l'Assemblea General de les Nacions Unides (octubre-novembre de 2005), sis resolucions específiques sobre països, en tant que a l'any 2006 va afavorir en aquest mateix fòrum resolucions sobre RPD Corea i Myanmar. Aquest informe va insistir finalment en la concepció de que els drets humans són universals i no són assumptes interns de cap Estat i afegeix que la política de la UE ha de basar-se, per tant, en el diàleg i en la consecució dels compromisos adquirits per part de tots els actors.

L'existència i l'aplicació de la **pena de mort (indicador núm.º 20)** és la negació del dret més fonamental: el dret a la vida. Cal assenyalar que el 2006 la pena capital seguia vigent en la legislació de gairebé la meitat dels països del planeta, malgrat la crida per a l'establiment d'una moratòria internacional sobre les execucions i de l'existència de dos instruments que la prohibeixen.⁹ Amnistia Internacional afirma que, tot i que

5. OMCT, *Attacking the Root Causes of Torture - Poverty, Inequality and Violence - Interdisciplinary Study*. <http://www.omct.org/pdf/ESCR/2006/omct_desc_study_2006_cd/read_me_first.html>.

6. La Relatora de l'ONU sobre la situació dels menors en els conflictes armats, R. Coomaraswamy, va declarar al setembre de 2006 durant la presentació del seu informe anual davant el Consell de Drets Humans de l'ONU, que en el conflicte del Líban havien mort més menors que combatents.

7. El Consell de Drets Humans de l'ONU en la seva tercera sessió extraordinària va emetre una resolució en la qual va condemnar els atacs de Beit Hanoun, a Gaza, va cridar a la immediata protecció de la població palestina i va instar a totes les parts que respectessin el dret internacional humanitari que protegeix les poblacions civils en conflictes armats.

8. El Consell de la Unió Europea, *Informe anual de la UE sobre drets humans - 2006*, Brussel·les, 12 d'octubre del 2006. (juliol de 2005 a juny de 2006). Per la seva banda, el Parlament Europeu ha elaborat en el 2006 un informe anual sobre la situació dels drets humans en el món i la política de la UE en matèria de drets humans. (PE 368.090/v02-00).

9. El Segon Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i el Protocol núm. 6 del Conveni Europeu de Drets Humans i Llibertats Fonamentals (en aquest últim cas permet l'aplicació de la pena de mort en temps de guerra o de perill imminent de guerra).

en 68 països es manté la pena de mort, en els últims 30 anys s'ha enregistrat una tendència clara cap a la seva abolició arreu del món, sent un cas excepcionalment greu l'execució en si mateixa i els mètodes utilitzats per a l'aplicació de la sentència de mort a S. Hussein els darrers dies de l'any 2006.

Segons les dades d'aquesta organització a l'any 2005, almenys 2.148 persones van ser executades a 22 països, de les quals el 94% van ser-ho a la Xina (1.770 execucions conegudes, encara que segons càlculs d'experts xinesos, cada any s'executena entre 8.000 i 10.000 persones), l'Iran (94 execucions conegudes), Aràbia Saudita (86 execucions conegudes) i els EEUUAU (60 execucions i 5.186 persones condemnades a mort). Segons l'ONG, actualment existeixen més de 20.000 persones condemnades a mort a tot el món que es troben a l'espera d'execució. L'organització adverteix, no obstant això, que les xifres de les que disposa són aproximades a causa del secretisme que envolta aquesta pràctica. Molts governs, com el de la Xina, es neguen a publicar estadístiques oficials completes sobre les execucions, mentre que el de Vietnam ha arribat fins i tot a classificar com a "secret d'Estat" les estadístiques sobre la pena capital en aquest país. Amnistia Internacional lamenta que a països com els EEUUAU es segueixi executant a persones amb malalties mentals, que aen d'altres països com l'Iran i el Pakistan s'hagi executat a menors durant el 2006 i que la nova Constitució de l'Iraq reconegui aquest tipus de pena.

En aquest informe també s'hi ha tingut en compte la qüestió de la **concessió d'asil (indicador núm.º 21)**. Aquesta concessió implica el reconeixement per part dels governs dels Estats d'acollida que la seguretat i la llibertat de la persona sol·licitant estan sota amenaça en el seu país d'origen. Suposa, per tant, el reconeixement governamental d'alguna violació dels drets humans en el país d'origen i/o de persecució en situacions de conflicte armat o tensió o altres motius (discriminació per raça, religió, nacionalitat o pertinença a determinat grup social).

Pel que fa a aquesta qüestió cal destacar en el 2006 un augment de la tendència a no respectar els drets d'aquests grups en situació de vulnerabilitat. Així, la meitat de les 116 oficines nacionals de l'ACNUR van reconèixer que en els seus respectius països es va produir el retorn forçat de refugiats o sol·licitants d'asil malgrat que la vida d'aquestes persones podia córrer perill en els seus països d'origen, vulnerant així els seus drets fonamentals i les normes internacionals que els protegeixen. L'ACNUR va instar el 2006 als Estats membre de l'Assemblea General de l'ONU a reconèixer i reafirmar els drets específics i les necessitats dels refugiats i els emigrants, incloent la obligació fonamental de no retornar-los als seus països d'origen si es considera que existeix risc per a la seva vida i la seva llibertat.

El Comitè sobre Migració, Refugiats i Poblacions del Consell d'Europa va afirmar també en el 2006 que els Estats europeus haurien d'examinar el que s'ha denominat 'polítiques fortalesa envers els refugiats i els sol·licitants d'asil'. El Comitè també va expressar la seva preocupació davant l'escassa concessió de l'estatus de refugiat i d'asil, la cada vegada major perillositat de les rutes emprades pels refugiats i les condicions indignes en les queals viuen una vegada han arribat a territori europeu. El Comitè va recordar igualment als Estats les seves responsabilitats respecte a aquests grups en situació de vulnerabilitat. Finalment, el Comitè de Drets Humans de l'ONU va dictaminar, per la seva banda, que el Govern suec havia violat la prohibició absoluta de la tortura en al retornar a un sol·licitant d'asil a Egipte, on posteriorment va ser objecte de tortures.

c) Dret Internacional Humanitari (indicadors núm. 22 , 23 i 24)

En el present apartat s'hi analitzen dos indicadors relatius al Dret Internacional Humanitari (DIH).¹⁰ El DIH va néixer el 1864 amb el I Conveni de Ginebra i, amb posterioritat, aquest primer document es va concretar en

10. S'entén per DIH el conjunt de normes internacionals destinades a aplicar-se en contextos de conflicte armat internacional i intraestatal. El seu objectiu consisteix a protegir les persones víctimes d'enfrontaments bèl·lics (siguin o no combatents) i a limitar els mitjans i mètodes de fer la guerra. Les normes del DIH tenen força moral i política (el que genera responsabilitat internacional), i la seva incorporació a l'ordenament jurídic intern comporta responsabilitats jurídiques que afecten sobretot els Governos i a ens firmants dels Convenis i Protocols.

els Quatre Convenis de Ginebra,¹¹ i en el Protocol addicional relatiu a la protecció de les víctimes de conflictes armats de caràcter internacional (Protocol I, 1979). En qualsevol cas, degut al fet de que cada vegada més els conflictes armats tenen com a objectiu la població civil¹² i que aquesta és objecte de greus violacions dels drets humans per part dels diferents actors armats s'ha cregut oportú incloure en el present subapartat les ratificacions del **Protocol addicional als Convenis de Ginebra (1949), relatiu a la protecció de les víctimes de conflictes armats sense caràcter internacional (Protocol II)**¹³ (**indicador núm.º 22**). El 2006, havien ratificat aquest Protocol un total de 163 Estats.

En el segon i últim indicador s'hi assenyalen aquells **països en els qualse les FFAA i/o els grups armats recluten menors com a soldats (indicador núm.º 23)**. El Protocol Facultatiu a la Convenció relativa als Drets del Nen sobre la participació en conflictes armats (2000) considera menor soldat a aquella «persona menor de 18 anys que, de manera voluntària o forçosa, forma part de les FFAA o dels grups armats d'oposició, i participa de forma directa en combat».¹⁴ Els 110 Estats part d'aquest Protocol es comprometen a sancionar penalment aquestes pràctiques però la impunitat que impera en les situacions de conflicte, posa generalment en dubte aquest requeriment.

Segons esse'nes desprèn del darrer informe de la Representant Especial del Secretari General per a la qüestió dels nens i els conflictes armats, R. Coomaraswami, ha arribat el moment, als 10 anys de l'informe de G. Machel,¹⁵ d'avaluar les accions dutes a terme fins al moment per part dels diferents actors implicats. Malgrat que s'han produït alguns avenços (la UE ha aprovat el 2006 una estratègia per a l'aplicació de les seves directrius sobre els menors i els conflictes armats, els interessos dels menors s'inclouen de manera més sistemàtica en els acords de pau (Darfur) i hi ha una tendència a presentar càrrecs pel reclutament de menors per part del Tribunal Penal Internacional), encara queden nombrosos reptes pendents, ja que 250.000 menors segueixen actualment reclutats com a soldats i desenes de milers de nenes són víctimes de la violència sexual.

El Secretari General de l'ONU adverteix en el seu darrer informe¹⁶ que, tot i certs avenços, ha sigut especialment preocupant l'augment de la violència contra els menors a l'Orient Mitjà, Líban, Israel i els territoris palestins ocupats així com el seu reclutament per part de grups rebels a la regió del Riu Mano i els Grans Llacs. L'informe també ressalta de manera especial les problemàtiques que afecten els menors-soldat a l'Afganistan, Burundi, Côte d'Ivoire, Txad, Colòmbia, Filipines, Haití, l'Iraq, Libèria, Myanmar, Nepal, RD Congo, Somàlia, Sudan, Sri Lanka i Uganda, així com les interessants iniciatives en matèria de DDR que s'estan duent a terme.¹⁷

A partir de la valoració d'aquests indicadors i de les tendències observades a escala internacional en relació amb els grans reptes que afronta la protecció i implementació dels drets humans, s'ha elaborat una llista en la qual s'hi assenyalen aquells **països amb violacions molt greus dels drets humans i de les llibertats fonamentals**. Així, en el present informe es considera que l'any 2006 es van produir violacions molt greus dels drets humans a **55** països.

11. El Conveni de Ginebra per alleujar la sort que corren els ferits i els malalts de les FFAA en campanya; II Conveni de Ginebra per alleujar la sort que corren els ferits, els malalts i els naufragats de les FFAA en el mar; III Conveni de Ginebra relatiu al tracte als presoners de guerra i l'IV Conveni de Ginebra relatiu a la protecció dels civils en temps de guerra.

12. Vegeu capítol sobre conflictes armats i sobre crisis humanitàries.

13. S'entén per 'conflictes armats sense caràcter internacional' aquells en els quals s'enfronten les forces armades regulars i grups armats d'oposició o grups armats d'oposició entre si, dins del territori d'un mateix Estat. En ells s'hi aplica una sèrie més limitada de normes, en particular les disposicions de l'article 3 comú als quatre Convenis de Ginebra i el Protocol addicional II. A l'article núm. 3 es regulaven els conflictes armats intraestats fins a la publicació del Protocol II.

14. Vegeu els articles 2 i 4 del Protocol Facultatiu del 2000. Fins a l'adopció d'aquest Protocol es considerava menor els nens i nenes de 15 anys o menys.

15. Machel G., *Repercussions dels conflictes armats sobre els menors (A/51/306 i Add.1)*, 1996. Graça Machel va ser nomenada pel secretari General de l'ONU per elaborar un estudi sobre les repercussions dels conflictes armats en els menors.

16. Informe del Secretari General de l'ONU, *Els nens i els conflictes armats, A/61/529 – S/2006/826* de 26 d'octubre de 2006.

17. Vegeu capítol sobre Desarmament.

Tabla 7.3. Països amb greus violacions dels drets humans

Afganistan	RPD Corea	Índia	Libèria	Somàlia
Aràbia Saudita	Côte d'Ivoire	Indonèsia	Malàisia	Síria
Algèria	Cuba	Iran	Mèxic	Sri Lanka
Bangla Desh	EUA	Iraq	Myanmar	Sudan
Belarús	Egipte	Israel	Nepal	Tailàndia
Burundi	Eritrea	Jamaica	Nigèria	Timor-Leste
Camerun	Etiòpia	Jordània	Pakistan	Turkmenistan
Cambotja	Filipines	Kirguistan	Palestina	Uganda
Xina	G. Equatorial	Kuwait	Perú	Uzbekistan
Colòmbia	Guatemala	Libia	Rússia, Fed, de	Vietnam
RD Congo	Haití	Liban	Sierra Leone	Zimbabwe

7.2. Reforma del sistema internacional de protecció dels drets humans

L'indicador núm.º 19 fa referència als treballs del nou Consell de Drets Humans, dels mecanismes especials heretats de la Comissió, de l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans i de la Tercera Comissió de l'Assemblea General (assumptes socials, humanitaris i culturals).

L'any 2006 va ser un any històric per al sistema internacional de protecció dels drets humans. **L'Assemblea General va dissoldre la Comissió de Drets Humans i va crear el nou Consell.** Dos anys després que el 2004 es comencés a assenyalar la necessària substitució de la Comissió per un nou Consell de Drets Humans¹⁸, i després de diversos mesos de negociacions, l'Assemblea General va adoptar una resolució segons la qual es va crear aquest nou organisme.¹⁹

La Comissió de Drets Humans va decidir finalitzar els seus treballs el 27 de març, prenent com a única decisió la de traslladar tots els informes pendents al Consell de Drets Humans, sense entrar, per tant, a examinar-ne cap d'ells. No obstant això, la data que l'Assemblea General recomanava per a la seva dissolució era la del 16 de juny, la qual cosa el que hauria permès que el 62è període de sessions s'hagués celebrat. Diverses ONG i el Grup d'Estats de l'Amèrica Llatina i el Carib (GRULAC) van manifestar el seu total desacord amb la suspensió del període de sessions de la Comissió i les ONG van arribar a parlar d'un 'buit' en la protecció dels drets humans fins a la celebració de la primera sessió de treball del nou Consell.

Quadre 7.3. Principals característiques diferencials del Consell de Drets Humans

- Més jerarquia que la seva predecessora ja que neix com a òrgan subsidiari de l'Assemblea General de l'ONU.
- Elecció dels seus membres mitjançant votació secreta per a la majoria de l'Assemblea General.
- Reducció del nombre de països membres, 47 en comparació amb els 53 que ostentava la Comissió.
- Possibilitat de suspensió de la condició de membre per greus violacions dels drets humans per majoria de dos tercis de l'Assemblea General.
- Extensió dels períodes de sessions, deu setmanes l'any repartides en tres períodes de sessions, davant les sis setmanes de la Comissió.
- Introducció d'un nou examen periòdic universal sobre el compliment per part de cada Estat de les seves obligacions i compromisos en matèria de drets humans.
- Revisió dels mecanismes especials heretats de la Comissió.
- Coordinació i incorporació dels drets humans a l'activitat del sistema de les Nacions Unides.

18. Vegeu Informe del Grup d'Alt Nivell sobre les amenaces, els desafiaments i el canvi. *Un món més segur*. 2 de desembre de 2004 A/59/565 <<http://www.un.org/spanish/secureworld/>>.

19. Vegeu Resolució de l'Assemblea General 60/251 de 3 d'abril de 2006. <<http://www.ohchr.org/spanish/bodies/hrcouncil/docs/A.RES.60.251.Sp.pdf>>.

La Resolució per la qual es va crear el Consell es va adoptar amb el suport de 170 països, amb tan sols quatre que van votar en contra - EEUUA, Israel, I. Marshall i Palau – en tant que tres Estats, - Iran, Veneçuela i Belarús- van optar per l'abstenció. La delegació mexicana, que va ostentar la presidència del Consell aquest primer any, va definir la resolució com una solució intermèdia en un món dividit entre els que entenen els drets humans com una forma de promocionar la dignitat i les llibertats fonamentals i els que l'entenen com una obligació incòmoda d'aplicar per certes postures ideològiques o formes d'entendre el poder.

No obstant això, ha estat aquesta mateixa línia de pensament - la de la concepció de que existeixen dos grups de països amb diferents consideracions i nivell de compliment respecte als drets humans - la que va alimentar la pràctica dels dobles estàndards de la Comissió. La creació d'un nou òrgan hauria de deixar enrere aquesta doctrina segons la qual es considera que hi ha un bloc d'Estats respectuosos amb els drets humans (els països econòmicament més pròspers) i un altre bloc d'Estats responsables de cometre abusos contra els drets humans, entre els quals es trobarien els països en vies de desenvolupament.

Quadre 7.4. L'herència de la politització de la Comissió

Aquest primer any ha constituït un exemple que la crítica de politització que se li va adjudicar a l'antiga Comissió serà un escull difícil d'eliminar pel consell, ja que els debats han tingut a veure més amb les aliances polítiques dels Estats que amb consideracions concretes de drets humans, que han quedat marginades.

Un exponent d'aquesta politització el constitueix la pràctica del vot en bloc dels països que integren els grups regionals dels països. Si bé aquesta tendència es percep en tots els grups regionals, la UE es presenta com l'organització internacional amb disciplina de vot més ferm. Si bé aquesta característica és difícilment eludible per a un òrgan intergovernamental, el que es visibilitza és que les estratègies polítiques modulen i/o neutralitzen el posicionament dels Estats pel que fa a situacions que a la llum de l'objectivitat del dret internacional constitueixen una autèntica vulneració dels drets humans.

L'única solució possible vindria donada per l'enfortiment dels mecanismes de caràcter més independent que garantirien un examen més neutral i objectiu del compliment per part dels Estats de les seves obligacions en matèria de drets humans.

a) Quins països conformen el Consell de Drets Humans?

El Consell està format per 47 Estats, davant els 53 de la Comissió. Els membres, triats per vot secret per a evitar pressions, són escollits per períodes d'entre un a tres anys, i no poden tornar a escollits després de dos períodes consecutius. **L'elecció dels membres del Consell es va caracteritzar per la polèmica.** Si bé el requisit per a accedir al Consell era el d'ostentar un alt nivell de compliment dels drets humans, molts dels membres finalment escollits són coneguts precisament per l'incompliment d'aquests drets. Segons l'anàlisi dels indicadors del primer bloc, relatius a la situació dels drets humans a en el món, 17 Estats membres van presentar violacions greus dels drets humans.

Quadre 7. 5. Països membres del Consell (anys de membresia)

Àfrica	Àsia	Europa de l'Est	Amèrica Llatina i Carib	Europa occidental i d'altres
Algèria (1)	Bahriin (1)	Azerbadjan (3)	Argentina (1)	Canadà (3)
Camerun (3)	Bangla Desh (3)	Rep. Txeca (1)	Brasil (2)	Finlàndia (1)
Djibouti (3)	Xina (3)	Polònia (1)	Cuba (3)	França (2)
Gabon (2)	Índia (1)	Rumania (2)	Equador (1)	Alemanya (3)
Ghana (2)	Indonèsia (1)	Rússia, Fed. de (3)	Guatemala (2)	Països Baixos (1)
Mali (2)	Japó (2)	Ucraïna (2)	Mèxic (3)	Suïssa (3)
Maurici (3)	Jordània (3)		Perú (2)	Regne Unit (2)
Marroc (1)	Malàisia (3)		Uruguai (3)	
Nigèria (3)	Pakistan (2)			
Senegal (3)	Filipines (1)			
Sudàfrica (1)	Corea, Rep. (2)			
Tunísia (1)	Aràbia Saudita (3)			

Cal esmentar la proposta dels EEUUA en la què es sol·licitava que es prohibís l'elecció com a membres a països amb sancions imposades pel Consell de Seguretat per qüestions relacionades amb els drets humans, els EUEUAU també van intentar rescatar la figura dels cinc Estats permanents en el Consell de Seguretat i traslladar-la al Consell, la qual cosa que hauriagués creat un nou espai de poder per a aquests cinc Estats que escaparien *de facto* a la possibilitat d'expulsió per greus violacions dels drets humans. Les ONG van posar de manifest la hipocresia d'aquesta proposta, a causa de les posteriors crítiques per part dels EUEUAU a la membresia de països com Rússia i la Xina en el Consell.

El Consell ha dibuixat un nou mapa d'equilibri de forces. Els principals grups que han adquirit més poder són els grups de l'Àfrica, Europa de l'Est i l'Àsia. El fet de que aquests tres grups estiguin representats per Algèria, Azerbaidjan i Pakistan, països membres de l'Organització de la Conferència Islàmica, ha dotat aquesta organització d'un important protagonisme en aquest primer semestre de vida del Consell.

Taula 7.4. Variació d'equilibris geogràfics en el Consell de Drets Humans					
GRUPS REGIONALS	Àfrica	Àsia	Europa de l'Est	Amèrica Llatina i Carib	Europa Occidental i d'altres
Núm. de membres de la Comissió	15	12	5	11	10
Núm. de membres del Consell	13	13	6	8	7

b) En què consisteix l'examen periòdic universal?

Pel que fa a les funcions, una de les principals novetats que presenta el Consell és la introducció d'un examen periòdic universal. La proposta inicial del Secretari General de l'ONU era la de crear un mecanisme d'examen realitzat pels mateixos països. No obstant això, la resolució finalment aprovada parla d'un mecanisme universal, per la qual cosa que queda descartat que degui ser necessàriament un mecanisme intergovernamental, cabent la possibilitat de que sigui un òrgan independent el que ho lideri.

Quadre 7.6. Premisses de l'examen periòdic universal

L'examen periòdic universal és un examen sobre el compliment per part dels Estats de les seves obligacions i compromisos en matèria de drets humans tenint com a base una informació objectiva i fidedigna. El seu caràcter és **universal** perquè neix amb la idea de **superar la crisi de politització i de dobles estàndards** atribuïda a la Comissió: tots i cadascun dels països hauran dedeuran sotmetre's a l'examen, evitant la selectivitat.

La Resolució li atorga un caràcter de mecanisme cooperatiu, basat en un diàleg interactiu amb l'Estat en qüestió. L'Assemblea General va decidir que aquest examen tingués en consideració les necessitats de foment de la cooperació del país i adoptés un caràcter complementari, pel que fa a altres mecanismes de les Nacions Unides i va subratllar la necessitat de no duplicar la labor dels òrgans creats en funció dels tractats. El Consell, amb la finalitat de concretar les modalitats d'aquest mecanisme, va crear un grup de treball que haurà de finalitzar els seus treballs el 30 de juny de 2007, és a dir un any després de la celebració del primer període de sessions del Consell.

El mecanisme es centrarà en el compliment de les obligacions i compromisos en matèria de drets humans per part dels Estats. Diverses ONG han demanat que s'inclouin entre els compromisos a examinar, els adquirits pels països membres a l'hora de presentar la seva candidatura, amb la idea de dissuadir a futurs membres d'incloure promeses que puguin no complir. Pel que fa a la informació 'objectiva i fidedigna' que servirà de base per a l'examen periòdic universal, diverses ONG han sol·licitat igualment la possibilitat de que la societat civil participi de la mateixa manera que ho fa en el sistema dels òrgans de tractat.

La majoria de països, tant membres com observadors del Consell, han dipositat especial èmfasi en l'esperit de cooperació d'aquest mecanisme, arribant fins i tot alguns Estats a proposar que aquest examen no tin-

gui cap resultat concret, és a dir, que constitueixi únicament un espai de diàleg. Malgrat que la resolució hagi dotat eal mecanisme d'un caràcter de cooperació, el treball d'aquest mecanisme deu llegir-se a la llum de les funcions i de l'origen del Consell en les quals s'especifica que el Consell serà responsable de promoure el respecte universal per a la protecció de tots els drets humans²⁰ i el ple compliment de les obligacions adquirides pels Estats .²¹ DiversesVàries ONG internacionals van assenyalar que **el Consell hauria de crear mecanismes per a plantar cara a aquells països que no es mostrin cooperatius amb aquest examen.**²²

Durant els debats en el si del Grup de Treball, diversos Estats van apuntar la necessitat de tenir en compte el nivell de desenvolupament dels països durant l'examen sobre el compliment del respecta als drets humans. En aquest sentit, és necessari indicarassenyalar que existeixen les anomenades obligacions de mínim contingut que suposen obligacions en matèria de drets humans que són d'immediat compliment i que no depenen del nivell de desenvolupament d'un país. No obstant això, als països més desenvolupats se'ls hauria d'exigir una obligació de màxims i un control de les seves obligacions extraterritorials pel que fa als drets humans, amb la finalitat d'equilibrar l'examen.

L'examen no hauria de concretar-se en un espai de diàleg sobre l'estat dels drets humans en un determinat país, sinó que **hauria d'incorporar instruments que garanteixin el compliment d'aquestsels mateixos**. Diverses ONG van sol·licitar que el Consell designés un expert independent que estudiés les recomanacions i decisions dels procediments especials i dels òrgans de tractat i tingués com a resultat una resolució en la qual s'indiquessinassenyalessin aspectes que l'Estat no ha complert encara. ElLo que indicaassenyala aquesta proposta és la necessitat de millorar un dels principals defectes del sistema internacional de protecció de drets humans: la manca d'implementació de les seves decisions.

c) El procés de revisió dels mecanismes especials

El mandat que l'Assemblea General atorga al Consell de poder revisar els mecanismes especials torna a reobrir un procés de revisió al quale s'han vist sotmesos els procediments especials en els últims anys. Ja a l'any 2000 la Comissió de Drets Humans va fer unes recomanacions específiques dirigides a augmentar l'eficàcia d'aquests mecanismes i dos anys més tard, el Secretari General de l'ONU va reconèixer la necessitat d'augmentar l'eficàcia i el suport que se'ls proporciona.²³ És en aquest marc que els titulars dels mandats han realitzat una actualització del Manual, que ells mateixos van elaborar el 1999, i que intenta reflectir les millors pràctiques i donar suport als titulars de mandat en els seus esforços per promoure i protegir els drets humans.²⁴ No obstant això, i malgrat la rellevància del Manual, l'Assemblea General planteja actualment una nova etapa de revisió.

Quadre 7.8. En què consisteix la revisió dels mecanismes especials?

La resolució per la qual es crea el Consell incorpora la clàusula d'assumir, examinar i quan sigui necessari, perfeccionar i racionalitzar tots els mandats, mecanismes, funcions i responsabilitats de la Comissió de Drets Humans amb la finalitat de **mantenir un sistema de procediments especials**, assessorament especialitzat i un procediment de denúncia.

De la lletra de la Resolució no se'n deriva automàticament que s'hagin de racionalitzar els mandats sinó que, com a primeres funcions, el Consell haurà d'**assumir i examinar** i, només quan fos necessari, racionalitzar-los. No obstant això, el Consell va interpretar la Resolució com una carta blanca per iniciar un procés de reforma, per a això va crear un grup de treball amb la finalitat de formular recomanacions concretes sobre la revisió dels mandats, disposant fins al 30 de juny de 2007, per dur a terme aquesta revisió. Els primers resultats d'aquesta revisió preveuen el risc d'una reculada en la capacitat operativa dels mecanismes especials.

20. Vegeu Resolució de l'Assemblea General 60/251 de 3 d'abril de 2006. Paràgraf 2.

21. Vegeu Resolució de l'Assemblea General 60/251, de 3 d'abril de 2006, Paràgraf 5 d.

22. *Establiment del mecanisme d'examen periòdic universal. Principis rectora*. Amnistia Internacional. Índex AI: IOR 40/031/2006.

23. Mesura 4 de l'informe del Secretari General de l'ONU. *Un programa per a aprofundir sobre el canvi*. A/57/387, 2002.

24. *Manual dels Procediments Especials de drets Humans de les Nacions Unides*. <http://www.ohchr.org/english/bodies/chr/special/docs/Manual_#Spanish.doc>.

Una de les primeres conseqüències d'aquesta revisió és la decisió del Consell d'encomanar al Grup de Treball la redacció d'un nou codi de conducta que reguli les activitats dels mandats. Dels 30 Estats, que han votat a favor de la resolució que proposa l'elaboració d'un codi de conducta, únicament tres tenen una invitació oberta als mecanismes, la qual cosa fa preveure l'esperit del futur codi futur.

La resolució per la qual es crea el Codi no s'ajusta a l'opinió de nombrosos Estats, principalment de la UE, alguns Estats del bloc llatinoamericà i algunes ONG que assenyalen que el Manual elaborat pels mateixos titulars de mandats i el seu actual període de consultes, constitueix en si mateix un valuós àmbit de revisió. No obstant això, aquesta resolució va comptar ja a finals del 2006 amb un esborrany presentat pel grup asiàtic i centrat principalment a delimitar i controlar per part dels Estats els mètodes de treball dels mecanismes especials. L'aprovació final d'un codi de conducta que contingui aquest tipus de normativa delimitària en gran mesura l'eficàcia dels procediments especials, i el que és més greu, posaria en dubte la immediatesa en donar resposta a les víctimes, una de les especificitats que ha propiciat l'èxit del treball dels procediments.

La primera anàlisi que suscita aquesta aprovació d'unes normes de conducta per als mecanismes especials, és el de la dificultat de concebre la futura independència d'uns òrgans quan des del primer moment del procés de revisió, els treballs han anat dirigits al control de la seva actuació. Però sens dubte, i el que és més important és que **s'obre un perillós camí que deteriora el ja deficitari nivell de cultura institucional de respecte al treball i a les característiques pròpies dels mecanismes** especials per part dels Estats. És aquesta manca de voluntat política de garantir uns mecanismes independents de vigilància la que ha facilitat un rumb determinat dels primers treballs del període de revisió.

Un dels riscos més tangibles identificat durant el primer semestre de treballs del Consell, es la proposta de prohibir que els mandats es posicionin entorn una situació concreta en un país i la desaparició de les relacions geogràfiques. Aquests posicionaments sobre països són concebuts per diversos Estats com una herència de l'antic caràcter de politització que va fer fracassar la Comissió. No obstant això, l'Organització de la Conferència Islàmica i diversos Estats del bloc africà i asiàtic, principals defensors d'aquesta restricció de funcions dels mandats, consideraven d'altra banda, que la relatoria sobre els territoris palestins ocupats hauria de continuar amb el seu mandat, mostrant un biaix polític que contrasta amb la seva oposició als mandats geogràfics. En tot cas, la Resolució assenyalava que la tasca del Consell estarà guiada per la universalitat, imparcialitat, objectivitat i no selectivitat, la qual cosa fa dubtes sobre la necessitat de que els mecanismes es posicionin sobre situacions concretes en un país.²⁵

Un dels elements que ha estat molt debatut en el Grup de Treball ha estat el de la necessària cooperació entre els mecanismes especials i els Estats. Si bé aquesta cooperació és imprescindible, l'èmfasi no hauria de dipositar-se en l'apropament dels mecanismes pel que fa als Estats sinó al fet que la cooperació ha de venir principalment de la mà dels Estats a l'hora de garantir i de no obstaculitzar el treball dels mecanismes.

Diverses Varies ONG van qualificar els mecanismes especials com els òrgans més innovadors, flexibles i amb més capacitat de resposta del sistema, per la qual cosa, juguen un paper únic en la protecció dels drets humans a escala internacional.

Les organitzacions van subratllar que sense experts independents que supervisin i responguin ràpidament a les denúncies de violacions, l'habilitat de l'ONU i del Consell per a respondre a les violacions quedaria seriosament compromesa.²⁶ La reforma dels mandats hauria d'enfortir, per tant, l'emergència de l'acció, l'accessibilitat a la víctima, la independència i la seva objectivitat i el compliment de les recomanacions, característiques per les quals han estat reconeguts internacionalment com a interlocutors vàlids dins del sistema

25. Vegeu Resolució de l'Assemblea General 60/251, de 3 d'abril de 2006, Paràgraf 4.

26. UN Human Rights Council: *Criteria for a successful outcome of the review of Special Procedures*. Document presentat en el Grup de Treball sobre la revisió dels mandats i mecanismes. Signat per la Federació Internacional de Lligues dels drets humans, Servei Internacional de Drets Humans, Forum Àsia, OMCT, Amnistia Internacional, Human Rights Watch, la Comissió Internacional de Juristes i COHRE, entre d'altres.

de l'ONU. Aquesta mateixa idea va ser ja recollida a la Conferència Mundial de Viena el 1993, on es va apuntar la necessitat de preservar i reforçar el sistema dels procediments especials, amb la finalitat de permetre'ls desenvolupar els seus mandats a en tots els països, proveint-los dels recursos financers i humans necessaris.

d) El procés de reforma de la Subcomissió per a la Promoció i Protecció dels drets humans²⁷

Com a conseqüència de la dissolució de la Comissió, la Subcomissió també s'ha vist afectada pel procés de reforma i aquest any va celebrar el seu últim període de sessions. La Resolució per la quale es crea el Consell, va decidir que aquest òrgan mantingués un sistema d'assessorament expert, pel que *de facto* proposa que es creï un òrgan que substitueixi a la Subcomissió però que mantingui les funcions d'assessoria independent al Consell.

Respecte a les noves funcions que ostentarà l'òrgan successor de la Subcomissió, que ja ha rebut el nom d'Òrgan d'Assessoria Experta, encara no existeix consens entre els Estats. Els elements en els quals s'han centrat els debats han estat els relatius a la seva composició, el procés de selecció dels seus membres i les funcions que desenvoluparà. Però l'aspecte que va generar mésajor polèmica va ser el relatiu a la possibilitat de que aquest òrgan es posicioni sobre la situació dels drets humans en un país, ja que els principals Estats són reticents a aquesta possibilitat els quals integren el bloc asiàtic i africà.

e) Quins han estat els treballs del primer semestre del Consell de Drets Humans?

L'indicador **núm.º 20** es centra en l'anàlisi de la situació per països que hagin estat objecte d'una resolució condemnatòria o que mostri preocupació per part del Consell de Drets Humans, de la Tercera Comissió de l'Assemblea General, de l'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans i/o dels mecanismes especials.

Des que el Consell va començar els seus treballs el juny, s'ha reunit en **tres sessions ordinàries**, durant els mesos de juny, setembre i novembre. També ha celebrat **quatre sessions especials**, dues dedicades a l'ofensiva militar desenvolupada per Israel a Palestina, una a la crisi del Líban, i una dirigida a analitzar la situació aen Darfur.

Pel que fa a les resolucions per país adoptades pel recent creat Consell de Drets Humans, **la condemna en termes més fermes es va dirigir contra Israel**. L'ofensiva militar orientada contra Palestina i el Líban, i les greus violacions de drets humans que van motivar tres sessions especials del Consell i tres resolucions que van condemnar l'actuació d'Israel. Durant les sessions ordinàries, el Consell també va adoptar resolucions sobre els assentaments israelians en el Territori Palestí Ocupat i el Golán siri ocupat.

Un altra crisi a la qual el Consell va dedicar una sessió especial va ser la situació a **Darfur**. En la segona sessió ordinària, el Sudan ja havia estat objecte d'una resolució en la qual el Consell, en un llenguatge permissiu i molt allunyat de l'utilitza't a les resolucions contra Israel, va recomanar a les parts posar fi a les violacions dels drets humans, però no va condemnar en cap moment la situació d'emergència en la qual es troba aquesta regió. El desembre de 2006, no obstant això, i davant la gravetat de la situació a Darfur, el Consell va celebrar la quarta sessió extraordinària i va emetre una decisió segons la qual va decidir l'enviament, amb caràcter urgent, d'una missió d'avaluació a Darfur encapçalada pel relator Especial sobre la situació dels drets humans aen el Sudan.

Pel que fa a l'**Afganistan i el Nepal**, el Consell va adoptar resolucions en les quals simplement es va referir a la situació dels drets humans des del punt de vista de la cooperació tècnica, per la qual cosa que va eludir qualsevol condemna de la situació dels drets humans.

El primer semestre del Consell de Drets Humans es va caracteritzar per **un absolut domini de les negociacions per part de l'Organització de la Conferència Islàmica** i els blocs asiàtic i africà, la qual cosa va provocar el bloqueig d'anàlisi de situacions com Zimbabwe, Sri Lanka i la condemna ferma de la situació de Darfur, d'entre altres crisis. Aquesta tendència del Consell a centrar-se de manera gairebé única en el conflicte àrabo-israelià, silenciant altres situacions de vulneracions de drets humans, va dur al Secretari General de l'ONU, a expressar la seva preocupació referent a això i a sol·licitar al Consell que fugís de la politització en els seus treballs.²⁸

L'actual composició del Consell, juntament amb l'imperant esperit de centrar els treballs d'aquest nou òrgan en les activitats de cooperació i assistència tècnica, que relega a un segon pla la funció de vigilància i condemna, s'ha traduït en una **gairebé nul·la adopció de resolucions condemnatòries**. Aquest fet ha motivat la inclusió a l'indicador núm.º 19 de les resolucions de la Tercera Comissió de l'Assemblea General, relatives també a la vulneració dels drets humans i per l'estreta vinculació que es preveu que hi pugui haver entre els dos òrgans en a l'àmbit dels drets humans. La **Tercera Comissió de l'Assemblea General** va adoptar resolucions en les què mostrava preocupació per les greus violacions dels drets humans a **RPD Corea, Myanmar, Belarús, Iran**, i les comeses per **Israel** al Líban. Per la seva banda, l'Assemblea **General** va adoptar tres resolucions sobre **Belarús, RPD Corea i Iran**.

És necessari destacar que en aquest any de reforma del sistema internacional de protecció dels drets humans s'ha pogut percebre una **reculada pel que fa a la concepció que tenen els Estats del que ha de ser la supervisió supranacional sobre el seu nivell de compliment en drets humans**. Especialment preocupant va ser la resolució adoptada per l'Assemblea General, presentada per Belarús, en la qual es va recomanar als països que no presentessin resolucions relatives a la situació dels drets humans en un país basades en criteris polítics. Aquesta resolució reobre perillosament la doctrina ja superada de la concepció dels drets humans com un assumpte intern dels països. L'origen polític de les resolucions es presenta com un pretext que fàcilment pot ser emprat pels països per a eludir la crítica internacional al seu nivell de compliment dels drets humans i que ràpidament va ser utilitzat per Israel i EEUUAU en l'Assemblea General.

Pel que fa a l'activitat dels mecanismes especials, el Consell va examinar els informes que s'anaven a presentar en el 62è període de sessions de la Comissió de Drets Humans. Els **informes que els mecanismes especials geogràfics** van presentar aquest any van mostrar especial preocupació per la detenció perllongada de més de 1.000 presos polítics a **Myanmar**, l'escalada de la repressió contra la premsa independent, candidats de l'oposició i els defensors de drets humans a **Belarús** i les violacions sistemàtiques, generalitzades i greus dels drets humans a la **RPD Corea**.

L'**ACNUDH** va mostrar en els seus informes preocupació pel retard en l'obtenció de justícia i reparació de les víctimes del conflicte armat a **Guatemala**, per l'excessiu ús de la força exercida al **Nepal** durant les manifestacions de protesta que va viure aquest any el país i per la situació d'amenaques que els defensors de drets humans pateixen a **Colòmbia**. Els informes de l'ACNUDH sobre l'**Afganistan, Sierra Leone i Uganda** van tenir un perfil orientat a les activitats de cooperació tècnica desenvolupades amb els governs d'aquests països.

Pel que fa al desenvolupament normatiu, cal destacar l'aprovació per part del Consell d'assoliments **legislatius heretats de la Comissió**, com són la Convenció sobre la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades, adoptada també per l'Assemblea General, l'obertura formal de la redacció del Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, i la Declaració sobre els Drets dels Pobles Indígenes. En relació a aquesta última, l'Assemblea General va adoptar una resolució que, recollint el malestar d'alguns països, especialment del Canadà, per l'aprovació per part del Consell de la Decla-

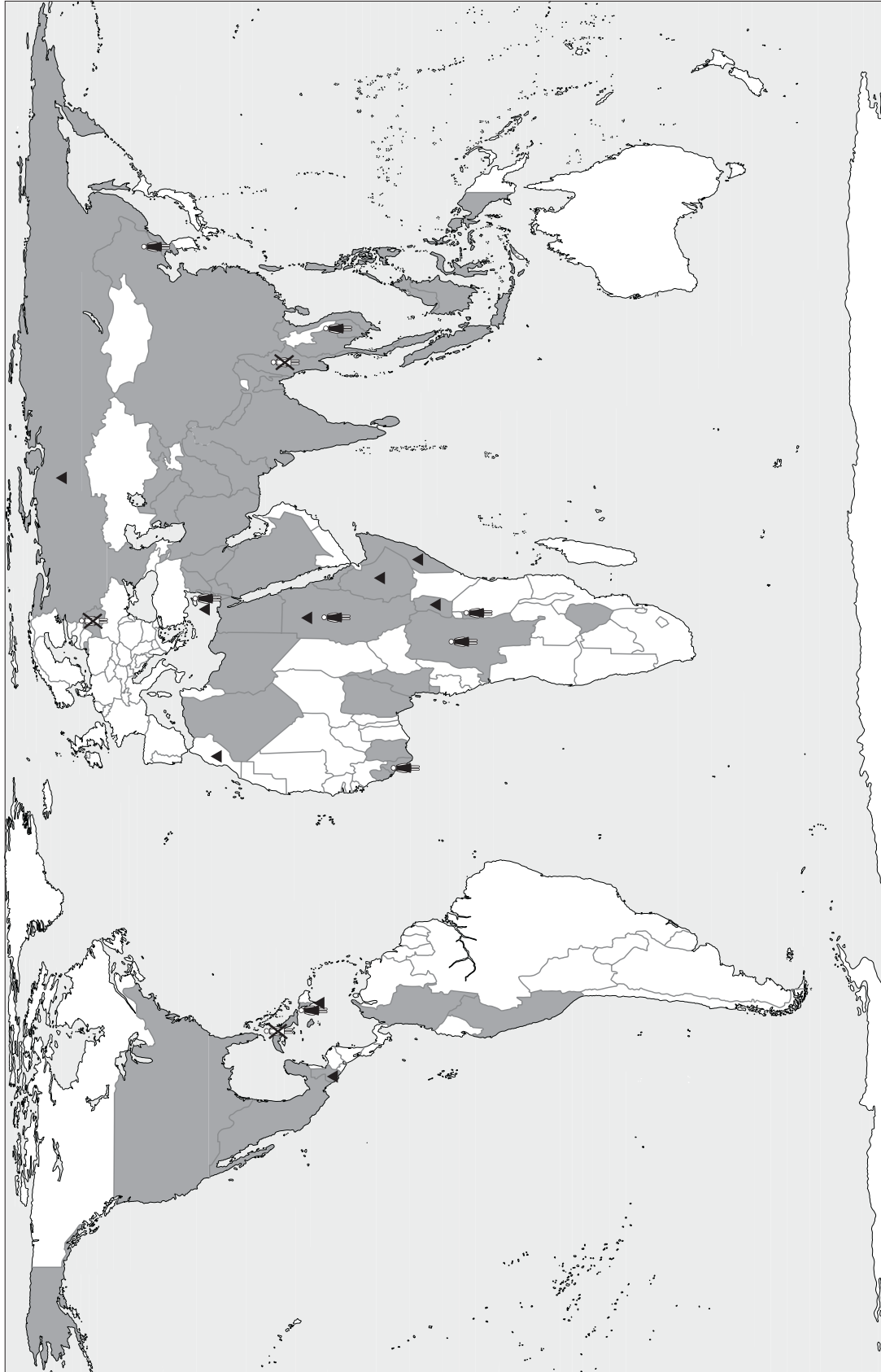
28. Missatge del Secretari General de Nacions Unides, K. Annan, al Consell de Drets Humans, en el tercer període de sessions, 29 de novembre de 2006. <<http://www.unhchr.ch/hurricane/hurricane.nsf/view01/089DB9A910C291C3C1257235005BBBA3?openDocument>>.

ració sobre els Drets dels Pobles Indígenes, va sol·licitar més temps per a continuar les negociacions sobre aquesta Declaració. Aquest fet va motivar les crítiques d'ONG i una crida del Relator Especial sobre els drets dels Pobles Indígenes a l'Assemblea General orientada a sol·licitar la prompta aprovació de la Declaració.

La variació en la composició del Consell descrita anteriorment va provocar el protagonisme temàtic de la **intolerància religiosa, la discriminació racial i formes connexes d'intolerància** en els treballs, motivat per la creixent criminalització de la religió musulmana i per la crisi deslligada per la publicació de les caricatures de Mahoma que van ser rebudes en el món musulmà com una violació de la seva llibertat de culte.

Per tant, les característiques que resumeixen el primer semestre de marxa del Consell es poden resumir en l'adopció d'un perfil més baix de condemna i en la instrumentalització per part de molts Estats d'aquesta etapa de transició amb la finalitat de reprendre el control polític sobre els òrgans més independents del sistema internacional de protecció de drets humans.

Drets humans

8. Dimensió de gènere en la construcció de pau

- La situació de la dona en termes de desenvolupament va ser especialment greu en 31 països, set dels quals travessaven un conflicte armat.
- El Secretari General de l'ONU va publicar el primer Estudi a fons sobre totes les formes de violència contra la dona en el qual es constata que la forma més habitual de violència contra les dones és la perpetrada per les seves pròpies parelles.
- Las demandes de les organitzacions de dones d'una major presència femenina en els processos de pau no van ser ateses ni pels actors protagonistes d'aquests processos, ni per la majoria d'organismes i Governos encarregats de facilitar aquests processos. Mindanao, a les Filipines, o el Nepal van ser alguns dels exemples d'aquesta situació.
- El Partenariat que regula les relacions entre la UE i 10 països mediterranis va introduir en la seva agenda el compromís de promoure l'estatus de la dona, amb èmfasi en la participació plena de les dones en la prevenció de conflictes, la gestió de les crisis i la construcció de la pau.

En el present capítol s'hi analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan duent a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**.¹ Aquesta perspectiva de gènere ens permet visualitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen unes i uns altres en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. El capítol està estructurat en tres blocs principals: el primer fa una repassada de la situació mundial pel que fa a les desigualtats de gènere mitjançant l'anàlisi d'indicadors, en segon lloc s'hi analitza la dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats, i l'últim apartat està dedicat a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere. Finalment s'hi adjunta un mapa en el que apareixen assenyalats aquells països amb greus desigualtats de gènere.

8.1. Desigualtats de gènere

L'Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere (IDG) constitueix l'indicador número 30, que reflecteix les diferències entre homes i dones en tres dimensions bàsiques del desenvolupament humà: esperança de vida, ingressos per càpita i taxes d'alfabetització i matriculació. La importància d'aquest indicador radica a ser un dels pocs que no es limita simplement a desagregar la informació per sexes, sinó a elaborar aquesta informació a partir de les relacions de desigualtat que entre homes i dones s'estableixen, és a dir, a ser un indicador sensible al gènere.² Encara que l'IDG no aborda les múltiples facetes de l'equitat de gènere, sí permet assenyalar que **la situació de la dona és especialment greu en 31 països**, dels quals 29 se situen a l'Àfrica. Cal destacar que en aquests es donen set situacions de conflicte armat i sis de rehabilitació postbèlica. No tots els països en situació de conflicte armat sofreixen greus desigualtats de gènere, però sí un nombre important d'ells, la qual cosa permet posar de manifest com l'impacte d'aquestes situacions de violència armada suposa un impediment per a la millora, quan no un empitjorament, de les condicions de vida i de desenvolupament de les dones. La desaparició de diversos països d'aquesta llista pel que fa als anys 2004 i 2005 (en què es van

La situació de la dona és especialment greu en 31 països.

1. La perspectiva de gènere, segons N. Vázquez, feminista mexicana i investigadora sobre l'impacte de la guerra en les dones, és un instrument conceptual operatiu que fa possible mirar la realitat des d'una nova perspectiva que trascendeix l'explicació biològica de les diferències entre els sexes, i es concentra en la identificació de factors culturals, històrics, socials, econòmics, entre d'altres, que diferencien homes i dones i que generen condicions i posicions de desigualtat entre ells amb la finalitat d'intervenir de manera eficaç en la modificació d'aquestes posicions desiguals. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessoria Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, assenyala que el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat.

2. Mentre que les estadístiques desagregades per sexe proporcionen informació factual sobre la situació de la dona, un indicador sensible al gènere proporciona evidència directa de l'estatus de la dona respecte a un determinat estàndard o a un grup de referència, en aquest cas els homes. Schmeidl, S. and Piza-Lopez, E., *Gender and Conflict Early Warning: A Framework for Action*, International Alert a <<http://www.international-alert.org/women/publications/EWGEN.PDF>>

comptabilitzar 35 i 32 països respectivament), no ha de ser només atribuïda a les millores en la situació de les dones d'alguns d'aquests països, sinó també a la falta de dades actualitzades d'uns altres, com són els casos d'Haití, Guinea-Bissau o Gàmbia. Resulta preocupant el fet que cada any es disposi de menys informació, especialment en el cas de països que han estat situats en les pitjors posicions pel que fa al desenvolupament de les dones, ja que disposar d'aquesta informació és vital per al desenvolupament de polítiques públiques destinades a la millora de les seves condicions de vida.

Ttaula 8.1. Països amb greus desigualtats de gènere

Afganistan ³	Txad	Kenya	Moçambic	Senegal	Togo
Angola	Congo, RD	Lesotho	Níger	Sierra Leone	Uganda
Benin	Côte d'Ivoire	Malawi	Nigèria	Sudan	Iemen
Burkina Faso	Etiòpia	Mali	Rep. Centreafricana	Swazilàndia	Zàmbia
Burundi	Guinea	Mauritània	Rwanda	Tanzània	Zimbabwe
Camerun					

A més, és necessari matisar que la mateixa metodologia del PNUD per elaborar aquest indicador aborda només les qüestions vinculades al desenvolupament i no una altra sèrie d'elements, que tenen una enorme influència sobre les desigualtats de gènere però que no queden aquí recollits. Aquesta èmfasi en la dimensió del desenvolupament té com a conseqüència també que la majoria de països assenyalats siguin països africans i no d'altres zones geogràfiques, on presumiblement millors condicions de desenvolupament no signifiquen una major igualtat entre homes i dones. Per una altra part, cal afegir que els conflictes armats tenen un clar impacte sobre les dimensions que contempla l'IDG, tal com evidencien les menors taxes d'escolarització de les nenes i adolescents a les àrees afectades per aquests conflictes, o les enormes dificultats per accedir als serveis de salut, així com la falta de provisió d'aquest tipus de serveis específicament dirigits a les dones, com els de salut reproductiva.

8.2. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'hi analitzen algunes de les iniciatives més destacades per incorporar la perspectiva de gènere als diferents àmbits de la construcció de la pau.

a) L'agenda internacional de pau i gènere l'any 2006

L'any 2006, a diferència del que va passar el 2005, no ha estat un any en el qual la dimensió de gènere en la qüestions de pau i seguretat hagi ocupat un lloc important en l'agenda internacional. El fet que no hi hagi hagut efemèrides destacables⁴ ha servit per evidenciar el lloc tan poc rellevant que aquest tema ocupa en aquesta agenda, ja que quan no se celebren aniversaris la dimensió de gènere deixa de ser objecte de discussió pública.

No obstant, cal destacar la publicació de l'Informe del Secretari General sobre les dones, la pau i la seguretat en compliment del pla d'acció presentat l'any 2005 que requeria la presentació d'un informe anual en el qual s'informés dels avanços produïts.⁵ En aquest informe s'hi analitzen els avanços que al llarg de 2005 i 2006 han tingut lloc, especialment en l'àmbit de les Nacions Unides, o en aquells sectors als quals les Nacions Unides ha prestat suport.

3. Les dades relatives a l'Afganistan han estat extretes de l'informe *Afghanistan National Human Development Report: Security With a Human Face* publicat pel PNUD en 2004.

4. L'any 2005 es va celebrar el cinquè aniversari de l'aprovació per part del Consell de Seguretat de l'ONU de la resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat i el Secretari General va presentar el seu pla d'acció per a l'aplicació d'aquesta resolució. D'altra banda, es va celebrar Beijing+10, procés que va dur a l'evolució de la implementació de la Plataforma d'Acció de Beijing una dècada després de la seva aprovació en la 4a Conferència Mundial de les Dones.

5. Informe del Secretari General sobre les dones, la pau i la seguretat, 27 de setembre de 2006, S2006770 <<http://www.un.org/spanish/docs/report06/repl06.htm>>.

Quadre 8.1. Esferes d'acció del pla d'acció per a l'aplicació de la resolució 1325

- Prevenció dels conflictes i alerta primerenca
- Establiment i consolidació de la pau
- Operacions de manteniment de la pau
- Resposta humanitària
- Reconstrucció i rehabilitació després dels conflictes
- Desarmament, desmobilització i reintegració
- Prevenció de la violència de gènere en els conflictes armats i resposta
- Prevenció d'exploració i abusos sexuals per part de funcionaris de les Nacions Unides
- Equilibri entre els gèneres
- Coordinació i col·laboració
- Vigilància i presentació d'informes
- Recursos financers

Dels resultats de l'informe pot extreure's que, encara que s'han produït certs avanços d'importància no desdenyable, seguint amb la tònica dels últims anys, és en el plànol formal en el que es concentren la majoria d'aquests i no tant en el dels resultats concrets i amplis. Les polítiques posades en marxa tenen incidència en espais molt reduïts i locals i no s'observa que existeixi voluntat d'impregnar de la perspectiva de gènere els plans globals que tenen incidència en àmbits més amplis. A més, com es recull en el mateix informe, una de les majors dificultats resideix en el fet que la majoria del personal de l'organització no compta amb les capacitats necessàries per dur a terme la seva feina des d'una perspectiva de gènere ni està sensibilitzat respecte a la necessitat que aquesta feina existeixi. També es constata aquesta absència en els òrgans de decisió més alts, com el mateix Consell de Seguretat, ja que "l'atenció que presta el Consell a les qüestions de gènere no és sistemàtica. Des que es va aprovar la resolució 1325 (2000), al 30 de juny de 2006 només 55 de les 211 resolucions del Consell que es refereixen a països concrets, o sigui el 26,07%, inclouen termes relatius a la dona o el gènere".⁶

Les polítiques de gènere tenen incidència en espais molt reduïts i locals i no hi ha voluntat d'impregnar de la perspectiva de gènere els plans globals.

Quadre 8.2. Tres dècades d'instruments internacionals de gènere i pau

Des que en la dècada dels 70 s'aprovesin els instruments pioners que de manera específica regulaven els drets de les dones, en les tres últimes dècades s'han anat creant una sèrie d'instruments jurídics internacionals que han perfeccionat, ampliat i completat els originaris, especialment a la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW, per les seves sigles en anglès), eina de referència. La majoria d'aquests instruments han sorgit a la calor de les diferents Conferències Internacionals sobre la Dona. Els instruments relatius a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere han estat especialment rellevants, donada la importància en l'agenda internacional dels assumptes vinculats a la pau, la seguretat i els conflictes armats, i al mateix temps la masculinització d'aquesta agenda.⁷ La consideració d'aquestes qüestions (pau i seguretat) des d'una perspectiva de gènere ha alimentat els debats que en aquests anys s'han produït sobre aquests mateixos conceptes, com per exemple el sorgit entorn de la idea de la seguretat humana. En l'actualitat es fa especialment necessari recuperar les aportacions que s'han fet des de l'àmbit del gènere i la construcció de la pau, tenint en compte la tornada que s'està fent cap a concepcions profundament militaristes de la seguretat. Per tant, convé fer un repàs per alguns d'aquests instruments que han servit per posar sobre la taula propostes inclusives i no discriminadores de pau i seguretat:

- **Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra les Dones** (1979). Constitueix la declaració dels drets de les dones. No aborda de manera específica qüestions de pau i seguretat, però ha estat el document de referència per a tots els posteriors.
- **Resolució 3519 de l'Assemblea General de l'ONU sobre la Participació de la Dona en l'enfortiment de la Pau i la Seguretat Internacional** (1975). Es tracta d'una resolució en la qual es destaquen les contribucions de les dones en la lluita contra el colonialisme i la discriminació racial.

6. Ibid.

7. INSTRAW, *Gènere i reforma del sector de seguretat. Acords internacionals*. <<http://www.un-instraw.org/es/index.php?option=content&task=view&id=1015&Itemid=200>> (consultada al desembre de 2006).

- **Resolució 3763 de l'Assemblea General de l'ONU sobre la Participació de la Dona en la Promoció de la Pau i la Cooperació Internacionals** (1982). En ella s'hi assenyala que una major participació de les dones en els assumptes socials, polítics, econòmics, civils i culturals serveixen per promoure la pau i la cooperació internacional.
- **Declaració sobre l'Eliminació de la violència contra les dones** (1994). S'elabora una definició de què constitueix violència contra la dona i s'insta a l'elaboració de legislacions nacionals per posar fi a la violència domèstica i establir sancions penals contra aquesta violència.
- **Plataforma d'Acció de Beijing** (1995). La Plataforma inclou un àrea específica d'especial preocupació sobre les dones i els conflictes armats i s'hi inclouen propostes concretes per incorporar la perspectiva de gènere i a les dones en les qüestions de pau i seguretat.
- **Resolució del Parlament Europeu sobre la Participació de les Dones en la resolució pacífica dels conflictes** (2000). Es fa una crida als Estats membres a incloure la perspectiva de gènere en les iniciatives de pau i seguretat i s'insta a aquests Estats a ratificar l'Estatut de Roma. A més s'hi inclou una condemna al comportament dels soldats de missions de manteniment de la pau implicats en abusos sexuals.
- **Resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU sobre les dones, la pau i la seguretat** (2000). Es tracta de l'instrument que ha suposat un punt d'inflexió, per una part, per la rellevància política del mateix instrument i per una altra pel seu caràcter d'eina pràctica utilitzada per dones de tot el món en situació de conflictes armats i processos de pau.
- **Declaració de Windhoek i Pla d'Acció de Namíbia per a la Incorporació de la perspectiva de gènere en les Operacions Multidimensionals de Suport a la Pau** (2000). Es fa una crida perquè s'hi inclogui la perspectiva de gènere en aquestes operacions i es fan recomanacions específiques i detallades per integrar el gènere i assegurar la participació de les dones en la negociació de treves i/o acords de pau entre altres qüestions.
- **Estatut de la Cort Penal Internacional** (2002). Per primera vegada es reconeix la violació, l'esclavitud sexual, la prostitució forçada i altres formes de violència sexual com crims de guerra i crims contra la humanitat.
- **Conclusions convingudes de la Participació de la dona en peu d'igualtat en la prevenció, la gestió i la solució dels conflictes i en la consolidació de la pau després dels conflictes de la Comissió de la Condió Jurídica i Social de la Dona** (2004). Se centren en la participació de les dones en igualtat de condicions en els processos de pau, la prevenció de conflictes i el manteniment de la pau, així com en els processos de rehabilitació postbèlica.

Un altre fet destacable de 2006 ha estat la celebració de la primera conferència ministerial euro-mediterrània sobre dones, en concret sobre **"Reforçar el paper de la dona en la societat"**, celebrada a Istanbul al novembre i les conclusions de la qual van ser després ratificades en la VIII Conferència Euromediterrània de Ministres d'Exteriors del mateix mes a Tampere.⁸ El document d'Istanbul planteja un **marc d'acció multidimensional encaminat a promoure l'estatus de la dona**, i que entre altres aspectes insta als socis euromediterranis a **reforçar la participació de la dona en les àrees de prevenció de conflictes, gestió de crisi i construcció de la pau**. Malgrat que les conclusions d'Istanbul no són un document específicament enfocat al binomi gènere i pau, sí que contenen elements destacats en aquesta adreça, per la qual cosa després d'una mica més d'una dècada d'absència de la perspectiva de gènere, les dones han entrat finalment a formar part explícita de l'agenda del marc formal regulador de les relacions entre la Unió Europea i 10 països mediterranis.

No obstant, convé emmarcar la conferència en el marc evolutiu de les relacions entre la UE i els seus socis del sud del Mediterrani. L'anàlisi de les conclusions adoptades a Istanbul i Tampere i del context en el que aquestes s'emmarquen permet oferir diverses reflexions, positives i negatives. A priori és necessari assenyalar que malgrat alguna al·lusió explícita del compromís amb la igualtat de gènere, el document aprovat no integra la categoria analítica de gènere, ni es dirigeix per tant de forma directa a la transformació de les jerarquies de gènere, la qual cosa planteja dubtes sobre l'efectivitat d'un pla d'acció que persegueix promoure l'estatus de les dones sense qüestionar la hegemonia masculina des de la qual s'ha subordinat dones a ambdues ribes de la Mediterrània.

8. La conferència s'emmarca en el context del Partenariat Euromediterrani, també conegut com Procés de Barcelona, que consisteix en un extens marc formal de relacions polítiques, econòmiques i socials entre els estats membres de la UE i 10 països mediterranis (Algèria, Egipte, Jordània, Líban, Marroc, l'Autoritat Palestina, Síria, Tunísia i Turquia). Líbia té estatus d'observador des de 1999. Aquest marc de relació es va iniciar formalment en 1995 amb la Declaració de Barcelona, que fixa com els tres principals objectius del partenariat: a) la definició d'un àrea comuna de pau i estabilitat a través del diàleg polític i de seguretat, b) la construcció d'una zona de prosperitat mitjançant un partenariat econòmic i polític i l'establiment gradual d'una zona de lliure comerç, i c) l'acostament entre els pobles a través d'un partenariat social, cultural i humà. Aquest marc de relacions té a més una dimensió bilateral i una altra regional.

Assenyalat aquest dèficit de partida, convé no obstant valorar els aspectes positius. I en aquest sentit, després dels deu anys de silenci i inacció entorn del gènere i, en concret, a les dones,⁹ el pas fet és qualitativament positiu. El Partenariat Euromediterrani ha anunciat el seu compromís amb la promoció de la dona a través d'**un enfocament holístic i una doble via d'acció, que combina la integració i les mesures positives**.¹⁰ L'aproximació a aquest objectiu de "reforçar el paper de la dona en la societat" és triple, a través de tres àrees de prioritats interrelacionades: la promoció dels drets civils i polítics de la dona, els drets socials i econòmics de la dona i el desenvolupament sostenible, i els drets en l'àmbit cultural i el paper de les comunicacions i els mitjans de comunicació. Especialment destacable i nou és el primer pilar, per les seves aportacions al binomi gènere i pau. En aquest àrea destaquen punts com: a) l'impuls a **combatre tota forma de violència contra les dones**, garantint la protecció i la reparació de les dones en cas que es violin els seus drets; b) la **promoció de la participació plena i igualitària de les dones en la prevenció de conflictes, la gestió de crisi i la construcció de la pau**, entre altres procediments mitjançant la implementació de les resolucions de les Nacions Unides, incloent la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU sobre la Dona, la Pau i la Seguretat; i c) el **desenvolupament d'un major coneixement sobre les dones en zones de conflicte, l'increment de la protecció i la consciència de les dones i els seus drets en qualsevol guerra, ocupació estrangera o conflicte violent**; i l'alleugeriment dels efectes negatius dels conflictes armats en l'estatus de les dones en la regió.

Un altre aspecte destacable és l'acord aconseguit per establir un comitè d'experts independents que supervisin anualment la implementació del pla d'acció adoptat. Així mateix, s'ha convocat una nova conferència ministerial que abordi la situació de les dones en l'àrea del Partenariat per al 2009.

Des d'una perspectiva històrica però també puntual, els compromisos adoptats són positius, ja que passen pàgina a un passat de negligència cap a les dones i ho fan de forma sofisticada, multidimensional i amb aparent voluntat de rendir comptes de les seves promeses. Per això, pot obrir-se una nova etapa que avanci gradualment cap a la igualtat de gènere i la pau inclusiva, d'especial importància en una àrea geogràfica afectada per conflictes de tal rellevància com el de Palestina. No obstant això, existeixen motius per a la cautela crítica que se sumen a la ja esmentada escassa conceptualització de gènere en el document aprovat. L'esmentada història passada d'absència de compromís amb la igualtat planteja dubtes sobre la capacitat de materialitzar en la pràctica un salt qualitatiu tan gran. Els objectius són ambiciosos, però davant una empresa tan gran no s'han ideat metes concretes que facilitin la seva avaluació ni mecanismes que assegurin la seva implementació. Més enllà del document anual que analitzarà la seva implementació –i que al seu torn planteja problemes per la falta d'informació entorn dels barems a usar–, existeix un gran buit entorn de què passarà si els socis euromediterranis incompleixen la seva promesa de dur a la pràctica el pla d'acció. I la urgència de l'interrogant ve donada davant la trajectòria de la UE i la seva flagrant manca de voluntat de dur a la pràctica els compromisos teòrics assumits en matèria de gènere en àrees geogràfiques com els països del grup ACP (Àfrica, Carib i Pacífic) o àrees temàtiques com la política de desenvolupament, al qual s'uneix la pròpia parcialitat d'aquests compromisos teòrics.¹¹

Per tot això, l'oportunitat s'ha creat, encara que serà de nou la **voluntat política o la manca d'ella per part dels Governos del Partenariat Euromediterrani** la que determini l'evolució d'aquesta nova porta oberta per a la promoció de la igualtat de gènere i la pau inclusiva.

9. Kynsilehto, A. i Melasuo, T., "Gender Equality: A truly Euro-Mediterranean Concern?" a *Quaderns de la Mediterrània*, Núm.7, Institut Europeu de la Mediterrània, 2006.

10. Partenariat Euromediterrani, "Ministerial Conclusions on Strengthening the role of women in society", disponible a <http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/women/docs/conclusions_1106.pdf> (consultat el 06.12.06).

11. Més informació sobre la UE i gènere, a: Aprovech i One World Action, "Everywhere and Nowhere: Assessing Gender Mainstreaming in European Community Development Cooperation", 2002; Braithwaite, M. et al., "Thematic evaluation of the Integration of Gender in EC Development Cooperation with Third Countries", Comissió Europea, març 2003; Comissió Europea, "A roadmap for equality between women and men 2006-2010", SEC(2006)275, 2006; Mazey, S., *Gender Mainstreaming in the European Union. Principles and Practice*. London: Kogan Page, 2001; Mazey, S. "Gender Mainstreaming strategies in the EU: Delivering on an agenda?" *Feminist Legal Studies*, Vol.10, pp.227-240, 2000; Pollack, M.A. i Hafner-Burton, I. "Mainstreaming gender in the European Union" en *Journal of European Union Public Policy*, Vol.7, No.3, pp.432-456, 2000.

b) L'agenda de gènere en els processos de pau

Les dones no han tingut quasi espais de participació en les diferents negociacions de pau i quan han participat ha estat de manera aïllada, anecdòtica i individual.

L'any 2006 no ha estat diferent als anteriors pel que fa a la participació de les dones en els processos de pau. Seguint amb una tendència que sembla més que consolidada, les dones no han tingut quasi espais de participació en les diferents negociacions de pau que han transcorregut al llarg de l'any, i quan han participat ha estat de manera aïllada, anecdòtica i individual, la qual cosa no implica que d'aquesta participació no s'hagin derivat importants contribucions. Ni els Governos, ni els grups armats d'oposició, ni els diferents actors internacionals que d'una o una altra manera intervenen en aquests processos de negociació¹² han mostrat la voluntat ni la determinació suficient per posar en pràctica el requerit per la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU quan es demana a tots els participants en una negociació i posterior aplicació dels acords de pau que tinguin en compte la perspectiva de gènere.

Per una altra part, en alguns casos l'absència de les dones en els processos de negociació ha estat suplerta mitjançant la **creació d'espais paral·lels** amb algun canal de contacte amb els processos oficials, però generalment al marge d'aquests. Encara que sens dubte es tracta de **solucions intermèdies** que no fan front a les causes estructurals que duen al fet que la majoria de negociacions de pau siguin espais gairebé exclusivament masculins, sí que permeten que progressivament es vagi incorporant aquesta qüestió a l'agenda i se li atorgui certa importància. El major problema resideix en la limitada **capacitat d'incidència real** que aquests espais tenen, ja que es corre el risc que les recomanacions i propostes que es llancin caiguin en sac foradat i no siguin recollides per aquells actors que poden prendre decisions. A més, el fet que el perfil polític de les organitzacions de dones locals no acostuma a ser molt elevat pot dur al fet que es minusvaloren els seus suggeriments. Un altre **risc** que cal esmentar és el de la **institucionalització dels espais de dones com a secundaris**, i que no es concebin com un pas inicial en un procés que hauria de dur progressivament a la participació en condicions d'igualtat, considerant que la incorporació de la perspectiva de gènere i l'equitat s'aconsegueix plenament mitjançant aquest tipus de mesures secundàries. No obstant, aquestes crítiques no poden obviar la importància que tenen aquests espais, que han permès l'empoderament de moltes dones i han contribuït al fet que des dels àmbits polítics i militars, encara que de manera molt incipient encara, s'hagi adquirit certa consciència sobre la rellevància que té la dimensió de gènere i la participació de les dones en les negociacions de pau.

Al llarg de l'any 2006 s'han produït algunes iniciatives de dones reclamant més participació en els processos de pau que estaven tenint lloc en els seus països. La primera d'elles va tenir lloc a **Mindanao (Filipines)**, en el marc de la celebració d'una **Trobada de Dones per la Pau**, amb l'objectiu de traslladar les **recomanacions elaborades per les organitzacions de dones a les negociacions de pau** que el Govern de Filipines i el grup armat d'oposició MILF van mantenir. La trobada suposava la culminació d'un procés de consultes que al llarg dels mesos previs s'havia dut amb diferents organitzacions de dones de la zona i que tenia per objectiu traslladar la veu de les dones a la taula de negociacions, ja que la presència femenina en aquesta es limitava a una única dona. El resultat d'aquesta trobada, celebrat entorn de la qüestió central de què passaria si les dones negociessin l'acord de pau, va ser la presentació d'un document en el qual es recollien aquelles qüestions que les participants consideraven que havien de contemplar-se en l'acord de pau. D'entre els temes apuntats cal destacar la qüestió de la desmilitarització de Mindanao, el reconeixement del dret a l'autodeterminació del poble Bangsamoro, així com la garantia que les dones podran participar en la presa de decisions.

12. Alguns dels rols que aquestes persones poden ocupar serien el d'exploradora, convocant, desacompladora, unificadora, entrenadora, generadora d'idees, garant, facilitadora, legitimadora, incentivadora, verificadora, implementadora i reconciliadora. Fisas, V., *Procesos de paz y negociación en conflictos armados*, Paidós, Barcelona, 2004.

Quadre 8.3. Els reptes de les dones constructores de pau

La majoria de les dones que estan involucrades en la construcció de la pau en els seus països ha de fer front a obstacles i reptes semblants, malgrat les òbvies diferències que en els diferents contextos i conflictes armats puguin donar-se. Així ho ha recollit l'*International Crisis Group* en un informe¹³ publicat al juny en el qual s'analitza la labor duta a terme per dones al Sudan, RD Congo i Uganda. Una millor anàlisi d'aquestes dificultats i desafiaments comuns podria dur a un millor disseny de les polítiques destinades a recolzar les iniciatives de construcció de pau liderades per dones, així com a pal·liar les conseqüències dels conflictes armats. Cal assenyalar que la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU sobre les dones, la pau i la seguretat conté moltes de les qüestions esmentades. Els principals reptes als quals es fa referència en l'informe de l'*International Crisis Group* són els següents:

- **Falta d'accés a la justícia:** aquesta falta d'accés comporta que la majoria de crims contra les dones, i especialment els de caràcter sexual, quedin impunes tant en el transcurs com una vegada finalitzat el conflicte armat.
- **Falta d'accés als serveis de salut reproductiva**
- **VIH/SIDA:** el creixent impacte de la pandèmia, especialment en zones afectades per la violència, està tenint greus conseqüències sobre la vida de les dones, condemnant –ne moltes d'elles a l'estigma i la marginació.
- **Informació limitada:** malgrat el difícil accés a la informació per a moltes dones, algunes organitzacions estan duent a terme iniciatives per difondre el treball per la pau a molts països. La traducció de la resolució 1325 a llengües locals s'ha convertit en una de les eines més útils.
- **Qüestions transfrontereres:** moltes dones es veuen obligades a desplaçar-se als països veïns incrementant-se així la seva vulnerabilitat. Per una altra part, les xarxes de dones regionals són poques i de caràcter informal.
- **El paper dels homes:** els elevats nivells de violència masculina estan minvant molts dels esforços de les dones. A més de posar fi a aquesta violència és necessari que s'assumeixin els nous rols i canvis que permeten un major empoderament de les dones i que sorgeixen després dels conflictes armats.
- **Armes lleugeres:** el desarmament i la lluita contra la violència de gènere haurien de vincular-se en major mesura. A més, s'hauria d'involucrar més a les dones en els processos de DDR.

Per una altra part, i en un context completament diferent com és el de **Somàlia**, representants d'organitzacions de dones es van reunir amb el suport d'IGAD i UNIFEM, per discutir sobre qüestions com la necessitat que la supervisió de la implementació de la Carta Federal de Transició (considerada com un acord de pau) i el Programa de Reconstrucció i Desenvolupament incorporessin la perspectiva de gènere i es garantis la participació de les dones. La trobada va tenir lloc prèviament a la celebració de la 4ª Reunió de Ministres de Gènere dels països integrants de la IGAD. Tal com va assenyalar UNIFEM, **existeix l'oportunitat de traduir les experiències en el conflicte de les dones en accions encaminades a garantir la seguretat i incrementar el potencial de les dones en la construcció de la pau**. Per la seva banda, les Ministres de Gènere, durant la seva trobada, van fer una crida als seus Governos perquè promoguessin la participació política de les dones i perquè incloguessin les dones en les diferents polítiques i iniciatives de construcció de pau desenvolupades a la regió.

En tercer lloc cal destacar el procés de pau al Nepal, iniciat en el mes de maig de 2006, amb unes negociacions de pau entre el grup armat d'oposició maoista CPN i el recentment creat Govern, integrat pels fins a llavors partits d'oposició democràtica. Aquestes negociacions van culminar en la signatura d'un acord de pau a final de l'any 2006. No obstant això, la sorprenent coalició establerta entre l'oposició política i l'oposició armada, que va aconseguir acabar amb el règim despòtic monàrquic, ha seguit els patrons habituals pel que fa a la incorporació de les dones i la perspectiva de gènere a les negociacions de pau: absència significativa d'aquestes en els equips negociadors, declaracions vagues i formals per acontentar la comunitat internacional i poques accions concretes encaminades a millorar la situació de les dones i atorgar-los un major protagonisme polític. Han estat nombroses les veus que han assenyalat que **les dones nepaleses no han gaudit de cap reconeixement malgrat el paper tan important jugat tant durant les setmanes que van durar les protestes que van desembocar en la caiguda del règim monàrquic, com en el moviment d'oposició que s'ha organitzat en els últims anys** des que la democràcia nepalesa sofrís una greu reculada amb la suspensió del funcionament del Parlament.

13. International Crisis Group, *Beyond Victimhood : Women's Peacebuilding in Sudan, Congo and Uganda*, Africa Report N°112 Juny 2006 <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4186&l=1>>.

Per aquest motiu, des que Govern i maoistes van iniciar les converses de pau **les organitzacions de dones nepaleses, en coalició amb representants de la comunitat internacional han reclamat un espai de participació en aquest procés de pau**. Una vegada més, la resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat s'ha convertit en el marc de referència per a les dones nepaleses, que fonamenten les seves reivindicacions en el reconeixement a la importància de la seva participació recollida per aquesta resolució.

Cal assenyalar que a l'inici de les converses per a la reforma constitucional, únicament una dona havia estat designada pels maoistes per a integrar el comitè encarregat de dur a terme les consultes i negociacions amb el Govern i la delegació governamental era completament masculina, com és habitual en la majoria de processos i negociacions de pau. No obstant, les pressions de les organitzacions de dones i de les Nacions Unides van dur al Govern a adquirir el compromís que dues dones serien incloses en aquest comitè. A més, es van produir diverses declaracions en un sentit semblant efectuades per diversos representants polítics, destacant la importància que les dones gaudeixin de més espai de participació en l'àmbit polític. No obstant això, de moment no s'ha passat de les paraules als fets i les declaracions no han estat concretades en mesures pràctiques. Aquestes reivindicacions, liderades fonamentalment per dones activistes en organitzacions de la societat civil, majoritàriament pertanyents a organitzacions de defensa dels drets de les dones, han rebut el suport de sectors de les Nacions Unides, com UNIFEM.

Una altra iniciativa destacable d'aquest any va ser la trobada mantinguda per les diverses delegacions d'alt nivell que constitueixen la *International Women's Commission for a Just and Sustainable Israeli-Palestinian Peace* (IWC), integrada per representants palestines, israelianes i de la comunitat internacional. La IWC va ser creada a iniciativa de la Directora Executiva de UNIFEM, N. Heyzer, amb l'objectiu que la resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat tingués un impacte en la resolució del conflicte de l'Orient Mitjà. Aquesta trobada va suposar la cristallització d'un procés d'un any en el qual s'han fet reiterades crides a una represa de les negociacions de pau entre les parts, així com a un cessament de les hostilitats. Cal assenyalar que les dones israelianes i palestines han estat pioneres pel que fa a la feina conjunta per la pau de dones de comunitats enfrontades¹⁴. Així doncs, la creació d'aquest grup d'alt nivell, integrat fonamentalment per dones provinents dels àmbits polític i acadèmic, és la consolidació dels esforços liderats per les organitzacions pacifistes de dones que des de fa molts anys duen a terme en aquesta zona.

Aquests casos esmentats evidencien **dues de les tendències** que semblen **reproduir-se en la majoria de processos de pau** que estan tenint lloc en l'actualitat. En primer lloc, **la marginació sistemàtica de les dones per part de governs i grups armats d'oposició**. Únicament després d'haver rebut pressions socials aquests actors semblen estar disposats a deixar un espai a la participació de les dones. Això fa que les pressions de les dones hagin de ser insistents i reiterades, per a que el tema romangui tant en l'agenda política com en l'opinió pública. En segon lloc, **les pressions resulten molt més efectives quan les reivindicacions de les dones no provenen únicament de les organitzacions locals de dones, sinó de tota una xarxa d'aliances en la qual s'integren altres actors**, fonamentalment internacionals, com pugui ser les Nacions Unides i fins i tot determinats Governos. Així ha ocorregut en ambdós casos, i aquesta aliança ha servit perquè tant les reivindicacions de les dones nepaleses com la iniciativa conjunta d'israelianes, palestines i representants de la comunitat internacional hagin adquirit una major visibilitat.

Les pressions resulten molt més efectives quan les reivindicacions de les dones no provenen de tota una xarxa d'aliances en la qual s'integren altres actors.

les reivindicacions de les dones no provenen únicament de les organitzacions locals de dones, sinó de tota una xarxa d'aliances en la qual s'integren altres actors, fonamentalment internacionals, com pugui ser les Nacions Unides i fins i tot determinats Governos. Així ha ocorregut en ambdós casos, i aquesta aliança ha servit perquè tant les reivindicacions de les dones nepaleses com la iniciativa conjunta d'israelianes, palestines i representants de la comunitat internacional hagin adquirit una major visibilitat.

Aquest és només un dels beneficis que s'extreuen d'aquesta col·laboració, ja que sense ella difícilment s'hagués assolit la participació directa de les dones en altres negociacions de pau com ha estat el cas de Sri Lanka o Burundi. A més, gràcies a l'existència d'aquestes aliances les reivindicacions de les dones reben una

14. La Xarxa de Dones de Negre, que agrupa dones de nombrosos països en defensa del pacifisme i l'antimilitarisme i contra la guerra té el seu origen a Israel i Palestina, quan dones d'ambdues comunitats es van unir per protestar per la invasió israeliana dels territoris palestins, així com per les violacions dels drets humans comeses per l'exèrcit israelià. A més, les dones israelianes i palestines reclamaven una sortida negociada al conflicte armat. Posteriorment aquesta xarxa ha tingut eco en altres escenaris de conflicte armat, com van ser els Balcans en els anys noranta o Colòmbia, on han sorgit moviments similars.

més atenció i són mereixedores d'una major legitimitat davant aquells col·lectius reactius al fet que les dones puguin tenir un paper decisiu en el transcurs dels processos que en cada context determinat tenen lloc. Així ho reconeix també UNIFEM en les recomanacions que va elaborar dirigides al fet que la intervenció de la comunitat internacional servís per assolir la participació efectiva de les dones en les negociacions de pau.¹⁵ Tal vegada, si la comunitat internacional incrementés les mesures de pressió sobre els protagonistes de les negociacions de pau, una vegada que aquestes estiguessin consolidades i en un punt de no tornada, de tal manera que les pressions no poguessin fer malbé el procés de negociació, s'assoliria una major participació de dones en aquests equips negociadors.

8.3. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

En aquest apartat s'hi analitzen alguns aspectes que posen de manifest com els conflictes armats i la violència impacten de manera diferenciada en homes i dones.

a) Violència contra les dones

El Secretari General de l'ONU va publicar l'any 2006, tal com havia establert l'Assemblea General de l'ONU en 2003, l'informe **Estudi a fons sobre totes les formes de violència contra la dona**.¹⁶ L'Assemblea General de l'ONU havia establert que l'estudi havia d'incloure: a) un panorama estadístic de totes les formes de violència contra la dona per avaluar millor la magnitud d'aquesta violència, identificant al mateix temps les llacunes en la informació reunida i formulant propostes per avaluar l'abast del problema; b) les causes de la violència contra la dona, incloses les seves causes profundes i altres factors coadjuvants; c) les conseqüències a mig i llarg termini de la violència contra la dona; d) els costos de la violència contra la dona des del punt de vista social, econòmic i de la salut; e) exemples de les millors pràctiques en àmbits com la legislació, les polítiques, els programes i els recursos eficaços, i l'eficiència d'aquests mecanismes per combatre i eradicar la violència contra la dona.

Es tracta d'un **informe exhaustiu sobre el panorama mundial de violència contra les dones** en el qual s'arriba a algunes conclusions rellevants, com el fet que la forma més habitual de violència experimentada per les dones és la perpetrada per les seves pròpies parelles. Com s'assenyala a l'informe, almenys una de cada tres dones és objecte de violència per part de la seva parella durant la seva vida. Per una altra part, es constata que aquesta violència no és conseqüència de causes individuals, com la falta d'ètica personal o ocasional dels agressors, sinó que es tracta d'un fenomen profundament arrelat en les diferents societats i que neix de les desiguals relacions entre homes i dones. A l'estudi s'hi indica que la violència contra les dones és un fenomen generalitzat a tot el món, que afecta les dones abans fins i tot d'haver nascut (avortaments selectius) i en les primeres etapes de la seva vida (infanticidi femení) i que té conseqüències a llarg termini per a les dones, les seves famílies, especialment els seus fills, i la societat en el seu conjunt. La violència contra les dones empobreix les societats i a més reforça altres formes de violència que puguin tenir lloc en aquestes.

Finalment s'hi assenyala que l'existència d'un marc jurídic com l'actual, bastant desenvolupat i que ofereix instruments per castigar aquest tipus de violència, així com per prevenir-la, no està sent suficientment aplicat, i encara hi ha nombrosos països en els quals no existeix una legislació adequada per posar fi a la violència contra les dones.

15. Per a més informació sobre aquestes recomanacions poden consultar-se a Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, 2007, Icaria Editorial o UNIFEM, *Securing the peace. Guiding the International Community towards Women's effective participation throughout Peace Processes*, octubre 2005 <http://www.womenwarpeace.org/issues/peaceprocess/Securing_the_Peace.pdf>.

16. Secretari General de l'ONU, *Estudi a fons sobre totes les formes de violència contra la dona*, juliol de 2006, A/61/122/Add.1 <<http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/index.htm>>.

b) Conflictes armats, nacionalisme, gènere i feminisme

En gran part dels conflictes armats de l'actualitat la dimensió identitària té una enorme importància. Així, darrere de l'inici de la violència poden trobar-se els sentiments d'agreuament de determinades comunitats que han estat marginades històricament i que troben en una identitat comuna l'eix que estructura una lluita col·lectiva de demanda d'un major reconeixement en termes de drets i de capacitat de gestió del mateix col·lectiu. També existeixen determinats contextos en els quals aquest sentiment col·lectiu porta a la demanda de creació d'estats independents en els quals la plena gestió dels assumptes econòmics, socials i polítics correspongui als representants i líders d'aquest col·lectiu.

En els conflictes armats que van transcórrer l'any 2006, podem trobar aquest component identitàri (entès d'una manera àmplia: identitats ètniques, religioses, nacionals o entremesclades) en contextos com Burundi, Txad, Côte d'Ivoire, RD Congo, Darfur (Sudan), Filipines, Índia, Indonèsia, Sri Lanka, Tailàndia, Israel o Palestina. Això suposa que en prop de dues terceres parts dels conflictes armats actuals aquesta dimensió cobra una rellevància destacada. Però, en quin lloc queden les dones en aquest tipus de conflictes armats? S'ocupen les ideologies nacionalistes de les qüestions de gènere? És rellevant l'anàlisi de gènere en aquests conflictes armats?

La **relació entre feminisme i nacionalisme és complexa**. Ambdues són corrents dinàmiques, plurals, amb variants internes, la qual cosa implica evitar generalitzacions. No obstant, malgrat les dificultats d'anàlisi que aquesta pluralitat planteja, analitzar la relació entre feminisme i nacionalisme i, específicament, les aportacions que des del feminisme s'han plantejat al(als) discurs(os) nacionalista(es), resulta extremadament interessant en un context internacional marcat per conflictes que en proporció elevada inclouen reclamacions de tall nacionalista bé a través de la demanda d'independència o de règims d'autonomia.

Tradicionalment la visió de gènere –i amb ella, l'anàlisi de les relacions de poder i possibles diferències quant a la definició, participació i efectes de projectes nacionalistes en grups d'homes i dones– ha estat absent de la teorització i historització del nacionalisme, separant gènere i nació en considerar el gènere d'irrellevant per a les dinàmiques polítiques del nacionalisme. No obstant, amb la premissa que l'absència de la perspectiva de gènere en les aproximacions al nacionalisme limita en gran mesura la comprensió dels complexos processos polítics i simbòlics implicats en l'articulació dels projectes nacionals,¹⁷ el feminisme s'ha llançat des de fa ara prop de dues dècades a repensar el nacionalisme, introduint noves categories d'anàlisi, qüestionant narratives i implicant-se en la creació d'espais incloents.

Les nacions i els projectes nacionals –com els estats i tot tipus d'organització social o política– són règims de gènere, és a dir, espais o projectes configurats sobre una determinada estructuració de les relacions de gènere, entre altres eixos.¹⁸ En introduir la categoria analítica de gènere en l'estudi del nacionalisme, i amb ella visualitzar les relacions de poder en la dimensió de gènere que circulen en tot grup social, el feminisme planteja una qüestió simple però fonamental: **la configuració de les "comunitats imaginades"**¹⁹ que són –o com s'ha descrit a – les nacions **no pot desvincular-se de la circulació de poder entre els subjectes d'aquestes comunitats**. Així, diversos treballs sobre feminisme i nacionalisme realitzats fins ara han analitzat les formes en què la nació o projectes nacionals han estat freqüentment construïts i legitimats sobre narratives que reproduïxen i perpetuen relacions de poder i de dominació sobre les dones.²⁰

17. Kandiyoti, D., "Guest Editor's introduction. The awkward relationship: gender and nationalism" en *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp. 491-99, 2000; Hadjipavlou, M., "No permission to cross: Cypriot women's dialogue across the division" a *Gender, Place and Culture*, Vol. 13, N° 4, pp.329-351, agost 2006.

18. Al-Ali, N., "Review Article. Nationalisms, national identities and nation status: gendered perspectives" en *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.631-38, 2000; Cusack, T., "Janus and gender: women and the nation's backward look" a *Nations and Nationalism*, Vol.6, Núm.4, pp.541-51, 2000; Kandiyoti, D., op. cit.; Walby, "Gender, nations and states in a global area" en *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.523-40, 2000.

19. Anderson, B., *Comunitats imaginades. Reflexions sobre l'origen i la difusió del nacionalisme*, Fons de Cultura Econòmica, Mèxic, 1983.

20. Bracewell, W., "Rape in Kosovo: masculinity and Serbian nationalism" a *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.563-90, 2000.

Sovint configurades en termes d'una gran família, identitats i comunitats nacionals han tendit amb relativa freqüència a projectar **retòriques i rols recolzats i construïts des d'identitats de gènere naturalitzades**. Així, amb freqüència les dones ocupen funcions de representació simbòlica de la nació ("mare pàtria") i rols com a reproductores biològiques de la nació, reproductores de les fronteres de grups ètnics o nacionals, transmissores de la cultura i agents de la reproducció ideològica, significadores de les diferències nacionals, i participants de lluites nacionals, econòmiques i militars.²¹ Són rols construïts, amb implicacions evidents i reals en la forma en què els processos i els conflictes entorn de la identitat nacional afecten els diversos grups d'homes i dones.

Així, el concepte d'honor entorn de la dona i el control de la seva sexualitat per la comunitat han desenvolupat la funció de reproducció de les fronteres dels grups, de manera que els seus cossos es converteixen en instrumentals per delimitar la comunitat nacional. Com a conseqüència, en contextos de conflicte amb manifestacions nacionalistes, la violació i en general la violència sexual es converteixen en pràctiques dirigides no només a destruir o danyar la dona individual sinó també al sentit de puresa ètnica d'una comunitat donada construït entorn de la noció de l'honor de la dona,²² al qual s'hi afegeix el procés de doble victimització que experimenten la dones davant la estigmatització exercida per la seva pròpia comunitat contra elles una vegada que han estat violentades. Precisament, l'apropiació violenta del cos de la dona (violacions, embarassos forçats, etc.), seguint imaginariis nacionalistes recolzats en relacions de poder entre els gèneres, ha estat de tal magnitud en contextos de conflicte armat com Bòsnia i Herzegovina o Rwanda, que la violació va passar a codificar-se internacionalment com a crim de guerra.²³ El control poblacional que subordina els drets reproductius de la dona o la submissió de les diverses aspiracions de les dones als suposats interessos de la col·lectivitat són unes altres de les manifestacions del control sobre l'autonomia de la dona en nom de determinades construccions nacionals jerarquitzadores i excloents.

Per una altra part, el rol identificat en diversos estudis de gènere sobre la reproducció ideològica dels mites i llegendes d'una comunitat donada al·ludeix a la extrapolació de la figura de la mare com a transmissora de la memòria col·lectiva a la infància, convertint la figura i el mite de la mare en un element de propaganda nacionalista, que consagra qüestions com el sacrifici, la heroïcitat bèl·lica o l'orgull de la mare davant el fill màrtir, dictaminant així els rols apropiats dels membres de la comunitat nacional.

Així mateix, a les dones com a significadores de la diferència nacional se'ls atribueix una funció simbòlica en un pla quasi espiritual, materialitzada en la seva reproducció de símbols (vestits, ornaments) i rituals que donen visibilitat a aquesta identitat nacional. En aquest context, de nou actes com la violació o la mutilació de la dona en conflictes ètnics o amb manifestacions ètniques persegueixen la profanació d'aquesta esfera d'identitat. Com indica R. Coomaraswamy, no ha estat inusual, per tant, que després de violar una dona l'home tatuï els seus pits o genitals amb la marca o símbol de l'altra comunitat.²⁴

D'aquesta forma, seguint les aportacions feministes sobre els nacionalismes, es deriva que una part no anecdòtica d'aquests ha implicat –no *per se*, sinó per la forma en què s'han articulats– la reproducció, instrumentalització, legitimació o promoció de relacions jeràrquiques i de dominació, articulades al voltant d'imaginariis construïts des d'identitats de masculinisme hegemònic. En aquest sentit, no només les dones s'han vist constretes en projectes nacionals que perpetuaven la seva subordinació, sinó que també els homes han vist reduïdes les seves expressions d'una masculinitat diferent a la hegemònica, com en el cas de la guerra dels Balcans.²⁵

21. Kandiyoti, D., *op. cit.*

22. Coomaraswamy, R., "A question of honour: women, ethnicity and armed conflict", conferència donada a la Third Minority Rights Lecture, Hotel Intercontinental, Ginebra, 25 de maig, 1999.

23. Per a més informació sobre aquesta qüestió vegeu Zorrilla, M., *La Corte Penal Internacional ante el crimen de violencia sexual*, Cuaderno Deusto de Derechos Humanos nº 34, Bilbao, 2005.

24. Coomaraswamy, R., *op. cit.*

25. Bracewell, W., *op. cit.*

No obstant, com s'apuntava al principi, feminisme i nacionalisme són fenòmens plurals i dinàmics, com també ho són les identitats i els rols construïts des de la dimensió de gènere, eix que al seu torn interacciona en diversos graus d'intensitat amb altres fonts d'identitat, com són la classe o l'ètnia. Exemples d'aquesta pluralitat són les classificacions que diferencien entre el nacionalisme cultural i el nacionalisme cívic, el primer articulat sobre tradicions comunes culturals, amb una herència cultural comuna i freqüentment mirant cap a un passat comú sovint idealitzat; i el segon associat a un territori compartit i dependent de la dotació de drets polítics dintre d'aquesta unitat territorial. Alhora, altres classificacions han intentat superar aquesta dicotomia etnicocívica²⁶

Però sense necessitat d'entrar en detall en els diversos models de nacionalisme o en les diferents expressions que aquest ha adoptat al llarg de la història, l'interessant en relació a les seves interaccions amb el feminisme resideix a destacar el reconeixement que les dones, feministes o no, han interactuat amb els projectes nacionals de forma molt diversa, des de la participació activa fins a la resistència o la seva superació, i al seu torn, **els projectes nacionals han tractat o abordat les aspiracions dels diversos grups de dones de les seves comunitats des de posicions diverses, progressives i inclusives en alguns casos i regressives i excloents en uns altres.**

La impossibilitat de generalitzar o oferir "sentències" sobre la relació entre feminisme i nacionalisme és summament positiva, ja que implica dinamisme i pluralitat en les maneres de concebre i materialitzar projectes nacionals i de relacionar-se també amb altres nacions en el marc de les relacions internacionals. No obstant, mentre que nacions i projectes nacionals s'articulen sobre i des de règims de gènere, el risc que els nacionalismes reproduïxin o reforcin les relacions de poder internes és elevat si s'interioritza i naturalitza acríticament que la nació és una comunitat unitària, cohesionada i homogènia i definida necessàriament en contraposició als "altres". Enfront d'aquesta associació regressiva, les dones feministes han optat en alguns casos per defensar projectes nacionals plurals, inclusivament i alliberadors i en altres casos per prescindir de la nació com a font d'identitat i preferir en canvi llaços d'unió que transcendeixen les comunitats nacionals. No és casualitat que unes i altres construeixin en ocasions aliances que superen fronteres ètniques, comunitàries o nacionals, ja que l'experiència compartida de marginalització, exclusió o discriminació històrica es converteix en espai comú des del qual repensar rols i identitats i crear espais inclusivament.

Algunes dones han estat capaces de bastir ponts de diàleg i d'empatia més enllà dels motius que van dur a la confrontació armada.

Precisament, l'establiment d'aliances entre dones pertanyents a comunitats enfrontades és una de les contribucions que les dones de societats fortament polaritzades han fet a la construcció de la pau. En aquestes societats, algunes dones han estat capaces de bastir ponts de

diàleg i d'empatia més enllà dels motius que van dur a la confrontació armada i dels profunds eixos d'odi i polarització, buscant punts i posicions comunes de partida des de les quals iniciar un acostament i buscar noves formes de convivència. És especialment rellevant que, en societats en les quals la construcció d'identitats excloents i el maneig que d'aquestes s'ha fet des de determinats grups de poder hagi dut al esclat de conflictes, existeixin iniciatives que evidencien la possibilitat de diàleg i convivència.

És ben sabut que els conflictes armats contemporanis tenen un impacte desmesurat en la vida de les dones, i que estratègies com la utilització de la violència sexual com a arma de guerra les situen com a objectiu prioritari. Per tant, resulta comprensible que els que han sofert de manera similar la virulència de la violència, independentment de a quin costat es trobin, siguin capaços d'identificar-se més fàcilment amb el sofriment de les altres víctimes més enllà de divisions socials, ètniques, polítiques o religioses. La freqüent invisibilitat política de molts moviments de dones, paradoxalment, ha estat en ocasions de gran utilitat, ja que els ha permès acostaments que no haguessin estat tan fàcils entre els seus companys homes.

Quins exemples concrets existeixen d'aquestes aliances? Les **dones israelianes i palestines** col·laboren des de la dècada dels vuitanta, quan algunes israelianes iniciaren protestes públiques per denunciar l'ocupació dels territoris palestins pel seu mateix Govern. A aquestes protestes s'hi van sumar palestines que vivien a Israel. A **Irlanda del Nord**, dones catòliques i protestants es van unir per a crear un partit polític, *Northern Ireland Women's Coalition*, que els permetés participar en les negociacions de pau. Mentre van durar les negociacions, la Coalició va tractar d'assegurar que sempre hi hagués al mateix temps dones republicanes i unionistes a la taula i es va promoure que el procés fos el més inclusiu possible. Com han assenyalat algunes autores,²⁷ la utilització de la inclusió com a principi va permetre establir una agenda en el procés de pau que fos al mateix temps rellevant per a les dones norirlandeses i per al procés de pau. A més, de l'existència de la *Northern Ireland Women's Coalition* se'n va derivar el fet que la participació de les dones en el procés de pau adquirís un reconeixement per part d'altres grups polítics. A **Sri Lanka**, les dones tàmil i cingaleses que van participar en el subcomitè de gènere establert durant les negociacions de pau van ser capaces d'elaborar una agenda comuna sobre la qual discutir, establint les seves pròpies prioritats i amb un mateix punt de partida, el reconeixement dels efectes devastadors que el conflicte armat havia tingut sobre les vides de les dones. A **Xipre**, dones de les comunitats enfrontades grec i turcoxipriota van crear l'organització *Hands Across the Divide*, organització que defineixen com a unitària i en la qual s'integren dones independentment de la seva identitat ètnica o nacional o de la seva ubicació geogràfica, però en la qual es tenen en compte les desigualtats i les diferències que existeixen entre les dones de les dues comunitats.²⁸

Quadre 8.4. Ahotsak: veus de dones per la pau i el diàleg a Euskadi

L'any 2006 va ser un any especialment intens i complex en relació al conflicte a Euskadi, amb la declaració d'una treva per part d'ETA, l'inici d'un procés de diàleg i la seva ruptura al final de l'any després d'un atemptat per part d'ETA que va causar dues víctimes mortals. Malgrat el pessimisme amb què es tanca l'any entorn de l'escenari basc, cal destacar una iniciativa de pau feta pública a l'abril de 2006. En aquest moment, **200 dones pertanyents a tots els partits polítics d'Euskadi (amb excepció del PP) van anunciar la creació d'un col·lectiu, Ahotsak, amb la intenció de posar de manifest la voluntat de totes les integrants d'assolir una sortida negociada al conflicte.** Com elles mateixes assenyalen en el seu manifest fundacional "som dones de distintes ideologies, tradicions i sentiments que, a títol personal, i partint des del que ens uneix i des del que ens separa, volem explorar passos cap a davant en la recerca de la pau i de la reconciliació".²⁹ Inspirat en altres iniciatives semblants que en altres llocs del món en conflicte han tingut lloc, aquest procés de trobada de dones procedents de diferents i fins i tot oposats espais polítics i identitats nacionals s'ha anat obrint i integrant dones de l'àmbit sindical i del moviment feminista i ha arribat a reunir 2.000 dones en actes públics. Cal destacar la defensa que fan del diàleg sense condicions ni exclusions, la cerca de punts de trobada entre les diferents posicions polítiques i socials que existeixen a Euskadi, així com del reconeixement de totes les parts. Es tracta de punts clau perquè un procés de pau pugui avançar i no s'estanqui en les diferències que inevitablement apareixen en tot procés de diàleg. Des de la seva creació a l'abril de 2006, han estat nombroses les dones d'Euskadi, i també d'altres punts d'Espanya que s'han adherit a aquesta iniciativa, que es gestava des de diversos anys endarrere. En un context polític tan polaritzat com és el d'Euskadi, en el qual els espais de trobada entre les diferents opcions polítiques brillen per la seva absència, Ahotsak suposa una iniciativa pionera i amb potencial per avançar cap a la pau.

Un punt comú d'aquestes diferents iniciatives és que en la majoria d'elles s'han integrat dones pertanyents al moviment feminista, és a dir, reivindicant la participació de les dones i visibilitzant la seva exclusió, però, el que és més important, reclamant també la transformació de les relacions de desigualtat i discriminació existents fins a aquest moment i la recerca de noves formes d'organització social incloents i no patriarcal.

27. Bell, C., "Women address the problems of peace agreements" a *Peace Work. Women, Armed Conflicts and Negotiation*, 2004, Delhi, ICES.

28. Hadjipavlou, M., op. cit.

29. Ahotsak, <<http://www.ahotsak.blogspot.com/>>, (consultada el 05.12.06).

Països amb greus
desigualtats
de gènere

Conclusions

Al finalitzar el 2006, es constatava l'existència de **21 conflictes armats, la mateixa xifra que el 2005, congelant la tendència a una disminució dels conflictes armats que s'estava donant en els darrers anys**. D'aquests, nou corresponen al continent africà, ja que a pesar de la finalització del conflicte armat a Burundi (després de l'acord de pau entre les FNL de A. Rwaswa i el Govern), es va produir una escalada de la violència a la R. Centreafricana i al Txad. Les principals causes de fons no van variar respecte els anys anteriors: la lluita pel poder polític (fragilitat democràtica heretada sovint del període colonial i postcolonial) i la disputa pel control dels recursos naturals, ambdues interrelacionades. Gran part dels conflictes africans tenen una **important dimensió regional**, i existeix una **multiplicitat d'actors armats** implicats en l'evolució del conflicte. Pel que fa al **continent asiàtic**, hi van tenir lloc vuit conflictes armats, les causes dels quals se centren, principalment, en les **demandes d'independència de determinades regions dintre d'un mateix Estat i en la instrumentalització religiosa**. Cal destacar la fi de l'alto el foc existent a Sri Lanka des del 2002, donant pas a una situació de violència d'alta intensitat. Com a contrapunt, cal celebrar l'acord a què es va arribar al Nepal entre el Govern i el grup maoista CPN després de la renúncia del Rei Gyanendra. Les Filipines i la Índia concentren cinc dels vuit conflictes a l'Àsia, que tenen en comú els problemes de governabilitat, que provoquen demandes de major autogovern per part d'algunes de les regions que els integren. La trista novetat a l'any 2006 va ser **el conflicte armat que va desencadenar Israel al juliol amb la invasió del Líban**, que va contribuir a agreujar la situació que es viu en la regió, afegit als altres dos conflictes armats **als territoris ocupats palestins i a l'Iraq**.

Per altra banda, és necessari tenir en compte que cada vegada existeixen més evidències que l'**explotació del petroli pot trobar-se en l'origen de nombrosos conflictes armats i de situacions de tensió actuals**, i que el creixent paper de la Xina en la cerca de recursos naturals pot influir en la futura evolució política i social del continent africà.

A més de l'existència de conflictes armats, nombrosos contextos al voltant del món van ser escenari de **tensions** polítiques i socials, en alguns casos amb nivells significatius de violència que van causar morts, desplaçament i sofriment. **El continent africà va ser, una vegada més, on més països van veure com la tensió escalava**, com a Zimbabwe o a Nigèria, i també com les inestabilitats es transmetien amb rapidesa d'un país a un altre, com el cas del Txad i la R. Centreafricana en relació al Sudan, i d'Eritrea i Etiòpia pel que fa a Somàlia. Però fins i tot essent menys visibles, regions com **Àsia o Àsia Central també van presenciar enfrontaments de magnitud, moltes vegades a causa de la seva fragilitat democràtica i de problemes de governabilitat**. Va ser el cas de Geòrgia, on les reivindicacions independentistes a les regions d'Abkhàzia i d'Ossètia del sud van ocasionar una forta inestabilitat per al règim de M. Saakashvili; o a Timor-Leste, on els incidents van provocar el desplaçament forçat d'una desena part de la població.

L'existència de totes aquestes tensions en un nombre pràcticament igual al de l'any anterior, més de 50, posa de relleu els **pocs avanços en matèria de prevenció de conflictes**. Així ho va constatar l'aleshores Secretari General de l'ONU, K. Annan, en el seu informe presentat a mitjans d'any, on assegurava que l'actual diferència entre el discurs i la pràctica en la prevenció de conflictes era inacceptable. Segons K. Annan es tracta en part d'una qüestió de recursos econòmics, fet pel qual va demanar un **compromís financer als Estats membre equivalent al 2% del pressupost destinat a operacions de manteniment de la pau**. No obstant això, donades les prioritats que mostren molts Estats en les seves assignacions pressupostàries (per exemple, pel que fa a la seva despesa militar), potser no es tracta tant d'una qüestió financera com de compromís i de voluntat política. L'**adopció del principi de la 'responsabilitat de protegir' per part del Consell de Seguretat**, que posa la comunitat internacional al capdavant de la protecció de civils en cas que un Estat no ho faci, pot ser un bon instrument per començar.

Pel que fa als processos de pau, **l'anàlisi de 42 processos de negociació**, ja estiguin en una fase purament exploratòria o temptativa, o bé es trobin consolidats, amb independència dels seus resultats, va permetre constatar que **tres de cada quatre conflictes tenien negociacions en funcionament**. En dos dels escenaris (Txetxènia i el Kurdistan turc) va haver-hi propostes d'alto el foc que no van ser correspostes pel

Govern, fet pel qual no es va obrir cap negociació. En el cas de l'Iraq, van continuar explorant-se iniciatives, encara que sense resultats. També s'analitza la situació al sud del Sudan, ja que persisteixen alguns enfrontaments a la regió, a pesar de l'acord de pau. Es comenten igualment els casos d'Indonèsia (Aceh) i d'Irlanda del Nord, processos que van acabar el darrer any, però dels quals convé fer un seguiment sobre la implementació dels acords subscrits. Aquests són també els casos dels conflictes entre Nigèria i el Camerun, i el de Burundi amb les FNL, que pràcticament van poder resoldre's al llarg del 2006, però que en el cas de Burundi continua havent-hi dificultats al finalitzar l'any. Un 42% de les negociacions del 2006 van patir certes dificultats, un altre 42% van sortir malament, i **només un 18% va funcionar relativament bé**. Els percentatges són molt similars als de l'any anterior, però a diferència d'altres anys, els processos africans han millorat relativament i s'han situat al mateix nivell dels asiàtics.

Cal destacar, en aquest sentit, l'acord d'Angola amb la major part dels membres del FLEC que operen a Cabinda, l'acord parcial amb els grups de Darfur (Sudan), l'acord **a l'est del Sudan**, l'acord d'alto el foc a Burundi, el desarmament de les milícies que operaven a Ituri (RD Congo), l'acord de cessament d'hostilitats a Uganda amb l'LRA, l'acord de pau entre el Govern de Mali i els tuaregs, la proposta de cessament d'hostilitats de l'ELN a Colòmbia, l'**acord de pau al Nepal**, els problemes derivats de la inclusió de l'LTTE de Sri Lanka a les llistes terroristes de la UE, el retard en l'acord de Filipines amb el MILF a causa dels desacords sobre els territoris ancestrals, el rebuig d'Armènia i de Myanmar perquè els seus conflictes siguin tractats per l'ONU, la **resolució del Consell de Seguretat que va posar fi a l'enfrontament entre Israel i el Líban**, i el fet significatiu que un candidat del GAM guanyés les eleccions per a ser Governador d'Aceh (Indonèsia).

La "temperatura mitjana de les negociacions" al llarg de l'any ha estat d' 1,2 punts (d'una franja que va de 0 a 3 punts), una mica inferior a la de l'any passat (1,3) i la de 2004 (1, 4 punts), fet que demostra la dificultat d'avançar positivament en gran part dels processos.

Pel que fa als processos de **rehabilitació postbèlica es va continuar aplicant el patró occidental** de democratització, reforma del sector de la seguretat i imposició d'una economia de mercat com a model econòmic, un esquema que ha continuat sense garantir per si mateix el bon govern, el desenvolupament d'un Estat de dret o d'una societat del benestar. Al llarg de 2006 s'han pogut constatar avanços en alguns contextos, que contrasten amb l'empitjorament o estancament registrat a la majoria d'ells, com al sud del Sudan, Afganistan o la regió de Kosovo, entre altres. No obstant això, els actors internacionals van seguir **sense replantejar-se el model i, de nou, es va assistir a una reducció de l'interès per part dels donants**, una vegada complerta algunes d'aquestes fases, especialment la celebració d'eleccions, coartant amb això les oportunitats d'èxit dels processos. A tall d'exemple, a Libèria no es van assolir els fons necessaris per a finançar els programes destinats a la recuperació econòmica, l'educació i la rehabilitació, i tant sols es va recaptar la quarta part de la quantitat sol·licitada en el marc de la crida consolidada inter-agències de les Nacions Unides.

El comportament internacional en els escenaris de rehabilitació postbèlica al llarg del any 2006 no ha estat exempt d'interessos estratègics i, per tant, la majoria d'aquestes intervencions no han estat neutrals. Com a exemple, la resistència per part d'Etiòpia a respectar la demarcació fronterera acordada amb Eritrea va bloquejar el procés de rehabilitació, un clar desafiament per part d'Etiòpia per al qual compte amb el beneplàcit dels EUA. Reprement la reflexió inicial sobre els models de rehabilitació postbèlica amb un marcat prisma occidental, fóra interessant plantejar aquesta des del punt de vista de la població afectada, atenent les seves necessitats i facilitant alhora la seva apropiació del procés. **La construcció de la pau només pot funcionar si compta amb la voluntat dels dirigents nacionals i la implicació de la població.** En contraposició a allò dit anteriorment, la creació d'una Comissió per a la Consolidació de la pau a finals de 2005 ha estat, sens dubte, un bon auguri, encara que el seu àmbit de responsabilitat, dos països (Burundi i Sierra Leone), és encara molt reduït com perquè pugui significar un canvi. A més a més, encara que la Comissió ha començat a plantejar-s'ho, va seguir sense resoldre com implicar a la població afectada en el procés de presa de decisions que afecten un país que surt d'un conflicte armat. Els que haurien de ser els principals actors de la rehabilitació van seguir quedant-se al marge, malgrat que hauran ser ells els garants de la seva sostenibilitat a llarg termini.

Pel que fa a les **crisis humanitàries**, aquest any es va tancar amb un **lleuger augment** en el nombre d'es-cenaris amb importants dèficits humanitaris, passant de 43 a 45, la majoria dels quals van tenir lloc a països en situació de conflicte i/o tensió. En contrast amb l'any 2005 on la tònica predominant en el panorama humanitari internacional va ser la dels desastres naturals, durant el 2006 **la falta de voluntat política, la utilització de la fam, el desplaçament forçós i la violació com a tàctica de guerra, així com la falta de respecte pel dret internacional humanitari van ser els factors que van fer augmentar la dimensió i l'abast de les crisis humanitàries**. Per altra banda, les xifres de persones refugiades es van reduir a nivell global, mentre va continuar augmentant el número de persones desplaçades internes, fet que hauria de generar una reflexió sobre les raons per les quals s'està produint aquesta variació en els patrons de desplaçament. Igualment, aquest any fou de gran importància per a **Nacions Unides**, ja que va aconseguir consolidar la seva posició com **principal canal de finançament per als programes de acció humanitària** a tot el món, ja que va gestionar el 50% dels fons destinats a aquesta fi. Tanmateix, són múltiples els reptes als quals s'enfronta aquest organisme per a assolir no sols donar una resposta ràpida, sinó prevenir el desenvolupament de crisis humanitàries, la posada en pràctica durant aquest any del **Fons Central per a Respostes d'Emergència va aconseguir millorar significativament la gestió dels recursos de Nacions Unides**.

En darrer terme, els treballadors humanitaris van continuar enfrontant serioses dificultats per al desenvolupament de la seva tasca, havent d'abandonar en diverses ocasions el país on realitzaven la seva assistència per motius de seguretat, augmentant així la desprotecció de les persones afectades per la crisi humanitària. Enfront la cada cop més imbricada relació entre guerra i crisi humanitària durant 2006 **va continuar el debat sobre la acció humanitària i la construcció de pau**, intentat visualitzar les capacitats i límits dels actors humanitaris en aquest terreny. Igualment, la revisió de les Líneas Directrius d'Oslo va posar en relleu la importància d'establir **una línia divisòria clara entre ejército i actors humanitaris quan actúan de manera conjunta en una crisi**.

Com ve sent habitual, la situació del **desarmament** a nivell global és preocupant: mentre les xifres sobre el cicle armamentista vénen creixent de manera alarmant, les iniciatives per al control de les armes resulten insuficients. La denominada lluita contra el terrorisme sembla justificar una mica que vaig semblara inconcebible: el nivell de **despeses militars** va arribar unes cotes equiparables a les registrades durant la Guerra Freda. A més, la tendència no sembla que vagi a invertir-se, com evidencia el fet que l'ús de les vies diplomàtiques de resolució de conflictes per sobre de mètodes sancionadors, i una major prioritat de les inversions públiques en aspectes més socials, semblin quedar-se en segon pla. En matèria de **exportacions d'armes**, no solament resulta preocupant el volum que éstas arriben a, on els **membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU** copen les primeres posicions, sinó també pels països destinataris, molts d'ells en vies de desenvolupament i amb poc respecte del Dret Internacional Humanitari.

El contrapunt ve novament donat per les incipients **iniciatives per al control d'armament**. Durant 2006, l'avanç ha estat una micamés significatiu amb la aprovació, a pesar de la negativa de el principal actor en aquesta matèria (de nou EEUU), d'un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**. Aquest text havia estat inexistent fins al moment i culminaria amb la cobertura jurídica de tot tipus d'armament, més allà de la seva posterior compliment. Ara encara queda un llarg camí per recórrer, a nivell europeu sembla evident que es deuen separar els debats de la vinculació jurídica del **Còdic de Conducta de la UE** en matèria de exportació d'armes respecte a l'hipotètic aixecament d'embargament d'armes a Xina. Finalment, si bé se segueix construint una millor aproximació teòrica dels programes de Desarmament **Desmovilización i Reintegración (DDR)** d'antics combatents (como puguin ser l'us Estàndars Integrats de Nacions Unides en la matèria), són molts els desafius per complir-se en aquesta matèria en el anàlisis de cadascun dels programes actualment en funcionament. Una millor **planificació, implementació i evaluació** d'aquests programes és totavia una assignatura pendent.

In el que respecta als **drets humans**, l'any 2006 va constituir **un any històric per al sistema internacional de protecció de éstos**, en el qual l'Assemblea General va dissoldre la Comissió de Drets Humans i va crear el nou Consell de Drets Humans. Respecto al desenvolupament normatiu del dret internacional dels drets humans en aquest fòrum, es va produir un important avanç a través de la adopció de la **Va con-**

vèncern sobre la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades, la Va con-
vèncern sobre els drets de les persones amb discapacitats i la Declaració sobre els Drets dels
Pobles Indígenes, si bé ésta última no ha estat aún adoptada per l'Assemblea General. Per altra banda, es va procedir a l'obertura formal del procés de redacció del Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de drets Econòmics, Socials i Culturals, que suposa un gran avanç pel que fa a la indivisibilitat dels drets humans. Pel que fa a la reforma del sistema de protecció dels drets humans de Nacions Unides, falta per veure si además de ser un any històric, el 2006 constituirà un punt de inflexió quant a l'eficàcia del sistema.

Les violacions de drets humans comeses per agents governamentals van tornar a posar de manifest que aquests esforços normatius no han corregit l'escàs respecte per la legalitat internacional en matèria de drets humans per part dels Estats. Durant un any més, la lluita **antiterrorista** va ser instrumentalitzada legalment pels Estats en uns casos per a criminalitzar el disseny polític i en altres per a discriminar legalment a col·lectius marginats ja socialment, provocant vulneracions del dret a disposar de garanties processals que assegurin un **judici just** i a no ser sotmès a tortures i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants. No obstant això aquesta no es va caracteritzar per una denúncia ferma de les organitzacions internacionals del sistema de les denominades rendicions extraordinàries i els abusos comesos en els centres de detenció secreta d'EEUU. Pel que fa al dret a la vida, si bé es va mantenir la tendència abolicionista de la **pena de mort**, les **execucions extrajudicials** van seguir persistint en nombroses situacions de tensió i conflicte, en les quals els drets humans de la població civil van continuar sent objecte de vulneracions.

Finalment, en relació a la **dimensió de gènere en la construcció de la pau** el 2006 va reflectir una vegada més la tendència de total indiferència al repte plantejat ja des de donicadas de transformar els compromisos formals adoptats internacionalment en matèria de gènere en resultats pràctics. La tendència dels últims anys, reforçada en el 2006, de tornada a **concepcions militaristes de la seguretat, allunyades dels plantejaments holístics intrínsecs a la perspectiva de gènere**, apunta a la necessitat de revitalitzar i implementar el relativament sofisticat marc d'instruments jurídics relatius a la construcció de la pau en clau de gènere, desenvolupat al llarg de les tres últimes donicadas. No obstant això, **el baix perfil que ha tingut la dimensió de gènere en l'agenda internacional** d'un any no decorat amb aniversaris, en contrast amb el 2005 (Beijing+10), indica que fins i tot en el plànol formal els Governos segueixen sense assumir una perspectiva de gènere, considerándola qüestió menor. En aquest sentit, la todaví mancanta comprensió sobre el binomi gènere i pau i la falta de voluntat política són dues dels grans obstacles a afrontar.

En clau positiva, les iniciatives desenvolupades al llarg del 2006 a favor de la construcció de la pau des de la dimensió de gènere oferixen de nou lliçons i tendències, encara que en un plànol més localitzat. Mentre es continuava constatant una marginació sistemàtica per part de Governos i grups armats en els processos de pau, **estratègies de pressions de xarxes d'aliances de dones locals juntament amb altres actors, principalment internacionals, han afavorit resultats pràctics inclusivament en determinats contextos** (Ex. Nepal). Al seu torn, han estat les pressions d'organitzacions de dones en cooperació amb aliances estratègiques institucionals les quals han plantejat noves agendes en fòrums intergovernamentals concrets (Ex. Partenariado Euro-Mediterráneo). I de nuevo, les aliances entre dones més allà de les diferències que les separen en contextos de conflicte han qüestionat les inèrcies antagonistes i mostrat vies d'enteniment.

Annex I. Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors

La taula que apareix a continuació s'ha elaborat a partir de la selecció de 30 indicadors. La taula ofereix les dades dels 192 Estats membres de les Nacions Unides i 18 Estats i territoris més en funció d'aquests indicadors, que s'han agrupat en vuit categories relatives als conflictes armats i disputes d'alt risc, als processos de pau, a la rehabilitació postbèl·lica, a les crisis humanitàries, a la militarització i desarmament, als drets humans i Dret Internacional Humanitari, al desenvolupament i al gènere i pau. D'aquesta manera, es poden fer diverses lectures de la mateixa taula, ja sigui observant com es comporta un país a la llum dels diferents indicadors, ja sigui veient quina és la situació mundial de cadascun dels països en termes de desenvolupament, per exemple. Per a facilitar-ne la lectura es pot utilitzar el punt de llibre adjunt, on apareixen els títols dels 30 indicadors, de manera que fàcilment es pot identificar a quin indicador fa referència cada número, o bé consultar la llista d'indicadors.

Com s'observarà, a la taula hi apareixen diferents signes. En la majoria d'indicadors s'ha diferenciat el que es consideren "situacions greus" (indicades amb una bola blanca) i "situacions molt greus" (bola negra). En el cas dels indicadors relatius als drets humans i desenvolupament, s'han utilitzat altres signes (quadrat, triangle i rombe negre) per a diferenciar situacions també considerades "molt greus"¹. També en algunes ocasions figuren dades numèriques acompanyant al signe, ja que s'entén que, en aquests casos, incloure la xifra aporta dades d'interès. D'altra banda, hi ha quatre casos en els quals la lectura de l'indicador té un altre sentit, fet que s'ha destacat de manera diferenciada. El primer fa referència a aquells països amb processos de pau o negociacions formalitzades en finalitzar l'any, marcats amb les sigles NP. En segon lloc, s'han assenyalat els països amb negociacions en fase exploratòria en finalitzar l'any amb les sigles EX. En ambdós casos es vol donar visibilitat a situacions que mereixen especial atenció per part de la societat internacional. En tercer lloc, el grup de Països Menys Desenvolupats s'han marcat amb les sigles LDC, ja que es vol destacar la seva situació de vulnerabilitat reconeguda internacionalment i recordar el compromís existent de prioritzar estratègies de reducció de la pobresa per a aquests països. Finalment, les sigles HIPC fan referència als països qualificats com de Països Pobres Fortament Endeutats, segons les sigles en anglès. Finalment, ja que les fonts d'informació utilitzades no sempre ofereixen dades de tots els països, s'ha assenyalat amb el signe " - " aquells països dels quals no es disposa d'informació.

1. Per a ampliar aquesta informació consultar la descripció d'indicadors.

1. Conflictes armats

1. Països en conflicte armat

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres d'investigació i mitjans de comunicació regionals i internacionals.

Es considera **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La consideració de conflicte armat en funció del nombre de víctimes inclou també altres factors, com ara la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com del grau de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat.

- Conflicte armat.

2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc

2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres d'investigació i mitjans de comunicació regionals i internacionals.

S'entén per **situacions de tensió i disputes d'alt risc** aquells contextos en els quals es produeixen greus situacions de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests últims i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'estat, tocs de queda, i Estats d'excepció o emergència¹), i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns d'aquests contextos, hi ha moltes possibilitats que s'arribi, a curt o a mitjà termini, a una situació de major tensió que desembogui en un conflicte armat. És possible que aquestes tensions no tinguin lloc en l'àmbit geogràfic d'aquest Estat, però es tenen en compte en la mesura en què afecten directament els interessos o l'estabilitat de l'Estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país.

A l'informe també es consideren aquells contextos en els quals hi ha una **tensió de menor intensitat** a la descrita anteriorment i on, per tant, no es preveu la possibilitat de sorgiment d'un conflicte armat a curt o a mitjà termini. Les situacions de tensió també inclouen aquells contextos en què, en algun moment, es va signar un acord de pau entre les parts enfrontades però existeixen serioses dificultats per a implementar-lo.

- Situacions de tensió i disputes d'alt risc.
- Situacions de tensió menor.
- ▲ Contextos que alberguen ambdues situacions (tensió i disputa d'alt risc i situació de tensió menor).

1. En aquest informe s'entén per estat d'emergència aquelles situacions de perturbació de l'ordre constitucional i de restricció de determinades llibertats fonamentals. Aquest terme és utilitzat de forma diferent en cada legislació, com per exemple, estat d'excepció, de commoció interior, de desastre nacional, etc.

3. Processos de pau

3. Països amb processos de pau o negociacions formalitzades o en fase d'exploració

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides, organismes internacionals, ONG, centres de recerca i mitjans de comunicació regionals i internacionals.

S'entén que hi ha un **procés de pau** quan les parts que participen en un conflicte armat han arribat a un acord per a seguir una negociació, que permeti trobar una sortida pacífica al conflicte i regular o resoldre la incompatibilitat bàsica que tenien. El procés pot ser denominat de diverses formes, però en tots els casos s'ha formalitzat el diàleg, amb o sense l'ajuda de tercers. L'existència d'un procés de negociació és independent de si es desenvolupa de manera positiva o negativa, aspecte que és analitzat en l'apartat de processos de pau. Es considera que un procés o una negociació està **en fase exploratòria** quan les parts es troben en una etapa de tempteig i de consultes prèvies, sense que hagin arribat a un acord definitiu per a iniciar la negociació. Inclou també els casos de processos de pau interromputs o fracassats en el passat, que s'intenta relançar.

NP Països amb processos de pau o negociacions formalitzades en finalitzar l'any.

EX Països amb negociacions en fase exploratòria al finalitzar l'any.

4. Rehabilitació postbèl·lica (acompanyament internacional)

4. Països que reben ajuda internacional en concepte de rehabilitació postbèl·lica

FONT: Seguiment de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides, els organismes internacionals, ONG, els centres d'investigació i els mitjans de comunicació regionals i internacionals.

S'entén per **rehabilitació postbèl·lica** l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, encaminada a abordar: 1) la seguretat de la població, 2) la cobertura de les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; 3) la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; 4) la resolució de les incompatibilitats de fons (a partir de la normalització socioeconòmica, democràtica i institucional, entre d'altres aspectes); 5) la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; 6) l'estabilitat regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals; i 7) la construcció de bon govern i l'apropiació del procés per part de la societat civil a través de l'acompanyament internacional. El punt de partida de l'anàlisi en termes d'acompanyament internacional respon a tres situacions: la signatura d'un acord de pau o de cessament de les hostilitats entre tots els actors implicats en el conflicte armat, la victòria d'una o diverses de les parts en conflicte sobre la resta, o la victòria d'una o diverses de les parts en conflicte sobre la resta, però notablement induïda per una intervenció internacional. S'analitzen els casos en els quals l'inici de la fase postbèl·lica es calcula a partir de 1994 (genocidi de Rwanda) o en anys posteriors.

- Països o territoris en els quals s'ha arribat al cessament de les hostilitats o a la signatura d'un acord de pau, ja sigui com a resultat de la victòria d'una de les parts o per mediació de tercers, en els quals la rehabilitació postbèl·lica (RPB) evoluciona raonablement bé.
- Països o territoris en els quals hi ha un acord de pau o cessament d'hostilitats que evoluciona negativament, la qual cosa dificulta les tasques de rehabilitació postbèl·lica.
- Països o territoris que encara es troben en fase bèl·lica, però en els quals hi ha una considerable ajuda internacional de caràcter postbèl·lic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per a facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats.

5. Crisis humanitàries

5. Països que enfronten emergències alimentàries

FONT: FAO, *Perspectivas de Cosechas y Situación Alimentaria* (octubre y noviembre 2006)
<<http://www.fao.org/docrep/009/j8122s/01.htm>>
<<http://fao.org/giews/spanish/hotspots/index.htm>>

Les alertes de la FAO assenyalen els països que enfronten emergències alimentàries, ja sigui a causa de sequeres, d'inundacions o d'altres catàstrofes naturals, disturbis civils, desplaçaments de població, problemes econòmics o sancions. Es consideren països amb emergències alimentàries aquells que enfronten (o van enfrontar en algun moment de l'any) perspectives desfavorables per a l'actual collita i/o un dèficit de subministraments d'aliments no cobert i que requereixen (o han requerit durant l'any) una assistència externa excepcional.

- Emergència alimentària.

6. Països on almenys 1 de cada 1.000 persones és desplaçada internament

FONTS: **Internal Displacement Monitoring Center** en <<http://www.internal-displacement.org>> (desembre del 2006) i United Nations Population Fund (UNFPA) a <http://www.unfpa.org/swp/2006/pdf/sp_swp06.pdf>

L'indicador mostra el percentatge de persones desplaçades sobre el total de la població del país i els nombres corresponen al valor absolut de persones desplaçades, actualitzat el desembre del 2006. En aquells casos en els quals la font dona dues xifres, s'ha agafat la mitjana.

- Situació considerada molt greu: almenys 1 de cada 100 persones és desplaçada internament.
- Situació considerada greu: 1 de cada 1.000 persones és desplaçada internament o, si no s'arriba a aquest percentatge, almenys 5.000 persones són desplaçades internes.

7. Països d'origen on almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada

FONTS: ACNUR, *2005 Global Refugee Trends. Statistical Overview of population of refugee, asylum seekers, internal displaced persons, stateless persons, and other persons of concern to UNHCR*, juny del 2006, a <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4486ceb12.pdf>>, i *United Nations Population Fund* (UNFPA) a <http://www.unfpa.org/swp/2006/pdf/sp_swp06.pdf>

L'indicador mostra el percentatge de persones refugiades sobre el total de la població del país de procedència. Els nombres corresponen al valor absolut de persones refugiades l'any 2005.

- Situació considerada molt greu: almenys 1 de cada 100 persones és refugiada.
- Situació considerada greu: almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada o, si no s'arriba a aquest percentatge, almenys 5.000 persones són refugiades.

8. Països inclosos en el Procés de Crides Consolidades (CAP en les seves segles en anglès) de les Nacions Unides per al 2007.

FONT: CAP 2007 a <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/>>

Des de 1994, les Nacions Unides realitzen una crida anual a la comunitat de donants a través de l'OCHA, mitjançant la qual pretén recaptar diners per a fer front a determinats contextos d'emergència humanitària. El fet que un país o una regió estiguin inclosos en aquesta crida suposa l'existència d'una situació de crisi humanitària greu reconeguda per la comunitat internacional.

- Països inclosos al CAP 2007 de les Nacions Unides.

6. Desarmament

9. Països amb una despesa militar superior al 4% del PIB

FONTS: SIPRI, *SIPRI Yearbook 2006*, Oxford University Press, 2006 y Banc Mundial, *World Development Indicators 2006* a <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

Es considera despesa militar, el pressupost dels Ministeris de Defensa junt amb totes les partides de caràcter militar que puguin estar repartides entre d'altres ministeris. Atès que, en moltes ocasions, no s'efectua un càlcul homogeni, s'han pres dades de diverses fonts amb la finalitat de poder obtenir un resultat més fiable. El fet de que els percentatges es calculin en dòlars a preus constants de 2003 pot fer que perdin exactitud.

- Situació molt greu: despesa militar superior al 6 % del PIB.
- Situació greu: despesa militar entre el 4% i el 6% del PIB.

10. Països amb una despesa pública a sanitat i/o educació inferior a la seva despesa militar

FONTS: SIPRI, *SIPRI Yearbook 2006*. Oxford University Press 2006 (les dades sobre despeses militars fan referència el 2003 o bé a l'any més recent que estiguin disponibles); i el Banc Mundial, *World Development Indicators 2006* a <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>> (les dades sobre sanitat fan referència a l'any 2003; les dades sobre educació a l'any més recent disponible entre els anys 2002 i 2004).

- Despesa pública en sanitat i en educació inferior a la despesa militar.
- Despesa pública en sanitat o en educació inferior a la despesa militar.

11. Països amb importacions d'armament convencional pesat superior al 0,5% del seu PIB

FONTS: SIPRI, *SIPRI Yearbook 2006*, Oxford university Press, 2006 i Banc Mundial, *World Development Indicators 2006* a <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

En el càlcul d'aquest indicador s'han tingut en compte les importacions de les sis categories d'armament convencional pesat que habitualment utilitza el SIPRI: avions de guerra, vehicles blindats, artilleria, sistemes de radar i vigilància, míssils i vaixells de guerra. Els altres tipus d'armament, és a dir, les armes lleugeres convencionals i les armes de destrucció massiva (nuclear, química i biològica) no s'han inclòs perquè no existeixen fonts estadístiques al respecte. Els nombres indiquen el percentatge d'importacions d'armament convencional pesat sobre el PIB i es considera que els valor superiors a un 0,5% signifiquen un elevat nivell de militarització.

- Situació molt greu: percentatge d'importacions d'armament pesat superior al 1% del PIB.
- Situació greu: percentatge d'importacions d'armament pesat entre el 0,5 i el 1% del PIB.

12. Països amb un percentatge de soldats superior a l'1'5% de la població

FONTS: IISS, *The Military Balance 2006*, Oxford University Press, 2006 i Banco Mundial, *World Development Indicators 2006* a <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

En aquesta definició només es tenen en compte els integrants de les FA. N'han quedat exclosos els grups armats d'oposició i les forces de caràcter paramilitar a causa de la dificultat que presenta el seu càlcul en un gran nombre de països. Els nombres indiquen el percentatge de soldats sobre el total de la població.

- Situació molt greu: percentatge de soldats superior al 2% de la població.
- Situació greu: percentatge de soldats entre el 1,5 i el 2% de la població.

13. Països amb embargaments d'armes decretats pel Consell de Seguretat de l'ONU

FONT: *Resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU* a <<http://www.un.org/documents/>>.

La imposició o recomanació d'embargament per part del Consell de Seguretat de l'ONU s'entén com el reconeixement d'una situació d'excepció en el país afectat. Per tant, i amb el propòsit de realitzar aquest estudi, no es discrimina entre els embargaments vinculants i els voluntaris. Els embargaments voluntaris de les Nacions Unides prenen la forma de "crides" o "urgències" no vinculants per el subministrament d'armes. No obstant això, en aquest indicador sí que s'estableix una diferència entre les sancions imposades a països i les aplicades a grups armats d'oposició.

- Sancions imposades a països.
- Sancions imposades a grups armats d'oposició.

14. Països amb embargaments d'armes per la UE i l'OSCE

FONTS: UE a <<http://www.ue.eu.int>>, i *Committee of Senior Officials, Journal No. 2, Annex 1, Seventh Committee on Senior Officials meeting, Praga, 27-28/02/92*.

La imposició o recomanació d'embargament per part d'organismes europeus (ja sigui la UE o de la OSCE) s'entén com el reconeixement d'una situació d'excepció en el país afectat. Per tant, i amb el propòsit de realitzar aquest estudi, no es discrimina entre els embargaments vinculants i els voluntaris. No obstant això, en aquest indicador sí que s'estableix una diferència entre les sancions imposades a països i les aplicades a grups armats d'oposició.

- Sancions imposades a països.
- Sancions imposades a grups armats d'oposició.

15. Païses amb programes de DDR (FALTA TRADUIR TOT EL PUNT 15?????????)

FUENTES: Seguimiento de la coyuntura internacional a partir de la información que elabora Naciones Unidas (*UN Integrated DDR Standards* en <<http://www.unddr.org>>), organismos internacionales, centros de investigación y medios de comunicación regionales e internacionales.

Se entiende por programas de Desarme, Desmovilización y Reintegración (DDR) de antiguos combatientes aquellas iniciativas que se den en contextos de rehabilitación posbélica y cuyo objetivo se centra en el desarme de uno o diversos grupos armados que han formado parte del conflicto, la desmovilización de la vida militar y la reintegración a la vida civil de sus efectivos. Este indicador pretende identificar aquellos países donde en 2006 se han producido programas de DDR, ya sea que están en funcionamiento o que se encuentran en fase exploratoria.

- DDR** Païses con programas de DDR en funcionamiento al finalizar el año.
EX Païses con programas de DDR en fase exploratoria al finalizar el año.

7. Drets humans i dret internacional humanitari

16. Països que no han ratificat els principals instruments jurídics de les Nacions Unides sobre drets humans

FONT: CDHNU a <<http://www.unhcr.ch>> (amb data de 31 de desembre del 2006).

L'indicador s'ha elaborat a partir de la suma agregada de la ratificació de 9 dels principals instruments jurídics de drets humans promoguts per les Nacions Unides. Aquests instruments són:

- Pacte de Drets Civils i Polítics (1966)
- Pacte de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)
- Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (1984)

- Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació Racial (1966)
- Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona (1979)
- Convenció sobre els Drets del nen (1989)
- Convenció per a la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi (1948)
- Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (1951)
- Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els treballadors migrants i dels seus familiars (2003)

- Han ratificat menys de quatre instruments: 0 a 4.
- Han ratificat cinc o més instruments.

17. Països amb violacions greus i sistemàtiques dels drets humans segons fonts no governamentals

FONTS: *Amnistia Internacional, Informe 2006: El estado de los Derechos Humanos en el mundo* a <<http://www.amnesty.org>>, *Human Rights Watch, World Report 2006* a <<http://www.hrw.org>>, i seguiment propi de l'actualitat internacional a partir de les notícies diàries de diferents ONG de drets humans locals i internacionals (la qualificació dels països és responsabilitat dels autors d'aquest estudi, no d'Amnistia Internacional ni de *Human Rights Watch*, que no fan classificacions).

Es consideren violacions **molt greus dels drets humans**, els abusos relatius al dret a la vida i la seguretat de la persona que es produeixen de manera sistemàtica i generalitzada per acció o omisió de l'Estat, en particular, els casos d'execucions extrajudicials, desaparicions forçoses, morts sota custòdia, tortura, detencions arbitràries i impunitat generalitzada. Es consideren **greus violacions dels drets humans** tots els abusos anteriorment esmentats quan es donen amb freqüència, a més d'aquells abusos que atempten contra els drets personals, polítics i civils, en concret, els judicis sense garanties mínimes processals o l'existència de presos polítics i de consciència, basant-se en la metodologia utilitzada pel PIOOM (en Schmid, Alex P.; Jongman, Albert J. (eds.), *Monitoring Human Rights Violations*).

- Situació considerada molt greu de violacions dels drets humans.
- Situació considerada greu de violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

18. Països objecte de preocupació per part de la UE

FONT: Consell de la Unió Europea, *Informe anual de la UE sobre drets humans 2006*, Brussel·les, 12 d'octubre del 2006.

L'indicador fa referència en aquells països que per la seva situació en matèria de drets humans són **motiu de preocupació** o d'algun tipus de gestió per part del Consell Europeu en el període comprès entre juliol del 2005 i juny del 2006. (Veure l'indicador anterior per a la definició del que es consideren violacions molt greus i greus dels drets humans segons el PIOOM).

- Situació considerada molt greu de violacions dels drets humans.
- Situació considerada greu de violacions dels drets humans.
- ▲ Països objecte d'una declaració o gestió per part de la UE.

19. Països amb greus violacions dels drets humans segons els informes dels mecanismes especials i resolucions dels tres primers períodes de sessions del CDHNU i del 60º període de sessions de la Tercera Comissió de l'Assemblea General de la ONU.

FONTS: ACNUDH a <<http://www.ohchr.org>> i *Antena del Consell de Drets Humans a Espanya* a <<http://www.escolapau.org/antena/index.htm>>.

Aquest indicador fa referència als mecanismes especials establerts per l'antiga Comissió de Drets Humans de Nacions Unides que van rebre el mandat d'examinar, investigar i fer pública la situació dels drets humans a determinades àrees geogràfiques. Els treballs d'aquests experts s'avaluen durant

els períodes de sessions del recent creat Consell i alguns d'ells també es presenten davant l'Assemblea General de l'ONU. Els indicadors detallen els països per als que s'ha creat un mecanisme especial (sigui per avaluar la seva situació en matèria de drets humans o pel foment de la cooperació tècnica a l'àmbit dels drets humans), els Estats que han estat examinats per a l'ACNUDH i finalment, aquells Estats objecte de resolució per part del Consell de Drets Humans o de la Tercera Comissió de l'Assemblea General. S'ha inclòs aquesta última font degut al procés de reforma al que està sotmès el Consell de Drets Humans i a la més estreta vinculació que es preveu que hi pugui haver amb aquest òrgan de Nacions Unides a l'àmbit dels drets humans.

- Informes del mecanisme especials geogràfics que mostren preocupació per a la situació dels drets humans en un Estat.
- Informes de l'ACNUDH.
- ▲ Resolució condemnatòria que mostra preocupació per part del CDHNU.
- Resolució condemnatòria o que mostra preocupació per part de la Tercera Comissió de l'Assemblea General en el seu 60ª període de sessions.

20. Països que mantenen i/o apliquen la pena de mort

FONT: Amnistia Internacional, *Dades i xifres del 2006*, octubre 2006.

<<http://www.es.amnesty.org/pages/deathpenalty-facts-eng>>.

Els indicadors contempen els països **abolicionistes per a tots els delictes** (sense cap excepció), els països **abolicionistes tan sols per a delictes comuns** (es a dir, que mantenen la pena de mort per a delictes excepcionals sota la llei militar o en context de conflicte armat), els països **abolicionistes en la pràctica** (que retenen la pena de mort per a delictes comuns però en els que no s'ha dut a terme cap execució en els darrers 10 anys i aquells països que s'han compromès a no aplicar aquest càstig) i els països **retencionistes** (en els que es manté la pena de mort per a delictes comuns).

- Països retencionistes.
- Països abolicionistes a la pràctica.
- ▲ Països abolicionistes solsament per a delictes comuns.
- Països abolicionistes per a tots els delictes.

21. Països d'origen de persones que han obtingut asil polític

FONT: ACNUR, *2005 Global Refugee Trends. Statistical Overview of population of refugees, asylum seekers, internally displaced persons, stateless persons and other persons of concern to UNHCR*, juny 2006 a <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4486ceb12.pdf>>.

L'indicador recull dades provisionals sobre concessions d'asil. La concessió de l'estatut d'asil, encara que en ocasions és sotmesa a restriccions de caràcter nacional o internacional, implica el reconeixement per part del país receptor que la seguretat i la llibertat de la persona sol·licitant estan sota amenaça en el seu país d'origen. Suposa, per tant, el reconeixement governamental d'alguna violació dels drets humans en el país d'origen. Els nombres indiquen concessions d'estatut d'asil durant l'any 2005 en un nombre major a cent.

- Han originat més de mil concessions d'estatut d'asil polític.
- Han originat entre cent i mil concessions d'estatut d'asil polític.

22. Països que no han ratificat el Protocol II de 1977 sobre conflictes armats interestatals relatiu a les Quatre Convencions de Ginebra de 1949.

FONTS: ICRC a <<http://www.icrc.org>> (a data de 31 de desembre de 2006) i CDHNU a <<http://www.ohchr.org>>.

Les Quatre Convencions de Ginebra de 1949 (la Primera Convenció fa referència al tracte als ferits de guerra, la Segona, a la situació en cas de naufragi, la Tercera, als presoners de guerra i la Quarta, a la

protecció dels civils en temps d'ocupació) i el Protocol I de 1977 legislen i regulen els conflictes armats interestatals. En aquest indicador s'ha considerat la no-ratificació del Protocol II, perquè en l'actualitat la majoria de conflictes armats són intraestatals.

- Països que no han ratificat el Protocol II.

23. Països que incorporen menors com a soldats i que no han ratificat el Protocol facultatiu de la Convenció dels Drets del Nen relatiu a la participació de menors en conflictes armats

FONTS: Informe del Secretari General sobre Menors i Conflictes Armats a <<http://www.un.org/spanish/docs/report06/repl06.htm>> i el Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de menors en els conflictes armats a <<http://www.unhcr.ch>> (a data de 31 de desembre del 2006).

S'ha considerat nen i nena soldat en la seva excepció més restrictiva, és a dir, aquella persona menor de 18 anys que, de manera voluntària o forçada, forma part de les FFAA i participa de forma directa en combat.

- Països que han ratificat el Protocol en els quals les FFAA i els grups armats d'oposició incorporen menors com a soldats.
- Països que no han ratificat el Protocol en els quals les FFAA i els grups armats d'oposició incorporen menors com a soldats.
- Països en els quals els grups armats d'oposició incorporen menors com a soldats.

8. Desenvolupament

24. Països amb un Índex de Desenvolupament Humà (IDH) inferior al de 1990 i països que pertanyen al grup de Països Menys Desenvolupats (LDC)

FONTS: PNUD, *Informe sobre Desenvolupament Humà 2005* i Nacions Unides a <<http://hdr.undp.org/hdr2006>> i UNCTAD, *The Least Developed Countries Report 2006* a <<http://www.unctad.org/lDCs>>

El PNUD realitza anualment un índex compost (IDH) que mesura el progrés i que està basat en tres dimensions bàsiques del desenvolupament humà: una vida llarga i saludable (esperança de vida), coneixements (taxa d'alfabetització d'adults i taxa bruta de matriculació) i un nivell de vida digne (PIB per càpita). Tenint en compte la tendència natural i empírica dels països a millorar progressivament els seus indicadors de qualitat de vida, la caiguda de l'IDH a valors inferiors als de 1990 evidencia les dificultats de determinats Estats per a garantir els aspectes principals del desenvolupament humà. D'altra banda, l'ECOSOC actualitza cada tres anys el llistat de països classificats com a LDC a partir de tres variables: ingressos baixos (PNB per càpita); baixos recursos humans (índex de qualitat de vida basat en l'esperança de vida, calories per càpita, escolarització i alfabetisme); i baix índex de diversificació econòmica (índex basat en diversos indicadors macroeconòmics). Actualment són 50 els països que pertanyen al Grup LDC.

- Països amb un IDH inferior al de 1990.

LDC País que pertany al grup de Països Menys Desenvolupats.

25. Països amb greus desigualtats internes segons el coeficient de Gini

FONT: Banc Mundial, *World Development Indicators 2006* a <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

El Coeficient de Gini mesura el grau de desigualtat en els ingressos o el consum entre la població d'un país. El valor 0 representa la igualtat perfecta, i el 100, la desigualtat total.

- Països amb un coeficient de Gini superior a 60.
- Països amb un coeficient de Gini superior a 40.

26. Països que reben en concepte d'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) equivalent a més d'un 10% del PNB

FONT: Banc Mundial, *World Development Indicators 2006 a* <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

El percentatge de l'AOD sobre el PNB és un dels indicadors per a mesurar el grau de dependència econòmica d'un país. En primer lloc, perquè l'Estat pot delegar en la cooperació internacional la prestació de serveis que li són intrínsecament propis. En segon lloc, perquè la creixent politització de l'AOD pot condicionar excessivament la identificació de les prioritats de desenvolupament del país i les estratègies que s'han de seguir per a avançar.

- AOD superior al 20% del PIB.
- AOD superior al 10% del PIB.

27. Països amb un deute extern total superior al seu PNB, països amb una despesa en servei de deute extern superior al que reben en ajuda oficial al desenvolupament i Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC)

FONTS: Banc Mundial, *World Development Indicators 2006 a* <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>; PNUD, *Informe sobre Desarrollo Humano 2006 a* <<http://hdr.undp.org/hdr2006>>; i Comitè d'Ajuda al Desenvolupament de l'OCDE a <<http://www.oecd.org/dac>>.

Aquest indicador pretén assenyalar alguns aspectes que posen en relleu el grau d'endeutament exterior d'un país. En primer lloc, que el deute extern d'un país sigui superior al seu PNB evidencia les dificultats de l'Estat per a pagar aquest deute i per a finançar altres prioritats de desenvolupament del país. En segon lloc, el fet que un país pagui més pel servei total del deute (en concepte d'amortitzacions i interessos del capital prestat) del que rep de l'AOD posa en relleu que en moltes ocasions hi ha una transferència neta de recursos dels països empobrits als països industrialitzats. Finalment, aquest indicador assenyala aquells països inclosos en la Iniciativa HIPC, aprovada pel banc Mundial i pel Fons Monetari Internacional el 1996 i que té com objectiu reduir el deute (multilateral, bilateral i privat) dels esmentats països, fins a arribar a un índex que permeti afrontar els pagaments. Per tant, és un primer pla per a la reducció del deute que permeti al país deutor cancel·lar els seus préstecs sense posar en perill el seu creixement econòmic i sense tornar a acumular endarreriments en el pagament del deute en el futur.

- Països amb un deute extern superior al seu PNB.
- Països que paguen més pel servei del deute del que reben de l'AOD.
- ▲ Països amb un deute extern superior al seu PNB i que paguen més pel servei del deute del que reben de l'AOD.

HIPC Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC).

28. Països amb altes taxes de desforestació i països amb alts índexs d'emissions contaminants

FONT: *World Development Indicators 2006 a* <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

En aquest indicador s'assenyalen els països amb una alta taxa de desforestació mitjana entre 1990 i 2005, i aquells amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 10 Tm per persona. La desforestació no només reflecteix la degradació mediambiental del país, sinó que també guarda una estreta relació amb altres qüestions, com la pobresa, la pressió demogràfica sobre els recursos demogràfics o la vulnerabilitat davant els desastres naturals. Per altra banda, els alts índexs d'emissions contaminants per persona il·lustren el poc respecte per la situació mediambiental del planeta i denoten models de creixement econòmic insostenibles.

- Països amb una mitjana anual en la taxa de desforestació superior al 3%, entre 1990 i 2005.
- Països amb una mitjana anual en la taxa de desforestació superior a l'1%, entre 1990 i 2005.
- Països amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 15 Tm per càpita, amb dades de 2002.
- Països amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 10 Tm per càpita, amb dades de 2002.

29. Països amb mala governabilitat segons el Banc Mundial

FONT: Banc Mundial, *Governance Matters V: Indicadores de Gobernabilidad para 1996–2005* a <http://www.worldbank.org/wbi/governance/esp_govmatters5>.

L'indicador agregat del BM calcula mitjanes sobre els valors de sis components de la governabilitat, que són: rendició de comptes, estabilitat política i absència de violència, efectivitat governamental, garanties processals, imperi de la llei i control de la corrupció.

- Països amb molt mala governabilitat, fins al percentil 10.
- Països amb mala governabilitat, amb el percentil entre 10 i 25.

9. Gènere i construcció de pau

30. Països amb greus desigualtats de gènere segons l'Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere (IDG)

FONT: PNUD, *Informe de Desenvolupament Humà 2006* a <<http://hdr.undp.org/hdr2006>>.

L'IDG mesura la desigualtat entre homes i dones en tres dimensions bàsiques del desenvolupament humà: una vida llarga i saludable (esperança de vida), els coneixements (taxa d'alfabetització d'adults i taxa bruta de matriculació) i un nivell de vida digne (PIB per càpita). Els països assenyalats són aquells que obtenen un valor inferior al 0,500, ja que aquest és el punt a partir del qual el PNUD considera "baix" l'Índex de Desenvolupament Humà.

- Països amb un IDG inferior a 0,500.

País	Conflictitat i construcció de pau			Crisis humanitàries			Desarmament			Drets humans i DIH			Desenvolupament			Gènere i pau																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
Afganistan	●			■	●	○	●	●							DDR		●	●	■	●	●			LDC	-	●		○	●	●		
Albània		○				○	○			○	○	○					○	○	○	▲	●	●										
Alemanya																																
Algèria	●		NP			●	○									○	○	▲	○	○	○	○				■						
Andorra																																
Angola		○	NP	●	●	○	●	○	●						DDR	○	●	▲	○	○	○	○		LDC		■	■		○	●		
Anguilla (RU)																																
Antigua y Barbuda																																
Antilles Holand.																																
Arabia Saudita								●									●	●	▲	■	■											
Argentina																																
Armènia			NP	●	●	○	○		○	○	○	●					○	○	○	▲	●	●					○	○				
Aruba (Hol.)																																
Austràlia																																
Àustria																																
Azerbaidjan		○	NP			●	●		○							●	○	○	○	○	○	○				■	■		○			
Bahames																				■												
Bahrain																				○	○	○										
Bangladesh				●		○	○																	LDC								○
Barbados																																
Bèlgica																																
Belize																																
Benin								●		○										○	○			LDC								●
Bermudes (RU)																																
Bhutan																								LDC								
Bielorússia		○																										■				○

País	Conflictitat i construcció de pau					Crisis humanitàries					Desarmament					Drets humans i DIH					Desenvolupament					Gènere i pau					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
Bolivia		●														○	○	○	▲					●							
Bòsnia i Hercegovina				○		● 180.200	● 109.930					●				○	○			○ 976			-								
Botswana																○	-		■				○	●		■					
Brasil																○	○		▲				-	○		■					
Brunei Darussalam																●	-		○				-								
Bulgària										○ 0,8	○ 1,8					○				○ 182					■						
Burkina Faso					●											○	-		○				LDC	○		HIPC				●	
Burundi		●	NP	○	●	● 1.000.000	● 438.673	●						DDR		○	●	▲	●	● 1.930	●	●	LDC	○	●	HIPC	●	○	○	●	
Caiman, I. (RU)																○	-														
Cambodja									●					DDR		○	●	○▲	○	○ 170			LDC	○	○			○	○		
Camerun			NP				○ 9.016									○	●		■	● 1.087			○	○				○	○	●	
Canadà																○															
Cap Verd								●								○	-														
Colòmbia	●		EX		●	● 2.842.528	○ 60.415							DDR		○	●	○▲	■	● 8.252				○		■					
Comores																●	-		■				LDC								
Congo		○		●	●	○ 123.500	○ 24.413	●						DDR		○	○		○	● 1.339			○	-		HIPC	●	○	○		
Congo, R.D.	●	●	NP	●	●	● 1.480.000	○ 430.625	●				●		DDR		○	●	●▲	●	● 7.944			LDC	○	-	●	HIPC	●	○	●	
Cook, I. (NZ)																●	-		▲												
Corea, Rep. de																○			●							-					
Corea, RPD		○			●							● 4,8				●	●	○	□					-	-	-	-	○	○	●	
Costa Rica																○	-							○		■					
Côte d'Ivoire	●	○	NP	●	●	● 750.000	○ 18.303	●						EX		○	●	○		●			○	○	○	■	■	○	○	●	
Croàcia						○ 5.600	● 119.148									○													▲		
Cuba							○ 19.000									○	○	●▲	●	○ 377			-	-	-	-	-	-	○		
Dinamarca																○	-														
Djibouti					●											○	-						LDC						○		

País	Conflictitat i construcció de pau					Crisis humanitàries					Desarmament					Drets humans i DIH					Desenvolupament					Gènere i pau			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Guinea-Bissau				●	●										DDR	○							LDC	○	●	HIPC			○
Guinea Equatorial		○														○	●			■			LDC						○
Guyana																○			■										
Haití		●		●	●		○								DDR	○	○	○	●		●	3.155	●	LDC	○	HIPC		●	
Hondures					●											○	○				○	○	○	○	HIPC	○			
Hongria																○													
Iemen		○							○	○	●	2,2				○	○	▲		■			LDC					○	●
Índia	●	○	NP			○	○									○	○	●		■	○	780	○		■				
Indonèsia		○		○	●	○	○								DDR	○	○	●	▲	■	5.979	●			■		○		
Iran, Rep. Islàm.		●					○	○								●	●	▲	□	■	3.811	●	○		■		○		
Iraq	●		EX	■	●	●	○							●		○	○	●		■	1.853	●	-	-	-		●		
Irlanda																○											□		
Islàndia																○													
Israel	●	●	NP			●			●	●	1,2	2,5				○	○	▲	□	▲	○	192				□			
Itàlia																○													
Jamaica																○	○			■						■			
Japó																○		▲		■									
Jersei (RU)																○	-												
Jordània								●								○	○			■	○	112				■			
Kazakhstan																○		○		■	○	148				▲			
Kenya		○			●	●										○				○	○	249		○	○				●
Kirguizistan		●														○	○	○	▲	○	○	148		-	○	HIPC		○	
Kiribati																●	-				-		LDC						
Kuwait									○							○	○	▲		■							■		
Lao, RPD							○									○	○	●		■	○	171		LDC	○			○	
Lesotho					●											○	-			■	-		LDC	○	●		-		●

País	Conflictitat i construcció de pau			Crisis humanitàries				Desarmament			Drets humans i DIH				Desenvolupament			Gènere i pau													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
Letònia																															
Líban		●	NP			● 534.000	○ 18.323				● 2,0					○	○	●		▲								▲			
Libèria		▲		○	●	○ 13.000	● 231.114	●				●	●		DDR	○	○	○	●		■			LDC	-	●	HIPC	▲	○	●	
Líbia, Jàmbiyya Àrab												○ 1,4				○	○	●	▲						-	-	-	-			○
Liechtenstein																○	-														
Lituània																○	-											■			
Luxemburg																○	-														
Macedònia, ERY				○			○ 8.599									○	●														
Madagascar					●											○	-								LDC	○	●	HIPC			
Malàisia																●	○									○					
Malawi																○				■							○				
Maldives																○	○	○	○												
Mali		●	NP													○	-								LDC	○	○	HIPC			●
Malta																○	○														
Man, I. de (RU)																○	-														
Marroc									○							○	○	●										■			
Marshall, I.																●	-														
Maurici																○	-											■			
Mauritània		○			●		○ 31.651	●								○	○	○							LDC		○	HIPC	○		●
Mèxic		○				○ 11.000										○	○	○	○									■			
Micronèsia, Est. Fed.																●	-														
Moldàvia, Rep. de		○					○ 12.063									○	●											■			
Mònaco																○	-														
Mongòlia					●											○	-			■									○		
Montenegro ¹																○	○														
Montserriat (RU)																○	-														

1. Montenegro obtuvo la independencia tras el referendun de mayo de 2006. Por ello, los indicadores basados en datos de fechas previas a su escisión aportan información conjunta sobre "Serbia y Montenegro" dentro del apartado de "Serbia".

País	Conflictitat i construcció de pau					Crisis humanitàries					Desarmament					Drets humans i DIH					Desenvolupament					Gènere i pau					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
Tadjikistan				○																			○							○	
Taiàndia	●		NP													○	●	○▲	■	■					○						
Taiwan																○	○		■	■											
Tanzània, Rep. Unid.		○			●		●					○				○	○		■	○	○	○	LDC	○	○	HIPC				●	
Timor-Leste, RD				○	●	●	●									○	●	●			-		LDC								
Togo							○									○	●	▲	○	○	○	○	LDC	○	-	HIPC	○	○	○	●	
Tonga																●	-			○											
Trinitat i Tobago																○		▲	■	■				○		■	■	■			
Tunísia																○	○	▲	○	○	○	○				■	■				
Turkmenistan		○				○										○	●	●▲							○		-		●		
Turks i Caicos (RU)																○	-														
Turquia		●				○	○		●							○	○	○▲			●	●		○		■					
Tuvalu																●	-						LDC								
Txad	●	●	NP		●	○	○								DDR	○	○			■	○	○	LDC	-	○			○	○	●	
Ucraïna		○					○									○	○		○	○	○	○				■					
Uganda	●	▲	NP		●	●	○					○			DDR	○	●	●▲	■	■	○	■	LDC	○	○	HIPC	○			●	
Uruguai																○									○		▲				
Uzbekistan		●					○									○	●	●▲	■	■		○	-			■			●		
Vanuatu																●	-						LDC								
Veneçuela		○														○	●	○				○		○		■			○		
Verges, I. (EUA)																○	-														
Verges, I. (RU)																○	-														
Vietnam							○									○	○	▲	■	■		○									
Xile									○	○	○					○			▲									○			
Xina					●		○							●		○	●	●▲		■	●	●			○		■				
Xipre			NP			○	○									○															

País	Conflictitat i construcció de pau					Crisis humanitàries					Desarmament					Drets humans i DIH					Desenvolupament					Gènere i pau				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Zàmbia																○	-						LDC ○	○	○					●
Zimbabwe		●			●	●	○	●								○	○	○	○	■	●	1,018								●
Total	19	20		8	47	569.685	10.793	28	4	9	4	4	6	10	25	51	28	12		33	30	4		7	14	3	3	13	31	
		○		12		26	48		8	11	4	5	4	2	188	48	20		30	42		3	17	49	15		23	34		
		■		2														6	63			3				51	6			
		▲		6													38	2	11							9				
		□																5				1					10			
HIPC/NP/DDR														20												34				
LDC/EX														1									50							

Annex II. Països productors de petroli en alerta per conflicte/tensió, drets humans, desenvolupament humà, governabilitat i/o militarització

Rànquing de països productors de petroli en 2005*	Reserves mundials (%) i període estimat restant d'exploració (anys)	Conflicte i/o tensió 2006 indicadors núm. 1 i 2 (1)	Drets Humans 2006 indicador núm. 17 (2)	Països amb un IDH inferior a 1990 i LDC indicador núm. 24 (3)	Mala governabilitat 2004 indicador núm. 29 (4)	Militarització indicador núm. 9 (5)
1. Aràbia Saudita	22,0% (65,6)		●			●
2. Iran	11,5% (93,0)	▲	●		○	○
3. Iraq	9,6% (+100)	●	●		●	
4. Kuwait	8,5% (+100)		●			●
5. E.A.U.	8,1% (97,4)		○			
13. Qatar	1,3% (38)					
21. Oman	0,5% (19,6)		○			●
32. Síria	0,2% (17,5)	▲	●		○	
32. Iemen	0,2% (18,3)	○	○	LDC	○	○
Total Oriente Medio	61,9% (81,0)	4/9	8/9		4/9	5/9
6. Veneçuela	6,6% (72,6)	○	●		○	
11. EUA	2,4% (11,8)	●	●			○
12. Canadà	1,4% (14,8)					
15. Mèxic	1,1% (10,0)	○	●			
16. Brasil	1,0% (18,8)		○			
24. Equador	0,4% (25,6)	▲	○		○	
32. Argentina	0,2% (8,7)		●			
35. Perú	0,1% (27,1)	▲				
35. Trinitat i Tobago	0,1% (13,0)					
35. Colòmbia	0,1% (7,3)	●	●			
Total Amèrica	13,6% (***)	6/10	7/10		2/10	1/10
7. Rússia, Fed. de	6,2% (21,4)	●	●	○		○
8. Kazajstan	3,3% (79,6)				○	
18. Noruega	0,8% (8,9)					
20. Azerbaidjan	0,6% (42,4)	○	○		○	
27. Regne Unit	0,3% (8,1)	●				
35. Itàlia	0,1% (17,0)					
43. Dinamarca	0,1% (9,3)					
45. Romaniaa	0,05% (11,3)		○			
45. Uzbekistan	0,05% (12,9)	▲	●		●	
45. Turkmenistan	0,05% (7,8)	○	●		●	
Total Europa i Àsia Central	11,7% (22,0)	5/10	5/10		4/10	1/10
8. Líbia	3,3% (63,1)		●		○	
10. Nigèria	3,0% (38,1)	●▲○	●		○	
16. Algèria	1,0% (16,6)	●	●			
18. Angola	0,8% (19,9)	○	●	LDC	○	○
21. Sudan	0,5% (46,3)	●▲○	●	LDC	●	
27. Egipte	0,3% (14,6)	○	○			
32. Gabon	0,2% (25,8)		–			
35. Congo	0,1% (19,3)	○	○	○	○	
35. Tunísia	0,1% (25,2)		○			

Rànquing de països productors de petroli en 2005*	Reserves mundials (%) i període estimat restant d'exploració (anys)	Conflicte i/o tensió 2006 indicadors núm. 1 i 2 (1)	Drets Humans 2006 indicador núm. 17 (2)	Països amb un IDH inferior a 1990 i LDC indicador núm. 24 (3)	Mala governabilitat 2004 indicador núm. 29 (4)	Militarització indicador núm. 9 (5)
35. Txad	0,1% (14,3)	●▲	○	LDC	○	
35. Guinea E.	0,1% (13,6)	○	●	LDC	○	
49. S.Tomé i P.	3000-8000**		–	LDC		
Total Àfrica	9,5% (31,8)	8/12	10/12		7/12	1/12
13. Xina	1,3% (12,1)		●			
23. Índia	0,5% (20,7)	●○	●			
24. Malàisia	0,4% (12,9)		○			
24. Indonèsia	0,4% (10,4)	○	●			
27. Austràlia	0,3% (20,4)					
27. Vietnam	0,2% (21,8)		○			
35. Brunei	0,1% (13,6)		–			
45. Tailàndia	0,05% (5,2)	●	●			
Total Àsia i Pacífic	3,5% (14,2)	3/8	6/8	0/8	0/8	0/8
Total	100% (40,5)	24/49	38/49	3/49, 5 LDC	15/49	7/49

● (1) Països amb conflicte armat, (2) Països amb greus violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals segons fonts no governamentals, (3) Països amb un Índex de Desenvolupament Humà (IDH) inferior al de 1990 (4) Països amb molt dolenta governabilitat, (5) Països amb una despesa militar superior al 4% del PIB.

▲ (1) Situacions d'alta tensió i disputes d'alt risc.

○ (1) Situacions de tensió menor, (2) Països amb violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals segons fonts no governamentals.

○ (4) Països amb mala governabilitat.

Sd = Sense dades

* Reserves provades. ** Reserves estimades en milions de barrils. *** El període d'estimació per a Amèrica és de 11,8 anys per a Nordamèrica i 40,9 anys per a Sudamèrica i Centreamèrica.

Font: Elaboració pròpia a partir de *BP Statistical Review of World Energy*, 2006, a

<<http://www.bp.com/productlanding.do?categoryId=6842&contentId=7021390>>.

Nota: les quantitats són de la versió en castellà, però són diferents de l'original en català i de l'anglès.
Quines són les correctes?

Annex III. Les missions multilaterals de pau

Missions de pau de l'ONU (16 OMP, 2 OP/OMP, ¹ 11 OP i OCP)				
País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió ² (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
ÀFRICA				
Continent africà	(Oficina a Ginebra)			Assessor Especial per a l'Àfrica, Mohamed Sahnoun (Algèria) (1997)
	(Oficina a Nova York)			Assessor Especial per a l'Àfrica, Legwaila Joseph Legwaila (Bostwana) (2006)
Regió Àfrica Occidental	UNOWA, Oficina del RE (OP) des de 03/02.			RE Ahmedou Ould-Abdallah (Mauritània) (2002)
Regió Grans Llacs	Oficina del RE (OP) des de 19/12/97.			RE Ibrahima Fall (Senegal) (2002)
Burundi** (1993-2006)	ONUB ³ (OMP) S/RES/1545	Juny 2004	5. 336/189/87.	RE Carolyn McAskie (Canadà) (2004) substituïda pel seu RE Adjunt, Nureldin Satti (Marroc) (2006)
Burundi (1993-2006)	BINUB (OCP) S/RES/1719	Gener 2007		
Congo, RD (1998-)	MONUC (OMP) S/RES/1279	Nov. 1999	16.622/776/1.075	RE William Lacy Swing (EUA) (2003)
Côte d'Ivoire (2002-)	UNOCI ⁴ (OMP) S/RES/1528	Abril 2004	7.849/195/992.	RE Pierre Schori (Suècia) (2005)
Eritrea-Etiòpia (1998-2000)	UNMEE (OMP) S/RES/1312	Juliol 2000	2.062/222/-	Pendent de ser nomenat al gener de 2007.
Guinea Bissau (1998-1999)	UNOGBIS (OCP) S/RES/1216.	Març 1999	-/2/1	RE Joao Bernardo Honwana (Moçambic) (2004) substituït per Shola Omoregie (Nigèria) (2006)
Libèria (1989-2005)	UNMIL (OMP) S/RES/1509	Set. 2003	14.334/207/1.097	RE Alan Doss (Regne Unit) (2005)
El Marroc-Sàhara Occidental* (1975-)	MINURSO (OMP) S/RES/690	Set. 1991	27/175/12.	Pendent de ser nomenat en substitució de RE Francesco Bastagli (Itàlia) (2005); i EP Peter van Walsum (Països Baixos) (2005)
R. Centrafricana (1996-2000) (2002-2003)	BONUCA ⁵ (*OCP) S/RES/1271	Febr. 2000	-/5/6.	RE Lamine Sissé (Senegal) (2001)
Sierra Leone (1991-2001)	UNIOSIL ⁶ (*OCP) S/RES/1620	Gener de 2006	-/10/18.	Representant Executiu Víctor da Silva Angelo (Portugal) (2006)
Somàlia (1988-)	UNPOS ⁷ (OP) S/RES/954	Abril 1995.		RE François Lonseny Fall (Guinea) (2005)

1. Les missions polítiques UNOTIL (Timor-Leste) i UNAMA (Afganistan) estan dirigides i recolçades pel departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de l'ONU.

2. Operació de Manteniment de la Pau (OMP), Oficina o Missió Política (OP) i Operació de Construcció de Pau (OCP).

3. Prèviament existia la missió de la UA (AMIB) que es va integrar en la ONUB al juny de 2004.

4. Prèviament existia una missió política de l'ONU (MINUCI, S/RES/1479) des de maig de 2003, en la qual es van integrar els 1.300 militars de la ECOWAS (ECOMICI, Missió de la ECOWAS en Côte d'Ivoire) a l'abril de 2004 i a la qual donen respallter els 4.000 militars francesos (Operació Licorne).

5. MINURCA (1998-2000) (OMP).

6. UNOMSIL (1998-1999) (OMP), UNAMSIL (1999-2005) (OMP).

7. UNOSOM I (1992-1993) UNITAF (1992-1993, EEUU amb mandat del Consell de Seguretat de NU) UNOSOM II (1993-1995) (OMP). La S/RES/954 va establir el tancament de UNOSOM II i va establir que l'ONU continuaria observant els esdeveniments a Somàlia a través d'una Oficina Política amb seu a Kenya.

Missions de pau de l'ONU (16 OMP, 2 OP/OMP, 11 OP i OCP) (continuació)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Sudan (1983-2004)	UNMIS ⁸ (OMP) S/RES/1590.	Març 2005	8.732/611/680.	Pendent de ser nomenat en substitució de RE Jan Pronk (Països Baixos) (2004)
Sudan (*Darfur) (2003-)				EE para Darfur, Jan Eliasson (Suècia) (2006)
Uganda (1986-)				RE per a les àrees afectades pel grup armat d'oposició LRA, Joaquim Chissano (Moçambic) (2006)
AMÈRICA				
Regió Llatinoamericana				CE Diego Cordovez (Equador) (1999)
Guyana-Veneçuela				RE sobre la controvèrsia fronterera entre ambdós països, Oliver Jackman (Barbados) (1999)
Haití (2004-2005)	MINUSTAH (OMP) S/RES/1542	Juny 2004	6.668/-/1. 692.	RE Juan Gabriel Valdés (Xile) (2004) substituït per Edmond Mulet (Guatemala) (2006)
ÀSIA				
Afganistan ⁹ (2002-)	UNAMA (OP) S/RES/1401	Març 2002	-/12/8.	RE Tom Koenings (Alemanya), el 27/12/05.
Cambotja (1975-1979)		Nov 2005.		RE sobre la situació dels drets humans, Yash Gai (Kenya), el 01/11/05.
Índia-Pakistan* (1946-)	UNMOGIP ¹⁰ (OMP) S/RES/91.	Gener 1949	-/43/-	Cap militar de la missió d'observació, general Guido Palmieri (Itàlia), substituït pel general Dragutin Repinc (Croàcia) el 12/12/05.
Myanmar				Pendent de ser nomenat en substitució de EE Razzali Ismail (Malàsia) (2000)
Nepal (1996-2006)				R. Personal Ian Martin (Regne Unit) (2006)
Tadjikistan (1992-1997)	UNTOP (OP)	Juny 2000	-/1	RE Vladimir Sotirov (Bulgària) (2002)
Timor-Leste (1975-1999)	UNOTIL ¹¹ (OP) S/RES/1599	Maig 2005.	-/15/56.	RE Sukehiro Hasegawa (Japó) (2004) substituït per RE Abu Khare (Índia) (2006)

8. Les funcions de la missió política UNAMIS (creada en 2004) van ser traspassades a UNMIS mitjançant la S/RES/1590 de març de 2005.

9. El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

10. UNIPOM (1965-1966) (OMP).

11. UNTAET (1999-2002) (OMP), UNMISSET (2002-2005) (OMP).

Missions de pau de l'ONU (16 OMP, 2 OP/OMP, 11 OP i OCP) (continuació)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
EUROPA				
Continent europeu	Sense assessor especial ¹²			
Xipre* (1974-)	UNFICYP (OMP) S/RES/186	Març 1964	854/-/64.	RE Michael Moller (Dinamarca) (2006)
ERY Macedònia-Grècia	Enviat Personal per a les converses entre ambdós països, Matthew Nimetz (EUA) (1999)			
Geòrgia (Abkhàzia)* (1992-1993)	UNOMIG (OMP) S/RES/849 S/RES/858.	Agost 1993	-/123/12.	RE Heidi Tagliavini (Suïssa) (2002) substituïda per RE Jean Arnault (França) (2006)
Sèrbia (Kosovo) (1998-1999)	UNMIK (OMP) S/RES/1244	Juny 1999	-/37/1.883	RE Soren Jessen-Petersen (Dinamarca) (2004) substituït per RE Joaquim Rùcker (Alemanya) (2006) EE per al futur estatut de Kosovo, Marti Ahtisaari (Finlàndia) (2005)
ORIENT MITJÀ				
Iraq (2003-)	UNAMI (OP) S/RES/1500	Agost 2003	-/4/-	RE Ashraf Jehangir Qazi (Pakistan) (2004)
Iraq-Kuwait (1990 - 1991)	Coordinador d'Alt Nivell per al compliment per part de l'Iraq de les seves obligacions pel que concerneix la repatriació o tornada de kuwaitians i altres tercers països, Yuli Vorontsov (Rússia) (2000)			
Israel-Palestina ¹³ (1948-)	UNSCO ¹⁴ (OP)	Maig 1948.	CE per al Procés de Pau d'Orient Mitjà i Representant Personal para la OLP i la ANP, Álvaro de Soto (Perú), 06/05/05.	
Israel-Síria (Alts del Golán) (1967, 1973)	UNDOF(OMP)	Juny 1974	1.048/-/-	Cap de la missió, el general Bela Nanda Sharma (Nepal) (2004)
Israel-Líban (1967, 1982-2000, 2006)	UNIFIL (OMP), S/RES/425 SRS/426, S/RES/1701	Març 1978	10.884/-/-	RE Geir O. Pedersen (Noruega) (2005)
Orient Mitjà (1948-)	UNTSO(OMP) S/RES/50	Juny 1948	-/150/-	Cap militar, el general Ian Campbell Gordon (Austràlia) (2006)
Orient Mitjà (1948-)	EE per al compliment de la resolució 1559 del Consell de Seguretat de l'ONU, Terje Rosegveu-Larsen (Noruega) (2005)			

12. L'anterior Assessor Especial del Secretari General de l'ONU per a Assumptes Europeus, Jean-Bernard Merimée (França), oficialment va deixar el càrrec en 2002, i ha comparegut davant la justícia per la seva participació en l'escàndol de corrupció en el Programa "Petroli per Aliments" de les Nacions Unides a l'Iraq. No obstant això, fins a octubre de 2005, Jean-Bernard Merimée figurava com a Assessor Especial en l'organigrama de les Nacions Unides, fet que ha suscitat una important controvèrsia.

13. Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'hi analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la II Intifada, iniciada al setembre de 2000.

14. UNEF I (1956-1967) (OMP) UNEF II (1973-1979) (OMP).

Operacions de la OSCE (18 missions)¹⁵

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
ÀSIA CENTRAL				
<i>Àsia Central</i>				<i>Enviat Personal per a Àsia Central del President de la OSCE, Martti Ahtisaari (Finlàndia)</i>
Kazakhstan	Centre de la OSCE en Almaty (PC/DEC 243, 23/07/98)	Gener 1999.		Ambaixador Ivar Kristian Vikki (Noruega)
Kirguistan	Centre de la OSCE a Bishek, PC/DEC 245, 23/07/98	Gener 1999.		Ambaixador Markus Mueller (Suïssa)
Tadjikistan	Centre de la OSCE a Duixanbe, Min. Council, 01/12/93	Febr. 1994	-/16/-	Ambaixador Alain Couanon (França)
Turkmenistan	Centre de la OSCE a Ashgabad (PC/DEC 244, 23/07/98)	Gener 1999.		Ambaixador Ibrahim Djikic (Bòsnia i Hercegovina)
Uzbequistan	Centre de la OSCE a Taixkent, PC/DEC 397, 14/12/00) ¹⁶	1995.		Ambaixador Miroslav Jenca (Eslovàquia)
CAUCAS				
Armènia	Oficina de la OSCE en Yerevan, PC/DEC 314, 22/07/99	Febr. 2000.		Ambaixador Vladimir Pryakhin (Fed. de Rússia)
Azerbaidjan	Missió de la OSCE a Bakú, PC/DEC 318, 16/11/99	Juliol 2000.		Ambaixador Maurizio Pavesi (Itàlia) substituït per Jose Luis Herrero Ansola (Espanya) al febrer de 2006.
Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh) (1991-1994)	Repres. Personal del Presid. de la Conferencia de Minsk	Ag. 1995.		Ambaixador Andrzej Kasprzyk (Polònia)
Geòrgia (1992-1993)	Missió de la OSCE a Geòrgia CSO 06/11/92	Des. 1992	-/144/-	Ambaixador Roy Stephen Reeve (Regne Unit)
EST D'EUROPA				
Belarús	Oficina de la OSCE a Minsk, PC/DEC 526, 30/12/02	Gener 2003.		Ambaixador Ake Peterson (Suècia)
Moldova, Rep. de	Missió de la OSCE a Moldova CSO 04/02/93	Febr. 1993.		Ambaixador William H. Hill (EUA) substituït per l'Ambaixador Louis F. O'Neill (EEUU) al juliol de 2006.
Ucraïna	Projecte de Coordinació a Ucraïna, ¹⁷ PC/DEC 295 01/06/99	Juny 1999.		Ambaixador James F. Schumaker (EUA)
SUD-EST D'EUROPA				
Albània	Presència de l'OSCE a Albània, PC/DEC 160, 27/03/97	Abril 1997.		Ambaixador Pavel Vacek (Rep. Checa)
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	Missió de l'OSCE en BiH, MC/5/DEC 18/12/95	Des. 1995	-/142/-	Ambaixador Douglas Davidson (EUA)
Croàcia (1991-1995)	Missió de l'OSCE a Croàcia PC/DEC 112, 18/04/96	Juliol 1996		Ambaixador Jorge Fuentes Monzonis-Villalonga (Espanya)
Macedònia, ERY	Missió de l'OSCE a Skopje CSO 18/09/92	Set. 1992		Ambaixador Carlos Pais (Portugal) substituït per l'Ambaixador Giorgio Radicati (Itàlia) (2006)

15. Les xifres de desplegament d'efectius corresponen a 2006, i no es poden oferir xifres exactes de la resta de països. Veure a <<http://www.osce.org/regions/>>.

16. Anteriorment, Oficina d'Enllaç a l'Àsia Central, PC/DEC 28 de 16/03/95.

17. Va substituir la Missió de l'OSCE a Ucraïna (1994-1999), dedicada a la gestió de la crisi a Crimea.

Operacions de la OSCE (18 missions) (continuación)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Montenegro	Missió de l'OSCE en Montenegro PC/DEC 732.	Juny 2006		Ambaixadora Paraschiva Badescu
Sèrbia	OmiSaM (Missió de la OSCE en Sèrbia i Montenegro), PC/DEC 401, 11/01/01, es transforma en Missió de l'OSCE a Sèrbia	Mar. 2001/ juny 2006	.../.../30.	Ambaixador Douglas Wake (EUA) substituït per l'Ambaixador Hans Ola Urstad (Noruega) al febrer de 2006.
Sèrbia (Kosovo) (1998-1999)	OMiK (Missió de l'OSCE a Kosovo) PC/DEC 305, 01/07/99	Juliol 1999		Ambaixador Werner Wnendt (Alemanya)

Missions de l'OTAN (5 missions)

Afganistan (2002-)	ISAF S/RES/1386	Des. 2001	33.250/-/-	
Europa-Mar Mediterrani	Operació Active Endeavour	11/09/01.		
Iraq (2003-)	NTIM-I, Missió de Implementació de la Formació de l'OTAN a l'Iraq, S/RES/1546.	Agost 2004	65/-/-	
Sèrbia (Kosovo) (1998-1999)	KFOR S/RES/1244	Juny 1999	16.000/-/-	
Sudan (Darfur) (2003-)	Assistència a la UA a Darfur	Juliol 2005		

Operacions de la UE (12 missions i 9 RE)

EUROPA I ÀSIA

Àsia Central (Kazakhstan, Kirguistan, Tadjikistan, Uzbequistan i Turkmenistan)	Joint Action 2005/588/PESC	Juliol 2005		RE Ján Kubis (Eslovàquia), el 18/07/05, substituït per Pierre Morel (França) (2006)
Balcans	<i>Council Decision, 2005/912/EC de 12/12/05.</i>			<i>Coordinador Especial del Pacte d'Estabilitat del Sud-est d'Europa, Erhard Busek (Àustria), el 12/12/05.</i>
Caucas Sud	Joint Action 2005/496/PESC	Juliol 2003		RE Heikki Talvitie (Finlàndia) (2003) substituïda per Peter Semneby (Suècia) (2006)
Afganistan ¹⁸ (2002-)	Joint Action 2001/875/PESC reformada el 25/06/02	Juliol 2002		RE Francesc Vendrell (Espanya) (2002)
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	<i>Oficina de l'Alt Representant i del RE de la UE en BiH</i>	<i>Desembre 1995.</i>		<i>RE Lord Ashdown (Regne Unit) (2002)</i>
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	EUPM, Missió de Policia de la UE a BiH Joint Action 2002/210/PESC	Gen. 2003	-/500.	RE Christian Schwarz-Schilling (Àustria) al gener 2006.
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	EUFOR ALTHEA ¹⁹ , Operació Militar de la UE en BiH Joint Action 2004/523/PESC	Des. 2004	7.000/-/-	
Indonèsia (Aceh) (1976-2005)	AMM (Aceh Monitoring Mission), Missió d'Observació en Aceh (UE + ASEAN) Joint Action 2005/643/PESC	Setembre 2005 ²⁰	-/130+96/-	

18. El conflicte armat que pateix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

19. El Consell de Seguretat de l'ONU va elaborar la resolució s/res/1551 de 09/07/04 per donar un mandat a la missió sota la tutela del Consell. Aquesta missió és la continuació de la missió SFOR de l'OTAN i té el mandat d'implementar l'Acord de Dayton de 1995.

20. Va finalitzar el seu mandat el 15 de desembre de 2006 després de les eleccions celebrades el 11 de desembre a Aceh.

Operacions de la UE (12 missions i 9 RE) (continuació)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Macedònia, ERY	EUPAT ²¹ , Equip Conseller de Policia de la UE a Macedònia, ERY Joint Action 2005/826/PESC	Desembre 2005		RE Erwan Fouéré (Irlanda), el 17/10/05.
Moldova	Oficina del RE de la UE per a Moldova Joint Action 2005/776/PESC	Març 2005		RE Adrian Jacobovits de Szeged (Països Baixos), el 23/03/05.
Moldova-Ucraïna	Missió Fronterera de la UE per a Moldova i Ucraïna	Novembre 2005		
Sèrbia (Kosovo) (1998-1999)	EU Planning Team (EUP) in Kosovo, Consell de Relacions Exteriors i Assumptes Generals de la UE, setembre 2006.	Novembre 2005		Cap de missió, Casper Klynge (Dinamarca) (2006).
ÀFRICA				
Grans Llacs	Joint Action, OJ L 87, 04/04/96.	Març 1996		EE de la UE per a la regió dels Grans Llacs, Aldo Ajello (Itàlia) (1996)
Congo, RD (1998-)	EUPOL Kinshasa, Missió de Policia de la UE en RD Congo Joint Action 2004/847/PESC	Gener 2005, pròrroga fins a juny 2007.	-/-/30.	
Congo, RD (1998-)	EUSEC RD Congo, Missió d'Assistència a la Reforma del Sector de Seguretat a la RD Congo Joint Action 2005/355/PESC	Juny 2005	8/-/-	
Congo, RD (1998-)	EUFOR RD Congo S/RES/1671 de 2006	Juliol 2006 ²²	1.450/-/-	
Sudan	Oficina del RE de la UE per a Sudan Joint Action 2005/556/PESC			RE Pekka Haavisto (Finlàndia), el 18/07/05.
Sudan (Darfur) (2003-)	AMIS EU Supporting Action, Acció de Suport de la UE a la missió de la UA AMIS Joint Action 2005/557/PESC	Juliol 2005.		RE Pekka Haavisto (Finlàndia), el 18/07/05.
ORIENT MITJÀ				
Orient Mitjà (1948-)	Oficina del RE de la UE per al Procés de Pau a l'Orient Mitjà	Novembre 1996		RE per al Procés de Pau a l'Orient Mitjà, Marc Otte (Bèlgica) (2003)
Iraq (2003-)	EJJUST LEX, Missió Integrada de la UE per l'Estat de Dret a l'Iraq Joint Action 2005/190/PESC	Març 2005, pròrroga fins a desembre 2007.		
Israel-Palestina (1948-)	EU BAM Rafah, Missió d'Assistència Fronterera en el Pas Fronterer de Rafah Joint Action 2005/889/PESC	Novembre 2005, pròrroga fins a maig de 2007.	-/-/70.	
Israel-Palestina (1948-)	Dintre l'Oficina del RE de la UE per a Orient Mitjà, es crea EUPOL COPPS ²³ , Missió de Policia de la UE per als Territoris Palestins, Decisió 13696/05	Efectiva al gener 2006	-/-/33.	

21. EUPAT és la continuació d'EUPOL Pròxima a partir de desembre de 2005, i ha de dur a terme les seves tasques en coordinació amb el RE de la UE, Erwan Fouéré (Irlanda).

22. Va finalitzar el seu mandat el 30 de novembre de 2006.

23. Missió que sorgeix del treball previ realitzat per l'Oficina de Coordinació de la UE per al Suport a la Policia Palestina (EU COPPS), establerta a l'abril de 2005.

Operacions de Rússia i Comunitat la Comunitat d'Estats Independents (CEI)²⁴

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Força Conjunta de Ossètia del Sud (Bilateral, 24/06/92)	Juliol 1992	586/40/-	
Geòrgia (Abkhàzia)	Força de Manteniment Pau de la CIS a Geòrgia	Juny 1994	2.325/-/-	
Moldova, Rep. de (TransDniester)	Força de Manteniment de la Pau de la Comissió de Control Conjunta (Bilateral, 21/07/92)	Juliol 1992	1. 120/-/-	

CEMAC

R. Centrafricana (oct. 2002-març 2003)	Força Multinacional de la CEMAC en RCA, Cimera de Libreville, 02/10/02	Des. 2002	380/-/-	
--	--	-----------	---------	--

UA

Somàlia (1988-)	Missió de la UA Previsió per a 2007.			
Sudan (Darfur) (2003-)	AMIS (Missió de la UA a Sudan)	Juny 2004	5.645/650/1.320	RE

Altres operacions

Corea, RPD – Corea, Rep. de	NSC (Neutral Nations Supervisory Comissió) Acord de Armistici	Juliol 1953	-/9/-	
Illes Salomó	RAMSI Regional Assistance Mission Salomon Islands (Biketawa Declaration)	Juliol 2003	80/-/300.	
Israel-Palestina (1948-)	TPIH 2 (Presència Internacional Temporal a Hebron)	Gener 1997		
Egipte (Sinaí)	Força Multinacional i Observadors (Protocol al Tractat de Pau entre Egipte i Israel del 26/03/1979)	Abril 1982	-/1.686/-	
Iraq (2003-)	Força Multinacional a l'Iraq (EUA-Regne Unit) S/RES/1511	Oct. 2003	155.000 ²⁵	
Côte d'Ivoire (2002-)	Operació Licorne (França)	Febrer 2003	4.000.	

*Situacions que sofreixen conflictes no resolts en 2004 (veure apartat de processos de pau). En el cas de l'Índia-Pakistan, s'hi analitzen des de la perspectiva del procés de pau.

**En cursiva, les missions tancades durant l'any 2006.

24. Les dades de les missions de manteniment de la pau de la CEI són extretes de SIPRI 2006, op. cit.

25. D'aquesta xifra, 140.000 corresponen als EUA, i els restants 15.000 corresponen a la resta de països que conformen la Força Multinacional a l'Iraq i falta comptabilitzar l'anunci realitzat pel president G.W. Bush d'enviar-hi 23.000 soldats més. Vegeu O'Hanlon, Michael E., Campbell, J. H., *Iraq Index*, Brookings Institution, 22 de gener de 2007, <<http://www.brookings.edu/iraqindex/>>.

Annex IV. Resposta dels donants i balanç del CAP 2006

Resposta dels donants durant 2005

Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de Nacions Unides⁶				
1. Líban Flash Appeal (120%)	1. PMA	1. Alimentació	1. EUA (29,2%)	3.224 milions de dòlars
2. Timor-Leste Flash Appeal (120%)	2. ACNUR	2. Coordinació	2. ECHO (UE) (10,5%)	
3. Nepal (91%)	3. UNICEF	3. Multisector	3. Regne Unit (8,4%)	
4. Àfrica Occidental (90%)	4. UNRWA	4. Recuperació econòmica i infraestructures	4. CERF (4,8%)	
5. Uganda (84%)	5. FAO	5. Protecció, Drets Humans/Seguretat	5. Privat (4,7%)	
Ajuda Humanitària Global⁷				
	1. PMA	1. Alimentació	1. EUA (27,2%)	6.655 milions de dòlars
	2. ACNUR	2. Multisector	2. ECHO (UE) (10,57%)	
	3. UNICEF	3. Salut	3. Regne Unit (7%)	
	4. CICR	4. Coordinació	4. Suècia (5,4%)	
	5. UNRWA	5. Recuperació econòmica i infraestructures	5. Noruega (5,2%)	

1. Realitzats per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins al moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.

2. Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins al moment una major part de l'ajuda

3. Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda

4. Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB

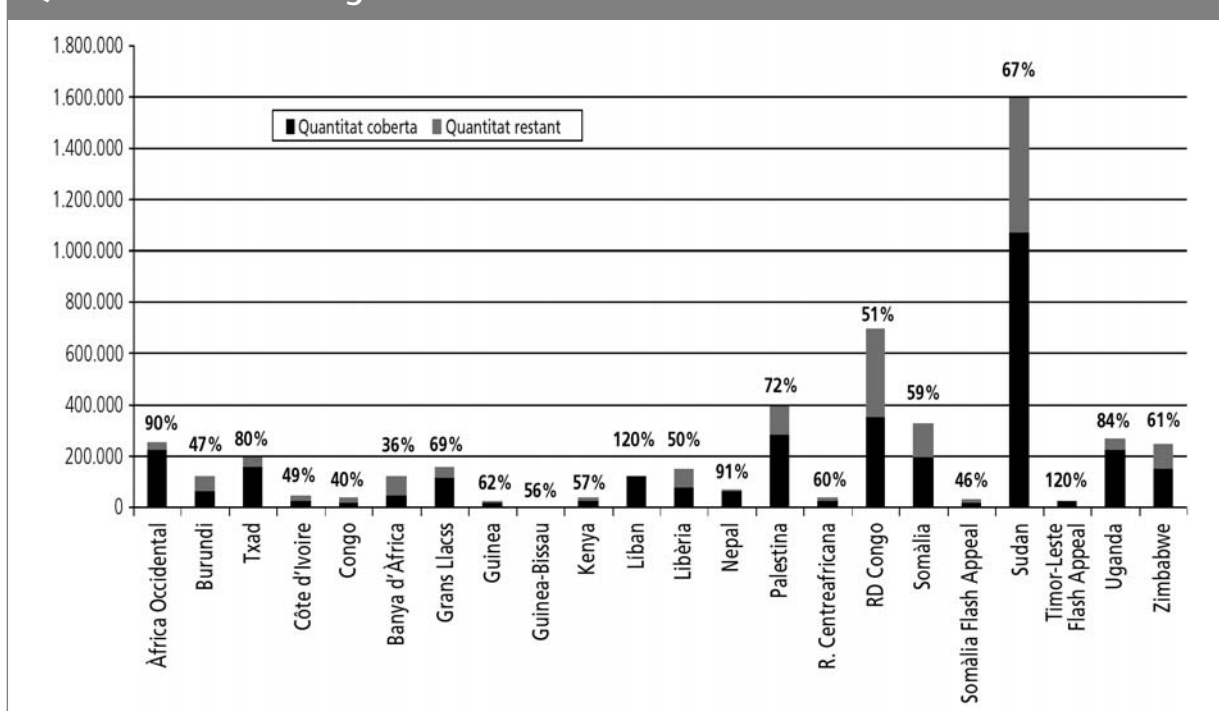
5. Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins a 22 gener 2007

6. Ajuda humanitària multilateral

7. Ajuda humanitària lliurada fora del marc de Nacions Unides

Font: Reliefweb en <<http://www.reliefweb.int/fts>>.

Quantitats totals atorgades a les diferents crides humanitàries 2006

Annex V. Distribució dels Fons del CERF durant el 2006 en dòlars

Països	Resposta ràpida a crisi	Emergències amb dèficit de fons	Total donacions
Afganistan	31.873.651	-	31.873.651
Burkina Faso	-	No especificat	
Burundi	-	4.069.847	4.069.847
Txad	3.152.623	6.268.442	
Colòmbia	No especificat	-	
Congo	-	2.000.000	2.000.000
Côte d'Ivoire	1.752.282	4.000.000	5.752.282
Djibouti	1.905.355	-	1.905.355
Eritrea	3.886.740	1.998.565	
Etiòpia	6.945.841	1.000.000	7.945.841
Guinea	-	1.997.549	1.997.549
Guinea Bissau	No especificat	-	
Haití	-	1.000.000	1.000.000
Kenya	11.865.500	1.000.000	12.865.500
Líban	5.000.000		5.000.000
Libèria	-	3.983.681	3.983.681
Mali	No especificat	-	
Mauritània	No especificat	-	
Myanmar	No especificat	-	
Níger	5.503.823	-	5.503.823
R. Centreafricana	2.506.519	3.002.515	
RD Congo	-	38.000.000	38.000.000
Somàlia	6.172.013	-	6.172.013
Sri Lanka	4.704.100	-	4.704.100
Sudan	25.524.699	-	25.254.699
T. Palestins Ocupats	7.200.000	-	7.200.000
Timor-Leste	4.047.931	-	4.047.931
Zàmbia	-	500.000	500.000
Zimbabwe	-	1.999.963	1.999.963
TOTAL (29 països):	122.041.077	71.360.562	193.401.639

Annex VI. Programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents

Els programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents són un component molt important de les operacions de manteniment de la pau i dels processos de rehabilitació post-bel·lica. L'objectiu principal d'aquest tipus d'iniciatives radica en la transició dels antics combatents –ja siguin governamentals o no governamentals– d'un estatus militar fins a la seva reintegració a la vida civil.

Tal i com apareix al quadre següent, aquests programes presenten una àmplia diversitat respecte el nombre d'efectius a desmobilitzar i reintegrar, els costos dels programes, o els organismes executors i finançadors. Com s'hi pot veure, el rol d'organismes internacionals, tant en les funcions d'execució com de finançament dels programes, és bastant ampli, encara que cal apuntar que aquest finançament acostuma a estar destinat únicament a les primeres fases, amb uns períodes temporals bastant definits i uns objectius específics, mentre que falten recursos pels períodes de reintegració d'aquests antics combatents. Finalment, també s'ha de lamentar la quantiosa presència entre aquests grups de menors-soldat, la qual cosa requereix una aproximació diferent a aquesta problemàtica.

Taula 6.5. Principals programes actuals de DDR

País	Organismes executors	Período (dates d'inici i fi)	Combatents a desmobilitzar		Programes a grups vulnerables			Pressupost total (Milions dòlars)	Fórmules finançament		
			FFAA	GAO	M	Mc	D		BM	M	P
Afganistan	M	10/03-06/06	-	63.300	•	•		140,9			•
Angola	N	08/02-06/06	33.000	105.000	•	•	•	255,8			•
Burundi	M	12/04-12/08	41.000	37.000	•		•	84,4	•		•
Cambotja	M	10/01-	30.000		•			42	•		•
Colòmbia (AUC)	N	11/03-02/06	.	31.761	•			302,6			•
Côte d'Ivoire	M	-	4.000	41.000	•	•		150			•
Eritrea	N	10/02-	200.000			•	•	197,2	•		•
Filipines (MNLF)	M	97/06		25.000	•			254			•
Guinea Bissau	M	01/01-	10.544	2.051				26			
Haití	M	08/06-	-	6.000	•			15,75			•
Indonèsia (GAM)	N	09/05-06/06	-	5.000	•			35			•
Libèria	M	12/03-12/06	12.000	107.000	•			71			•
Nepal	M	12/06-		12.000				5,9			•
Níger	Int	03/06-12/07	-	3.160		•		2,4			•
Rep. Centreafricana	M	12/04-12/07	-	7.565	-	-	-	13,3			•
RD Congo	M	01/04-12/07	23.000	127.000	•	•		200	•		•
Rep. Congo	M	12/05-12/08	-	42.500	•	•		25	•		•
Rwanda	N	12/01-	15.000	30.000	•	•	•	57,3	•	•	•
Somàlia	M	01/05-06/06	-	53.000	•			32,8			•
Sudan	M	01/05-12/07	121.000	57.500	•	•	•	69,4			•
Txad	N	12/05-12/10	9.000	-	-	-	-	10	•		•
Uganda	N	-	-	15.310	•	•		6,74			•
TOTAL (22)			513.544	741.966	16	10	5	1.996,75	7	13	11

Llegenda:

Organismes executors: **N**- Nacional / **Int**- Internacional / **M**- Mixt

Efectius a desmobilitzar: **FFAA**- Forces Armades estatals / **GAO**- Grups Armats d'Oposició

Grups en vulnerabilitat: **M**- Menors-soldat / **Mc**- Dones combatents / **D**- Soldats discapacitats

Fórmules finançament: **BM**- Banc Mundial / **M**- Fons Multinacionals / **P**- Fons per països

* Programa de DDR en fase exploratòria.

Nota: les quantitats són de la versió en castellà, que coincideixen amb les de l'anglès, però són diferents de l'original en català. Quines són les correctes?

Annex VII. Codi de Conducta de la Unió Europea en matèria d'exportació d'armes

Aprovat pel consell de la Unió Europea el 25 de maig de 1998

El Consell de la Unió Europea,

BASANT-SE en els criteris comuns acordats en els Consells Europeus de Luxemburg i Lisboa de 1991 i 1992.

RECONeixENT l'especial responsabilitat dels països exportadors d'armes,

DECIDITS a impedir l'exportació d'equips que puguin ser utilitzats per a la repressió interna o l'agressió internacional, o contribuir a la inestabilitat regional,

DESITJOSOS, en el marc de la PESC, de reforçar la seva cooperació i de promoure la seva convergència en el sector de l'exportació d'armes convencionals,

PREnent NOTA de les mesures complementàries adoptades per la UE contra les transferències il·lícites, plasmades en el programa de la UE per prevenir i lluitar contra el tràfic il·lícit d'armes convencionals,

RECONeixENT el desig dels Estats membres de la UE de mantenir una indústria de defensa com a component tant de la seva base industrial com del seu esforç de defensa,

RECONeixENT que els Estats tenen dret a transferir els seus mitjans d'autodefensa, dret que és coherent amb el dret a l'autodefensa reconegut per la Carta de la Nacions Unides, ha adoptat el següent Codi de Conducta i disposicions operatives:

CRITERI 1

Respecte dels compromisos internacionals dels Estats membre de la Unió Europea, en particular les sancions decretades pel consell de Seguretat de Nacions Unides i les decretades per la Comunitat, els acords de no proliferació i altres temes, així com altres obligacions internacionals.

S'haurà de denegar la llicència d'exportació en cas que l'aprovació no sigui compatible, entre altres coses, amb: les obligacions internacionals dels Estats membre i els seus compromisos de respectar els embargaments d'armes de l'ONU, de l'OSCE i de la UE; les obligacions internacionals dels Estats membre conforme amb el Tractat de No Proliferació d'Armes Nuclears, la Convenció sobre Armes Bacteriològiques i Toxíiques i la Convenció sobre Armes Químiques; els seus compromisos en el marc del Grup d'Austràlia, el Règim de Control de Tecnologia de Missils, el Grup de Subministradors Nuclears i l'Arranjament de Wassenaar; i, finalment, el seu compromís de no exportar cap forma de mina antipersona.

CRITERI 2

Respecte dels drets humans en el país de destinació final

Després d'avaluar l'actitud del país receptor respecte als principis pertinents establerts pels instruments internacionals de drets humans, els Estats membre: no expediran cap llicència d'exportació quan existeixi un risc manifest que l'exportació proposada pugui ser utilitzada amb finalitats de repressió interna; ponderaran amb especial deteniment la concessió de llicències, cas per cas i segons la naturalesa dels equips, a països en els quals els organismes competents de les Nacions Unides, el Consell d'Europa o la Unió Europea hagin contrastat greus violacions dels drets humans.

A aquest efecte es consideraran equips que poden ser utilitzats amb finalitats de repressió interna; entre d'altres, aquells respecte dels quals existeixin indicis que la seva utilització o la d'equips similars pugui ser

amb finalitat de repressió interna per part del destinatari final previst, o respecte dels quals existeixin motius per suposar que seran desviats de la seva destinació o del seu destinatari final declarats amb finalitat de repressió interna. D'acord amb l'apartat 1 de les disposicions operatives del present Codi, s'haurà d'examinar amb cura la naturalesa dels equips, en particular si seran emprats pel país receptor amb finalitat de seguretat interna.

Es considerarà repressió interna, entre uns altres, la tortura i altres tractes o sancions cruels, inhumans i degradants, les execucions sumàries o arbitràries, les desaparicions, les detencions arbitràries i tota violació greu dels drets humans i de les llibertats fonamentals com es defineixen en els instruments internacionals pertinents de drets humans, inclosa la Declaració Universal de Drets Humans i el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics.

CRITERI 3

Situació interna del país de destinació final, en termes de l'existència de tensions o conflictes armats

Els Estats membre no permetran les exportacions que provoquin o perllonguin conflictes armats o que agreugin les tensions o els conflictes existents en el país de destinació final.

CRITERI 4

Manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals

Els Estats membre no expediran cap llicència d'exportació quan existeixi un risc manifest que el receptor previst pugui utilitzar el producte exportat per agredir un altre país o per imposar per la força una reivindicació territorial. En estudiar aquests riscos, els Estats membre de la UE tindran en compte, entre altres coses: l'existència o la probabilitat d'un conflicte armat entre el país receptor i un altre país, la reivindicació de territori d'un país veí que el receptor hagi intentat imposar o hagi amenaçat d'obtenir per la força en el passat, si existeix la probabilitat que l'equip sigui utilitzat amb finalitats diferents de la seguretat nacional i la legítima defensa del receptor, o la necessitat de no perjudicar de forma important l'estabilitat regional.

CRITERI 5

Seguretat nacional dels Estats membre i dels territoris les relacions exteriors dels quals són responsabilitat d'un Estat membre, així com dels països amics i aliats

Els Estats membre tindran en compte: l'efecte potencial de l'exportació proposada en els seus interessos de seguretat i defensa i en els dels seus amics, aliats i altres Estats membre, reconeixent al mateix temps que aquest factor no pot influir sobre la consideració dels criteris de respecte dels drets humans i de la pau; la seguretat i l'estabilitat regionals; el risc d'utilització dels productes de què es tracti contra les seves pròpies forces o les dels seus amics, aliats o altres Estats membre; així com el risc de compilació inversa o de transferència tecnològica no intencionada.

CRITERI 6

Comportament del país comprador enfront de la societat internacional, especialment pel que es refereix a la seva actitud enfront del terrorisme, la naturalesa de les seves aliances i el respecte del Dret Internacional

Els Estats membre tindran en compte, entre altres coses, els antecedents del país comprador en matèria de: el seu suport o foment del terrorisme i de la delinqüència internacional organitzada; el respecte dels seus compromisos internacionals, especialment sobre la no utilització de la força, fins i tot conforme a les normes internacionals de drets humans aplicables als conflictes, siguin internacionals o no; el seu compromís de no proliferació i en altres àmbits del control d'armes i el desarmament, i en particular la signatura, la ratificació i l'aplicació dels corresponents convenis de control d'armes i de desarmament als quals es refereix la lletra b) del criteri 1.

CRITERI 7

Existència del risc que l'equip es desviï dintre del país comprador o es reexporti en condicions no desitjades

En avaluar la repercussió de l'exportació proposada en el país importador i el risc que els productes exportats puguin desviar-se a un destinatari final no desitjat, es tindran en compte els següents elements: els legítims interessos de defensa i de seguretat del país receptor, inclosa la seva participació en activitats de manteniment de la pau de l'ONU o altres organitzacions; la capacitat tècnica del país receptor per utilitzar l'equip; la capacitat del país receptor d'exercir controls efectius sobre l'exportació; el risc que les armes siguin reexportades o desviades a organitzacions terroristes (en aquest context s'hauria d'examinar curosament el cas de l'equip antiterrorista).

CRITERI 8

Compatibilitat de les exportacions d'armes amb la capacitat econòmica i tècnica del país receptor, tenint en compte la conveniència que els Estats satisfacin les seves necessitats legítimes de seguretat i defensa amb el mínim desviament de recursos humans i econòmics per a armaments

Els Estats membre estudiaran, a la llum de les dades de fonts pertinents tals com el PNUD, el Banc Mundial, el FMI i els informes de l'OCDE, si l'exportació proposada obstaculitzaria de forma important el desenvolupament sostenible del país receptor. En aquest context tindran particularment en compte els nivells relatius de despesa militar i tindran en compte també qualsevol ajuda bilateral o de la UE.

Disposicions pràctiques

Tots els Estats membre **confrontaran una per una** les sol·licituds de llicència d'exportació d'equip militar que rebin amb els criteris del Codi de Conducta.

Aquest Codi no minva el dret dels Estats membre d'**aplicar normes nacionals més estrictes**.

Els Estats membre de la UE **difondran per vies diplomàtiques les dades de les llicències denegades** en virtut del Codi de Conducta per a equip militar juntament amb una explicació del motiu de la denegació de la llicència. Els detalls que s'hauran de notificar es recullen en forma d'un projecte en el formulari a l'Annex A. Abans que qualsevol Estat membre concedeixi una llicència que hagi estat denegada per un altre o altres Estats membre per a una transacció essencialment idèntica en els tres anys anteriors, consultarà a l'Estat o Estats membre que hagin pronunciat la denegació. Si després de celebrar consultes, el primer Estat membre decidís expedir la llicència, notificarà aquest fet a l'Estat o Estats membre que hagin denegat la llicència, exposant-ne detalladament els motius.

La decisió de transferir o denegar la transferència de qualsevol producte d'equip militar serà **competència de cadascun dels Estats membre**. S'entendrà que existeix denegació de llicència quan l'Estat membre es negui a autoritzar la venda efectiva o l'exportació física de l'element de l'equip militar de què es tracti, quan en una altra ocasió s'hauria realitzat una venda o signat un contracte pertinent. Per a això, una denegació notificable podrà incloure, d'acord amb els procediments nacionals, la denegació del permís d'iniciar negociacions o una resposta negativa a la sol·licitud formal respecte d'una comanda específica.

Els Estats membre de la UE mantindran la **confidencialitat de les esmentades denegacions** i consultes i no les utilitzaran amb finalitats comercials.

Els Estats membre de la UE actuaran per a la **prompta adopció d'una llista comuna** d'equip militar inclòs en el Codi, basada en llistes nacionals i internacionals similars. Mentrestant, el Codi funcionarà sobre la base de llistes de control nacionals que incorporin quan convingui elements de les llistes internacionals pertinents.

Als **productes de doble ús** especificats en l'Annex 1 de la Decisió del Consell 94/942/PESC en la seva versió modificada **se'ls aplicarà els criteris del Codi** i el procediment de consulta establert en l'apartat 3 de les disposicions operatives quan hi hagi motius fundats per creure que les forces armades o els cossos de seguretat interna o organismes similars del país seran els destinataris finals d'aquests productes.

Per tal d'optimitzar l'eficàcia del Codi, els Estats membre de la UE treballaran en el marc de la PESC per **reforçar la seva cooperació i fomentar la seva convergència** en l'àmbit de les exportacions d'armes convencionals.

Cada Estat membre de la UE distribuirà als altres socis de la UE amb caràcter confidencial un **informe anual** sobre les seves exportacions d'armes i sobre la seva aplicació del Codi. Aquests informes es debatran en una reunió anual que se celebrarà en el marc de la PESC. En la reunió s'analitzarà també el funcionament del Codi, se'n determinaran les millores necessàries i es presentarà al Consell un informe comú, basat en les aportacions dels Estats membre.

Els Estats membre de la UE **avaluaran** segons convingui, en el marc de la PESC, **la situació dels receptors existents o potencials** de les seves exportacions d'armes, a la llum dels principis i criteris del Codi de Conducta.

Es reconeix que els Estats membre, quan s'escaigui, podran també **tenir en compte l'efecte de les exportacions** proposades en els seus interessos econòmics, socials, comercials i industrials, però aquests factors no afectaran en l'aplicació dels criteris anteriors.

Els Estats membre utilitzaran els seus millors recursos per **encoratjar a altres Estats exportadors d'armes que acceptin el present Codi de Conducta**.

El present Codi de Conducta, així com les disposicions operatives, substituiran tota elaboració prèvia dels Criteris Comuns de 1991 i 1992.

Annex VIII. Resolucions emeses pel Consell de Drets Humans de Nacions Unides

Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans		
1a sessió (19/06-30/06)		
Núm.	Tema	Contingut
RESOLUCIONS		
1/1	Convenció internacional per a la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades	Aprova la Convenció, recomana la seva aprovació a l'Assemblea General de l'ONU i la seva obertura per a la signatura.
1/2	Declaració sobre els drets dels Pobles Indígenes	S'aprova la Declaració i recomana la seva aprovació a l'Assemblea General de l'ONU.
1/3	Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC)	Decideix ampliar el mandat del Grup de Treball per dos anys perquè elabori un protocol facultatiu i demana a la presidenta del Grup de Treball que elabori un primer projecte de protocol facultatiu.
1/4	Dret al desenvolupament	El Consell adopta les conclusions del Grup de Treball sobre el dret al desenvolupament i prorroga per un any el seu mandat.
1/5	Aplicació de la Declaració i Programa d'acció de Durban	Demana a l'a ACNUDH que seleccioni un grup d'experts perquè realitzin un estudi sobre les deficiències dels instruments internacionals en vigor en relació amb la lluita contra la discriminació racial.
DECISIONS		
1/102	Mandats i Mecanismes de la Comissió	Prolongació pel consell de tots els mandats, mecanismes, funcions i responsabilitats de la Comissió de Drets Humans
1/103	Examen Periòdic Universal (EPU)	Crea un Grup de Treball amb el mandat d'establir les modalitats del mecanisme de l'EPU
1/104	Reforma dels procediments especials, de la Subcomissió i del procediment 1503	Estableix un Grup de Treball encarregat de formular recomanacions concretes sobre la qüestió de la reforma del sistema de procediments especials, assessorament especialitzat i el procediment de denúncia 1503.
1/105	Programa de treball del Consell pel primer any	S'aprova un marc per a un programa de treball pel primer any
1/106	Situació dels drets humans a Palestina i altres territoris àrabs ocupats	Demana als Relators Especials corresponents que informin sobre les violacions dels drets humans comeses per Israel a Palestina i altres territoris àrabs ocupats.
1/107	Incitació a l'odi racial i religiós i promoció de la tolerància	Demana a la Relatora Especial sobre la llibertat de religió o de creences i al Relator Especial sobre les formes contemporànies de racisme, discriminació racial i xenofòbia i formes connexes d'intolerància, així com a l'ACNUDH que presentin informació sobre aquesta qüestió en el pròxim període de sessions.
DECLARACIÓ DEL PRESIDENT		
1/PRST.1	Protocol Facultatiu de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants	Decisió sobre l'entrada en vigor del Protocol Facultatiu de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradant
Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans		
2a sessió (18/09-06/10, 27/11-29/11)		
Núm.	Tema	Contingut
RESOLUCIONS		
2/1	Procediments especials	Demana al Grup de Treball que elabori un projecte per un codi de conducta per a la labor dels procediments especials
2/2	Els drets humans i l'extrema pobresa	Pren nota del projecte de principis rectors sobre l'extrema pobresa i els drets humans de la Subcomissió de Promoció i Protecció dels Drets Humans i demana a l'a ACNUDH que sotmeti aquest projecte a un procés de consultes amb els Estats, òrgans de l'ONU i ONG i que presenti un informe.

Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans

2a sessió (18/09-06/10, 27/11-29/11) (continuació)

Núm.	Tema	Contingut
2/3	Golan siri ocupat.	Exhorta a Israel que compleixi les resolucions pertinents de l'Assemblea General i del Consell de Seguretat, i que permeti a les persones desplaçades de la població del Golan siri ocupat tornar a les seves llars. Declara que totes les mesures que ha adoptat o pugui adoptar Israel, amb el propòsit de modificar el caràcter i la condició jurídica del Golan siri ocupat són nul·les i sense valor, i constitueixen violacions manifestes del dret internacional.
2/4	Assentaments israelians	Expressa la seva greu preocupació davant els assentaments d'Israel en els territoris ocupats, inclosos Jerusalem oriental i el Golan siri, que considera una violació del dret internacional, insta a Israel a posar fi a aquesta política d'assentaments, i a aplicar les recomanacions relatives als assentaments realitzades el 2001 per l'ACNUDH. Fa una crida a Israel dirigida a evitar els actes de violència per part dels colons israelians, i a garantir la seguretat de la població civil i els béns palestins en el territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem oriental. Exigeix que Israel compleixi les obligacions jurídiques que li incumbeixen, en conformitat amb l'opinió consultiva emesa per la Cort Internacional de Justícia i insta a les parts que donin un nou impuls al procés de pau i apliquin plenament el Full de Ruta aprovat pel Consell de Seguretat
/5	Òrgans de tractat	Pren nota de la proposta de l'ACNUDH relativa a la creació d'un òrgan permanent unificat creat en virtut de tractats, així com de les conclusions de la reunió de Liechtenstein (coneguda com "Malbun II) sobre la reforma d'aquests òrgans i anima a l'ACNUDH a que realitzi un estudi sobre les diverses opcions de reforma dels òrgans de tractats, tenint en compte l'opinió dels estats i d'altres interessats.
DECISIONS		
2/101	Kirguistaán.	Anima eal Govern a continuar els seus esforços i decideix retirar la consideració del país del procediment 1503 .
2/102	Informes dels procediments especials	Pren nota dels informes presentats pels mecanismes especials, dels progressos de les consultes informals del Grup de Treball sobre l'examen periòdic universal i decideix transmetre al Grup de Treball sobre el futur dels mandats de la Comissió les opinions de la Subcomissió sobre el futur sistema d'assessoria experta al Consell.
2/103	Programa de treball	Decideix afegir al programa de treball del primer any un segment sobre "Seguiment de decisions del Consell de Drets Humans"
2/104	Accés a l'aigua	Demana a l'Oficina de l'a ACNUDH que efectui un estudi detallat sobre les obligacions relacionades amb l'accés equitatiu a l'aigua potable i el sanejament.
2/105	Dret a la veritat	Demana a l'Oficina de l'ACNUDH que prepari un informe de seguiment de l'estudi sobre el dret a la veritat.
2/106	Democràcia i racisme	Convida a l'Oficina de l'ACNUDH que, en col·laboració amb el Relator Especial sobre les formes contemporànies de racisme, discriminació racial, xenofòbia i formes connexes d'intolerància, segueixi analitzant la incitació i el foment del racisme, la discriminació racial, la xenofòbia i altres formes d'intolerància en el debat polític
2/107	Accés a medicaments	Demana al Secretari General que presenti un informe que inclogui un estudi sobre l'exploració de mecanismes de finançament innovadors, que puguin contribuir a millorar l'accés a la medicació per a lluitar contra el VIH/SIDA, tuberculosi i paludisme des de la perspectiva dels drets humans.
2/108	El dret a la salut	Demana al Relator Especial sobre el dret a la salut que, procuri determinar, tenint present el nivell de desenvolupament dels països, les característiques principals d'un sistema de salut eficaç, integrat i accessible
2/109	Deute extern	Demana a l'ACNUDH que convoqui una reunió d'experts que contribueixi al procés de redacció del projecte de directrius generals que hauran de seguir els Estats i les institucions financeres, a executar programes de reembossament del deute i de reforma estructural.
2/110	Integritat del sistema judicial	Demana al Relator Especial sobre la independència dels jutges i advocats que tingui en compte la qüestió de l'administració de la justícia pels tribunals militars, en el compliment del seu mandat.

Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans

2a sessió (18/09-06/10, 27/11-29/11) (continuació)

Núm.	Tema	Contingut
2/111	Privació arbitrària de la nacionalitat	Demana al SG, a l'Oficina de l'ACNUR així com als òrgans creats en virtut de tractats, que segueixin reunint informació sobre la privació arbitrària de la nacionalitat i que tinguin en compte aquesta informació, en els seus informes i en les activitats que executin en el marc dels seus mandats respectius.
2/112	Lluita contra el terrorisme.	Insta eals Estats que adoptin totes les mesures necessàries per a vetllar per a que les persones privades de llibertat, independentment del lloc de detenció o empresonament, gaudeixin de les garanties que els reconeix el dret internacional.
2/113	Afganistan	Demana a l'ACNUDH que, en cooperació amb la UNAMA proporcioni i amplii els serveis d'assessorament i de cooperació tècnica en l'esfera dels drets humans i l'imperi de la llei.
2/114	Nepal	Crida a les parts a vetllar pel ple respecte dels drets humans i demana a l'ACNUDH que presenti un informe sobre la situació dels drets humans al Nepal i les activitats de la seva Oficina en aquest país.
2/115	Darfur	Demana a les parts en conflicte que posin fi a les violacions de drets humans, respectin els principis de l'Acord de Pau, cooperin en l'aplicació del mateix, que no obstaculitzin el retorn a les seves llars de les persones desplaçades internament i que garanteixin l'accés ple dels observadors de l'oficina de l'ACNUDH en el país i la prestació d'assistència humanitària
2/116	Ajornament	Prenguda nota de l'ajornament de l'examen de diversos projectes de resolucions

Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans

3a sessió (29/11-08/12)

Núm.	Tema	Contingut
RESOLUCIONS		
3/1	Territoris Palestins Ocupats	Demana que s'apliqui com més aviat la seva resolució S-1/1, inclòs l'enviament de la urgent missió d'investigació.
3/2	Conferència d'Examen de Durban	Decideix que el Consell de Drets Humans farà les vegades de Comitè Preparatori de la Conferència d'Examen de Durban i decideix també mantenir aquesta qüestió prioritària en el seu programa de treball i informar periòdicament a l'Assemblea General sobre els avanços realitzats referent a això.
3/3	Comissió d'Investigació sobre Líban	Prenguda nota amb reconeixement de l'informe de la Comissió d'Investigació sobre el Líban i demana a l'ACNUDH que celebri consultes amb el Govern del Líban sobre l'informe i les seves conclusions i recomanacions i que informi al Consell en el seu quart període de sessions
3/4	Programa anual de treball	Decideix crear un grup de treball intergovernamental obert entre períodes de sessions, encarregat de formular recomanacions concretes sobre el programa anual de treball, els mètodes de treball i el reglament del Consell, i de celebrar consultes transparents, bé programades i incloents en les quals participin tots els interessats.
DECISIONS		
3/101	P. Indígenes	Decideix ajornar per al seu següent període de sessions l'examen del projecte de decisió titulat "Els drets dels pobles indígenes".
3/102	Àsia i Pacífic	Decideix celebrar un Seminari sobre cooperació per a la promoció i protecció dels drets humans a Àsia i Pacífic en 2007 .
3/103	Discriminació racial, xenofòbia i formes connexes d'intolerància	Estableix un Comitè Especial amb el mandat d'elaborar normes complementàries en forma de convenció o protocol adicional de la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial (CIEDR) que resolguin les llacunes d'aquesta. Expressa la seva satisfacció pel recent nomenament per la ACNUDH de cinc experts amb el mandat d'elaborar un document bàsic que es ressenyien les llacunes importants de la CIEDR i demana al Grup de Treball sobre l'aplicació efectiva de la Declaració i el Programa d'Acció de Durban que treballi conjuntament amb els experts i el Comitè Especial. Demana a la ACNUDH que de rellevància i visibilitat a la qüestió de la lluita contra la discriminació.

Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans

3a sessió (23/11-08/12) (continuació)

Núm.	Tema	Contingut
3/104	Suport financer	Reafirma la necessitat d'assegurar el suport i els recursos financers necessaris perquè el Consell pugui complir plenament el seu mandat, incloent les despeses resultants de l'aplicació de les decisions del Consell, entre altres coses, de missions d'investigació i de comissions especials.

Resolucions i decisions emeses pel Consell de Drets Humans

Sessions extraordinàries

Núm.	Tema	Contingut
RESOLUCIÓ 1a SESIÓ EXTRAORDINÀRIA (05-06/06)		
S-1/1	Territori Palestí Ocupat	Expressa greu preocupació per les violacions dels drets humans del poble palestí causades per l'ocupació israeliana; exigeix que Israel, posi fi a les seves operacions militars en el territori palestí; insta a Israel a alliberar a tots els detinguts palestins; insta a totes les parts interessades que respectin les normes del dret internacional humanitari, s'abstinguin de l'ús de la violència contra la població civil i decideix enviar una urgent missió d'investigació encapçalada pel relator Especial sobre la situació dels drets humans en els territoris palestins ocupats.
RESOLUCIÓ 2a SESIÓ EXTRAORDINÀRIA (11/08)		
S-2/1	Operacions militars israelianes a Líban	Condemna enèrgicament les greus violacions dels drets humans del dret internacional humanitari cometes per Israel a en el Líban; condemna el bombardeig massiu de la població civil libanesa i les infraestructures civils vitals; insta a Israel que compleixi de manera immediata les seves obligacions en virtut de les normes de drets humans; insta a totes les parts que respectin les normes del dret internacional humanitari, s'abstinguin de l'ús de la violència contra la població civil; insta a Israel que posi fi immediatament a les operacions militars contra la població civil; decideix establir urgentment i enviar una comissió d'investigació d'alt nivell; insta a la comunitat internacional que presti amb urgència al Govern del Líban assistència humanitària i financera i demana a la Comissió d'Investigació que informi al Consell, com a molt tardar al setembre de 2006, sobre els progressos realitzats en el compliment del seu mandat.
RESOLUCIÓ 3a SESIÓ EXTRAORDINÀRIA (15/11)		
S-3/1	Incursions militars israelianes en el Territori Palestí Ocupat. Atac en Beit Hanún	Expressa la seva consternació per la matança de civils, la destrucció massiva de llars, béns i infraestructures per Israel a en Beit Hanún i demana que es dugui processat judicialment als responsables. Expressa la seva alarma per les greus i sistemàtiques violacions dels drets humans del poble palestí cometes en el Territori Palestí Ocupat per Israel, i demana que s'adoptin urgentment mesures internacionals que posin fi a aquestes mateixes. Insta a totes les parts que respectin les normes del dret internacional humanitari, s'abstinguin d'exercir violència contra la població civil i tractin en tota circumstància a tots els combatents i civils detinguts de conformitat amb els Convenis de Ginebra. Decideix enviar urgentment a Beit Hanún una missió investigadora d'alt nivell, que avalui i atengui les necessitats de les víctimes i formuli recomanacions sobre els mitjans per a protegir als civils palestins contra nous atacs israelians.
DECISIÓ 4a SESIÓ EXTRAORDINÀRIA (12-13/12)		
S-4/101	Darfur	Expressa la seva preocupació per la greu situació humanitària i dels drets humans en Darfur i decideix enviar una Missió d'Alt Nivell per a avaluar la situació dels drets humans en la regió i les necessitats de Sudan referent a això.

Bibliografia

ACNUR, 2005 Global Refugee Trends. Statistical Overview of population of refugees, asylum seekers, internally displaced persons, stateless persons, and other persons of concern to UNHCR, juny 2006, a <<http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4486ceb12.pdf>>.

Al-Ali, N., "Review Article. Nationalisms, national identities and nation status: gendered perspectives" a *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.631-38, 2000.

Amnistia Internacional, *Nepal: children caught in the conflict*, ASA 31/054/2005, 26 de juliol de 2005, a <<http://web.amnesty.org/library/index/engasa310542005>>.

— *Informe anual, 2006. El estado de los derechos humanos en el mundo*, Londres 2006, a <<http://www.amnesty.org>>

— *Datos y cifras del 2006*, octubre 2006, a <<http://web.amnesty.org/pages/deathpenalty-facts-eng>>.

— *Establecimiento del mecanismo de examen periódico universal. Principios rectores*, agost 2006, a <<http://web.amnesty.org/library/Index/ESLIOR400312006>>

Anderson, B., *Comunidades imaginadas. Reflexiones sobre el origen y la difusión del nacionalismo*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 1983.

Anderson, M. B., *Do No Harm, How Aid Can Support Peace or War*, Rienner, 1999.

Annan, K. *Estudio a fondo sobre todas las formas de violencia contra la mujer*, juliol de 2006, A/61/122/Add.1, a <<http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/index.htm>>

— *Un programa para profundizar el cambio*, setembre 2002, A/57/387 a <<http://ap.ohchr.org/documents/gmainec.aspx>>

— *Los niños y los conflictos armados*, octubre 2006, S/2006/826 a <<http://www.acnur.org/biblioteca/pdf/4723.pdf>>

— *Informe del Secretario General de la ONU sobre la prevención de conflictos armados*, A/60/891 de 18/07/06. <<http://www.un.org/Depts/dpa/docs/Prevention%20Report.pdf>>

Aprodev y One World Action "Everywhere and Nowhere: Assessing Gender Mainstreaming in European Community Development Cooperation", 2002.

Armes Sota Control, *Embargos de Armas de la ONU: análisis de los diez últimos años*, març 2006 a <http://www.controlarms.org/es/assets/dc160306_embargo_armas.pdf>.

Banc Mundial, *World Development Indicators 2006* a <<http://devdata.worldbank.org/wdi2006>>.

Bell, C., "Women address the problems of peace agreements" en *Peace Work. Women, Armed Conflicts and Negotiation*, 2004, Delhi, ICES.

Bracewell, W., "Rape in Kosovo: masculinity and Serbian nationalism" en *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.563-90, 2000.

Braithwaite, M. et al., "Thematic evaluation of the Integration of Gender in EC Development Cooperation with Third Countries", Comissió Europea, març 2003.

Brookings Institution, *Iraq Index Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*, Washington, 21 de desembre de 2006, a <<http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index.pdf>>.

Burnham G., Lafta R., Doocy S. y Roberts L., *Mortality after the 2003 invasion of Iraq: a cross-sectional cluster sample survey*, John Hopkins Bloomberg School of Public Health, Baltimore, 11 d'octubre de 2006, a <<http://www.thelancet.com/webfiles/images/journals/lancet/s0140673606694919.pdf>>.

Carta amb data de 21 de novembre de 2006 dirigida al President del Consell de Seguretat de l'ONU pel President del Comitè del Consell de Seguretat establert en virtut de la resolució 751 (1992), per la que adjunta l'informe definitiu del Grup de supervisió per a Somàlia, S/2006/913, de 22/11/06, a <<http://www.un.org/spanish/docs/comitesanciones/751/SomaliaSelSp.htm>>.

Carte del Secretari General de l'ONU al President del Consell de Seguretat de l'ONU, S/2001/357 de 12 d'abril de 2001 i S/2001/1072 de 13 de novembre de 2001, a <<http://www.un.org/spanish/docs/lettrs01/lettr101.htm>>.

Collier, P., Hoeffler, A., *Greed and Grievance in Civil War*, Oxford University, Centre for the Study of African Economies, Oxford, 2002.

Comissió Europea, "A roadmap for equality between women and men 2006-2010" SEC(2006)275, 2006.

Consell de la Unió Europea, *Informe anual de la UE sobre derechos humanos 2006*, Brussel·les, octubre 2006, a <http://ec.europa.eu/comm/external_relations/human_rights/doc/report_06_en.pdf>

Coomaraswamy, R., "A question of honour: women, ethnicity and armed conflict", Conferència a la Third Minority Rights Lecture, Hotel Intercontinental, Ginebra, 25 de maig, 1999.

Cusack, T., "Janus and gender: women and the nation's backward look" en *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.541-51, 2000.

Elbadawi, I. y Sambanis, N., "How much war we will see?", en *Journal of Conflict Resolution*, vol.46, nº3, Londres, Sage Publications, 2002.

Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006! Informe sobre conflictes, drets humans y construcció de pau*, Icaria, Barcelona, 2006, a <<http://www.escolapau.org>>.

— *Anàlisis dels programes de DDR existents al món durant 2005*. Escola de Cultura de Pau, febrer 2006, a <<http://www.escolapau.org/img/programas/desarme/ddr001.pdf>>.

— *La reintegració comunitària*. Escola de Cultura de Pau, octubre 2006, a <<http://www.escolapau.org/img/programas/desarme/informes/06informe022.pdf>>.

— Pàgina web de l'Antena del Consell de Drets Humans de l'ONU a <<http://www.escolapau.org/castellano/antena/index.htm>>

— Baròmetre 12, capítol de drets humans, setembre 2006, a <<http://www.escolapau.org/img/programas/alerta/barometro/barometro12c.pdf>>

FAO, *Estado de la Inseguridad Alimentaria en el Mundo 2006. La erradicación del hambre en el mundo: evaluación de la situación diez años después de la Cumbre Mundial sobre la Alimentación*. FAO. 2006.

Federación Internacional de Ligas de Derechos Humanos, Servicio Internacional de Derechos Humanos, Forum Asia, OMCT, Amnistía Internacional, *Human Rights Watch*, la Comisión Internacional de Juristas y COHRE. *UN Human Rights Council: Criteria for a succesful outcome of the review of Special Procedures*. Agost 2006.

Fisas, V., *Procesos de paz y negociación en conflictos armados*, Paidós, Barcelona, 2004.

Forum on China-Africa Cooperation, Beijing Action Plan (2007-2009), 16 de novembre de 2006, <<http://www.fmprc.gov.cn/zflt/eng/zxxx/t280369.htm>>.

Hadjipavlou, M., "No permission to cross: Cypriot women's dialogue across the divide" a *Gender, Place and Culture*, Vol. 13, Nº 4, pp.329-351, Agosto 2006.

Human Rights Watch, *World Report 2006, Nova York 2006* a <<http://www.hrw.org>>.

ICBL; *Landmine Monitor Report 2006: Towards a Mine-Free World*. ICBL, 2006 a <<http://www.icbl.org/lm/2006/>>.

IISS, *The Military Balance 2006*, Oxford University Press, 2006.

International Crisis Group, *Beyond Victimhood : Women's Peacebuilding in Sudan, Congo and Uganda*, Africa Report Nº112 Juny 2006, a <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4186&l=1>>.

International Crisis Group, *Nigeria's Faltering Federal Experiment*, Africa Report nº119, 25/10/06, a <http://www.crisisgroup.org/library/documents/africa/west_africa/119_nigerias_faltering_federal_experiment.pdf>.

International Crisis Group, *Countering Afghanistan Insurgency: No Quick Fixes*, Asia Report nº123, 02/11/06, a <http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/south_asia/123_countering_afghanistans_insurgency.pdf>.

Kandiyoti, D., "Guest Editor's introduction. The awkward relationship: gender and nationalism" a *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp. 491-99, 2000.

Kynsilehto, A. y Melasuo, T., "Gender Equality: A truly Euro-Mediterranean Concern?" a *Quaderns de la Mediterrània*, No.7, Institut Europeu de la Mediterrània, 2006.

Machel G., *Repercusiones de los conflictos armados sobre los niños*, agost 1996, a <<http://www.un.org/documents/ga/docs/51/plenary/a51-306.htm>>

Mazey, S., *Gender Mainstreaming in the European Union. Principles and Practice*. Londres, Kogan Page, 2001.

Mazey, S. "Gender Mainstreaming strategies in the EU: Delivering on an agenda?" a *Feminist Legal Studies*, Vol.10, pp.227-240, 2000.

Naciones Unidas; *Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards*, 2006, a <<http://www.unddr.org>>.

- *Humanitarian Appeal 2007, Consolidated Appeal Process*, noviembre 2006, a <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/webpage.asp?Site=pub07&Lang=en>>
- *Appeal for Improving Humanitarian Response Capacity: Cluster 2006*, març 2006, a <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/webpage.asp?Page=1355>>
- Manual de los Procedimientos Especiales de Derechos Humanos de las Naciones Unidas, maig 2006 a <http://www.ohchr.org/english/bodies/chr/special/docs/Manual_Spanish.doc>.
- Document adoptat per l'Assemblea General de l'ONU el 24/10/2006 en el marc de la Cimera Mundial de 2005, a <<http://www.un.org/summit2005/documents.html>>

OMCT, *Attacking the Root Causes of Torture - Poverty, Inequality and Violence - Interdisciplinary Study*, septiembre 2006 a <http://www.omct.org/pdf/ESCR/2006/omct_desc_study_2006_cd/read_me_first.html>.

PNUD, *Afghanistan National Human Development Report: Security With a Human Face*, PNUD 2004.

- *Informe de Desarrollo Humano*, PNUD, 2006.
- *Informe sobre Desarrollo Humano*. PNUD, 1994.

Poitevin, C.; *Embargo de l'UE sur les ventes d'armes à la Chine: stop ou encore?* GRIP, novembre de 2006 a <<http://www.grip.org/bdg/g1059.html>>.

Pollack, M.A. y Hafner-Burton, E. "Mainstreaming gender in the European Union" a *Journal of European Union Public Policy*, Vol.7, No.3, pp.432-456, 2000.

Ross, M.L., "What Do We Know About Natural Resources and Civil War?" a *Journal of Peace Research*, vol.41, nº3, Londres, Sage Publications, 2004.

Schmeidl, S. and Piza-Lopez, E., *Gender and Conflict Early Warning: A Framework for Action*, International Alert a <<http://www.international-alert.org/women/publications/EWGEN.PDF>>

SIPRI; *SIPRI Yearbook 2006*, Oxford University Press, 2006.

Sluga, G., "Female and nacional self-determination: a gender re-reading of 'the apogee of nationalism'" a *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.495-521, 2000.

Small Arms Survey; *Small Arms Survey 2006. Unfinished Business*. Oxford University Press, 2006.

Stoddard, A., Harmer A. y Haver, K. *Provide aid in insecure environments: trends in policy and operations*. Humanitarian Policy Group. Centre on International Cooperation. Setembre 2006.

UNPFA, Estado de la Población Mundial 2006. UNPFA 2006, a <http://www.unfpa.org/swp/2006/pdf/sp_sowp06.pdf>.

UNIFEM *Securing the peace. Guiding the International Community towards Women's effective participation throughout Peace Processes*. Octubre 2005, a <http://www.womenwarpeace.org/issues/peaceprocess/Securing_the_Peace.pdf>.

Walby, "Gender, nations and states in a global area" a *Nations and Nationalism*, Vol.6, No.4, pp.523-40, 2000.

Zorrilla, M., *La Corte Penal Internacional ante el crimen de violencia sexual*, Cuaderno Deusto de Derechos Humanos nº 34, Bilbao, 2005.

Índex de països

- Afganistan, 10-11, 13, 17, 24-26, 28, 42, 73-74, 80, 84-85, 91, 96-97, 100, 106, 110, 115, 122, 124-125, 130-131, 136, 150, 164, 175-176, 179, 183-184, 191
- Albània, 164, 178
- Alemanya, 45, 63, 81, 107-108, 111, 126, 164, 176-177, 179
- Algèria, 17-18, 23, 32, 39, 52, 59, 69, 125-127, 138, 164, 173, 175
- Andorra, 120, 164
- Angola, 11, 31-33, 46, 52-53, 74, 92-93, 100, 107-108, 114, 136, 150, 164, 173, 184
- Anguila (RU), 164
- Antigua y Barbuda, 164
- Antilles Holandeses, 164
- Aràbia Saudita, 64, 107-108, 110, 123, 125-126, 164, 173
- Argentina, 126, 164, 173
- Armènia, 47, 52, 65, 69, 98, 109-110, 150, 164, 178
- Aruba (Hol.), 164
- Austràlia, 82, 121, 164, 174, 177, 185
- Àustria, 164, 179
- Azerbaidjan, 32, 47, 52, 65, 69, 98, 110, 126-127, 164, 173, 178
- Bahames, 164
- Bahrein, 120, 126, 164
- Bangladesh, 92, 125-126, 164
- Barbados, 164, 176
- Bèlgica, 79, 106, 164, 180
- Belize, 164
- Benin, 92, 136, 164
- Bermudes (RU), 164
- Bhutan, 164
- Bielorússia, 47, 122, 125-126, 131, 164, 178
- Bolívia, 35-36, 40-41, 165
- Bòsnia i Hercegovina, 10-11, 73, 82, 110, 145, 178-179
- Botswana, 165, 175
- Brasil, 111, 126, 165, 173
- Brunei Darussalam, 120, 165, 174
- Bulgària, 109, 111, 165, 176
- Burkina Faso, 46, 136, 165, 183
- Burundi, 10-11, 17-18, 21, 36, 39, 52, 56-57, 69-70, 73, 75, 77, 84, 92, 95-96, 101-102, 110, 114, 122, 124-125, 136, 142, 144, 149-150, 165, 175, 183-184
- Caiman, Illes (RU), 165
- Cambodja, 108, 115, 125, 165, 176, 184
- Camerun, 20-21, 52, 54, 95, 125-126, 136, 150, 165
- Canadà, 106, 108, 121, 126, 131, 165, 173, 175
- Cap Verd, 11, 92, 165
- Colòmbia, 10, 17, 23-24, 31-32, 52, 60, 69-70, 92, 96, 111, 115, 122, 124-125, 131, 142, 150, 165, 173, 183-184, 199
- Comores, 165
- Congo, 11, 32, 46, 53, 74, 77, 95, 102, 115, 165, 173, 183-184
- Congo, R.D., 10-11, 17-18, 22, 31-32, 36, 39, 52, 57-58, 69-70, 74, 78, 84, 91-92, 95-96, 100-102, 110, 114-115, 122, 124-125, 136, 141, 144, 150, 165, 175, 180, 183-184
- Cook, Illes (NZ), 120, 165
- Corea, República de, 97, 107, 126, 165, 181
- Corea, RPD, 36, 47, 97, 99-100, 105, 107, 109-111, 122, 125, 131, 165, 181
- Costa Rica, 165
- Côte d'Ivoire, 11, 17,-19, 32, 46, 52-54, 69-70, 74-75, 92, 94, 100, 110, 114, 124-125, 136, 144, 165, 175, 181, 183-184
- Croàcia, 83, 166, 176, 178
- Cuba, 60, 111, 125-126, 166
- Dinamarca, 63, 81, 106, 166, 173, 177, 180
- Djibouti, 55, 110, 126, 166, 183
- Dominica, 166
- Egipte, 32, 47, 108, 110-111, 123, 125, 138, 166, 173, 181
- El Salvador, 166
- Equador, 32, 36, 40-41, 126, 166, 173, 176
- Emirats Àrabs Units, 108, 166, 173
- Eritrea, 10-11, 36, 38, 55-56, 74, 76, 94-95, 100, 109-110, 125, 149-150, 166, 175, 183-184
- Eslovàquia, 166, 178-179
- Eslovènia, 55, 166
- Espanya, 52, 66, 106, 108, 147, 166, 178-179
- Estònia, 166
- Etiòpia, 10-11, 18-20, 36, 38, 46, 55, 74, 76, 94-95, 100, 108, 110, 125, 136, 149-150, 166, 175, 183
- EUA, 10-11, 19-21, 24-27, 29-30, 33, 41, 45, 54-55, 64-66, 68, 78, 80-81, 97, 99, 101, 105-108, 111, 113-115, 121-123, 125-127, 131, 150-152, 166, 173, 175-179, 181-182
- Fiji, 166
- Filipines, 17, 24, 27, 36, 42, 52, 63-64, 69-70, 97-99, 115-116, 122, 124-126, 135, 140, 144, 149-150, 166, 184
- Finlàndia, 63, 126, 166, 177-180
- França, 20, 33, 37, 45, 53, 58, 63, 65, 68, 73, 79, 106-108, 111, 126, 166, 177-179, 181
- Gabon, 126, 166, 173
- Gàmbia, 37, 92, 94, 136, 166
- Geòrgia, 10-11, 35-36, 43, 52, 65-67, 69, 98, 149, 166, 177-178, 181
- Ghana, 92, 126, 166
- Gibraltar (RU), 166
- Granada, 166
- Grècia, 106-108, 167, 177
- Guatemala, 47, 73, 80, 122, 125-126, 131, 167, 176
- Guernesey (RU), 167
- Guinea, 32, 46, 54, 91-92, 94, 136, 167, 175, 183
- Guinea-Bissau, 11, 36-37, 54, 74-75, 92, 94, 136, 167, 175, 183-184
- Guinea Equatorial, 32, 46, 125, 167, 174
- Guyana, 167, 176
- Haití, 11, 36, 40, 74, 80, 92-93, 96, 100, 111, 115-116, 124-125, 136, 167, 176, 183-184
- Hondures, 167
- Hongria, 106, 108, 167
- Iemen, 32, 36, 47, 54-55, 107, 109-110, 136, 171, 173
- Índia, 11, 17, 24-25, 32-33, 35, 47, 52, 60-61, 63, 69-70, 107-109, 111, 125-126, 144, 149, 167, 174, 176, 181
- Indonèsia, 32, 35, 47, 52, 64, 69, 73, 81, 97-98, 111, 116, 120, 125-126, 144, 150, 167, 174, 179, 184
- Iran, República Islàmica d', 13, 30, 32, 36, 44-46, 68, 107, 110-111, 123, 125-126, 131, 167, 173
- Iraq, 10-11, 13, 17, 26, 29-30, 32-33, 45, 48, 52, 68-70, 73-74, 83, 91-92, 98-100, 106, 109-110, 122-125, 149-150, 167, 173, 177, 179-181
- Irlanda, 67, 101, 167, 180
- Islàndia, 167
- Israel, 13, 17, 29, 30, 35-36, 44-46, 48, 52-53, 68-70, 93, 98-99, 107-109, 111, 113, 124-126, 130-131, 142, 144, 147, 149-150, 167, 177, 180-181, 189-190, 192
- Itàlia, 68, 106, 108, 167, 173, 175-176, 178, 180
- Jamaica, 125, 167
- Japó, 63, 106-108, 114, 126, 167, 176
- Jersei (RU), 167
- Jordània, 107-108, 125-126, 138, 167
- Kazakhstan, 120, 167, 173, 178-179
- Kenya, 10, 20, 46, 55, 93, 95-96, 100, 136, 167, 175-176, 183
- Kirguizistan, 36, 43-44, 125, 167, 178-179, 190
- Kiribati, 167
- Kuwait, 11, 83, 107, 125, 168, 173, 177
- Lao, RPD, 168
- Lesotho, 93, 136, 168
- Letònia, 168
- Líban, 11, 13, 16-17, 29, 30, 35-36, 44-46, 52-53, 69, 91-92, 98-99, 101, 109, 113, 122, 124-125, 130-131,

- 138, 149-150, 168, 177, 182-183, 191-192
- Libèria, 11, 19, 31-32, 36-37, 46, 53, 73, 75, 90-92, 94, 101, 110, 111, 114, 124-125, 150, 168, 175, 183-184
- Libia, Jamahiriya Àrab, 55-56, 109-110, 125, 138, 168, 173
- Liechtenstein, 168, 190
- Lituània, 168
- Luxemburg, 101, 106, 168, 185
- Macedònia, ERY, 10, 73, 83, 168, 177-178, 180
- Madagascar, 93, 168
- Malàisia, 63-65, 82, 125-126, 168, 174, 176
- Malawi, 91-94, 100, 136, 168
- Maldives, 92, 120, 168
- Mali, 32, 36, 39, 52-53, 59, 92, 94, 126, 136, 150, 168, 183
- Malta, 168
- Man, I. de (RU), 168
- Marroc, 59, 107, 126, 138, 168, 175
- Marshall, I., 120, 126, 168
- Maurici, 126, 168
- Mauritània, 36, 39, 46, 59, 92, 94, 136, 168, 175, 183
- Mèxic, 32, 47, 125-126, 168, 173
- Micronèsia, Est. Fed., 168
- Moldàvia, Rep. de, 47, 65, 168, 178, 180-181
- Mònaco, 168
- Mongòlia, 97, 169
- Montenegro, 83, 120, 169, 179
- Montserrat (RU), 169
- Moçambic, 59, 136, 169, 175-176
- Myanmar, 47, 52, 64, 97, 100, 110-111, 122, 124-125, 131, 150, 169, 176, 183
- Namíbia, 138, 169
- Nauru, 169
- Nepal, 10, 17, 24-26, 52, 62, 69-70, 73, 81, 91, 97, 100-102, 110, 115, 122, 124-125, 130-131, 135, 141, 149-150, 152, 169, 176-177, 182, 184, 191
- Nicaragua, 169
- Níger, 17-18, 32, 53, 70, 92, 94, 100, 114, 136, 169, 183-184
- Nigèria, 17-19, 31-33, 36-37, 46, 52-55, 70, 92, 125-126, 136, 149-150, 169, 173, 175
- Niue (NZ), 169
- Noruega, 63, 101, 106, 169, 173, 177-179, 182
- Nova Zelanda, 82, 169
- Oman, 109, 120, 169, 173
- Països Baixos, 79, 106, 108, 126, 169, 175-176, 180
- Pakistan, 11, 36, 42, 47, 52, 61-62, 69-70, 92, 96-97, 107-108, 111, 123, 125-127, 169, 176-177, 181
- Palau, 126, 169
- Palestina, A.N., 10, 13, 17, 29-30, 48, 52, 68-70, 91-93, 98-99, 102, 122, 125, 130, 138-139, 142, 144, 169, 177, 180-181, 183, 189
- Panamà, 169
- Papua Nova Guinea, 47, 169
- Paraguai, 169
- Perú, 32, 36, 40-41, 125-126, 169, 173, 177
- Polònia, 106, 126, 169, 178
- Portugal, 75, 82, 106, 169, 175, 178
- Qatar, 169, 173
- Regne Unit, 20-21, 24, 29, 45, 55, 67, 75, 101, 106-108, 111, 126, 170, 173, 175-176, 178-179, 181-182
- República Centreafricana, 10, 15-18, 20-21, 32, 36, 39, 58, 90-93, 95, 102, 114, 136, 149, 170, 175, 181, 183-184
- República Dominicana, 96, 170
- República Txeca, 108, 126, 170, 178
- Romania, 109, 126, 170, 173
- Rússia, Fed. de, 17, 28-29, 32, 35, 43, 66-68, 81, 93, 98, 107-108, 110, 122, 125-127, 170, 173, 177-178, 181
- Rwanda, 10-11, 36, 39, 58, 73, 79, 92, 95-96, 110-111, 115, 136, 145, 155, 170, 184
- S. Vincent i les Grenadines, 170
- Saint Kitts i Nevis, 120, 170
- Salomó, Illes, 11, 170, 181
- Samoa, 170
- San Marino, 120, 170
- Santa Lucia, 170
- Santa Seu, 170
- Santo Tomé i Príncipe, 170, 174
- Senegal, 36-37, 52-54, 92, 126, 136, 170, 175
- Sèrbia, 47, 67, 73, 82-83, 98, 169-170, 177, 179-180
- Seychelles, 170
- Sierra Leone, 11, 31-32, 46, 73, 75-77, 84, 92, 94, 110, 125, 131, 136, 150, 170, 175
- Singapur, 107, 170
- Síria, Rep. Àrab, 13, 30, 32, 36, 44-46, 68-69, 110-111, 125, 138, 170, 173, 177
- Somàlia, 10-11, 17-20, 38, 45-46, 52, 54, 69, 76, 91, 93-96, 100-102, 109-110, 115, 124-125, 141, 149, 170, 175, 181, 183-184
- Sri Lanka, 15-17, 24, 27, 36, 52, 63, 69-70, 90, 92-93, 97-98, 100, 102, 108, 111, 124-125, 131, 142, 144, 147, 149-150, 170, 183
- Sudàfrica, 56-57, 63, 108, 126, 170
- Sudan, 10-11, 13, 17-18, 20-21, 23, 31-32, 35-36, 38-39, 46, 52-58, 69-70, 74, 76-77, 91-92, 94-95, 100, 102, 110-111, 115, 124-125, 130, 136, 141, 144, 149-150, 170, 173, 176, 179-181, 183-184, 192
- Suècia, 63-64, 81, 101, 108, 170, 175-176, 178-179, 182
- Suïssa, 63, 126, 171, 177-178
- Surinam, 171
- Swazilàndia, 93, 136, 171
- Tadjikistan, 11, 73, 81, 171, 176, 178-179
- Tailàndia, 17, 24, 26-28, 32, 52-53, 61, 63-65, 125, 144, 171, 174
- Taiwan, 108, 171
- Tanzània, Rep. Unida de, 20, 46, 56-57, 92, 95-96, 110, 136, 171
- Timor-Leste, RD, 11, 32, 36, 42, 73, 82, 85, 90-93, 97-98, 100-101, 111, 125, 149, 171, 175-176, 182-183
- Togo, 36, 91-92, 136, 171
- Tonga, 171
- Trinitat i Tobago, 171, 173
- Tunísia, 126, 138, 171, 173
- Turkmenistan, 32, 47, 125, 171, 173, 178-179
- Turks i Caicos (RU), 171
- Turquia, 36, 43-44, 106, 108, 138, 171
- Tuvalu, 171
- Txad, 15-18, 20-21, 32, 36, 39, 52-53, 57, 90, 92-95, 100, 102, 111, 114, 124, 136, 144, 149, 165, 174, 183-184
- Ucraïna, 47, 65, 108, 111, 126, 171, 178, 180
- Uganda, 17-18, 23, 35, 36, 38-39, 46, 52, 58-59, 69, 92, 95-96, 100-101, 110, 115, 124-125, 131, 136, 141, 150, 171, 176, 182, 184, 194
- Uruguai, 126, 171
- Uzbekistan, 32, 36, 43-44, 110, 125, 171, 173, 178-179
- Vanuatu, 171
- Veneçuela, 32, 47, 111, 126, 171, 173, 176
- Verges, I. (EUA), 171
- Verges, I. (RU), 171
- Vietnam, 123, 125, 171, 174
- Xile, 165, 176
- Xina, 20, 33, 97, 106-111, 123, 125-127, 149, 151, 165, 174
- Xipre, 11, 44, 52, 65-66, 147, 165, 177
- Zàmbia, 136, 172, 183
- Zimbabwe, 11, 32, 36, 93, 100, 110, 122, 125, 131, 136, 149, 172, 183

Escola de Cultura de Pau (UAB)

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada en 1999, amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel govern de Catalunya, a través l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior i del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació. També rep suports d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola està dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

- La **Diplomatura sobre Cultura de Pau** (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
- Les **assignatures de lliure elecció** "Cultura de pau i gestió de conflictes", i "Educar per a la pau i en els conflictes".
- **Iniciatives de sensibilització i intervenció en conflictes**, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
- **Programa de Drets Humans** realitza un seguiment de la conjuntura internacional en matèria de drets humans, i especialment d'aquells àmbits temàtics que actualment marquen l'agenda mundial, com la incidència del terrorisme en el gaudi de tots els drets o la responsabilitat social corporativa.
- **Programa d'Educació per a la Pau**. L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
- **Programa de Música, Arts i Pau**, que se centra en la recerca sobre iniciatives artístiques que contribueixen a la construcció de pau.
- **Programa de Desarmament**, que treballa diferents temes de l'àrea del Desarmament amb una especial atenció al microdesarmament, els programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'ex combatents i el control de les exportacions d'armes.
- **Unitat d'Alerta sobre Conflictes, Pau i Drets Humans**, programa que realitza un seguiment diari de la conjuntura internacional, en matèria de conflictes armats, situacions de tensió, crisis humanitàries, desenvolupament i gènere, a fi de realitzar l'informe anual Alerta!, informes setmanals i informes trimestrals.
- **Programa de Processos de Pau**, programa que realitza un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades, i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria. Dins d'aquest programa s'emmarca el projecte Colòmbia, dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per aquest país.
- **Programa de Rehabilitació Posbèlica**, des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i posbèl·lics.

Escola de Cultura de Pau

Facultat Ciències Educació, Edifici G-6

Universitat Autònoma de Barcelona

08193 Bellaterra (Espanya)

Tel: 93 581 24 14/ 93 581 27 52; Fax: 93 581 32 94

Email: alerta.escolapau@pangea.org

Web: www.escolapau.org

